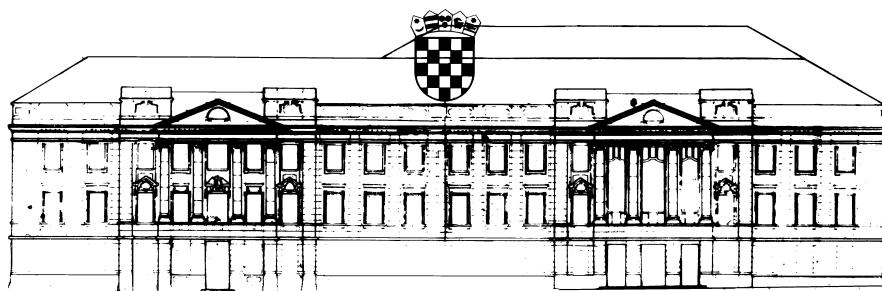

izvješća HRVATSKOGA SABORA

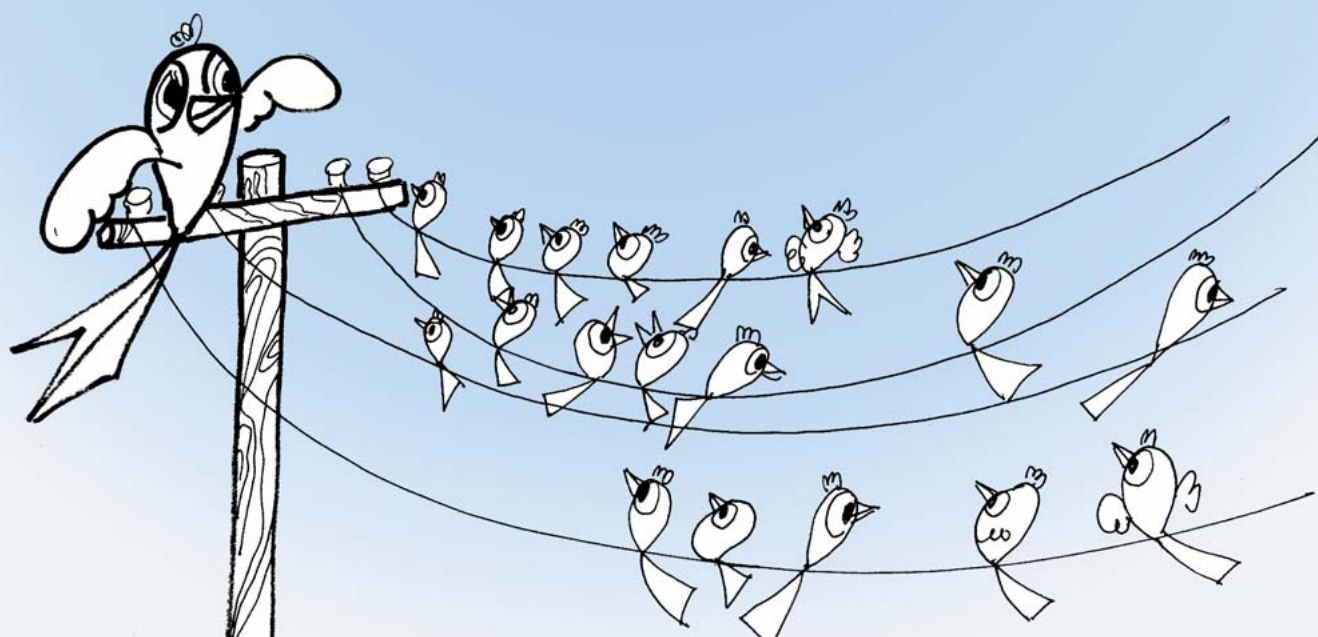
GODINA XVI.

BROJ 425

ZAGREB, 28. XI. 2005.

14. SJEDNICA HRVATSKOGA SABORA

ZAKON O OSNOVNOM ŠKOLSTVU

- PRIJEDLOG I KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O OSNOVNOM ŠKOLSTVU
Više reda u osnovnom školstvu
M. Kozar 3
- PRIJEDLOG I KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O UPRAVNIM PRISTOJBAMA
Povećati kvalitetu obuke u autoškolama
J. Šarlija 15
- PRIJEDLOG I KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O BILJNOM ZDRAVSTVU
Uređivanje poslova zdravstvene zaštite bilja
D. Krmpotić 18
- PRIJEDLOG I KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O POTVRĐIVANJU OKVIRNOG UGOVORA O ZAJMU BROJ F/P 1498 (2004.) ZA PROJEKT IZGRADNJE OBJEKATA KOMUNALNE I DRUŠTVENE INFRASTRUKTURE NA HRVATSKIM OTOCIMA IZMEĐU RH I RAZVOJNE BANKE VIJEĆA EUROPE
Mjere za poboljšanje kvalitete života na hrvatskim otocima
J. Šarlija 20
- PRIJEDLOG I KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O POTVRĐIVANJU SPORAZUMA IZMEĐU VLADE REPUBLIKE HRVATSKE I VLADE KRALJEVINE BELGIJE O POLICIJSKOJ SURADNJI
S. Šurina 22
- PRIJEDLOG I KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O POTVRĐIVANJU UGOVORA IZMEĐU VLADE REPUBLIKE HRVATSKE I VLADE ARAPSKE REPUBLIKE EGIPAT O SURADNJI U PODRUČJU BORBE PROTIV KRIMINALA
Zajedničke mjere protiv organiziranog kriminala
S. Šurina 23
- PRIJEDLOG I KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O POTVRĐIVANJU UGOVORA IZMEĐU VLADE REPUBLIKE HRVATSKE I VLADE KRALJEVINE NORVEŠKE O PREDAJI I PRIHVATU OSOBA KOJIH JE ULAZAK I/ILI BORAVAK NEZAKONIT
Suradnja u borbi protiv nezakonitih migracija
S. Šurina 23
- PRIJEDLOG I KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O POTVRĐIVANJU OKVIRNOG UGOVORA O ZAJMU BROJ F/P 1456 (2003) ZA PROJEKT OBNOVE I IZGRADNJE ŠKOLSKIH OBJEKATA U RH, IZMEĐU RH I RAZVOJNE BANKE VIJEĆA EUROPE
Stvaranje uvjeta za pružanje kvalitetnog obrazovanja
S. Šurina 24
- PRIJEDLOG I KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O POTVRĐIVANJU KONVENCIJE O ZAPOSŁJAVANJU I RASPOREĐIVANJU POMORACA IZ 1996. GODINE
Pravna zaštita pomoraca u posredovanju pri zapošljavanju
S. Šurina 27
- PRIJEDLOG ZAKONA O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O DOPLATKU ZA DJECU
Novi korisnici doplatka za djecu
J. Šarlija 29
- PRIJEDLOG ZAKONA O MEDICINSKI POMOGLUTOJ OPLODNJI
Uvažiti stajališta struke i konvencije Vijeća Europe
J. Rodić 36
- PRIJEDLOG ZAKONA O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O ZAŠTITI VOJNIH I CIVILNIH INVALIDA RATA
Nacionalna strategija usmjerena na smanjivanje razlika u zakonskim pravima invalida
V. Žugaj 42
- PRIJEDLOG ZAKONA O DOPUNAMA ZAKONA O DRŽAVNOJ POTPORI U POLJOPRIVREDI, RIBARSTVU I ŠUMARSTVU
Uredit će se cjelovito područje potpora
D. Krmpotić 46
- PRIJEDLOG ODLUKE O ODRŽAVANJU VOJNIH VJEŽBI PRIPADNIKA ORUŽANIH SNAGA REPUBLIKE HRVATSKE TIJEKOM 2005. GODINE
Prema NATO savezu - zajedničkim vojnim vježbama
V. Žugaj 49
- IZVJEŠĆE O RADU PRAVOBRANITELJA ZA DJECU ZA 2004. GODINU
Izvešće kao poticaj za akciju
M. Kozar 52
- IZVJEŠĆE O RADU HRVATSKE AKADEMIJE ZNANOSTI I UMJETNOSTI
Još jedna uspješna godina
D. Krmpotić 68

PRIKAZ RADA:

- 14. SJEDNICE HRVATSKOGA SABORA ODRŽANE 18, 19, 20, 24. I 25. SVIBNJA TE 1, 2, 3, 8, 9. I 10. LIPNJA 2005.

PRIJEDLOG I KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O OSNOVNOM ŠKOLSTVU

Više reda u osnovnom školstvu

Teškoće u primjeni petnaest godina starog Zakona o osnovnom školstvu, napose na području radnih odnosa i upravljanja školama, ponukale su Vladu RH da ponovno predloži njegove izmjene i dopune (to su već šeste izmjene ovog propisa od njegova donošenja 1990. godine). Kako je uvodno naglasio predstavnik predlagaatelja, riječ je o tehničkim izmjenama koje bi trebale osigurati pretpostavke za bolje funkcioniranje osnovnoškolskih ustanova, sukladno zahtjevima struke i pravnog sustava, a osnivaču i resornom ministarstvu omogućiti kvalitetniji nadzor nad zakonitošću rada u ovoj djelatnosti. Međutim, dio sudionika u raspravi, uglavnom iz redova oporbe, ne dijeli to mišljenje. Smatraju, naime, da ove parcijalne izmjene ne rješavaju bitne probleme školstva, nego da, naprotiv, predstavljaju korak nazad u pogledu stručne i upravljačke autonomije osnovnih škola. Napominju da se predloženim rješenjima, pod firmom decentralizacije, ponovno uvodi centralizacija na školskoj razini, odnosno autokracija u liku i djelu ravnatelja, te da se smanjuje transparentnost brojnih upravnih postupaka u školi. Svoj stav potkrijepili su i brojnim primjedbama na pojedine zakonske odredbe, većinu kojih su pretočili u amandmane.

Primjerice, smatraju da su prevelike ovlasti dane ministru, te da o zasniavanju radnog odnosa prosvjetnih dje-

latnika ne bi trebao odlučivati ravnatelj, nego kao i dosad, školski odbor. Ne slažu se ni s prijedlogom za smanjenje broja članova tog tijela, niti s predloženim načinom njihova izbora jer, kako kažu, davanjem ovlasti osnivaču da imenuje sve članove odbora otvara se mogućnost manipulacija.

Nisu pobornici ni izjednačavanja prava ravnatelja s višom i visokom stručnom spremom, već predlažu da im se, kao minimum ustupka zatečenom stanju, odredi rok u kojem bi trebali steći propisanu stručnu spremu, a čule su se i sugestije da bi kandidati s visokom stručnom spremom trebali imati prednost.

Među ostalim, zamjeraju predlagaatelju da pojedinim odredbama legalizira nestručno zastupljenu nastavu, da u zakonu nema ni riječi o najavljenom hrvatskom nacionalnom obrazovnom standardu, te da je iz njegova teksta neopravdano "izbačen" institut razrednika, kao stručno tijelo koje obavlja itekako odgovoran posao.

Spomenimo i prigovore kako ove zakonske izmjene nisu trebale ići u hitni postupak, pogotovo ne na kraju školske godine, jer ih u tako kratkom roku neće biti moguće provesti, te da bi bilo bolje da se ide na donošenje novog Zakona.

Većina sudionika u raspravi pozdravila je "vraćanje" instituta javnog natječaja kod zapošljavanja prosvjetnih djelatnika te imenovanja ravnate-

lja, uz sugestije da se oni ne objavljuju samo u dnevnom tisku, nego i na internetskim stranicama škole i/ili osnivača, u školskim novinama i preko Zavoda za zapošljavanje. Sugerirali su, također, da se zabrana rada u školi, predviđena za osobe pravomoćno osuđene za neko od kaznenih djela protiv spolne slobode i spolnog ćudoređa, te protiv braka, obitelji i mladež, za nasilničko ponašanje, zlorabu opojnih droga itd., proširi i na izvannastavno osoblje.

Unatoč navedenim zamjerkama parlamentarna većina je izglasala Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o osnovnom školstvu, uz određene amandmanske korekcije. Zahvaljujući tome, rok u kojem su osnovne škole bile dužne uskladiti statute i utemeljiti vijeća roditelja i školske odbore prema odredbama ovog Zakona produžen je do 30. rujna ove godine.

Uvodno spomenimo i to da je posebnim zaključkom, na prijedlog matičnog Odbora, Sabor zadužio Vladu da u roku od šest mjeseci predloži novi zakon o osnovnom školstvu kojim bi, kako je naglašeno u raspravi, trebalo realizirati i koncept nove škole, sukladno europskim modelima.

O PRIJEDLOGU

Predložene zakonske izmjene zastupnicima je obrazložio dr.sc. Nevio Šetić, državni tajnik u Ministarstvu znanosti, obrazovanja i športa.

Napomenuo je da se radi o tehničkim izmjenama postojećeg Zakona iz 1990. (u međuvremenu je pretrpio višekratne promjene), koje bi trebale omogućiti efikasno funkcioniranje sustava obrazovanja u osnovnoj školi. Naime, posljednjim novelama tog propisa iz 2001. godine nisu efikasno riješena brojna pitanja vezana uz način zapošljavanja i uvjete koje moraju ispunjavati učitelji, stručni suradnici, tajnik i drugi djelatnici u osnovnoj školi, kao i upravljanje u toj ustanovi.

Predloženim novelama se, među ostalim, osigurava zaštita stečenih prava više od 10 tisuća učitelja razredne i predmetne nastave s višom stručnom spremom, a promijenjeni su i uvjeti za imenovanje ravnatelja (ubuduće će se za ravnatelja moći ravnopravno natjecati i osobe s višom stručnom spremom).

Prema prijašnjim odredbama ravnatelja osnovne škole imenovao je i razrješavao resorni ministar, a izmjenama Zakona iz 2001. ta je ovlast prenesena na školski odbor. Međutim, u primjeni tog rješenja uočene su nedorečenosti koje su u pojedinim slučajevima rezultirale nezakonitim radnjama u postupku imenovanja ravnatelja. Stoga treba propisati učinkovit način nadzora nad zakonitošću rada školskih odbora u svezi s imenovanjem i razrješavanjem ravnatelja.

Dodatni problem prouzročen je - kaže - izmjenom članka 73. Zakona, budući da je promijenjen dotadašnji uvjet za učitelje razredne nastave u pogledu stupnja stručne spremlje (umjesto više sada moraju imati visoku stručnu spremu). To je, dakako, bitno utjecalo i na uvjete koje mora zadovoljiti kandidat za ravnatelja osnovne škole. Po riječima državnog tajnika, osobe s odgovarajućom višom stručnom spremom zaštićene su odredbom članka 40. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o osno-

vnom školstvu, ali isključivo vezano uz obavljanje poslova učitelja, dok se na ravnatelja te odredbe ne mogu primijeniti, što potvrđuje i sudska praksa. Istodobno oko 48 posto sadašnjih ravnatelja ima višu stručnu spremu. Dvojbeno je, također, jesu li osobe iz spomenutog članka ravnopravne pri zapošljavanju na radnom mjestu učitelja razredne nastave, odnosno predmetne nastave.

Dosadašnjim izmjenama i dopunama Zakona nije riješen ni problem zamjene ravnatelja u slučajevima njegova izbijanja ili spriječenosti, što izaziva probleme u radu osnovnoškolskih ustanova. Naime, ograničena ovlast koju on može prenijeti opunomoćenjem druge osobe na temelju Zakona o ustanovama i Zakona o radu, nedostatna je za potpuno funkcioniranje škole, a ponekad nije ni u mogućnosti dati punomoć (npr. u slučaju iznenadne bolesti).

Zakonom o radu propisano je da ugovor o radu prestaje kad radnik navrší 65 godina života i najmanje 20 godina staža osiguranja, ako se poslodavac i radnik ne dogovore drugačije, podsjeća gospodin Šetić. Primjena navedene odredbe omogućuje da učitelj radi s djecom i nakon navršanih 65 godina života, što nije primjereno zahtjevima odgojno-obrazovnog rada s djecom osnovnoškolske dobi. Zbog toga se u takvim okolnostima predviđa obvezni prestanak ugovora o radu.

Učitelji i stručni suradnici, te ravnatelji osnovnih škola, s navršanih 65 godina života i najmanje 20 godina staža osiguranja, morat će u mirovinu.

Izmjenom članka 89. Zakona utvrđeno je da tri člana školskog odbora, iz reda vanjskih članova, bira predstavničko tijelo jedinice lokalne samouprave, na čijem je području sjedište škole. S obzirom na to da je većini osnovnih škola osnivač jedinica područne (regionalne) samouprave, razvidno je da je takva odredba ukinula jedno od temelj-

nih prava osnivača i nužno izazvala negativne reakcije i poteškoće na terenu. Stoga se ovim novelama nastoji ojačati položaj osnivača (na taj se način provodi daljnja decentralizacija sustava školstva). Postojeći zakon nije dosljedno riješio ni problem raspuštanja školskog odbora i razrješavanja ravnatelja u slučajevima evidentnog kršenja propisa, što omogućuje zlorabe i samovoljno ponašanje tijela upravljanja u školama, navodi dalje Šetić. Napominje, također, da nisu primjereno riješeni ni radni odnosi učitelja, odnosno stručnih suradnika i drugih radnika u osnovnoj školi. Zbog navedenih razloga valja izmijeniti i dopuniti njegove odredbe i uskladiti ih sa stvarnim potrebama (i to hitnim postupkom, kako bi se novelirane odredbe počele primjenjivati od početka školske godine 2005/2006.). Držimo da će se donošenjem ovog zakona osigurati primjerene zakonske pretpostavke za funkcioniranje osnovnih škola sukladno zahtjevima struke i pravnog sustava, posebice u području radnih odnosa i upravljanja, a osnivaču i resornom ministarstvu omogućiti kvalitetniji nadzor nad zakonitošću rada u ovoj djelatnosti.

RADNA TIJELA

Odbor za zakonodavstvo podupro je donošenje ovog Zakona, uz dva amandmana pravno-tehničke naravi (članci 9. i 17.). Pored toga, sugerirao je predlagatelju da preispita mogućnost da se odredba stavka 1. u članku 7. primijeni na svaku osobu koja radi u osnovnoj školi, te da se u njoj ispravno navedu kaznena djela. Mišljenja je, također, da u stavku 2. valja predvidjeti udaljavanje osobe protiv koje je pokrenut kazneni postupak djelo od obavljanja poslova u osnovnoj školi kao mogućnost, imajući u vidu djela navedena u stavku 1. i posljedice tih djela.

Spomenimo i sugestiju tog radnog tijela za dopunu odredbi koje se odnose na objavljivanje natječaja za slobodna radna mjesta učitelja i stručnih suradnika u dnevnom tisku.

Članovi matičnog **Odbora za obrazovanje, znanost i kulturu** su se zalo-

žili za temeljitije reforme na području osnovnog školstva, što bi trebalo provesti donošenjem novog zakona, ali su poduprli predložene izmjene i dopune organizacijske naravi, uvaživši prijedlog da se donesu hitnim postupkom.

Uložili su i pet amandmana na tekst Konačnog prijedloga zakona. Pođimo redom:

Zatražili su da se dopunom stavka 5. u članku 5. precizira da "tjedne radne obveze učitelja i stručnih suradnika ministar propisuje u skladu s količinom neposrednog odgojno-obrazovnog rada, ugovorenog kolektivnim ugovorom. Predložili su i izmjenu stavka 1. u članku 7., kako bi se primjena ove odredbe proširila na sve radnike osnovne škole. Osim toga, založili su se i za njeno nomotehničko uređenje, na način da se obuhvate sva kaznena djela iz Kaznenog zakonika koja su opravdana zapreka za rad u osnovnoj školi. Prema njihovom prijedlogu, ta bi odredba glasila: "Rad u osnovnoj školi ne može obavljati osoba koja je pravomoćno osuđena za neko od kaznenih djela protiv Republike Hrvatske, kazneno djelo primanja mita, nasilničkog ponašanja, zlorabe opojnih droga, neko od kaznenih djela protiv spolne slobode i spolnoga ćudoređa, te protiv braka, obitelji i mladeži."

Spomenimo i predložene izmjene stavka 5. u članku 20. kojima se precizira da su odluke školskog odbora pravovaljane ako za njih glasuje većina od ukupnog broja članova tog tijela.

Slijedeći amandman podnesen je na članak 92b. Konačnog prijedloga zakona, kako bi se preciziralo da učitelju, stručnom suradniku i ravnatelju ugovor o radu prestaje najkasnije na kraju školske godine u kojoj je navršio 65 godina života i 20 godina staža osiguranja." Godine starosti bitne su za obavljanje odgojno-obrazovnih i poslova stručnog voditelja škole, ali ne i za obavljanje drugih poslova u osnovnoj školi, napominje Odbor u obrazloženju ovog amandmana. S tim u svezi sugerirao je i dodavanje novog članka 34., kojim bi se propisalo da prosvjetnim djelatnicima i ravnateljima koji su ispunili navedene uvjete, a nalaze se u radnom odnosu,

ugovor o radu prestaje na kraju školske godine 2004/05.

Najopsežnije izmjene članovi Odbora predložili su u članku 33. U prvom redu založili su se za produženje roka za usklađivanje statuta i utemeljenje vijeća roditelja i školskih odbora prema odredbama ovog zakona (najkasnije do 30. rujna 2005. godine). Prema njihovom prijedlogu ravnatelj imenovani u skladu sa zakonom iz 2001. nastavili bi obnašati dužnost do isteka mandata, dok se za one s višom stručnom spremom, imenovane suprotno spomenutom Zakonu, predviđa provedba natječajnog postupka prema odredbama Konačnog prijedloga zakona. Do završetka natječajnog postupka poslove vršitelja dužnosti ravnatelja obnašali bi dotadašnji ravnatelji, ako školski odbor ne odluči drugačije.

Uz ove poboljšice, članovi Odbora sugerirali su Saboru da posebnim zaključkom obveže Vladu RH, da u roku od šest mjeseci izradi i uputi u proceduru Prijedlog novog zakona o osnovnom školstvu.

Odbor za ljudska prava i prava nacionalnih manjina je razmatrao ovaj zakon kao zainteresirano radno tijelo, i to s aspekta zaštite prava djece u školama te zaštite prava zaposlenih u tim ustanovama. U izvješću tog radnog tijela, među ostalim, stoji da je o predloženim zakonskim odredbama zatraženo i mišljenje pravobraniteljice za djecu.

Posebnu pažnju u raspravi članovi Odbora obratili su na članak 7. Konačnog prijedloga zakona, kojim se predviđa zabrana rada u osnovnoj školi učiteljima, odnosno stručnim suradnicima pravomoćno osuđenim za kazneno djelo protiv Republike Hrvatske, te kaznena djela protiv spolne slobode i ćudoređa, za kazneno djelo nasilničkog ponašanja, zlorabe opojnih droga, kršenja obiteljskih obveza, zapuštanja i zlostavljanja djeteta ili maloljetne osobe ili koje drugo kazneno djelo protiv tjelesne zlorabe djeteta ili maloljetne osobe. Nakon provedene rasprave Odbor je predložio Saboru da donese novelirani Zakon o osnovnom školstvu, uz amandmansku korekciju spomenutog članka, kojim bi se predložena zabrana proširila

i na tzv. izvannastavno osoblje, odnosno na sve zaposlene u školama.

Poduprijevši donošenje predloženog Zakona, članovi **Odbora za lokalnu i područnu (regionalnu) samoupravu** su se u raspravi založili za jačanje ovlasti osnivača osnovnih škola. U tu svrhu predložili su da se poveća broj članova školskog odbora koje osnivač imenuje samostalno (čl. 20.), te prenošenje nadležnosti za raspuštanje školskog odbora i imenovanje povjerenstva, s ureda državne uprave u županiji odnosno Gradu Zagrebu, na osnivača (čl. 21.). U raspravi je, među ostalim, izraženo mišljenje da bi izmjenom članka 22. trebalo omogućiti da školski odbor može razriješiti ravnatelja i na prijedlog osnivača, umjesto na prijedlog prosvjetnog inspektora.

RASPRAVA

Ublažit će se problemi deficitarnih kadrova

Ivanka Roksandić je najavila da će Klub zastupnika HDZ-a podržati predložene zakonske novele te da se pridružuje preporuci matičnog Odbora, o potrebi donošenja posve novog zakona o osnovnom školstvu. Naime, sukladno promjenama u ovom sektoru, Hrvatska je već donošenjem plana razvoja sustava odgoja i obrazovanja od 2005. do 2010. godine započela njegovu prilagodbu. U tu svrhu pokrenuto je niz projekata, a prvi je korak izmjena nekih odredbi Zakona o osnovnom školstvu, što bi trebalo donijeti veliko poboljšanje u oblasti upravljanja školom i osigurati bolje funkcioniranje tih ustanova. Prije tjedan dana javnosti je predstavljen i Hrvatski nacionalni obrazovni standard (HNOS) za osnovnu školu koji će, uz ove zakonske promjene, biti ishodište svih promjena u sustavu obrazovanja, napominje zastupnica.

Podsjeća, nadalje, da su ovim zakonom preciznije utvrđeni sadržaji planova i programa rada škole. Dobro je, kaže, što se predviđa da uvjete i način izvođenja izleta i ekskurzija, terenske

nastave i dr. propisuje ministar, jer ti izleti nerijetko nemaju odgovarajući cilj ili su nametnuti od turističkih agencija. Predviđa se, također, da u njegovoj ingerenciji bude i određivanje početka i završetka nastavne godine, kao i trajanje obrazovnih razdoblja i učeničkih odmora, što znači da su ta pitanja fleksibilnije uređena. Novina je i to da će škole koje pet godina nisu uspjele zaposliti osobu s propisanom stručnom spremom moći zaposliti i osobu koja nema odgovarajuću vrstu stručne spremlje, pod uvjetom da je obavljala te poslove u osnovnoj školi najmanje pet godina. To će školama u manjim sredinama i na otocima pomoći da lakše prevladaju problem nedostatka stručnih kadrova (najdeficitarniji su učitelji stranih jezika, poglavito engleskog, informatike, zatim psiholozi i sl.)

Škole koje pet godina nisu uspjele zaposliti osobu s propisanom stručnom spremom moći će zaposliti i osobu koja nema odgovarajuću vrstu stručne spremlje, pod uvjetom da je obavljala te poslove u osnovnoj školi najmanje pet godina.

Po riječima zastupnice njeni stranački kolege će svakako podržati prijedlog prema kojem se zapreke za obavljanje poslova učitelja i stručnih suradnika, navedene u članku 7., odnose na sve djelatnike zaposlene u školama (riječ je o osobama protiv kojih je pokrenut kazneni postupak za određena kaznena djela). Pozdravljaju i ponovno vraćanje instituta objave javnog natječaja kod zapošljavanja učitelja i stručnih suradnika u dnevnom tisku, te instituta rješavanja tzv. tehnološkog viška kadrova. Dobro je, kažu, da se zapošljavanje bez natječaja (u slučaju kad obavljanje poslova ne trpi odgodu) ograničava na pet mjeseci, jer to obvezuje školu da ponovi natječaj kako bi zaposlila stručnu osobu.

Ukidanjem mogućnosti da ured državne uprave u županiji, odnosno Gradski ured za obrazovanje i šport Grada Zagreba posreduje kod zapošljavanja učitelja koji rade nepuno radno vrijeme, stvorio se niz problema u praksi, napominje zastupnica. Naime, učitelji koji su zasnovali radni odnos na neodređeno nepuno radno vrijeme ili kojima je ugovor o radu otkazan zbog gospodarskih, tehničkih ili organizacijskih razloga su bili u istom statusu kao i ostali kandidati koji se javljaju na natječaj. Osim toga, nerijetko nisu bili informirani o tome gdje mogu ostvariti pravo na rad do pune satnice, budući da su se natječaji objavljivali samo na oglasnim pločama Zavoda za zapošljavanje ili u školskim novinama.

Novine u oblasti upravljanja školom

Velike novine - kaže - uvedene su u oblasti upravljanja školom. Prema predloženom, statut bi se donosio uz suglasnost osnivača koji bi imenovao i članove školskog odbora. Dosad osnivač nije imao nikakvih utjecaja na rad u školi (to su bile jedine ustanove u kojima osnivač nije davao suglasnost na statut). Usvoje li se ponudena rješenja, škole će imati veću odgovornost prema osnivaču, ali i obrnuto.

Prema predloženom, statut osnovne škole bi se donosio uz suglasnost osnivača, koji bi imenovao i članove školskog odbora.

S obzirom na to da 48 posto ravnatelja osnovnih škola ima višu stručnu spremu, važna je i promjena uvjeta kod imenovanja na tu dužnost, na način da se mogu ravnopravno natjecati i osobe s višom stručnom spremom. Dosad je, kaže, ravnatelj sam imenovao osobu koja ga je zamjenjivala za vrijeme privremene spriječenosti u obavljanju ravnateljskih poslova, ali ta osoba nije imala sve ovlasti. Stoga se izmjenama članka 88a.

predviđa da ga u tom slučaju zamjenjuje osoba iz reda članova učiteljskog vijeća koja ispunjava uvjete za ravnatelja. Predloženim zakonom propisano je da za tajnika osnovne škole može biti izabrana osoba s visokom ili višom stručnom spremom, pravne odnosno upravno-pravne struke. Naime, dosad je to pitanje bilo regulirano statutima pojedinih škola, tako da su taj odgovoran posao nerijetko obavljale osobe druge struke, za čijim je radom prestala potreba.

Zastupnici HDZ-a podupiru i prijedlog da se prosvjetni djelatnici, pa i ravnatelji, s navršениh 65 godina života i 20 godina staža umirove, s obzirom na doista specifičan posao koji obavljaju u osnovnim školama.

Autokracija u liku i djelu ravnatelja

Po riječima **Marije Lugarić**, Klub zastupnika SDP-a neće podržati donošenje ovog zakona, a posebno ne hitnim postupkom. Naime, parcijalne izmjene zakona koji, želimo li drugačiju i moderniju školu, treba mijenjati u cijelosti, opravdane su samo ako se time stvaraju uvjeti za demokratizaciju škole i bolji položaj učenika, itd. Unatoč drugačijoj proklamaciji, predloženim se uvodi centralizacija na školskoj razini, odnosno autokracija u liku i djelu ravnatelja, te smanjenje transparentnosti brojnih upravnih postupaka u školi (to nisu tehnička pitanja). Mijenjaju se i brojne druge marginalne, ali ne i manje važne situacije iz svakodnevnog školskog života, koje u najmanju ruku imaju dvojbenu stručno opravdanje. Činjenica da su ove zakonske novele predložene za donošenje hitnim postupkom, bez prethodne javne rasprave, svakako ne pridonosi kvaliteti ponuđenih rješenja, tvrdi zastupnica. O tome - kaže - svjedoče i brojni amandmani koje su podnijela nadležna radna tijela i pojedini zastupnici.

Neprihvatljiva legalizacija nestručne nastave

Budući da se zalažemo za donošenje kvalitetnih i održivih zakonskih rješe-

nja, posebno u školstvu, predlažemo da Sabor donese zaključak o vraćanju ovog zakonskog prijedloga u redovitu proceduru, kaže zastupnica. Kako reče, njeni stranački kolege smatraju da je dosadašnje rješenje, prema kojem su se tjedne radne obveze učitelja utvrđivale u skladu s godišnjim planom rada škole, bilo bolje od prijedloga da to propisuje ministar. Po njihovu mišljenju on može i treba propisati normu neposrednog odgojno-obrazovnog rada, sukladno kolektivnom ugovoru, ali ne može znati koliko je sati dopunske i dodatne nastave potrebno u kojoj školi, tko će je izvoditi, koje slobodne aktivnosti postoje, itd. Neprihvatljiva im je i odredba kojom se, zapravo, legalizira nestručnu nastavu. Naprotiv, treba poduzimati drugačije mjere da nam ljudi ne bi bježali iz prosvjete, i kako bi se i u najmanjim sredinama, na otocima i u ruralnim krajevima, mogla osigurati stručna nastava.

Dosadašnje rješenje, prema kojem su se tjedne radne obveze učitelja utvrđivale u skladu s godišnjim planom rada škole, bilo je bolje od prijedloga da to propisuje ministar.

U prilog njihovu stajalištu zastupnica je podsjetila na to da su se godinama lomila koplja dok se nije postiglo to da odluke o zasnivanju radnog odnosa s učiteljem donosi školski odbor, čime su bitno smanjene i mogućnosti manipulacije. Nažalost, sada Vlada predlaže da se vratimo na manje demokratski rješenje, odnosno da o tome odlučuje ravnatelj. Najmanje je važno što se predviđa smanjenje broja članova školskog odbora, ali je zato potrebno naglasiti da se predloženim dosegnuti standard biranja članova tog tijela zamjenjuje manje demokratskom procedurom njihova imenovanja.

Prihvate li se predložena rješenja, to će značiti da u školama ukidamo razrednike kao stručna tijela koja obavljaju itekako odgovoran posao (brinu o učeni-

cima, odgovorni su za vođenje pedagoške dokumentacije, vode matične knjige, organiziraju kontakte s roditeljima, socijalnom i zdravstvenom službom, i dr.).

Ni riječi o nacionalnom obrazovnom standardu

U nastavku je prenijela upozorenje svojih stranačkih kolega, da se ovim zakonskim prijedlogom uvode neke ovlasti za prosvjetne inspektore koje oni po Zakonu o prosvjetnoj inspekciji nemaju, što bi moglo rezultirati još većim neredom u ionako već neurednom sustavu. Odlučimo li se za drugo čitanje ovog zakona, trebali bismo paralelno pripremiti i izmjene Zakona o prosvjetnoj inspekciji, zaključila je.

Spomenula je, među ostalim, i primjedbe brojnih jedinica lokalne, odnosno regionalne samouprave, da će biti teško ispoštovati rokove iz prijelaznih odredbi Zakona, vezano uz prava osnivača. Naime, predstavnička tijela lokalnih jedinica se tek konstituiraju ili će to uslijediti u kratkom roku. Budući da ljeti ionako ne zasjedaju, a tada nema ni nastave, u tako kratkom roku (60 dana) bit će teško usuglasiti nove statute i formirati nove školske odbore.

U zaključnom dijelu izlaganja konstatirala je da je zadnjih dana u tijeku jaka medijska kampanja radi promocije uvođenja tzv. hrvatskog nacionalnog obrazovnog standarda u hrvatske osnovne škole. Međutim, unatoč obećanju ministra Primorca da će se HNOS uvesti skorim izmjenama Zakona o osnovnom školstvu, u ponuđenom zakonskom prijedlogu o tome nema ni riječi.

Velik korak natrag

Po riječima **Joze Radoša**, Klub zastupnika HNS/PGS-a se zauzima za obrazovanje kao temelj razvoja društva, a jednako tako i za snažne reformske zahvate u svim segmentima obrazovanja. Među ostalim, smatraju da bi što prije trebalo realizirati projekt nove škole, odnosno uvođenje cjelodnevnog nastave, od 9 do 15 sati. To bi omogu-

ćilo učenicima da mirnije i bolje uče, a roditeljima da mirnije rade svoj posao, i dr. Ne smeta nas to što Ministarstvo promovira taj koncept ali nas smeta to što niti jednim stvarnim projektom ne uvodi nikakvu novu školu, pa ni ovim Zakonom, kaže zastupnik. Nema sumnje da će cjelodnevna škola više koštati, ali u okviru tog projekta učenici bi uz svoje školske programe mogli učiti i razne druge vještine, a osigurao bi se i poseban tretman nadarene, te djece s posebnim potrebama. Ne samo da predloženi Zakon nije na tom tragu, nego nizom svojih rješenja ide korak nazad. Iako je riječ o suštinskom zakonu predložen je za donošenje žurnim postupkom, što je neprihvatljivo. Osim toga, predlagatelj se poziva na temeljni zakon donesen 91. godine, zajedno s pet izmjena i dopuna, a ne referira se na pročišćeni zakonski tekst izrađen 2003. godine, tako da je gotovo nemoguće pratiti predložene promjene. Uostalom, način rada resornog Ministarstva najbolje karakteriziraju velike najave, nakon kojih slijede promjene, pa ponovno velike najave i onda povratak na staro rješenje. To nije ništa drugo nego manipulacija javnošću, a iziskuje nepotreban gubitak energije, negodovao je Radoš.

Na djelu nova centralizacija

U svakom slučaju, ovaj zakon ne donosi neke velike promjene, ali zato predstavlja jedan ili dva koraka nazad, u pogledu stručne i upravljačke autonomije osnovnih škola (riječ je o novoj centralizaciji). Sustavu školstva treba najmanje pola godine do godinu dana da uopće prihvati neke promjene, pa zato nema smisla unositi parcijalne izmjene, s obzirom na to da se već najavljuje donošenje novog Zakona (prihvati li Sabor prijedlog matičnog Odbora, to bi trebalo uslijediti već za šest mjeseci).

Zastupnika je zanimalo jesu li kod izrade ovog zakonskog prijedloga konzultirani Vladino Povjerenstvo za decentralizaciju i jedinice lokalne samouprave, koje predloženim gube neke svoje nadležnosti. Naime, prema Konvenciji o lokalnoj samoupravi, svaki zahvat u

stečena prava, odnosno ovlasti lokalnih jedinica u bilo kojem segmentu, pa tako i u oblasti školstva, mora se nastojati dogovoriti s njima. Nažalost, u obrazloženju nema naznaka o tome da se razgovaralo sa Savezom gradova i općina, koji bi se svakako trebao izjasniti o ovoj problematici. Hrvatska je ionako previše centralizirana u svim segmentima, a ovim zakonom i taj mali korak koji smo u proteklih pet godina napravili na decentralizaciji školstva, jednim dijelom vraćamo natrag. Primjerice, dosad su članove školskog odbora birala školska i vijeća roditelja, a tri člana i predstavničko tijelo jedinice lokalne samouprave, dok bi ga po novome oni samo predlagali (lokalna jedinica nema ni tu ovlast) a birao bi ga osnivač, najčešće županija. Doduše, županiji se ostavlja mogućnost da se o tome konzultira unutar jedinice lokalne samouprave, ali ona nema tu obvezu. Nadalje, raspuštanje školskog odbora i imenovanje povjerenstva prije je bilo u ingerenciji osnivača, dok bi, prema predloženom, tu ovlast imao ured državne uprave, dakle državno tijelo koje samo provodi središnju državnu politiku. To je također značajan oblik nove centralizacije u školskom sustavu, pogotovo ima li se u vidu da povjerenstvo sada dobiva ovlast smjenjivanja ravnatelja. To znači da središnja vlast posredno može smijeniti ravnatelja kojega je izabrala jedinica lokalne samouprave, odnosno po novome osnivač.

Prilikom izrade ovog zakona nije konzultirano ni Vijeće ravnatelja, stručno tijelo na razini države u kojem su zastupljene sve županije, kao ni inspekcija u Zavodu za školstvo. Prema tome, stoji ocjena da će na ovakav način osnovne škole dodatno izgubiti i stručnu i upravljačku autonomiju, zaključio je Radoš.

O zasnivanju radnog odnosa treba odlučivati školski odbor

Načelno se može konstatirati da je dobro što se postojeći zakon mijenja, jer neke od predloženih izmjena odgovaraju potrebama školske prakse, konstatirao je predstavnik Kluba zastupnika HSS-a

Željko Ledinski. Međutim, kako to nije prva izmjena izvornog zakonskog teksta, ove ga novele čine još nepreglednijim i nejasnijim, a opterećen je i odredbama koje su već sadržane u drugim zakonima. Bilo bi bolje da se ide na donošenje novog Zakona o osnovnom školstvu, pri čemu bi trebalo utvrditi i strukturu nove škole, sukladno europskim modelima. Ovako ponovno ozakonjujemo školu koja nije suvremena i s kojom nitko nije zadovoljan.

U nastavku je spomenuo konkretne primjedbe svojih stranačkih kolega na predložena rješenja. Primjerice, u članku 2. se utvrđuje ovlast ministra da propisuje uvjete i načine izvođenja izleta i ekskurzija, što je restriktivan pristup koji umanjuje autonomiju škole i roditelja kao odgojne zajednice. Smatraju da o zasnivanju i prestanku radnog odnosa učitelja i dr. ne bi trebao odlučivati ravnatelj, već to valja prepustiti školskom odboru (ravnatelj može predložiti kandidata).

Bilo bi bolje da se ide na donošenje novog Zakona, pri čemu bi trebalo utvrditi i strukturu nove škole, sukladno europskim modelima.

Njihova je zamjerka, među ostalim, da se u članku 18. ukidaju prava radnika koji su nesposobni za rad, na materijalnu i socijalnu sigurnost. Drugi je problem -kažu- ima li ravnatelj potrebna stručna znanja da bi mogao procijeniti je li učitelju odnosno stručnom suradniku psihofizičko zdravlje narušeno u mjeri koja bitno umanjuje njegovu radnu sposobnost (u tome mu svakako moraju pomagati stručnjaci). Nažalost, izmjene i dopune ne odgovaraju na pitanje što će biti s ravnateljem nakon isteka mandata, ne bude li ponovno imenovan. Upravo zbog te neizvjesnosti, za ravnateljsku funkciju rjeđe se kandidiraju mlađi radnici.

Zastupnici HSS-a se ne slažu ni s prijedlogom za smanjenje broja članova

školskog odbora, a ni s time što je iz zakonskog teksta "izbačen" razrednik. Ako ga već ne želimo spomenuti kao jedno od stručnih tijela u osnovnoj školi, njegovo je mjesto u zakonu kao nastavnika koji je preuzeo i druge zadaće, pedagoške i administrativno-upravne, te koji ima posebna prava i obveze.

Činjenica da se predloženim ne mijenjaju rješenja o decentralizaciji financiranja osnovnog školstva, potvrđuje da su ona iz 2001. bila dobra, kaže Ledinski. Nažalost, ništa nije učinjeno na daljnjoj financijskoj decentralizaciji, što bi ojačalo autonomiju škole.

Na kraju je upitao predstavnika predlagatelja zamjenjuje li najavljeni hrvatski nacionalni standard nastavnog programa, za što nema stručnog opravdanja, a ako zamjenjuje zašto to nije ugrađeno u Zakon ovim novelama.

Definirati mjere zaštite od vršnjačkog nasilja

Franjo Piplović je najavio da će Klub zastupnika DC-a, HSLS-a i LS-a poduzeti predložene izmjene, te da se slažu s prijedlogom matičnog Odbora da se u roku od šest mjeseci izradi novi, cjeloviti zakon o osnovnom školstvu. Našoj osnovnoj školi je itekako potreban hrvatski nacionalni obrazovni standard, ali do tog se dokumenta nije moglo doći tako lako, jer su nas u proteklih 15-ak godina morile mnoge nedaće i problemi. Izrazio je uvjerenje da se postupno stječu uvjeti za njegovo definiranje, ne samo u školstvu nego i u drugim područjima.

U nastavku je sugerirao da se u članku 4. Konačnog prijedloga zakona posebno definiraju mjere zaštite prava učenika, napose kad je riječ o vršnjačkom nasilju, koje se u školama širi kao pošast. Predložio je, također, da se u članku 7. točno odredi koliko vremena osoba koja je isključena iz obrazovno-odgojnog procesa ima pravo na naknadu mjesečne plaće (u visini polovice prosječne plaće iz prethodna tri mjeseca), kako bi se spriječila eventualne zloporabe. Primjerice, moglo bi se dogoditi da osoba koja je udaljena iz škole, zbog toga što je protiv nje pokrenut kazneni postupak

za krivično djelo protiv spolne slobode ili spolnog ćudoređa i dr. , uz pomoć različitih administrativnih smicalica oteže taj postupak, kako bi duže vrijeme primala tu naknadu.

Predlagatelj obezvređuje akademsko obrazovanje. Po ocjeni Kluba zastupnika HSP-a, što ju je prenio mr.sc. **Miroslav Rožić**, predloženim novelama ne rješavaju se bitni i stvarni problemi školstva, već se samo relativizira i ovako loše stanje u toj oblasti. Posebno ih iznenađuje obezvređivanje akademskih stupnjeva obrazovanja i to upravo od Ministarstva znanosti, koje bi se trebalo zauzimati ne samo za dostojanstvo nego i za podizanje ugleda akademski obrazovanih građana u našem društvu. Naime, člankom 22. Prijedloga zakona propisano je da ravnatelj osnovne škole više ne mora imati visoku stručnu spremu (dovoljno je da ima višu stručnu spremu). Nameće se pitanje kako to da pored toliko prosvjetara s visokom stručnom spremom polovicom škola rukovode ljudi s višom školskom spremom. Relativiziranje stupnja stručne spremlje prisutno je i kod tajnika škole, budući da je predviđeno da za to radno mjesto može biti izabrana osoba s visokom ili višom stručnom spremom pravne, odnosno upravno-pravne struke. Osim toga, predviđeno je da tajnik koji nema odgovarajuću stručnu spremu, a zatečen je u radnom odnosu na dan stupanja na snagu ovog zakona, može nastaviti obavljati tajničke poslove. S druge strane, osobama koje imaju odgovarajuću stručnu spremu, a nemaju posebnu pedagoško-psihološku i metodičku naobrazbu, propisuje se kao uvjet stjecanje te naobrazbe u roku od dvije godine od zasnivanja radnog odnosa, i to pod prijetnjom otkaza.

Po mišljenju zastupnika HSP-a, kao minimum ustupka zatečenom stanju ravnateljima bi trebalo odrediti rok u kojem moraju steći visoku stručnu spremu, a tajnicima višu stručnu spremu. Naime, princip da manje obrazovani ljudi rukovode onima koji su više obrazovani, koji se možda i nehotice uvodi ovim zakonskim prijedlogom, za nas je potpuno neprihvatljiv, naglašava Rožić.

Spomenuo je i primjedbe svojih stranačkih kolega na članak 7. zakonskog prijedloga, kojim je predviđeno da zaposlenik pravomoćno osuđen za određena kaznena djela ne može obavljati odgojno-obrazovni rad u osnovnoj školi. Njihova je zamjerka da se predložena suspenzija ne odnosi na izvannastavno osoblje, već isključivo na učitelje i stručne suradnike, te da u spomenutoj odredbi nisu navedena sva kaznena djela čiji počinitelji opravdano ne mogu raditi s djecom (npr. ubojstvo, nanošenje teške tjelesne povrede, povreda ravnopravnosti građana, teška krađa, prijevarami i sl.). Stječe se dojam, kaže Rožić, da je predlagatelj pokušao sankcionirati samo neke loše oblike ponašanja koji se svakodnevno navode u crnim kronikama.

Slaže se, inače, s tim da u postojećem Zakonu treba ugraditi mjere zaštite prava učenika, pogotovo kad je riječ o vršnjačkom nasilju. Budući da kršenje tih prava u većini slučajeva zapravo predstavlja kazneno djelo, dužnost je svakog građanina, pa tako i učitelja, da takve slučajeve odmah prijavi državnom odvjetništvu ili MUP-u. Stoga je u članku 4. zakonskog prijedloga nepotrebno propisano da učitelji i stručni suradnici o tome najprije moraju izvjestiti ravnatelja, koji je to dužan javiti tijelima socijalne skrbi, a oni MUP-u.

Uvođenje loše prakse na mala vrata

I u Klubu zastupnika IDS-a također smatramo da ove izmjene nisu trebale ići u hitni postupak, a pogotovo ne na kraju školske godine, izjavila je **Dorothea Pešić-Bukovac**. Izgleda da se pod firmom decentralizacija na neki način ponovo uvodi centralizacija, budući da se predloženim povećava upliv centralne vlasti na osnovno školstvo.

Spomenula je njihovu primjedbu na članak 7. u kojem stoji da se učitelj, odnosno stručni suradnik protiv kojeg je tek pokrenut kazneni postupak udaljava s posla. Naime, to znači da ravnatelj u školi očito preuzima poslove suca i da se nekoga udaljava s posla prije pravomoćne presude. Istodobno mu se pri-

znaje pravo na pola plaće, dok ne bude donesena pravomoćna presuda (na taj se način na mala vrata uvodi loša praksa). Po mišljenju ideosovaca utjecaj osnivača ni ubuduće neće biti ostvaren kroz rad školskih odbora, koji ni nadalje neće imati mogućnost utjecaja na izbor ravnatelja. Predviđa se, doduše, da će osnivač ubuduće imenovati svih sedam članova tog tijela, ali pri imenovanju pet članova bit će vezan prijedlozima učiteljskog vijeća i vijeća roditelja.

Po ocjeni zastupnika IDS-a, u članku 21. su dane prevelike ovlasti prosvjetnom inspektoratu (jedino osnivač može utvrditi da neki član školskog odbora ne ispunjava svoje obveze). Zašto se ovdje uopće upliće nadležnost prosvjetnog inspektora i zbog čega je ovlast za raspuštanje školskog odbora dana Uredu državne uprave u županiji, a ne osnivaču, pita zastupnica. S tim u svezi njeni stranački kolege uložili su amandman na članke 21. i 22. Konačnog prijedloga zakona, jer smatraju da je onaj tko imenuje članove školskog odbora nadležan i za utvrđivanje razloga za njihovo razrješenje, odnosno eventualno raspuštanje tog tijela i imenovanje povjerenstva koje će upravljati školom do konstituiranja novog školskog odbora. Mišljenja su da bi osnivaču trebalo dati barem neke ovlasti, te mogućnost utjecaja na razrješenje ravnatelja za kojega ocijeni da svoje funkcije ne obavlja sukladno zakonu i statutu.

Predložili su i brisanje stavka tri u članku 28., jer smatraju da poslovi tajnika ne moraju biti utvrđeni statutom (to nije praksa ni kod drugih ustanova u kulturi, zdravstvu, socijalni, itd.) te izostavljanje cijelog članka 29., budući da njegove odredbe ne sadrže nikakve razlike u odnosu na zasnivanje radnog odnosa drugih djelatnika škole. Predlažu i produženje roka za izmjenu statuta škole, te utemeljenje vijeća roditelja i školskog odbora, koje treba uskladiti s odredbama ovog zakona (s 60 na 120 dana od njegova stupanja na snagu). Smatraju da je to pitanje trebalo riješiti prijelaznim i završnim odredbama Zakona, jer ovako predstavlja još jednu pravnu prazninu i nedoumicu. Založili su se i za unošenje

posebnog članka u zakonski tekst kojim bi se regulirao prijenos osnivačkih prava na jedinice lokalne samouprave, te utvrdio postupak tog prijenosa ili rok u kojem će ministar to pitanje urediti podzakonskim aktom.

Vesna Škulić (SDP) je upozorila na to da u ponuđenom zakonskom prijedlogu na popisu stručnih suradnika u školama nema logopeda, iako više od 10 posto osnovnoškolske djece ima neki od oblika govornih teškoća, zbog čega nerijetko imaju problema i u svladavanju školskog gradiva. Sugerirala je da se u zakonskom tekstu ravnopravno navedu sva tri profila stručnjaka koje obrazuje Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet (logoped, socijalni pedagog i rehabilitator) kako bi se omogućilo njihovo zapošljavanje po školama, prema iskazanim potrebama.

Kako reče, ne može podržati Prijedlog zakona koji sadrži samo tehničke izmjene, jer predlagatelj ne prepoznaje specifične različitosti navedenih stručnih suradnika u nastavi. Njegova je obveza da, poštujući Konvenciju o pravima djeteta, prema kojoj sva djeca imaju pravo na obrazovanje, djeci s teškoćama u razvoju omogući ravnopravno sudjelovanje u nastavi.

Vraćen institut javnog natječaja

Franjo Arapović (HDZ) je čestitao resornom ministarstvu i svim suradnicima na hrabrom pokušaju da se u osnovno školstvo uvede više reda, do donošenja novog Zakona koji bi trebao zaživjeti u roku od 6 mjeseci. Predloženim novelama svest će se na minimum neke nepravilnosti u radu osnovnih škola, jer će se bolje regulirati postupci zapošljavanja i otkazivanja ugovora o radu, kao i uvjeti za zasnivanje radnog odnosa. Kako reče, svjedoci smo neprimjerenih postupaka odgovornih osoba i upravnih tijela u školama, koje zbog nedostatka važećih zakonskih odredaba nije moguće učinkovito sankcionirati. To je dovoljan razlog za donošenje ovog zakona hitnim postupkom.

Pohvalio je i vraćanje instituta javnog natječaja, što će zasigurno ublažiti posljedice nepromišljenosti učinjene novelama iz 2001. godine, zbog prigovora na način na koji su škole oglašavale potrebe za kadrovima i provodile postupak izbora kandidata. Argument da je javni natječaj nepotreban i da financijski opterećuje školu nije opravdan, jer pristup javnoj službi mora biti transparentan. Podupire i konstruktivne amandmane matičnog Odbora.

Reagirajući na tvrdnje zastupnice Lugarić, pojasnio je da ministar neće izdavati rješenja pojedinim učiteljima, nego samo propisati opis njihovih poslova. Tu su uključeni i poslovi razrednika, koji nije "izbačen" iz zakona, kako tvrdi kolegica (spominje se u članku 50. koji se ne mijenja).

Replicirajući mu, Marija Lugarić je napomenula da ministar, sukladno kolektivnom ugovoru, može propisati i dogovoriti sa sindikatom radne obveze učitelja koje se odnose na neposredni odgojno-obrazovni rad (20-ak sati), a ne cjelokupnu satnicu do 40-satnog radnog tjedna. Dosad se taj dio tjednih radnih obveza učitelja utvrđivao rješenjem koje se donosi temeljem Godišnjeg plana rada škole, a sada se to posve ukida.

Izjednačiti višu i visoku stručnu spremu

Prema saznanju **Krunoslava Markovinića (HDZ)**, ravnatelji osnovnih škola su poprilično zadovoljni ovim zakonskim izmjenama (i sami su sudjelovali u njihovoj pripremi, dajući prijedloge na stručnim seminarima).

Dobro je - kaže, da uvjete i način izvođenja izleta i ekskurzija propisuje ministar, jer oni moraju biti jednaki za cijelu zemlju, ali postavlja se pitanje svrshodnosti tih izleta (mnoga djeca su na tim ekskurzijama poginula, ili su teško stradala, učenici se u takvim okolnostima nerijetko opijaju, itd.). Mišljenja je da učitelji i ravnatelji s višom i visokom stručnom spremom trebaju imati jednaka prava, jer u vrijeme kad su se prvi školovali tako je bilo propisano. Podržava transparentnost natječaja, ali smatra

da školama treba dodijeliti i veća sredstva za tu namjenu. Na primjeru škole Sveta Nedjelja, koja ima 1350 učenika i 55 odjeljenja, ilustrirao je koliko će troškovi objave natječaja u dnevnom tisku opterećivati njihov budžet. Naime, ta škola, iako se nalazi nedaleko od Zagreba, ne može dobiti informatičara, pa informatiku predaje učiteljica matematike i inženjer elektrotehnike. Iako se radi o izvrsnim informatičarima (djeca koju poučavaju postižu odlične rezultate na državnim natjecanjima), škola bi trebala raspisivati natječaj za ta radna mjesta svakih pet mjeseci, tijekom pet godina, prije nego što s njima zasnuje radni odnos na neodređeno vrijeme (dakako, ako se u međuvremenu ne javi netko ispunjava

Kao minimum ustupka zatečenom stanju, ravnateljima bi trebalo odrediti rok u kojem moraju steći visoku stručnu spremu, a tajnicima višu stručnu spremu.

Budući da škola ima svoj specifičan ritam, zakonom bi u iznimnim slučajevima trebalo predvidjeti mogućnost zapošljavanja bez natječaja, na određeno vrijeme do 90 dana (a ne do 60 dana kako je predvidio predlagatelj). Isto tako, pripravnicima koji nisu položili stručni ispit ne bi trebalo otkazati ugovor odmah, nego na kraju obrazovnog razdoblja.

U školskom odboru zadržati ljude iz lokalnih jedinica

Potaknut prijedlogom da se učiteljima koji rade u dopunskoj nastavi za djecu naših građana u inozemstvu osigura pravo povratka na ranije radno mjesto, sugerirao je da se isto omogući i ravnateljima nakon isteka mandata. Nije siguran da je prenošenje ovlasti za imenovanje školskih odbora na osnivače dobro rješenje. Mišljenja je da treba imati povjerenje u lokalnu samoupravu i da u tom tijelu i dalje treba zadržati ljude

iz lokalnih jedinica, koje dosta izdvajaju za izgradnju škola, igrališta, obnovu sportskih dvorana i sl.

Podržavajući odredbu kojom se legalizira nestručno zastupljena nastava, kolega je upotrijebio kao argumentaciju konkretan primjer osobe koja dugo godina radi u školi i ima dobre rezultate, primijetila je Marija Lugarić. Kod zalaganja za takva rješenja moramo biti vrlo oprezni jer ne činimo dobro školi. Biste li se vi dali operirati osobi koja nije kirurg, a radi pet godina u bolnici, upitala je kolegu.

Natječaje objavljivati i na internetu

Oni koji tvrde kako nam je školstvo izuzetno važno to su trebali reći prilikom donošenja državnog proračuna, komentirao je **Nikola Vuljanić (HNS)**. Brojke najbolje govore o tome koliko ova vlast drži do obrazovanja, budući da sredstva za školstvo rastu par indeksnih poena ispod rasta proračuna, a sredstva za sprječavanje nasilja ili zloporabe droge u školama pala su na trećinu prošlogodišnjih.

Nema nikakve potrebe da ovaj zakon ide u hitnu proceduru, posebice stoga što će ga biti nemoguće provesti tijekom ljeta, napominje zastupnik. Nije mu jasno, kaže, kako je nekome uopće palo napamet predložiti da tjednu, odnosno godišnju normu neposrednog rada s djecom određuje ministar. Naime, na taj se način stavlja izvan snage cijeli sustav kolektivnog dogovaranja koji se u Hrvatskoj godinama razvijao i postigao određenu razinu demokratskog funkcioniranja. Posljedica takvog rješenja bila bi arbitrarnost u određivanju nastavničke norme, a to znači i broja potrebnih nastavnika po školama, te potrebne kvalitete rada. S druge strane, povećanjem norme mogla bi se uštedjeti pristojna svotica novca.

Prednost kandidatima s VSS

Prijedlog da se nekome tko u pet godina nije ništa poduzeo da bi stekao potrebnu kvalifikaciju vrednuje njegov bora-

vak u školi, na način da mu se prizna status kvalificiranog nastavnika, odudara od ideje obrazovne institucije, tvrdi Vuljanić. Pozdravlja ponovno uvođenje instituta javnog natječaja, ali smatra da bi trebalo predvidjeti da se on objavljuje ne samo u dnevnim novinama, nego i na internetu škole i /ili osnivača, dakle lokalne samouprave.

Uvjeren je, kaže, da će predviđeni postupak imenovanja članova školskog odbora ponovno dovesti do toga da će mjesto u tom tijelu ovisiti o nečijoj moralno-političkoj podobnosti, odnosno da će te ljude određivati stranka na vlasti. Stoga bi tu ingerenciju trebali ostaviti učiteljskom odnosno roditeljskom vijeću, uz pravo osnivača da ih smijeni ako ne rade dobro.

Što se, pak, tiče mogućnosti imenovanja ravnatelja, najracionalnije bi bilo da kandidat s visokom stručnom spremom ima prednost pred onim s višom stručnom spremom. Time bismo pokrili zatečeno stanje, i ujedno stvorili predvjetu da u prosvjetu dođu mladi ljudi (sada je izbjegavaju, jer nemaju mogućnost napredovanja).

Učitelji i ravnatelji s višom i visokom stručnom spremom trebaju imati jednaka prava.

Nije istina da mladi ljudi ne žele u prosvjetu, negodovao je Krunoslav Markovinović (dolaze nam vrhunski mladi učitelji, ali puno ih i treba.

Svi se slažemo s tim da je obrazovanje ljudsko pravo i ključni čimbenik u smanjenju siromaštva, te u promicanju demokracije, mira, tolerancije i razvoja svake zemlje, rekla je uvodno **Ingrid Antičević-Marinović (SDP)**. Slušaajući istupe Vlade i resornog ministra očekivali smo značajne izmjene Zakona u sadržajnom smislu, to više što ove novele donosimo upravo u velikoj dekadi UN-a (ovo je desetljeće kulture mira, nenasilja, itd.). Međutim, umjesto reformskih iskoraka predložene su tehničke izmjene zakona kojima se destabilizira postojeće stanje u

ovoj oblasti i stvara jedna autokratska škola. Naime, sve ovlasti koje je ranije imalo resorno Ministarstvo sada se prenose na ministra (on čak određuje uvjete i način izvođenja izleta i ekskurzija). Očito je - kaže - poljuljan odnos povjerenja ministra naspram djelatnika škole, osobito ravnatelja, a onda automatski i ravnatelja naspram roditelja, ali i vlastitih kolega. Nema sumnje da je demokracija dugotrajan i trnovit put, ali to i košta, napomenula je dalje, aludirajući pritom na primjedbe kako objava javnih natječaja za imenovanje ravnatelja puno košta. Takvi se oglasi moraju objaviti najmanje u trima dnevnim novinama, kako bi se izbjegle eventualne manipulacije, tvrdi zastupnica (primjerice, moglo bi se dogoditi da slobodno radno mjesto za ravnatelja osnovne škole u Splitu bude oglašeno u Slavonskom glasniku, i obrnuto). Po njenom mišljenju nije pravi put da kroz izmjene zakona nastupi smjena ravnatelja (oni koji su zatečeni na tom poslu moraju odraditi svoj mandat, ispunjavaju li zakonske norme). A što se tiče predloženog načina imenovanja članova školskog odbora, ponovno se primjećuje intencija da, na mala vrata, na to utječe osnivač, tj. politika.

U nastavku je iznijela i nekoliko konkretnih primjedbi na pojedine zakonske odredbe. Neovisno o tome što se u članku 4. ovog Zakona prosvjetne djelatnike obvezuje da o narušenim pravima učenika, bilo kakve vrste, obavijeste tijela socijalne skrbi, time ne prestaje njihova građanska obveza da o slučaju nasilja u školi dojavu nadležnima, napominje zastupnica. Založila se i za dopunu članka 7., na način da se njome obuhvate sva kaznena djela zbog kojih pravomoćno osuđena osoba nije podobna za odgojno-obrazovni rad u osnovnoj školi (ne smiju se ispustiti kaznena djela protiv braka, obitelji i mladeži, a pogotovo ona protiv života i tijela). Osim toga, redosljed spomenutih djela treba promijeniti, sukladno Kaznenom zakoniku (izgleda da je za Vladu najnepodobnija ona osoba koja je osuđena za kazneno djelo protiv Republike Hrvatske).

Na kraju je izjavila da se priklanja mišljenju kako bi ovaj zakon trebalo uputiti u redovnu proceduru, jer ovako kako je sročeno doista nije prihvatljiv.

Reagirajući na njenu opasku "što manje transparentno to bolje", Krunoslav Markovinović je primijetio da upravo ovaj zakon predviđa da prosvjetni djelatnici zasnivaju radni odnos na temelju javnog natječaja koji se objavljuje u dnevnom tisku, kao i onaj za imenovanje ravnatelja. Slaže se s tim da natječaj za ravnatelje ostane javan, jer to neće osiromašiti školu, ali objava tridesetak natječaja godišnje za ostale djelatnike (jedan oglas košta dvije do tri tisuće kuna) zasigurno će odnijeti dobar dio novaca predviđenih za materijalne troškove.

I nakon brojnih izmjena i dopuna Zakon o osnovnom školstvu pokazuje niz nedostataka (nužne su promjene radi usklađivanja sa stvarnim potrebama), primijetio je **Jene Adam (neovisni; zast. mad. nac. manjine)**. Po njegovu mišljenju zabrana rada u osnovnoj školi treba se odnositi na sve zaposlene koji su pravomoćno osuđeni za određena kaznena djela, a ne samo na učitelje i stručne suradnike. Ne slaže se ni s rješenjem u članku 6. kojim se ministar ovlašćuje da u određenim slučajevima "utvrdi pravo obavljanja poslova učitelja, odnosno stručnog suradnika, osobi koja nema odgovarajuću stručnu spremu". Naime, stoji na stajalištu da u 21. stoljeću takve osobe nemaju pravo raditi u odgojno-obrazovnom procesu. Mišljenja je, također, da o zasnivanju i prestanku radnog odnosa na neodređeno vrijeme i dalje treba odlučivati školski odbor, na prijedlog ravnatelja, a ne ravnatelj.

Očito je da su zastupnici očekivali neku veliku reformsku inicijativu, a riječ je samo o pokušaju tehničkog poboljšanja zakona, konstatirao je dr. sc. **Ivo Josipović (neovisni)**. Pozdravlja nastojanje predlagatelja da se odgovornosti lociraju tamo gdje im je mjesto i da se postojeća, pomalo difuzna struktura upravljanja školama strukturira na primjereniji način. Nažalost, izvedba nije najbolja, o čemu svjedoče brojne

primjedbe koje su se čule u raspravi. I sam je, kaže, uložio više amandmana na ponuđeni zakonski tekst, koji se u prvom redu odnose na usklađivanje pojedinih odredbi i promjenu terminologije, sukladno Kaznenom zakonu i Zakonu o kaznenom postupku. Njegova je sugestija da se u članku 5. (izmjena članka 72.) uvede fakultativno i obligatorno udaljšavanje zaposlenika od obavljanja poslova u školi. Naime, ne može se na isti način tretirati netko protiv koga se već vodi istraga za neko kazneno djelo i onaj koji je osumnjičen za to. Založio se za dopunu članka 9., kako bi se preciziralo da je riječ o onim slučajevima kad zaposleniku prestaje radni odnos, te predložio da raspuštanje školskog odbora i razrješenje ravnatelja, bude u ingerenciji osnivača, a ne tijela državne uprave.

Zdenka Babić-Petričević (HDZ) je podsjetila na to da Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa organizira i financira nastavu na hrvatskom jeziku u 19 zemalja svijeta. Tu nastavu pohađa oko 7 tisuća djece, a izvode je 94 učitelja. Izrazila je zadovoljstvo činjenicom da se člankom 16. osobama izabranim za rad u dopunskoj nastavi za djecu hrvatskih građana u inozemstvu, ako su zaposlene na neodređeno vrijeme, omogućuje povratak na poslove na kojima su prethodno radile ili na druge poslove za koje ispunjavaju uvjete. To pravo mogu ostvariti ako se vrate u zemlju u roku od 30 dana od prestanka obavljanja spomenutih poslova. Zahvaljujući tome, odabir kadrova za rad u inozemstvu će ubuduće biti puno bolji, jer se kvalitetni,iskusni učitelji nisu javljali na natječaje upravo zbog toga što su se bojali ostaviti svoje radno mjesto. U očekivanju novog zakona koji bi trebao cjelovito obuhvatiti ovu problematiku, zastupnica je dala podršku predloženim izmjenama.

Ovim novelama je na prvom mjestu trebalo propisati vraćanje kapitalne izgradnje školskog prostora na državnu razinu, kao što je najavljivao ministar Primorac, naglasio je **Nenad Stazić (SDP)**. Međutim, od toga se očito odustalo, a ne rješavaju se ni druga bitna pitanja. Naime, nema ni riječi o utvrđivanju pedagoškog standarda, uređivanju

sustava napredovanja, podizanju materijalnog standarda škola i nastavnika (sva-ljivanjem financiranja na lokalnu samoupravu materijalni standard škola će se još unazaditi).

Umjesto toga, zakonski tekst sadrži razne umotvorine, poput odredbe da u školama koje izvode nastavu na stranom jeziku, učitelji i stručni suradnici moraju vladati tim stranim jezikom i sl. Riječ je o uratku koji nije podoban za ozbiljnu raspravu u Saboru, naročito ne hitnim postupkom. Stoga bi ovaj Dom trebao donijeti zaključak da se ova rasprava tretira kao prvo čitanje, kako bi predlagatelj imao vremena napisati ozbiljan zakon kojim bi se riješile bitne stvari u sustavu školstva.

Neodgovarajuća definicija vijeća roditelja

Marija Lugarić je napomenula da ne može podržati donošenje ovog Zakona, posebno ne hitnim postupkom. Uostalom, dosad je na njegov tekst podneseno čak 33 amandmana, iako sadrži svega 36 članaka. To je najbolja potvrda da ga treba uputiti u drugo čitanje, kaže zastupnica.

Svoj stav potkrijepila je argumentima koje je već navela u ime Kluba zastupnika SDP-a. Upozorila je, među ostalim, i na neodgovarajuću definiciju vijeća roditelja, u članku 26. u kojem stoji da se to tijelo ustrojava radi organiziranoga ostvarivanja interesa roditelja. Po njenom mišljenju daleko bolja je bila ranija formulacija, prema kojoj se vijeće roditelja osniva radi ostvarivanja zadaća osnovnog školstva, povezivanja škole s društvenom sredinom i ostvarivanja interesa učenika. Prigovorila je, također, da predlagatelj i dalje promovira napuštene i zastarjele koncepte. Primjerice, stručnjaci koji rade s djecom s posebnim potrebama se više ne zovu defektolozi, (taj je pojam napušten nakon donošenja konvencije UN-a), već specijalni pedagozi, logopedi i dr. Nije prihvatljivo, stoga, da je među stručne suradnike u školi uvršten defektolog, pa i socijalni radnik koji ovdje uopće ne spada, a da istodobno nema logope-

da. Kako reče, pridružuje se mišljenjima da je u najmanju ruku čudno da Ministarstvo znanosti i obrazovanja predlaže Saboru legalizaciju nestručnjaka. Nije pobornik rješenja da ravnatelj odlučuje o tome s kojom će se osobom zasnovati radni odnos (odluku o tome mora donositi školski odbor, na prijedlog ravnatelja), niti da procjenjuje u kojoj mjeri je narušeno psihofizičko zdravlje učitelja ili stručnog suradnika.

Postojeći Zakon u osnovi dobro funkcionira, a za to što nemamo pedagoškog standarda krivo je Ministarstvo koje nije realiziralo obećanje dano još prije godinu dana. Problem stručnog usavršavanja učitelja je u zakonu relativno dobro riješen, ali Ministarstvo lani nije utrošilo za tu namjenu ni lipe, iako je imalo na raspolaganju 10 mln. kuna, kao ni za opremanje škola didaktičkom i metodičkom opremom (bilo je predviđeno 20 mln. kuna). Ako doista želimo iskorak u ovoj oblasti, ne trebamo imati prevelika očekivanja od donošenja novog Zakona o osnovnom školstvu, kaže zastupnica. Umjesto toga, trebali bismo se opredijeliti za donošenje novog Zakona o obveznom obrazovanju i na taj se način priključiti Europi, odnosno državama koje povećavaju dužinu obveznog obrazovanja.

Zabrana rada u osnovnoj školi, predviđena za osobe pravomoćno osuđene za kazneno djelo, mora se odnositi na sve zaposlene, a ne samo na učitelje i stručne suradnike.

Rezimirajući stajališta Kluba zastupnika HNS/PGS-a, Jozo Radoš je podsjetio na to da bi, prema medijskim najavama, Vlada trebala prihvatiti Plan razvoja odgoja i obrazovanja do 2010. godine, a Sabor i njegova tijela o tome nemaju pojma. Isti je slučaj i s izradom hrvatskog nacionalnog obrazovnog standarda, iako je to vrlo važan segment u reformi obrazovanja, koja se tako dugo sprema a nikako da počne. Ovaj

zakon je u tom kontekstu nebitan i može se reći da su predložene izmjene samo potvrda da se na bitnim pravcima reforme obrazovanja ništa ne događa. Stoga ga Klub zastupnika HNS/PGS-a neće podržati (zauzimaju se za koncept nove škole), ali će zato poduprijeti zahtjeve da se za pola godine pred zastupnicima nađe cjelovit zakon o osnovnom školstvu. Međutim, ni to neće biti rješenje, ako se ne suglasimo oko strategije razvoja hrvatskog školstva, upozorava zastupnik.

Riječ predlagatelja

U završnom osvrtu, dr. **Nevio Šetić** je zahvalio zastupnicima na konstruktivnoj raspravi, napose onima koji su prepoznali da se predloženim poboljšava postojeći zakon iz 2001. godine, odnosno otklanjanju neke nedoumice i teškoće koje su se pokazale u funkcioniranju sustava. Napomenuo je da Vlada dijeli njihovo mišljenje da što prije treba donijeti novi, cjelovit zakon o osnovnom školstvu (na tome se radi), te da je u izradi hrvatski nacionalni obrazovni standard, kao polazna osnova za moderan hrvatsku školu.

Odgovarajući na primjedbe zastupnika, koje su oni pretočili u amandmane, izjavio je da nisu uvaženi prigovori odnosno amandmani oko upotrebe termina nastavna godina. Naime, nastavna godina nije isto što i školska godina (prva može započeti 5.9. i trajati do 18.6., dok školska godina počinje 1.rujna a završava 31. kolovoza). Pojasnio je, nadalje, da se ovim izmjenama nastoji iskorijeniti i zatečen problem nestručno zastupljene nastave (oko 5 posto). Naime, po novome bi se nestručna osoba mogla zaposliti u školi jedino ako se na natječaj nije javila stručna osoba, i to samo na određeno vrijeme od 5 mjeseci.

Nije točno, kaže, da predlagatelji nisu surađivali s ravnateljskim udrugama. Upravo one nas potiču da riješimo ove goruće probleme koji su nastali donošenjem noveliranog Zakona 2001. godine (osobito glede instituta visoke i više stručne spreme i dr.). Osim toga, Sindikat hrvatskih učitelja također sma-

tra da radne obveze učitelja u jednom dijelu treba propisati ministar, budući da to nije primjereno riješeno postojećim Zakonom (to je pitanje prepušteno granskom kolektivnom ugovoru). Nije sporna utemeljenost pregovora sa sindikatima o normi neposrednog odgojno-obrazovnog rada učitelja i stručnih suradnika, ali pitanje radnih obveza, tj. sadržaja norme, nije pitanje kolektivnog pregovaranja, napominje Šetić. Naime, uz izvođenje nastave i drugih oblika neposrednog odgojno-obrazovnog rada s učenicima, učitelji obavljaju i druge poslove s tim u svezi, pa i one koji proizlaze iz ustroja rada škole ili zakonskih odredaba ili kolektivnih ugovora. Stoga ministar treba podzakonskim aktom propisati odnos između navedenih poslova, kao i opis poslova koje su dužni raditi tijekom radnog tjedna, a radi ujednačenog zaduživanja učitelja u svim osnovnim školama.

U nastavku je naglasio da ovim novelama treba ispraviti nepravdu koja je učinjena onima s višom stručnom spremom (u Hrvatskoj ih ima oko 10 tisuća). Naime, izmjenama članka 73. postojećeg Zakona promijenjen je dotadašnji uvjet za učitelja razredne nastave u pogledu stupnja stručne spreme (viša sprema zamijenjena je visokom), što je bitno utjecalo i na uvjete koje mora zadovoljiti kandidat za ravnatelja osnovne škole. Doduše, osobe s odgovarajućom višom spremom zaštićene su člankom 40. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o osnovnom školstvu, ali samo kad je riječ o obavljanju učiteljskih poslova. Nažalost, te se odredbe ne mogu primijeniti na ravnatelje, što potvrđuje i sudska praksa (presude Vrhovnog suda RH iz 2003. godine unijele su veliki nered u ovu oblast, koji treba otkloniti). Riječ je ne samo o stečenom pravu gotovo polovice učitelja u sustavu osnovnog školstva, nego i o etičkom pitanju, naglašava Šetić. Prihvatimo li da netko tko je dobar učitelj ne može biti ravnatelj, samo zato što ima višu stručnu spremu (kao i više od 47 posto sadašnjih ravnatelja), oduzeli smo mu jednu životnu šansu. Budući da u oblasti obrazovanja nemamo previše

suvišnih kadrova, moramo zadržati te ljude koji su svoj život posvetili djeci, s tim da Ministarstvo organizira sustavnu edukaciju (na tome se radi). Uostalom, ravnopravno zapošljavanje tih osoba, pa i kandidiranje za radno mjesto ravnatelja je samo mogućnost, ali to nije garancija da će na natječaju biti izabran upravo kandidat s višom stručnom spremom (vjerojatno će proraditi konkurencija).

Jača položaj osnivača

U nastavku je opovrgnuo primjedbe iz rasprave da predložena rješenja predstavljaju daljnju centralizaciju škole. Upravo obrnuto, ovim izmjenama trebao bi ojačati položaj osnivača (imenovao bi sve članove školskog odbora i dr.), što je veoma važna karika u funkcioniranju i decentralizaciji školskog sustava. Predstavnicima osnivača na terenu iznimno su zadovoljni tim rješenjem, jer će ubuduće moći imati veći utjecaj na rad škole, ali ujedno će dobiti i veću brigu (gradovi i županije ionako izdvajaju poprilično novaca za izgradnju škola, sportskih objekata, i dr.). Oko ovog rješenja trebalo bi postići konsenzus, jer škola mora živjeti u zajednici u kojoj djeluje, naglašava Šetić.

Potaknut primjedbama da na popisu stručnih suradnika u školama nema logopeda, pojasnio je da se stručni nazivi ne mogu regulirati zakonom jer se brzo mijenjaju, ali su zato pobrojani podzakonskim aktom, uključujući i profile stručnjaka koje obrazuje Rehabilitacijski fakultet. S tim u svezi informirao je zastupnike da je u zadnjih godinu dana u školama popunjeno oko tisuću stručnih radnih mjesta (logopedi, pedagozi, psiholozi, knjižničari i dr.)

Na kraju se još jednom osvrnuo na hrvatski nacionalni obrazovni standard u čiju je izradu, kako reče, uključeno oko 600 hrvatskih stručnjaka iz svih političkih opcija. To je dugi proces, budući da ovaj dokument, samo za osnovnu školu, sadrži oko tri tisuće stranica. Krajnji

je cilj doći do modernoga hrvatskoga nacionalnog kurikulumu, odnosno do lokalnih školskih kurikulumu. Sljedeće školske godine HNOS bi se, kao pilot projekt, trebao primjenjivati u 5 posto hrvatskih škola, i tada ćemo biti bogatiji za još jedno iskustvo. Međutim, već sada je izvjesno da su nastavni sadržaji rasterećeni nepotrebnih faktografskih podataka i enciklopedijskog znanja. Naime, osnovna je svrha prenijeti učenicima korisnija, integrirana znanja, koja će im trajno koristiti u rješavanju životnih problema, i u konačnici stvoriti od njih konkurentne ljude za vrijeme u kojem živimo.

Marija Lugarić je reagirala na njegovu izjavu da se niti jedna bitna promjena u školstvu neće dogoditi bez Hrvatskog sabora. Po riječima zastupnice Hrvatski nacionalni obrazovni standard se dogodio bez Hrvatskog sabora, ali što je važnije i bez hrvatske javnosti.

Za riječ se još javio Jozo Radoš, da bi opovrgao tvrdnju državnog tajnika kako predložene zakonske izmjene idu korak dalje u smjeru decentralizacije. Naprotiv, riječ je - kaže - o pravoj centralizaciji, budući da se neke ovlasti dižu na višu razinu. Primjerice, kod izbora članova školskog odbora prenose se na osnivača, a kod raspuštanja tog tijela i imenovanja povjerenstva na ured državne uprave. A da stvar bude još gora, to povjerenstvo, koje sada imenuje tijelo središnje vlasti, može smijeniti ravnatelja, što do sada nije bio slučaj.

IZJAŠNJAVANJE

Zaključivši raspravu, predsjednik Šeks je dao na glasovanje Prijedlog zaključka Kluba zastupnika SDP-a, koji je predlagao da se ovaj zakonski prijedlog uputi u drugo čitanje, odnosno u redovnu proceduru. Budući da se većina nazočnih zastupnika nije s tim složila, (33 glasa "za"; 58 protiv i 4 suzdržana), prešlo se na izjašnjavanje o podnesenim amandmanima.

Podsjetimo, na Konačni prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o osnovnom školstvu podneseno je ukupno 35 amandmana, od čega je Vlada uvažila samo trećinu (zastupnici su se kod glasovanja također priklonili njenom mišljenju). Zeleno svjetlo dobili su amandmani matičnog Odbora te ostalih radnih tijela, dok amandmanski zahtjevi pojedinih zastupnika nisu prihvaćeni, ni nakon dodatnih obrazloženja njihovih podnositelja. Razloge odbijanja tih prijedloga predstavnik Vlade dr.sc. **Nevio Šetić** je već obrazložio tijekom rasprave, a ovom prilikom je ponovio te argumente.

Najviše sreće imala je **Marija Lugarić (SDP)**, koja je inače najviše svojih primjedbi pretočila u amandmane(9). Naime, prošao je jedino njen prijedlog za izmjenu stavka 1. u članku 26. (čl. 90. postojećeg Zakona), kojom se sveobuhvatnije definira vijeće roditelja u osnovnoj školi. Moglo bi se reći da je uvažen i amandman Kluba zastupnika IDS-a na čl. 33., koji je konzumiran sličnim amandmanom matičnog Odbora. Zahvaljujući tome, produžen je rok u kojem su osnovne škole bile dužne uskladiti statute te utemeljiti vijeća roditelja i školske odbore prema odredbama ovog Zakona, do 30. rujna ove godine.

Od ostalih amandmanskih zahtjeva taj je parlamentarni klub odustao (5), a isto su učinili i dr.sc. **Ivo Josipović (5)**, i **Vesna Škulić (5)**. **Nikola Vuljanić** je također povukao jedan od svojih amandmana (ukupno ih je podnio 5), i to onaj na članak 20.

Ishod rasprave - predloženi Zakon donesen je većinom glasova nazočnih zastupnika (72 glasa "za", 18 "protiv" i 5 suzdržanih) u ponuđenom tekstu, uz spomenute amandmanske korekcije. Na prijedlog matičnog Odbora, Hrvatski sabor je posebnim zaključkom obvezao Vladu RH, da u roku od 6 mjeseci pripremi i uputi u proceduru Prijedlog novog zakona o osnovnom školstvu.

M.Ko.

PRIJEDLOG I KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O UPRAVNIM PRISTOJBAMA

Povećati kvalitetu obuke u autoškolama

Iako je prilikom utvrđivanja dnevnog reda 14. sjednice Hrvatskoga sabora prihvaćen prijedlog Vlade RH da se o izmjenama i dopunama Zakona o upravnim pristojbama raspravlja i zakon donese hitnim postupkom na kraju je uvažan prijedlog iz rasprave da se provede prvo čitanje. Nakon kraće rasprave zastupnici su prihvatili Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o upravnim pristojbama, a sve primjedbe i prijedloge uputili predlagatelju, radi pripreme Konačnog prijedloga zakona.

O PRIJEDLOGU

Ministarstvu unutarnjih poslova Republike Hrvatske, u kolovozu lani, obratilo se Hrvatsko izaslanstvo Stalne mješovite komisije za provedbu Sporazuma između Republike Hrvatske i Republike Slovenije o pograničnom prometu i suradnji sa zamolbom da se razmotri mogućnost ujednačavanja cijene turističke dozvole u državama ugovornicama. Naime, ukupan iznos koji podnositelj zahtjeva mora platiti za turističku dozvolu u Republici Hrvatskoj iznosi 45,00 kuna, dok je za istu ispravu u Republici Sloveniji potrebno izdvojiti 400 SIT (12,45 kuna prema središnjem tečaju HNB). U iznos od 45,00 kuna ulazi naknada, odnosno cijena turističke dozvole propisane Pravilnikom o utvrđivanju cijene putnih isprava i drugih isprava koje se izdaju prema Sporazumu između Republike Hrvatske i Republike Slovenije o pograničnom prometu i suradnji, koja iznosi 25,00 kuna

te upravna pristojba. Kako je utvrđeno da naknadu za obrazac turističke dozvole u iznosu od 25,00 kuna nije moguće znatnije smanjiti, jer istu određuju proizvodni troškovi zaštićenog obrasca turističke dozvole, MUP je predložio Hrvatskom izaslanstvu Stalne mješovite komisije da, ukoliko za to postoji opravdan interes, inicira odgovarajuće izmjene Zakona o upravnim pristojbama u cilju smanjenja ukupne naknade za izdavanje turističke dozvole te eventualno drugih isprava koje se izdaju temeljem navedenog Sporazuma. Na temelju navedenog prijedloga, Vlada RH je donijela Zaključak kojim se, između ostalog, zadužuje MUP RH da, u suradnji sa slovenskom stranom, ujednači naknade za izdavanje isprava koje se izdaju prema odredbama Sporazuma između Republike Hrvatske i Republike Slovenije o pograničnom prometu i suradnji. Slijedom navedenog, predloženo je da se odredba članka 7. stavka 2. Zakona o upravnim pristojbama kojom su propisana predmetna oslobođenja od plaćanja upravnih pristojbi, dopuni na način da se doda nova točka kojom će zahtjevi za izdavanje isprava koje se izdaju prema odredbama spomenutog Sporazuma, biti izuzeti od plaćanja upravne pristojbe.

Zakonom o nadzoru državne granice nije propisana mogućnost izdavanja skupnog graničnog odobrenja članovima posade za kretanje u mjestu boravka. Radi pravne usklađenosti propisa te potrebe ujednačenog postupanja policijskih službenika granične policije, predloženo je da se u Tarifi upravnih pristojbi briše propisana upravna pristojba od 150,00 kuna

za izdavanje skupnog graničnog odobrenja članovima posade za kretanje u mjestu boravka.

Zakonom o sigurnosti prometa na cestama (primjenjuje se od 20. kolovoza 2004.), poslovi osposobljavanja kandidata za vozače i provođenje vozačkih ispita uređeni su na nov način u odnosu na ranije važeći Zakon. Također, upravni i inspekcijski nadzor nad osposobljavanjem kandidata za vozače i provođenje vozačkih ispita uređeni su na nov način u odnosu na ranije važeći Zakon. U podpoglavlju Pristojbe iz oblasti unutarnjih poslova, predložene su izmjene i dopune Tarifnog broja 13. Tarife upravnih pristojbi radi terminološkog usklađivanja sa Zakonom o sigurnosti prometa na cestama te radi propisivanja upravnih pristojbi za obavljanje novih poslova propisanih istim Zakonom. Tako se umjesto dosadašnjih stavaka 5. i 6. kojima je propisana visina upravne pristojbe za izdavanje odobrenja za obavljanje poslova tehničkog pregleda vozila i za izdavanje dopuštenja (licence) kontrolora tehničke ispravnosti vozila i dopuštenja (licence) za referenta za registraciju vozila u stanicama za tehnički pregled vozila, dodaje više novih stavaka, kojima se, sukladno Zakonu o sigurnosti prometa na cestama, propisuju upravne pristojbe za izdavanje odobrenja za provođenje programa sigurne vožnje centrima sigurne vožnje, za izdavanje odobrenja za sigurno upravljanje vozilima u autoškolama (škola sigurne vožnje) te za izdavanje odobrenja za obavljanje poslova tehničkog pregleda vozila i odobrenja za osposobljavanje

nje kandidata za vozače i upis u registar autoškola. Osim toga, propisuje se i pristojba za izdavanje dopuštenja (licence) ovlaštenog ispitivača u autoškoli i za izdavanje dopuštenja (licence) referenta za poslove registracije vozila, dozvole stručnog voditelja autoškole te dozvole predavača u autoškoli i instruktora vožnje. Kod predlaganja visine pojedine pristojbe predlagatelj zakona rukovodio se potrebom da njihovi iznosi budu izjednačeni s visinom pristojbi propisanih za izdavanje odobrenja za obavljanje djelatnosti, odnosno za izdavanje ovlaštenja (licenci) kako je propisano Tarifom upravnih pristojbi.

Uzimajući u obzir činjenicu da su odredbama Zakona o sigurnosti prometa utvrđeni novi poslovi za MUP koji se ne mogu obavljati dok se ne utvrdi iznos upravne pristojbe kao naknade za rad državnog tijela, Vlada RH predložila je primjenu hitnog postupka u donošenju ovoga Zakona.

RADNA TIJELA

Odbor za zakonodavstvo podupro je donošenje ovoga Zakona, nije se protivio prijedlogu da se donese po hitnom postupku i nije imao primjedaba ustavnopravne naravi.

RASPRAVA

Uvođenje reda u autoškolama

U ime predlagatelja zakona uvodno je govorio **Ivica Buconjić**, državni tajnik Ministarstva unutarnjih poslova. Osvrnuo se na razloge zbog kojih je potrebno donijeti ovaj zakon. Jedan od razloga je i novi Zakon o sigurnosti prometa na cestama kojim su uvedeni neki novi instituti i neki poslovi iz nadležnosti ministarstava za poslove obrazovanja prenijeti u nadležnost MUP-a. Razlog valja tražiti i u pokušaju usklađivanja (ujednačavanja) cijena turističke dozvole u Republici Sloveniji i Republici Hrvatskoj. S obzirom na to da je nakon donošenja Zakon o upravnim pristojbama mijenjan i dopunjavao više

puta, posebnom zakonskom odredbom Vlada je predložila da se ovlasti Odbor za zakonodavstvo Hrvatskoga sabora da utvrdi i izda pročišćeni tekst Zakona o upravnim pristojbama.

Ako predložene pristojbe dobiju "zeleno svjetlo" postavlja se pitanje kolika će biti cijena osposobljavanja vozača osobnih vozila.

Nakon uvodničara u ime Kluba zastupnika SDP-a govorio je mr. sc. **Mato Arlović**. Ovim se zakonskim prijedlogom uvodi nova pristojba od 5000 kuna za izdavanje odobrenja za provođenje programa sigurne vožnje centrima sigurne vožnje, 4000 kuna za izdavanje odobrenja za sigurno upravljanje vozilima u autoškolama, dok bi odobrenje za obavljanje poslova tehničkog pregleda vozila i odobrenja za osposobljavanje kandidata za vozače te upisa u registar autoškola iznosilo 3000 kuna, a licenca za ovlaštene ispitivače u autoškolama bila 1000 kuna. "Ne znam je li predlagatelj vodio računa o činjenici da će se svi ti troškovi prelomiti na cijenu vozačkog ispita", primijetio je Arlović, ali odmah i dodao da je osposobljavanje građana za sigurnu vožnju (vozački ispit) civilizacijsko dostignuće pa bi u toj situaciji trebao biti, ako ne obvezni barem izborni predmet u srednjim školama. Ako predložene pristojbe dobiju "zeleno svjetlo" postavlja se pitanje kolika će biti cijena osposobljavanja vozača osobnog vozila, kaže Arlović, i izražava bojazan da će ona daleko nadmašiti prosječnu plaću u Republici Hrvatskoj. Uvođenje većih upravnih pristojbi autoškolama nije primjer kako treba popuniti državni proračun, a da se pritom ne vodi računa o potrebama građana. Naglašava da nema pravih kalkulacija za nove (veće) upravne pristojbe pa su i ovi prijedlozi proizvoljni, a značajno poskupljuju jednu djelatnost koja je nužno potrebna i od općeg je interesa. Osvrnuo se i na predloženo rješenje na zamolbu Stalne mješovite komisije za

provedbu Sporazuma Hrvatske i Slovenije o pograničnom prometu i suradnji koja je zatražila razmatranje mogućnosti ujednačavanja cijene turističke dozvole u ovim državama ugovornicama. Dobro je, kaže, da se ovim zakonskim aktom predlaže ujednačavanje cijene takve naknade u Hrvatskoj i Sloveniji, ali ga zanima zašto se isto ne učini i s ostalim susjedima, a napose sa svim građanima koji dolaze ili koriste turističke dozvole u Republici Hrvatskoj. To bi pitanje svakako valjalo dodatno razmotriti kako ne bismo danas-sutra dobili eventualni prigovor da se jedna država favorizira, a druga ne. Klub zastupnika SDP-a smatra da sada ne bi trebalo ići s hitnim postupkom u donošenju ovoga Zakona nego bi do drugog čitanja još jedanput trebalo razmotriti predloženu visinu pristojbi, dakako uz kalkulacije koje će biti prezentirane Saboru i iz kojih će se vidjeti npr. što ulazi u cijenu sigurne vožnje od 5000 kuna.

Ovdje nije riječ o financijskom udaru na polaznike autoškola, već će nove pristojbe plaćati vlasnici tih škola, a sve u cilju uvođenja reda na tržištu.

Državni tajnik **Ivica Buconjić** prokomentirao je neke navode zastupnika Arlovića. Ustvrdio je kako nije riječ o financijskom udaru na polaznike autoškola već da će te pristojbe plaćati vlasnici autoškola, a sve u cilju uvođenja reda na tržištu. Dakle, ove upravne pristojbe neće dodatno opteretiti građane, odnosno polaznika autoškole i centra sigurne vožnje. U Hrvatskoj je više od 550 autoškola i zbog velike konkurencije dio njih je cijene obuke vozača spustio ispod ekonomske cijene pa je pala i kvaliteta. Ponovio je da je uvođenje ovih pristojbi pokušaj da se u tom području uvede red i poveća kvaliteta obuke kako bismo smanjili veliki broj stradalih mladih ljudi u prometu. Proteklih godina Hrvatska se po broju smrtno stradalih na 100 tisuća stanovnika našla na vrlo viso-

kom mjestu u odnosu na druge europske države, a predložena rješenja tek je jedna od mjera koja bi trebala pridonijeti poboljšanju stanja u sigurnosti prometa na cestama. Složio se s mišljenjem da možda ne postoji potreba da se ide s hitnim postupkom u donošenju ovog zakona nego u redovnu proceduru.

Zastupnika mr. sc. **Matu Arlovića (SDP)** obradovala je potonja konstatacija Vladinog predstavnika, a zatim je zanimalo da je rekao kako će predložene upravne pristojbe direktno opteretiti polaznike autoškola. To će se, kaže Arlović, ipak dogoditi indirektno jer cijena koja se pojavljuje u obliku pristojbe za izdavanje dozvole instruktora vožnje i odobrenja za provođenje programa sigurne vožnje zapravo je kalkulativni elementi koji će ući u cijenu vozačkog ispita, a istodobno se neće postići kvaliteta tog odgojno-obrazovnog procesa nego kvalitetom instruktora i osoba koje će sudjelovati u tom procesu. Daleko bi važnije bilo dobiti programe koje MUP priprema za instruktore vožnje i sve one koji moraju sudjelovati u procesu osposobljavanja novih vozača kako bi se vidjelo jamče li oni kvalitetu osposobljavanja vozača. "A cijena mora biti tek posljedica svega toga i zbog toga sam rekao da nove upravne pristojbe predstavljaju neizravno opterećenje za buduće vozače koje velika većina mladih neće moći platiti", zaključio je Arlović.

Za **Ingrid Antičević-Marinović (SDP)** netočan je navod da će predložene pristojbe uvesti red u autoškola i pridonijeti sigurnosti prometa na cestama. Za zastupnicu to nema logike i nikakve uzročno-posljedične veze. Dijeli mišljenje svog stranačkog kolege Arlovića da bi bilo puno bolje ta sredstva uložiti u obrazovanje edukatora.

U ime Kluba zastupnika IDS-a **Damir Kajin** je prosvjedovao što se vodi rasprava o novim pristojbama umjesto o inicijativi o ukidanju propisa o 0,0 promila alkohola u krvi vozača (podsjeća da je IDS u proceduru uputio zahtjev za izmjenom tog zakona). "Kada je posrijedi sigurnost prometa na cestama, IDS traži jedan europski zakon jer hrvatski građanin mora imati pravo na jednu čašu

vina ili na malo pivo, a onaj koji to popije nije pijanica niti kamikaza ni ludak na cesti", rekao je Kajin. Zaključno je ponovio da najprije treba donijeti Zakon o 0,05 promila, a tek onda ići na izmjene i dopune Zakona o upravnim pristojbama, ali ne tako da se one povećaju.

Ingrid Antičević-Marinović (SDP) upozorila je na različite cijene turističke dozvole u Hrvatskoj i Sloveniji jer kod nas ona iznosi 45 kuna, a kod naših susjeda (preračunato u kune) 12,45. U iznos od 45 kuna ulazi naknada odnosno cijena te dozvole (iznosi 25 kuna) te upravna pristojba. Na konstataciju iz zakonskog prijedloga da je utvrđeno da naknadu za obrazac turističke dozvole (25 kn) nije moguće znatnije smanjiti, jer istu određuju proizvodni troškovi zaštićenog obrasca turističke dozvole, zastupnica odgovara da nismo u stanju to napraviti jer tiskanje papira i administracija koštaju 25 kuna po komadu, dometnuvši još "Toliko o One Stop Shopu i HITRO hr.- tu sve kulise padaju". Bivša je koalicijska vlast smanjila upravne i sudske pristojbe za 50 posto ali to nije naštetilo državnom proračunu nego su se samo rasteretili građani, a proračun se punio puno više nego sada, ustvrdila je zatim. "Ići s nametima da bi se popunio državni proračun nema smisla i zapravo pokazuje jednu sveopću nesposobnost državne vlasti i opasnost da su rupe u Proračunu velike te ih treba popuniti", zaključila je zastupnica.

Europski standard

Budući da se predloženim zakonom mijenja Tarifni broj 11., zastupnik **Mato Štimac (HDZ)** je iskoristio prigodu da predloži izmjenu točke 6 Tarifnog broja 11. Nama susjedne države, članice EU-a propisale su upravne pristojbe za izdavanje odobrenja na graničnom prijelazu za odobrenje za prijenos oružja i streljiva preko svojih državnih teritorija, odnosno za izdavanje odobrenja za držanje i nošenje lovačkog i sportskog oružja i streljiva za vrijeme boravka u tim državama, u iznosu od oko 10 EUR-a po zahtjevu, dok je Hrvatska tu upravnu pristojbu propisala u iznosu od

150 kuna, odnosno 300 kuna. Susjedna Srbija i Crna Gora također su na razini od 10 EUR-a, a BiH uopće ne naplaćuje upravnu pristojbu pri izdavanju navedenih odobrenja, pa nema potrebe da predmetne upravne pristojbe za Republiku Hrvatsku budu znatno više od prosječnih iznosa u državama našeg okruženja, koje su nam ujedno i konkurentni u lovnom turizmu. Pored velikog nezadovoljstva stranih lovaca, sadašnji iznosi pristojbi proizvode suprotne rezultate od očekivanih, odnosno Proračun znatno manje prihoduje od dosadašnjeg priliva sredstava. Dodatne štetne posljedice odražavaju se na lovni turizam sa stranom klijentelom, posebno kada su u pitanju stalni gosti koji višekratno tijekom godine dolaze u Hrvatsku, zaključio je zastupnik i predložio da se ovim zakonskim prijedlogom propiše plaćanje pristojbe od 100 kuna za odobrenje za držanje i nošenje lovačkog sportskog oružja i streljiva za vrijeme boravka u Republici Hrvatskoj.

*Uvođenje ovih pristojbi pokušaj je da se poveća kvaliteta obuke kako bismo smanjili broj strada-
lih mladih ljudi u prometu.*

Replicirao je **Šime Lučin (SDP)**. Smatra da ne bi bilo dobro da se snižavaju predložene pristojbe za držanje i nošenje lovačkog sportskog oružja i streljiva jer misli da se hrvatski turizam pa i ovaj lovački mora orijentirati na kvalitetne goste, a ne prema velikom broju gostiju koji k nama dolaze. Ako se već predlažu nove (veće) pristojbe glede autoškola i za izdavanje odobrenja za provođenje programa sigurne vožnje zašto one ne bi bile veće i za strane lovce koji dolaze u Hrvatsku i čija je platežna mogućnost veća, zaključio je Lučin. Uzvratilo je zastupnik **Štimac (HDZ)** konstatacijom kako ne misli da će se smanjivanjem spomenute upravne pristojbe pojaviti klijenti koji imaju manje novca, i da će se po Hrvatskoj više pucati. Bogatiji gosti doći će u Hrvatsku

ako imamo kvalitetniji smještaj, lovišta i ljude, a napose dosta divljači u lovištima, zaključio je Štimac.

Zaključno je govorio državni tajnik **Ivica Bučarić**. Podvukao je da povećanje predložene pristojbe u Tarifnom broju 13. samo po sebi neće povećati sigurnosti na cestama nego je to tek jedna u nizu mjera koju MUP propisuje i propisivat će kako bi se smanjio broj smrtno stradalih i teško i lakše ozlijeđenih osoba u prometu, a napose materijalna šteta. S nekoliko podataka upozorio je na pozitivne efekte primjene novog Zakona o sigurnosti prometa na cestama. U 2003. godini smrtno je stradala 701 osoba, a lani 608 osoba ili 93 manje a taj se trend smanjivanja broja prometnih nezgoda i smrtno stradalih nastavlja i dalje. Dakako, da smanjenje broja smrtno stradalih osoba nije samo zasluga spomenutog zakona nego više drugih sveobuhvatnih mjera koje se provode. Isto tako predložene upravne pristojbe, kada je riječ o djelatnosti autoškola, apsolutno nisu uperene protiv polaznika autoškola ali predlagatelj zakona očekuje da će one zajedno s drugim mjerama pridonijeti uvođenju reda u ovu važnu

društvenu djelatnost. Cilj je MUP-a da Hrvatska dosegne europski standard, odnosno da se po broju smrtno stradalih i teško i lakše ozlijeđenih u prometnim nezgodama približi zemljama EU-a gdje je na 100 tisuća stanovnika 10 smrtno stradalih sudionika u prometu.

Ingrid Antičević-Marinović (SDP) smatra netočnim navod da je ovo tek jedna od niza mjera koje će pridonijeti sigurnosti u prometu. Na pohvale koje je državni tajnik uputio Zakonu o sigurnosti prometa na cestama i podatke koje je tom prilikom iznio zastupnica uzvraća konstatacijom da je izgrađena auto-cesta u Hrvatskoj, a ne drakonske kazne iz zakona, pridonijela sigurnosti prometa. Uz to, u prometu su smrtno stradale osobe sa 0,0 promila alkohola u krvi, a ne sa 0,5 promila alkohola u krvi. Za ispravak netočnog navoda javio se i **Šime Lučin (SDP)**. Složio se sa svojom stranačkom kolegicom da je sigurnosti prometa na cestama pridonijela izgradnja autoceste kroz Hrvatsku jer sve analize pokazuju da rapidno pada broj prometnih nezgoda na našim autocestama i u županijama i gradovima koji autocestama graviti-

raju. Isto tako smatra da se povećana pristojba i tome slično na kraju uvijek prevali na krajnjeg korisnika. **Zvonimir Mršić (SDP)** ispravio je navod da će se zakonom postići da broj smrtno stradalih na cestama bude jednak kao što je u Europi. To će se postići onog trenutka kada naše ceste budu kao što su ceste u Europi ne samo po izgrađenosti nego i održavanju. Hrvatska je još daleko od europskog standarda održavanja cesta, a za Europom zaostajemo i po broju i vrsti poželjnih cesta, zaključio je Mršić.

Time je rasprava okončana.

Tijekom rasprave predstavnik predlagatelja zakona rekao je da se mogu uvažiti zahtjevi da se predloženi zakon razmatra u prvom čitanju. Stoga je na glasovanje stavljen Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o upravnim pristojbama. Prihvatanje Prijedloga poduprlo je 74 zastupnika, njih 24 su bili protiv, a 5 ih se suzdržalo. Sve primjedbe, prijedlozi i mišljenja uputit će se predlagatelju, radi i pripreme Konačnog prijedloga zakona.

J.Š.

PRIJEDLOG I KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O BILJNOM ZDRAVSTVU

Uređivanje poslova zdravstvene zaštite bilja

Hrvatski je sabor nakon kraće rasprave hitnim postupkom donio Zakon o biljnom zdravstvu. Njime se prvenstveno osigurava uspostava sustava koji omogućava odgovarajuću zdravstvenu zaštitu bilja u RH, posebice nakon uklanjanja nadzora na graničnim prijelazima s državama članicama EU. Njegov osnovni cilj je, kako navodi predlagatelj, Vlada RH, uređenje poslova zdrav-

stvene zaštite bilja primjereno međunarodnim standardima, a prvenstveno da omogući usklađeno i učinkovito izvođenje poslova i obveza.

O PRIJEDLOGU

Područje zaštite bilja u RH uređeno je Zakonom o zaštiti bilja i nizom podzakonskih akata. Taj je Zakon samo dje-

lomično usklađen s pravnom stečevinom Zajednice iz područja biljnoga zdravstva. Pored toga Zakon uređuje dva zasebno odvojena područja, područje zdravstvene kontrole bilja u prometu, uvozu, izvozu, neeksporu i provožu s pretovarom da bi se spriječilo unošenje štetnih organizama za bilje i biljne proizvode u RH i područje registracije sredstava za zaštitu bilja i njihovo stavljanje u promet u RH.

U Europskoj uniji ta dva područja su odvojena, za svako vrijedi posebno zakonodavstvo i direktive. Stoga je racionalno razdvojiti ta područja na dva zasebna zakona, zakon o biljnom zdravstvu i zakon o sredstvima za zaštitu bilja, jer smo obvezni uskladiti zakonodavstvo sa zakonodavstvom EU a i zbog praktičnih razloga, stoji uz predloženi zakon.

Prihvatanjem i donošenjem ovog zakonskog prijedloga otklonit će se manjkavost glede neusklađenosti s pravnom stečevinom Zajednice, uredit će se povezanost s provoditeljima zdravstvene zaštite bilja u području šumarstva te omogućiti ustroj državne službe nadležne za područje biljnoga zdravstva na način kako je ta služba ustrojena u drugim državama članicama EU.

Racionalno je razdvojiti na dva zasebna zakona, biljno zdravstvo i zaštitu bilja.

Predlaže se ustrojavanje nadležne uprave za biljno zdravstvo u sklopu Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodnog gospodarstva, jedinstvenog tijela za biljno zdravstvo u RH, za koordinaciju i razmjenu informacija između provoditelja zdravstvene zaštite bilja i za kontakt i izvješćivanje Europske komisije.

Osnovni cilj ovog predloženog zakona je uređenje poslova zdravstvene zaštite bilja primjereno međunarodnim standardima, a prvenstveno da omogućiti usklađeno i učinkovito izvođenje poslova i obveza. Cilj biljnog zdravstva je zaštita bilja, biljnih proizvoda i drugih nadziranih predmeta od štetnih organizama, sprječavanje unošenja i širenja štetnih organizama, utvrđivanje prisutnosti i određivanje štetnog organizma, omogućavanje optimalne proizvodnje i trgovine bilja, zaštita okoliša od posljedica djelovanja štetnih organizama i drugo.

RADNA TIJELA

Odbor za zakonodavstvo podupire donošenje ovog zakona i ne proti-

vi se prijedlogu predlagatelja o hitnom postupku. Na tekst Konačnog prijedloga Odbor je dao primjedbe i prijedloge (članci od 83. do 87.) nomotehničke naravi.

Odbor za poljoprivredu i šumarstvo u raspravi dao je potporu donošenju ovog zakonskog prijedloga jer će se njime zdravstvena zaštita iscrpnije regulirati. Izneseno je mišljenje da će provedba ovog zakona biti učinkovitija ukoliko se poljoprivredno zemljište redovno obrađuje odnosno tretira na način da se onemogućiti pojava štetnih organizama koji na takvom zemljištu obitavaju. Odbor je jednoglasno predložio jednoglasno donošenje ovog zakona.

Članovi **Odbora za europske integracije** u raspravi o ovom zakonskom prijedlogu istaknuli su da je ovo dobar primjer usklađivanja zakona i pohvaljeno je što su u tijeku njegove izrade korištena sredstva iz CARDS programa. Data je primjedba na odredbu (članak 87. - stupanje na snagu zakona) o primjeni nekih odredbi godinu dana prije dana pristupa RH EU. Naime, Odbor smatra da ovakvo određenje početka primjene odredaba može biti vrlo nesigurno.

Odbor za europske integracije nakon provedene rasprave jednoglasno je utvrdio da je Konačni prijedlog ovog zakona usklađen s pravnom stečevinom EU te da ispunjava obveze iz Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju.

RASPRAVA

Usklađivanje zakonodavstva

Na sjednici Hrvatskoga sabora o predloženom zakonu uvodno je govorio u ime predlagatelja ministar poljoprivrede, šumarstva i vodnog gospodarstva **Petar Čobanković**. Ovo je još jedan od zakona kojim se hrvatsko zakonodavstvo usklađuje s pravnom stečevinom EU. Dosad je ova problematika bila regulirana Zakonom o zaštiti bilja iz 1994. godine (izmjene i dopune 2003.) koji nije bio usklađen s pravnom stečevinom EU i u njemu nisu bile ugrađene

direktive koji su poslije došle a reguliraju ovu problematiku. Tim su Zakonom bila regulirana dva područja, odvojena, i to područje zdravstvene kontrole bilja u prometu i područje registracije sredstava za zaštitu bilja i njihovo stavljanje u promet u RH. Ta su dva područja sada razdvojena i reguliraju se sada ovim zakonom o biljnom zdravstvu i zakonom o sredstvima za zaštitu bilja (isto u proceduri). Uz to, u postojećem Zakonu postojale su određene manjkavosti (nije imao jedinstveno tijelo nadležno za područje biljnog zdravstva u RH), nije uređivao sustav izdavanja biljnih putovnica, nije predviđao mogućnost propisivanja zaštićenih područja. Manjkavost je bila i što se određivao obvezan pregled za sve vrste sjemenja za razliku od pravnog propisa EU koji to određuje za samo određene vrste sjemenja.

Nacrt prijedloga ovog zakona u postupku izrade prošao je redovnu proceduru, usklađen je s direktivama i na njega nije bilo ozbiljnih primjedbi. A Vlada je predložila četiri amandmana koji nomotehnički uređuju izričaj, naveo je, među ostalim ministar.

”Mrkva” za one koji poštuju propise

Željko Kurtov (HNS) izvijestio je da će Klub zastupnika HNS/PGS-a podržati ovaj Prijedlog zakona jer poboljšava situaciju u Hrvatskoj i u biti prihvaća europske zakone i pripremamo se za ulazak u EU.

No zastupnik je ujedno pokušao ukazati na stvari koje bi trebalo možda dodati u ovaj zakon, a s obzirom na naše specifičnosti. Primjerice, domaću šljivu u Slavoniji (spomenuto na matičnom Odboru) uništava bolest šarka i bilo je pokušaja uvođenja američke šljive hibridne, za koju se računalo da je otporna na tu bolest. Pokazalo se da u Americi ima par virusa od kojih je zaštićena, a u Hrvatskoj par stotina virusa i nije se pokazala otpornom na bolest šarke. Određeni proizvođači uložili su ogromna sredstva i rad, međutim, rezultata nemaju i izgubit će par godina dok to shvate. Tu je i primjer sadnje karan-

fila odnosno zaražene sadnice dobivene od najvećih svjetskih proizvođača. Pitanje je kako se to pregledavalo na granici (nema uvjeta rada za to ni sredstva), naveo je, među ostalim. A što se tiče kazni smatra da nije dovoljna samo batina nego da treba biti i mrkva za ljude koji se budu držali svih zakonskih propisa i održavali svoje njive onako kako treba.

Klub zastupnika HDZ-a predlaže prihvaćanje ovog zakonskog prijedloga, s obzirom na to da je stupanje na snagu predloženog zakona preduvjet da bi se bez zastoja moglo nastaviti s daljnjim radom na usuglašavanju fitosanitarnih propisa s pravnom stečevinom EU, izvijestio je.

Govoreći o predloženom zakonu rekao je da se njime uređuju sva bitna pitanja iz područja biljnog zdravstva te da se stvaraju temelji za donošenje velikog broja podzakonskih akata koji će omogućiti daljnje usklađenje propisa RH s pravnom stečevinom Zajednice.

Stjepan Bačić (HDZ) smatra da ova brzina sa zakonom nije dobra jer da će napraviti zbrku. Sada imamo Zakon o

zaštiti bilja koji regulira dva područja, bilje i sredstva za bilje, a sada donosimo zakon o zdravstvenoj zaštiti bilja a ovaj drugi ne. Stoga predlaže da se s ovim zakonom ide redovnom procedurom, da se dobro razmotre sve eventualne primjedbe. Na ovaj način poskupljujemo državu, a sve s dobrim namjerama (odjel se diže na razinu uprave).

Boji se i jedinstvenih tijela jer je slično bilo kad je Državni inspektorat htio sve inspekcije pod svoju kapu. Što se tiče prepreka u međunarodnoj trgovini (jedan od navedenih razloga da se donosi novi zakon) rekao je da bi se u tome vratio na stari Zakon koji je, smatra, bolji jer kaže da je obavezan pregled za sve vrste sjemena a ne samo za određene vrste i da je obavezan dvogodišnji karantenski nadzor za određene vrste sadnog materijala.

Viši standardi

Završni osvrt na raspravu dao je ministar **Petar Čobanković**. Najprije je zahvalio na podršci Prijedlogu te objasnio da se išlo na donošenje dva zakona,

a da je drugi Prijedlog, o sredstvima za zaštitu bilja upućen u Sabor ali se nije našao na ovoj sjednici. To znači da je praktično regulirano cijelo ovo područje.

U sklopu izražene spremnosti Hrvatske i želje za ulazak u EU postoje i određene obveze, jedna od njih je obveza usklađivanja i harmonizacija domaćeg zakonodavstva sa zakonodavstvom EU, a s druge strane je činjenica da su standardi zakonodavstva i direktiva koje se primjenjuju u EU dignuti na najviši standard i zaštite potrošača i zaštite korisnika i svih onih koji su u tom lancu. Ne vidi da je primjena i usklađivanje našeg zakonodavstva sa stečevinom EU nešto što je na štetu hrvatskih građana ili hrvatskih potrošača, a kao Ministarstvo se zalažemo za maksimalnu zaštitu domaće proizvodnje i njeno povećanje ali i proizvodnju koja će biti konkurentna, rekao je, među ostalim.

Hrvatski je sabor većinom glasova (86 "za", pet "suzdržanih", jedan "protiv") donio Zakon o biljnom zdravstvu.

D.K.

PRIJEDLOG I KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O POTVRĐIVANJU OKVIRNOG UGOVORA O ZAJMU BROJ F/P 1498 (2004.) ZA PROJEKT IZGRADNJE OBJEKATA KOMUNALNE I DRUŠTVENE INFRASTRUKTURE NA HRVATSKIM OTOCIMA IZMEĐU REPUBLIKE HRVATSKE I RAZVOJNE BANKE VIJEĆA EUROPE

Mjere za poboljšanje kvalitete života na hrvatskim otocima

Na 14. sjednici zastupnici Hrvatskog sabora većinom su glasova hitnim postupkom donijeli ovaj Zakon (predlagatelj Vlada RH) kojim se potvrđuje Okvirni ugovor o zajmu u iznosu od 193.364.371,00 kuna namijenjen Projektu izgradnje objekata komu-

nalne i društvene infrastrukture na hrvatskim otocima. Za realizaciju Projekta planira se utrošiti ukupno 769.814.000,00 kuna, od čega bi se 25 posto financiralo iz zajma Razvojne banke Vijeća Europe, 25 posto uvećano za sva porezna davanja iz drža-

vnog proračuna, a preostalih 50 posto iz proračuna jedinica lokalnih i regionalnih samouprava. Izgradnja objekata društvene i komunalne infrastrukture na hrvatskim otocima multisektorski je projekt koji za cilj ima podizanje cjelokupne kvalitete života

na našim otocima kako bi se smanjio trend iseljavanja stanovništva.

O PRIJEDLOGU

Umjesto prikaza zakonskog prijedloga poslužili smo se uvodnim izlaganjem Vladine predstavnice, državne tajnice Ministarstva financija, mr. sc. **Martine Dalić**. Istaknula je da Projekt izgradnje objekata komunalne i društvene infrastrukture na hrvatskim otocima ima za cilj stvaranje preduvjeta za održivi razvoj i poboljšanje sveukupne kvalitete života na otocima, a napose smanjiti negativne efekte demografskih trendova, spriječiti odlazak ljudi s otoka i potaknuti povratak stanovništva na otoke. Ovim se projektom planiraju riješiti glavni problemi na našim otocima - nepostojeća ili nedovoljno izgrađena vodoopskrba i odvodnja, neadekvatna skrb za starije te zdravstvena zaštita i neodgovarajući sustav obrazovanja. Zakonom se potvrđuje Okvirni ugovor o zajmu u iznosu od 193.364.371,00 kuna namijenjen Projektu izgradnje objekata komunalne i društvene infrastrukture na hrvatskim otocima. Za realizaciju Projekta planira se utrošiti 769,8 milijuna kuna, od čega bi se 25 posto financiralo iz zajma Razvojne banke Vijeća Europe (CEB), 25 posto uvećano za sva porezna davanja iz državnog proračuna, a preostalih 50 posto iz proračuna jedinica lokalnih i regionalnih samouprava. Zajam CEB-a odobren je s rokom otplate 20 godina, uključivo 5 godina počeka na glavnici i s izuzetno povoljnom kamatom.

RADNA TIJELA

Radna tijela Sabora jednoglasno su podržala zakonski prijedlog - **odbori za gospodarstvo, razvoj i obnovu te za pomorstvo, promet i veze**. I **Odbor za financije i državni proračun** podržao je ovaj Zakon kao i prijedlog Vlade RH da se donese po hitnom postupku, budući da je njegovo stupanje na snagu pretpostavka za stupanje na snagu Okvirnog ugovora o zajmu kojim se omogućuje korištenje ovog povoljnog zajma. Uz

dva amandmanska prijedloga (nomotehnički uređuju članci 3. i 5.), **Odbor za zakonodavstvo** je podupro donošenje ovoga Zakona i isto tako nije se protivio prijedlogu predlagatelja da se donese po hitnom postupku.

RASPRAVA

Nakon uvodnog izlaganja državne tajnice govorili su predstavnici klubova zastupnika. **Mirjana Brnadić** izvijestila je o stajalištu Kluba zastupnika HDZ-a. Osvrnula se na osnovna pitanja i ciljeve predloženog zakona te ustvrdila da se zajmom planiraju riješiti glavni problemi na našim otocima. Stoga će Klub zastupnika HDZ-a podržati predloženi zakon.

Hrvatska može biti zadovoljna dosadašnjom suradnjom s Razvojn timer bankom Vijeća Europe pogotovo glede realiziranih projekata u komunalnoj infrastrukturi u Slavoniji, ali i s obzirom na veliku ulogu u obnovi škola i školske infrastrukture, a napose kada su u pitanju zdravstvo i poduzetništvo, istaknuo je **Slavko Linić** u ime Kluba zastupnika SDP-a. Veliko i pozitivno iskustvo u odnosima s Razvojn timer bankom Vijeća Europe itekako mora djelovati na sve strukture u državnoj administraciji, ali isto tako i na administraciju jedinica lokalnih i regionalnih samouprava. Uz naznačenu važnost ulaganja koja će olakšati i poboljšati kvalitetu života naših otočana, drži da je važno spomenuti značaj tih investicija koje će u biti kroz zaštitu okoliša također imati pozitivan utjecaj na našu prilagodbu Europskoj uniji, a zasigurno na razvoj našeg turizma i gospodarske aktivnosti. Izrazio je, međutim, nezadovoljstvo i zebnju brzinom kojom je predložen timer zakon stigao pred saborske zastupnike. Naime, resorno ministarstvo i jedinice lokalne i regionalne uprave definirali su projekte već tijekom 2003. godine, ali je vjerojatno zbog smjene vlasti Vlada RH raspravljala o Projektu sporazuma s Razvojn timer bankom Vijeća Europe tek u srpnju prošle godine, pojasnio je Linić. Četiri mjeseca nakon toga Razvojn timer banka Vijeća Europe donijela je potrebnu

odluku, sredinom prosinca 2004. godine potpisan je Okvirni ugovor o zajmu, ali se predloženi zakon našao na dnevnom redu tek 14. sjednice u svibnju 2005. godine. Izgubljeno je previše vremena na administrativnim poslovima, a zna se koliko je važno vrlo brzo realizirati pojedine projekte u lokalnoj infrastrukturi. Zaključujući raspravu podvukao je da Klub zastupnika SDP-a podržava predloženi zakon, izražava zadovoljstvo nastavkom suradnje s Razvojn timer bankom Vijeća Europe ali i nezadovoljstvo brzinom administrativnog rješavanja ovog Zakona te s tim u vezi upozorava nadležna ministarstva da se takvi propusti ne bi trebali događati i kod nastavka procedure povlačenja sredstava iz predpristupnih fondova.

Ne postoji povoljan kredit za prezaduženu zemlju

U pojedinačnoj raspravi prvi je govorio **Jure Bitunjac (HDZ)**. Zastupnik je prije iskazivanja potpore predloženom zakonu imao neke primjedbe. S obzirom na osobno iskustvo koje, kaže ima i činjenicu da poznaje situaciju na otocima, posebno u Splitsko-dalmatinskoj županiji, smatra da će Projekt teško uspjeti ako se ne pronađu drugačiji modeli financiranja kada su posrijedi jedinice lokalne samouprave. Bitunjac tu na neki način vidi njihovu šansu i u predpristupnim fondovima. Uz to, misli da bi i država trebala svojim sredstvima značajnije sudjelovati u cjelokupnom ovom projektu. Bitunjac je za to da se pomogne ljudima koji žive na našim otocima, ali smatra da kod ulaganja valja voditi računa o stalnim potrebama otočana i u skladu s tim prilagoditi tamošnje društvene i infrastrukturne kapacitete kako bi se osigurao kvalitetan život tijekom cijele godine. Isto tako ne treba zaboraviti niti na potrebe naših otoka tijekom turističke sezone kada otok sa 10 tisuća stanovnika ljeti s gostima dosegne 80 do 100 tisuća ljudi. Smatra da je obveza svih zastupnika u Saboru, bez obzira na stranačku pripadnost, da podrže ovaj zakonski prijedlog jer je ostanak ljudi na hrvatskim otocima naš državni i nacio-

nalni interes. Promatrano u gospodarskom i društvenom smislu ta naša rubna područja treba pomoći, a ovaj zakonski prijedlog veliki je, ali ne i zadnji korak kada je riječ o intervenciji u gospodarenje i življenje na našim otocima.

Nema spora da je na hrvatskim otocima potrebno izgraditi komunalnu i inu infrastrukturu jer će nam se to, ako budemo dobro gospodarili, vratiti kroz turizam. Pitanje je samo je li nam uopće potreban ovaj zajam, jesmo li prezaduženi, imamo li kao država strategiju kako smanjiti dug, i konačno kako izaći iz vrinog kola novoga zaduživanja, istaknuo je **Niko Rebić (HDZ)**. Iako nema namjeru osporavati uvjete pod kojima se dobiva zajam Razvojne banke Vijeća Europe, ustvrdio je da će drugačije izlagati tj. usmjeriti svoju raspravu na zaduživanje uopće. S tim u vezi rekao je da predloženi zakon otvara i neka pitanja, a prvo je da li nam je do 2007. godine dovoljno u razvoj otočke infrastrukture uložiti 600 milijuna kuna bez zajma ili 800 milijuna sa zajmom? Država čiji je dug veći od godišnjeg proračuna mora kona-

čno postaviti pitanje kamo vodi daljnje zaduživanje. Danas se trudimo ostvariti pravo na korištenje sredstava iz predpristupnih fondova EU-a u iznosu oko 300 milijuna dolara, a strancima smo prodali banke koje smo sanirali stotinama milijuna kuna. Prodali smo i Telekom, podsjeća Rebić, i odmah dodaje da su lani te banke i Telekom iskazali dobit 3 i 4 puta veću nego što je iznos sredstava iz predpristupnih fondova za koji se borimo. Zastupnik smatra da je krajnje vrijeme da se izađe sa strategijom smanjenja zaduživanja ili čak prestanka zaduživanja države. Njegova je ocjena da se možemo zaduživati samo kada je u pitanju otvaranje novih proizvodnih pogona jer samo to jamči vraćanje kredita. I mada se za ovaj kredit kaže da je još jedan od onih kredita koji se ne može odbiti, zastupnik je mišljenja da ne postoji povoljan kredit za prezaduženu zemlju. S obzirom na našu zaduženost drži da bi projekte trebalo ostvarivati bez zajmova.

Financijska sredstva potrebna za provedbu Zakona osigurat će se iz Zajma, sredstava lokalne samouprave, a napo-

se iz državnog proračuna i zasigurno će pridonijeti lakšem i kvalitetnijem životu naših otočana, naglasio je **Marijan Bekavac (HDZ)**. Na ovaj način država skrbi o našim otocima što je na tragu obećanja aktualne Vlade i važećeg Zakona o otocima po kojem su otoci područja od prvorazrednog nacionalnog interesa. Na kraju je izrazio nadu da će se u Projektu izgradnje komunalne i društvene infrastrukture na hrvatskim otocima odrediti prioritete i tamo izgraditi uistinu ono što je najpotrebnije ne samo tijekom turističke sezone nego cijele godine.

Istupom ovog zastupnika okončana je rasprava, a nakon što je u ime predlagatelja mr. sc. Martina Dalić prihvatila amandmane Odbora za zakonodavstvo, zastupnici su sa 102 glasa "za" i 3 "suzdržana" donijeli Zakon o potvrđivanju Okvirnog ugovora o zajmu broj F/P 1498 (2004) za Projekt izgradnje objekata komunalne i društvene infrastrukture na hrvatskim otocima između Republike Hrvatske i Razvojne banke Vijeća Europe.

J.Š.

PRIJEDLOG I KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O POTVRĐIVANJU SPORAZUMA IZMEĐU VLADE REPUBLIKE HRVATSKE I VLADE KRALJEVINE BELGIJE O POLICIJSKOJ SURADNJI

Zastupnici Hrvatskog sabora jednoglasno su donijeli Zakon o potvrđivanju Sporazuma između Vlade RH i Vlade Kraljevine Belgije o policijskoj suradnji kojeg je predložila Vlada RH.

Sporazumom između Vlade RH i Vlade Kraljevine Belgije o policijskoj suradnji regulirana su pitanja prevencije, suzbijanja i kažnjavanja teških kaznenih djela organiziranog kriminala i nezakonitih migracija, posebice u obliku razmjene i obrade podataka u pogledu suzbijanja i prevencije kriminalnih i kažnjivih radnji. Sporazum između Vlade RH i Vlade Kraljevine Belgije rezultat je zajedničke želje za unapređenjem prijateljskih odnosa i suradnje između dviju zemalja te posebice poboljšanjem međusobne policijske suradnje.

U prikazu ovog Prijedloga poslužili smo se izlaganjem **Ivice Buconjića**, državnog tajnika Ministarstva unutarnjih poslova. Rekao je da je ministar unutarnjih poslova Marijan Mlinarić potpisao s ministrom unutarnjih poslova i potpredsjednikom belgijske vlade Patrickom Dewaelom 19. listopada 2004. godine ovaj Ugovor o policijskoj suradnji. Hrvatska vlada ovaj Ugovor smatra vrlo značajnim i vrijednim, posebice stoga što Hrvatska teži uspostavi odnosa sa svim državama EU, a Ugovor s Vladom Kraljevine Belgije će sigurno znatno podići efikasnost suradnje između ministarstava unutarnjih poslova dviju država.

"Smatramo da nije dovoljno da Hrvatska i MUP surađuju s drugim državama unutar INTERPOL-a, jer su se upravo ovakvi bilateralni ugovori pokazali puno efikasnijim u borbi protiv organizira-

nog kriminala i terorizma". Napominje da je naročito akcent stavljen na proceduru razmjene informacija između dviju ministarstava unutarnjih poslova, tako da će potvrđivanje ovog Ugovora znatno poboljšati i pojednostaviti suradnju između MUP-a RH i Kraljevine Belgije. Predložio je u ime predlagatelja da se zakon donese u predloženom tekstu po hitnom postupku.

Odbor za zakonodavstvo podupire donošenje ovoga Zakona i ne protivi se prijedlogu predlagatelja da se donese po hitnom postupku. Na tekst Konačnog prijedloga Odbor nema primjedaba.

Kako nije bilo prijavljenih za raspravu, ona je odmah i zaključena, te se pristupilo glasovanju. Zastupnici su jednoglasno, sa 104 glasa "za" donijeli predloženi zakon.

S.Š.

PRIJEDLOG I KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O POTVRĐIVANJU UGOVORA IZMEĐU VLADE REPUBLIKE HRVATSKE I VLADE ARAPSKRE REPUBLIKE EGIPAT O SURADNJI U PODRUČJU BORBE PROTIV KRIMINALA

Zajedničke mjere u borbi protiv organiziranog kriminala i terorizma

Zastupnici su većinom glasova donijeli Zakon o potvrđivanju Ugovora između Vlade RH i Vlade Arapske Republike Egipat o suradnji u području borbe protiv kriminala, čiji je predlagatelj Vlada RH.

Ugovorom između Vlade RH i Vlade Arapske Republike Egipat o suradnji u području borbe protiv kriminala regulirana su pitanja suradnje u borbi protiv terorizma, organiziranog kriminala, nezakonite trgovine opojnim drogama i psihotropnim tvarima.

U prikazu ovog Prijedloga poslušili smo se izlaganjem predstavnika predlagatelja, državnog tajnika MUP-a **Ivice Buconjića**. Rekao je da je ministar unutarnjih poslova Marijan Mlinarić s ministrom unutarnjih poslova Arapske Repu-

blike Egipat potpisao navedeni Ugovor u Kairu 22. studenoga 2004. godine. Ovaj Ugovor je još jedan u nizu bilateralnih ugovora koje MUP potpisuje kako s europskim, tako i sa zemljama izvan EU, a kojima je cilj unapređenje suradnje u borbi protiv terorizma, organiziranog kriminala, nezakonite trgovine opojnim drogama i psihotropnim tvarima, razmjenu informacija i podataka o osobama uključenim u nezakonitu proizvodnju i nezakonitu trgovinu opojnim drogama. Dodaje da bi potpisivanje, odnosno ratifikacija ovog Ugovora trebala omogućiti puno lakšu suradnju između država potpisnica u borbi protiv organiziranog kriminala i terorizma.

Budući da primjena ovog zakona ne nosi nikakve troškove, predložio je u

ime predlagatelja da se zakon donese po hitnom postupku u tekstu kako je predloženo.

Odbor za zakonodavstvo podupire donošenje ovoga Zakona i ne protivi se prijedlogu predlagatelja da se doneše po hitnom postupku. Na tekst Konačnog prijedloga Odbor nema primjedaba.

Kako nije bilo prijavljenih za raspravu, ona je odmah i zaključena i pristupilo se glasovanju. Zastupnici su većinom glasova sa 102 glasa "za" i 2 "suzdržana" donijeli Zakon o potvrđivanju Ugovora između Vlade Republike Hrvatske i Vlade Arapske Republike Egipat o suradnji u području borbe protiv kriminala.

S.Š.

PRIJEDLOG I KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O POTVRĐIVANJU UGOVORA IZMEĐU VLADE REPUBLIKE HRVATSKE I VLADE KRALJEVINE NORVEŠKE O PREDAJI I PRIHVATU OSOBA KOJIH JE ULAZAK I/ILI BORAVAK NEZAKONIT

Suradnja u borbi protiv nezakonitih migracija

Zastupnici su većinom glasova donijeli Zakon o potvrđivanju Ugovora između Vlade RH i Vlade Kraljevine Norveške o predaji i prijehu osoba

kojih je ulazak i/ili boravak nezakonit, a čiji je predlagatelj Vlada RH.

Ugovorom između Vlade RH i Vlade Kraljevine Norveške o predaji i pri-

hvat u osoba kojih je ulazak i/ili boravak nezakonit regulirana su pitanja neposredne suradnje u svezi s prihvatom vlastitih državljana, te državljana

trećih država koji ne ispunjavaju ili više ne ispunjavaju uvjete ulaska ili boravka, utvrđuju se elementi i uvjeti bitni za prihvata osoba te se određuje način međusobnog izvješćivanja.

O PRIJEDLOGU

U prikazu ovog Prijedloga poslužili smo se izlaganjem predstavnika predlagatelja, **Ivice Buconjića**, državnog tajnika Ministarstva unutarnjih poslova RH. Rekao je da je ovaj Ugovor između Vlade RH i Vlade Kraljevine Norveške jedan od bilateralnih sporazuma koje je Ministarstvo unutarnjih poslova RH potpisalo s nadležnim institucijama drugih država.

Predmetni Ugovor Ministarstvo unutarnjih poslova potpisalo je s veleposlanikom Kraljevine Norveške u Republici Hrvatskoj 24. siječnja 2005. godine, a njime je reguliran postupak prihvata i povrata osoba koje ulaze ili borave nezakonito na području ovih dviju država potpisnica Ugovora.

”Budući da se s vremenom granice ukidaju, odnosno postaju sve propusnije, budući da su ljudi sve mobilniji, da se sve više putuje, nužno je i regulirati ovakve postupke readmisije odnosno vraćanja osoba koje borave na područjima bilo koje države protupravno”.

Zaključio je da će ratificiranjem ovog Ugovora nadležne institucije Kraljevi-

ne Norveške i Republike Hrvatske dobit će instrumente puno efikasnijeg postupanja prema osobama koje ulaze odnosno zatečene su u protupravnom boravku bilo na području Norveške bilo na području Hrvatske. Isto tako, predložio je u ime predlagatelja da se zakon done-se po hitnom postupku.

RADNA TIJELA

Odbor za zakonodavstvo podupire donošenje ovoga Zakona i ne protivi se prijedlogu predlagatelja da se donese po hitnom postupku. Na tekst Konačnog prijedloga Odbor nema primjedaba.

RASPRAVA

Nakon uvodne riječi predstavnika predlagatelja, državnog tajnika MUP-a RH **Ivice Buconjića**, otpočela je rasprava po klubovima zastupnika. U ime Kluba zastupnika HSP-a govorio je **Pero Kovačević (HSP)**. Rekao je da će Klub podržati ovaj Zakon, jer je to jedan od koraka približavanja EU. Podsjetio je da ovakvih ugovora imamo više, koliko je upoznat i s Njemačkom. Upozorio je na činjenicu koja je već bila prezentirana u medijima, a odnosi se na hrvatske državljane u Njemačkoj koji imaju i njemačko državljanstvo, kao i na njemačke državljane koji imaju hrvatsko državljanstvo. Naime, prema njemačkom

zakonu oni imaju rok do 30. lipnja ove godine izjasniti se koje će državljanstvo imati, jer prema njemačkim propisima ne mogu imati dvojno državljanstvo. Zastupnik napominje da ova situacija nije sagledana ni u Ministarstvu vanjskih poslova ni u MUP-u. Napominje da ukoliko se ona ne riješi, hrvatski državljani iz Njemačke bit će deportirani, jer će im se oduzeti njemačko državljanstvo, a onda automatski ulaze u situaciju da nemaju ni radne dozvole.

Zamolio je i MUP da se pozabavi ovim problemom. Naime, ukoliko će hrvatski državljani htjeti ostati u Njemačkoj, a tamo imaju njemačko državljanstvo, morat će tražiti otpust iz hrvatskog državljanstva ili će se odlučiti, što je pravno kraći postupak, na davanje izjave o odricanju od hrvatskog državljanstva. Smatra da o ovome treba pravovremeno izvjestiti naše državljane u Njemačkoj, ”da ne dođu u situaciju da se primjenjuju odredbe ovakvog ili sličnog ugovora ovaj put s Njemačkom o prihvatu osoba kojih je ulazak ili boravak nezakonit”.

Ovime je zaključena rasprava i pristupilo se glasovanju.

Zastupnici su većinom glasova, sa 103 glasa ”za” i 1 ”suzdržanim” donijeli Zakon o potvrđivanju Ugovora između Vlade RH i Vlade Kraljevine Norveške o predaji i prihvatu osoba kojih je ulazak i/ili boravak nezakonit.

S.Š.

PRIJEDLOG I KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O POTVRĐIVANJU OKVIRNOG UGOVORA O ZAJMU BROJ F/P 1456 (2003) ZA PROJEKT OBNOVE I IZGRADNJE ŠKOLSKIH OBJEKATA U RH, IZMEĐU RH I RAZVOJNE BANKE VIJEĆA EUROPE

Stvaranje uvjeta za pružanje kvalitetnog obrazovanja

Zastupnici su većinom glasova donijeli Zakon o potvrđivanju Okvirnog ugovora o zajmu broj F/P 1456 (2003)

za projekt obnove i izgradnje školskih objekata u RH, između RH i Razvojne banke Vijeća Europe, čiji je predla-

gatelj Vlada RH, zajedno s amandmanom Odbora za zakonodavstvo koji je prihvaćen od predlagatelja.

Zakonom se potvrđuje Okvirni ugovor o zajmu broj F/P 1456 (2003) za Projekt obnove i izgradnje školskih objekata u RH u iznosu od 402.456.000,00 kuna namijenjen Projektu obnove i izgradnje školskih objekata koju provodi Ministarstvo mora, turizma, prometa i razvitka. Projekt izgradnje i obnove školskih objekata u RH treći je u nizu zajmova kojima će se sufinancirati obnova školskih objekata na području RH. Projektom se planira izgradnja i obnova 143 osnovnih i srednjih škola u 18 županija i u Gradu Zagrebu.

O PRIJEDLOGU

U prikazu ovog Prijedloga poslužili smo se izlaganjem predstavnice predlagatelja, **Martine Dalić**, državne tajnice Ministarstva financija RH. Projektom izgradnje i obnove školskih objekata namjerava se izgraditi i obnoviti 143 osnovne i srednje škole u 18 županija i u Gradu Zagrebu koje su bile izravno pogođene ratnim štetama ili imaju znatno povećanje broja učenika koji su prognanici i izbjeglice i koji su pogođeni indirektnim ratnim štetama.

U Projekt su također uključene i škole u koje se nije ulagalo posljednjih 13 godina, a u kojima je potrebno stvoriti uvjete za kvalitetno provođenje nastave.

Projektom izgradnje i obnove školskih objekata namjerava se izgraditi i obnoviti 143 osnovne i srednje škole u 18 županija i u Gradu Zagrebu.

Od posebne važnosti vezano uz ovaj Projekt smatra se njegov socijalni učinak odnosno jačanje socijalne kohezije i jačanje kvalitete obrazovanja.

Ukupna vrijednost projekta je 804.912.000,00 kuna, od kojih se 402.456.000,00 kuna namjerava financirati iz ovoga zajma.

Uvjeti financiranja su rok otplate od 15 godina, a kamatna stopa će se pri-

mjenjivati za svaku ratu povlačenja kredita ovisno o važećem šestomjesečnom LIBOR-u, zaključila je Dalić.

RADNA TIJELA

Odbor za zakonodavstvo podupire donošenje ovoga Zakona i ne protivi se prijedlogu predlagatelja da se Zakon donese po hitnom postupku. Na tekst Konačnog prijedloga Odbor podnosi slijedeći amandman na članak 3.: U članku 3. stavku 1. riječi: "o zajmu broj F/P 1456 (2003) za Projekt obnove i izgradnje školskih objekata u RH, između RH i Razvojne banke Vijeća Europe" zamjenjuju se riječima: "iz članka 1. ovoga Zakona".

Obrazloženje je da se ovime nomotehnički uređuje izričaj.

Odbor za financije i državni proračun raspravljao je o predmetnom zakonu kao matično radno tijelo. Uvodno je predstavnik Vlade RH istaknuo kako se ovim zakonom potvrđuje Okvirni ugovor o zajmu u iznosu od 402.456.000,00 kuna namijenjen Projektu obnove i izgradnje školskih objekata. Projektom se planira izgradnja i obnova 143 osnovnih i srednjih škola u 18 županija i u Gradu Zagrebu. Za realizaciju Projekta planira se utrošiti ukupno 804.912.000,00 kuna, od čega bi CEB financirao 50% navedenog iznosa (rok otplate zajma 15 godina, početak na glavnici 5 godina i povoljna kamatna stopa koja se regulira posebnim ugovorom za svaku pojedinu ratu u trenutku povlačenja i na temelju tada važećeg šestomjesečnog LIBOR-a), a preostalih 50% Državni proračun. Financijska sredstva potrebna za provedbu Projekta te za otplatu glavnica i kamata osigurat će se u državnim proračunu u okviru razdjela Ministarstva mora, turizma, prometa i razvitka. Sva sredstva trošena u Projekt prije stupanja na snagu Okvirnog ugovora o zajmu retroaktivno će se financirati iz zajma odmah po stupanju na snagu Okvirnog ugovora o zajmu broj F/P 1456 (2003.).

Odbor je jednoglasno podržao prijedlog Vlade RH da se, sukladno članku 159. Poslovnika Hrvatskoga sabora pre-

dloženi zakon donese po hitnom postupku, budući da je njegovo stupanje na snagu pretpostavka za stupanje na snagu Okvirnog ugovora o zajmu kojim se omogućuje korištenje ovog povoljnog zajma.

Odbor je jednoglasno, bez rasprave, predložio Hrvatskom saboru donošenje ovoga Zakona.

RASPRAVA

Nakon uvodne riječi **Martine Dalić** u ime predlagatelja otpočela je rasprava po klubovima zastupnika. U ime Kluba zastupnika SDP-a govorila je **Marija Lugarić (SDP)**. Klub podržava donošenje ovoga Zakona kojim se potvrđuje Ugovor o zajmu između RH i Razvojne banke Vijeća Europe za Projekt obnove i izgradnje školskih objekata. Sredstvima ovog zajma čiji postupak odobravanja je počeo odlukom Vlade RH iz 2003. godine planira se izgradnja i obnova 143 osnovne i srednje škole u 18 županija i u Gradu Zagrebu.

Važna socijalna komponenta Projekta

Klub zastupnika SDP-a slaže se s ocjenama navedenim u obrazloženju Prijedloga zakona da je važnost ovog Projekta u njegovoj socijalnoj komponenti, primarno onom dijelu koji se odnosi na stvaranje potrebnih uvjeta za pružanje kvalitetnog obrazovanja. Međutim, Klub postavlja pitanje Ministarstvu obrazovanja, znanosti i športa kakve će se škole graditi. Naime, u tijeku je stručna javna rasprava oko donošenja Hrvatskog nacionalnog obrazovnog standarda (KNOS) koji bi između ostalog trebao utvrditi standarde učenja i poučavanja kao dijela povećanja kvalitete obrazovanja.

"Iskustva nekih zemalja, primjerice Slovenije i Mađarske koje su nama u najbližem susjedstvu, a koje su provele curicularnu reformu što je težnja i u Hrvatskoj, pokazuju da je za reformu koja je temeljena na suvremenoj teoriji curiculuma važna sastavnica i materijalni uvjeti rada, pa tako i školske zgra-

de". Naime, Slovenci su nakon što su početkom 90-tih godina donijeli odluku da idu u reformu, nekoliko godina prije same implementacije pregrađivali i dograđivali školske zgrade, povećavali kvadraturu učionica i tek onda su krenuli s implementacijom novih nastavnih planova i programa.

"Oni su shvatili da su zgrade i prilagođene učionice preduvjet da bi se u njihovu školu mogli uvesti novi standardi, odnosno novi načini poučavanja i učenja".

Kako već odobravamo zajam za izgradnju i dogradnju 143 školska objekta u Hrvatskoj, iako je KNOS tek u fazi izrade, zastupnica napominje da je nužno ta sredstva uložiti na racionalan, ali pedagoški opravdan način, gradeći škole koje će biti u skladu sa suvremenom teorijom curriculuma i prikladne za nove metode učenja i poučavanja. Smatra da se nove škole ne mogu raditi na način da budu iste ili slične onima koje sada imamo, ukoliko želimo reformirati školu.

Slično vrijedi i za izgradnju školskih športskih dvorana čiji je veći broj predviđen za izgradnju sredstvima ovog zajma. Mišljenja je da je potrebno donijeti standarde za izgradnju športskih dvorana kako bi one optimalno odgovarale potrebama nastave, ali i potrebama lokalne zajednice.

Lugarić navodi da su Prijedlog za sklapanje ovog zajma Vlada RH i nadležna ministarstva uputila glavnom tajniku Vijeća Europe i guverneru CEB-a još početkom lipnja 2003. godine, dakle prije gotovo dvije godine, pa "nije jasno zašto se toliko dugo čekalo da konačno i ovaj zakon dođe na ratifikaciju u Hrvatski sabor". Klub smatra da se izgubila najmanje godina dana što nije zanemarivo ako se zna za loše stanje školskih objekata u RH, posebno u onim dijelovima koji su trpjeli izravne ili neizravne ratne štete.

Zaključila je da iako su kriteriji temeljem kojih će određene škole i školski objekti ući u ovaj projekt u okviru ovog zajma prilično jasni, radi se o školama koje su izravno ili manje izravno bile pogođene ratnim štetama ili one u koje se nije znatnije ulagalo zadnjih 13 godina, Klub zastupnika SDP-a predlaže

Ministarstvu da u ovaj Projekt naknadno uključi izgradnju škole u Dugom Selu, jer u postojećoj osnovnoj školi ima više od 1400 učenika, a prostor po standardu zadovoljava odvijanje nastave za 800 učenika. Nastava u toj školi odvija se u 4 smjene i sa skraćenim nastavnim satom.

Povoljni uvjeti kreditiranja

U ime Kluba zastupnika HDZ-a govorio je **Šime Prtenjača (HDZ)**. Reкао je da Hrvatska iz svog proračuna participira sa 50% sredstva za realizaciju ovog Projekta.

U svakom slučaju tehnički podaci o uvjetima kreditiranja vesele, jer su dosta povoljniji nego mnogi drugi koje smo donosili. Klub predlaže da se ovaj Okvirni Ugovor podrži. Hitnost može biti diskutabilna kao i kod svakog drugog sporazuma, no kako je pola fiskalne godine držimo da uistinu radi realizacije ovih projekata nema razloga ne donijeti ovaj Okvirni ugovor po hitnom postupku.

Ivanka Roksandić (HDZ) u pojedinačnoj raspravi iznijela je mišljenje da nema dvojbe da ovaj Prijedlog zakona treba podržati, prije svega zbog toga što su do sada oni zajmovi koji su korišteni za obnovu upravo školskih objekata itekako dobro iskorišteni.

Slaže se s kolegicom Lugarić da ukoliko želimo postići osnovne ciljeve u razvoju sustava odgoja i obrazovanja treba poboljšati uvjete rada u školama i njihovu opremljenost. Do kraja ove godine trebao bi biti donesen nacionalni obrazovni standard osnovnih škola, uz novi i okvirni nacionalni curriculum, a on bi trebao biti temelj i osnova za podizanje kvalitete obrazovanja. Tome bi trebale biti prilagođene i škole, dakle, školski objekti.

Isto se predviđa i za srednje škole koje će doživjeti velike promjene posebno u sustavu strukovnog obrazovanja, a većina tih škola u ovom trenutku nije pripremljena, naročito u dijelu opremljenosti školskih radionica.

Zastupnica je napomenula da dolazi iz Sisačko-moslavačke županije koja je

dio ovih sredstava itekako dobro iskorištila u prijašnjim zajmovima, obnovljeno je 18 osnovnih škola i jedna podružna škola, te jedna športska dvorana. Naglašava da se uspio podići obrazovni standard, kvaliteta i uvjeti rada u tim školama.

Smatra da bi i Grad Zagreb iz svog proračuna trebao izdvojiti više sredstava, jer za to ima mogućnosti, i to upravo u što bolju kvalitetu svojih škola, opremljenost i urednost.

Marija Lugarić (SDP) javila se za repliku. Rekla je da što se tiče Grada Zagreba iz ovog zajma je planirana samo dogradnja športske dvorane za jednu školu u Sesvetama.

U proračunu Grada Zagreba za 2005. godinu uvrštena su sredstva za izgradnju 5 novih škola i dvorane u Gornjoj Dubravi, a i značajna sredstva za investicijsko održavanje samih prostora, ističe Lugarić.

Ivanka Roksandić (HDZ) odgovorila je na repliku rekavši da pozdravlja izgradnju svake nove škole, ali smatra da bi trebalo što više ulagati.

Martina Dalić dala je završnu riječ u ime predlagatelja. Osvrnula se na duljini čitavog ovog procesa koji je "relativno dugačak jer uključuje i Vijeće Europe i Banku i njihov međusobni dogovor o cijelom financijskom paketu". Ipak, drži da to nije utjecalo na suštinu projekta, a to je obnova školskih objekata, posebice stoga jer je posao koji će se financirati iz ovog zajma već u tijeku, u 2004. godini je obavljen dio posla. U proračunu za 2005. također su predviđena sredstva. Dalić ističe da sva sredstva koja su utrošena u ovaj projekt prije stupanja na snagu Okvirnog ugovora retroaktivno će se financirati iz zajma odmah po stupanju na snagu Okvirnog ugovora. Amandman Odbora za zakonodavstvo koji je nomotehničke prirode predlagatelj prihvaća.

Ovime je zaključena rasprava.

Zastupnici su većinom glasova, sa 100 glasova "za" i 2 "suzdržana" donijeli predloženi Zakon zajedno s amandmanom Odbora za zakonodavstvo kojeg je predlagatelj prihvatio.

S.Š.

PRIJEDLOG I KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O POTVRĐIVANJU KONVENCIJE O ZAPOŠLJAVANJU I RASPOREĐIVANJU POMORACA IZ 1996. GODINE

Pravna zaštita pomoraca u posredovanju pri zapošljavanju

Zastupnici su većinom glasova donijeli Zakon o potvrđivanju Konvencije o zapošljavanju i raspoređivanju pomoraca iz 1996. godine čiji je predlagatelj Vlada RH.

Konvencija uređuje pitanja posredovanja pri zapošljavanju pomoraca, sustav i način ovlašćivanja pravnih osoba koje se bave posredovanjem pri zapošljavanju pomoraca, nadzor nad takvim pravnim osobama, njihove obveze i odgovornosti. Konvencija omogućava liberalizaciju posredovanja pri zapošljavanju, ali uz poštivanje strogo propisanih uvjeta. Na taj se način omogućava lakši pristup pomoraca svjetskom tržištu rada, ali uz istovremenu zaštitu njihovih prava.

O PRIJEDLOGU

U prikazu ovog Prijedloga poslužili smo se izlaganjem predstavnika predlagatelja, državnog tajnika Ministarstva mora, turizma, prometa i razvitka **Branke Bačića**. Rekao je da je Konvencija o zapošljavanju i raspoređivanju pomoraca za koju Vlada predlaže da je Sabor potvrdi donesena 1996. godine od Međunarodne organizacije rada. Kako je samim njenim odredbama predviđen i datum stupanja na snagu, ista je stupila na snagu četiri godine kasnije, 22. travnja 2000. godine.

Konvencija u bitnom određuje način, postupak pri posredovanju u zapošljavanju pomoraca, sustav i način ovlašćivanja pravnih osoba koje se bave tim posredovanjem pri zapošljavanju kao i nadzor od članice države nad pravnim osobama koje to posredovanje, odnosno zapošljavanje u cijelosti i provode.

Za razliku od prijašnje Konvencije 9 koja je tretirala istu ovu problematiku i koja se odnosila samo na određenu kategoriju pomoraca, ova se Konvencija za zapošljavanje i raspoređivanje pomoraca odnosi na sve kategorije pomoraca, prema tome na sve članove posade.

Također je bitno da se ovom Konvencijom proširuje pojam brodovlasnika. On se naime, više ne odnosi samo na vlasnika broda, nego na pravnu ili fizičku osobu koja je na sebe preuzela odgovornost za cjelokupni plovidbeni pothvat, pa u tom dijelu i odnos prema pomorcima što do sada također nije bio slučaj. "a što smo mi već donošenjem Pomorskog zakonika krajem prošle godine uvrstili u hrvatski pravni sustav, naziv kompanije kao odgovorne osobe koja je preuzela odgovornost za vođenje plovidbenog pothvata.

Osnovni cilj Konvencije je da se detaljno urede uvjeti pod kojima određene fizičke ili pravne osobe uopće mogu nastupati na tržištu rada i posredovati pri zapošljavanju i raspoređivanju pomoraca.

Osnovni cilj Konvencije je da se detaljno uređuju uvjeti pod kojima određene fizičke ili pravne osobe uopće mogu nastupati na tržištu rada i posredovati pri zapošljavanju i raspoređivanju pomoraca, da se definira sustav ovlašćivanja fizičke ili pravne osobe koja se registrirala za djelatnost posredovanja u zapošljavanju pomoraca, da se definira način na koji država vrši nadzor nad tim fizičkim ili pravnim osobama i konačno da se države koje ovu Konvenciju potvrde obvežu da neće stva-

rati dodatne troškove pomorcima u posredovanju pri zapošljavanju osim troškova obvezatnog zdravstvenog osiguranja i izdavanja pomorske knjižice ili svjedočbe o osposobljenosti pomoraca.

Također je Konvencijom definirano koje uvjete moraju pojedine fizičke ili pravne osobe osigurati odnosno trebaju posjedovati da bi se uopće mogle baviti djelatnošću posredovanja pri zapošljavanju.

Bačić ističe da bi se usvajanjem Konvencije i na taj način njenim zadiranjem u hrvatski radni i socijalni sustav omogućila liberalizacija tržišta u posredovanju pri zapošljavanju pomoraca.

U Hrvatskoj prema podacima Hrvatskog sindikata pomoraca ima oko 30 tisuća pomoraca. Pomorci, pogotovo oni koji plove na stranim brodovima često i do dva puta godišnje obnavljaju svoj ugovor o radu ili se ponovno zapošljavaju što znači da, ukoliko većina njih to uistinu napravi može biti oko 50 do 60 tisuća ugovora o zapošljavanju pomoraca godišnje u Hrvatskoj.

Međutim, u ovom trenutku Hrvatski zavod za zapošljavanje jedini je posrednik u RH u zapošljavanju, pa tako i kategorije pomoraca, a u posljednje tri godine na taj način se zaposlilo svega dvije tisuće pomoraca. Dakle, veliki broj pomoraca rješava svoje zapošljavanje na stranim brodovima putem drugih agenata koji imaju ugovor sa stranim brodovlasnicima i na taj način najveći dio hrvatskih pomoraca ostaje izvan sustava hrvatskog radnog i socijalnog prava što na određeni način dovodi do njihove nesigurnosti.

"Ukoliko Sabor potvrdi ovakvu Konvenciju Zakonom, on ne bi neminovno značio da se odmah omogućava i drugim pravnim ili fizičkim osobama u RH

posredovanje pri zapošljavanju, ali ostavlja mogućnost da na temelju ove Konvencije izmjenom Zakona o posredovanju pri zapošljavanju i pravima za vrijeme nezaposlenosti možemo ovlastiti i druge pravne osobe u RH da posreduju u zapošljavanju pomoraca, a što gotovo poluilegalno ili na drugi način obavlja niz pomorskih agenata u RH u ovom trenutku". Predlagatelj smatra da bi se na taj način omogućilo pomorcima koji plove na stranim brodovima pod stranim zastavama gotovo ista pravna zaštita i položaj kao što ga imaju pomorci koji plove na hrvatskim brodovima.

Bačić je naglasio da je ovu Konvenciju podržao i Hrvatski sindikat pomoraca i udruga "Mare nostrum", dakle udruga hrvatskih brodara, a s tim se slažu i agenti koji sada vrše zapošljavanje na stranim brodovima pod stranim zastavama.

Zaključio je da donošenje ovog Zakona ne zahtijeva automatski izmjenu radnog zakonodavstva RH, ali smatra da bi iz razloga koje je spomenuo bilo oportuno donijeti takve izmjene i omogućiti pomorcima koji plove na stranim brodovima isti položaj kao što imaju pomorci koji plove na brodovima pod hrvatskom zastavom.

RADNA TIJELA

Odbor za rad, socijalnu politiku i zdravstvo raspravio je predmetni zakon kao matično radno tijelo. Članovi Odbora ne protive se hitnom postupku u donošenju ovog Zakona. Tijekom kraće rasprave koja je uslijedila nakon uvodnog obrazloženja predstavnika predlagatelja, članovi Odbora su poduprli donošenje ovog zakona. Kako su istakli, razlog tome prvenstveno se nalazi u osnovnom cilju Konvencije - pružanje odgovarajuće pravne zaštite pomorcima u području posredovanja pri zapošljavanju. Činjenica je da poslove posredovanja pri zapošljavanju pomoraca za strane brodove u RH obavlja jedini za to ovlašteno Zavod za zapošljavanje. Pored toga u Hrvatskoj se i znatan broj pomorskih agenata bavi posredovanjem pri zapošljavanju. Ove tvrtke imaju i

direktan pristup međunarodnom tržištu rada, a budući da nisu uključene u sustav posredovanja pri zapošljavanju u RH, ne moraju zadovoljavati nikakve kriterije, niti podliježu nadzoru.

Stoga, mišljenje je članova Odbora, nužno je prihvatiti ovaj Prijedlog zakona i potvrditi Konvenciju koja će time postati dio pravnog sustava RH, te liberalizacijom tržišta rada omogućiti i drugima da se, pod utvrđenim uvjetima i kriterijima, bave posredovanjem pri zapošljavanju pomoraca.

Nakon toga, članovi Odbora su jednoglasno odlučili predložiti Hrvatskom saboru usvajanje ovog Zakona u tekstu kako ga je predložila Vlada RH.

Odbor za pomorstvo, promet i veze razmatrao je ovaj Prijedlog kao zainteresirano radno tijelo. Odbor je prihvatio prijedlog predlagatelja da se Zakon donese po hitnom postupku. U uvodnom izlaganju predstavnik predlagatelja istaknuo je da se ovim Zakonom potvrđuje Konvencija o zapošljavanju i raspoređivanju pomoraca iz 1996. godine, te time daje značajan doprinos optimalizaciji uređenja odnosa iz područja međunarodnog pomorskog i radnog prava. Predlagatelj je istaknuo i da Konvencija omogućava liberalizaciju posredovanja pri zapošljavanju, ali uz poštivanje strogo propisanih uvjeta, te na taj način omogućava lakši pristup pomoraca svjetskom tržištu rada, uz istovremenu zaštitu njihovih prava. Konvenciju su podržali Sindikat pomoraca RH i Hrvatska pomorska udruga Mare nostrum, koja okuplja najznačajnije hrvatske brodarске tvrtke.

Konvencija omogućava liberalizaciju posredovanja pri zapošljavanju, ali uz poštivanje strogo propisanih uvjeta.

Nakon provedene rasprave Odbor je jednoglasno predložio Hrvatskom saboru donošenje ovog Zakona u tekstu u kojem ga je predložila Vlada RH.

Odbor za zakonodavstvo podupire donošenje ovoga Zakona i ne protivi se prijedlogu predlagatelja da se Zakon donese po hitnom postupku. Na tekst Konačnog prijedloga Odbor nema primjedaba.

RASPRAVA

Nakon uvodnog obrazloženja predstavnika predlagatelja, državnog tajnika **Branka Bačića**, u ime Odbora za rad, socijalnu politiku i zdravstvo govorio je **Marko Turić**, predsjednik Odbora. Uslijedila je rasprava po klubovima zastupnika.

Većina pomoraca zapošljava se mimo Zavoda za zapošljavanje

U ime Kluba zastupnika HDZ-a govorio je **Živko Nenadić (HDZ)**. Rekao je da Konvencija uređuje pitanja posredovanja pri zapošljavanju pomoraca, sustav i način ovlašćivanja pravnih osoba koje se bave posredovanjem pri zapošljavanju pomoraca, nadzor nad takvim pravnim osobama, njihove obveze i odgovornosti. Osnovni cilj Konvencije je pružiti odgovarajuću pravnu zaštitu pomorcima u području posredovanja pri zapošljavanju. U Hrvatskoj imamo oko 30 tisuća pomoraca, a prema podacima u Splitu i Rijeci preko Zavoda za zapošljavanje 2002. godine je zaposleno 1150 pomoraca, a u tijeku 2003. godine njih 482. Iz ovih podataka proizlazi da se većina pomoraca zapošljava mimo Zavoda. Stoga ova Konvencija pridonosi boljem reguliranju ovog područja koje dijelom ulazi u tzv. sivu zonu tržišta rada, pa Klub zastupnika HDZ-a podržava njeno ratificiranje.

Potrebne izmjene i dopune Zakona o posredovanju pri zapošljavanju

U pojedinačnoj raspravi govorio je **Anton Peruško (SDP)**. Rekao je da kao zastupnik, a još više kao pomorac podržava donošenje ovog Zakona kojim se potvrđuje ova Konvencija, jer se na taj

način pruža odgovarajuća pravna zaštita pomorcima u području posredovanja pri zapošljavanju. Naime, "od 30 tisuća hrvatskih kvalitetnih pomoraca rijetka je pojava brod s hrvatskom zastavom i glavina ljudi je prisiljena potražiti kruh na brodovima drugih zastava".

Naglasio je da je konkurencija na međunarodnom tržištu radne snage u pomorstvu velika, pa ima i neloyalne konkurencije zbog situacije koja vlada u nekim dijelovima svijeta. I sam predlagatelj je naveo da glavnu poslova posredovanja u zapošljavanju pomoraca obavljaju pomorski agenti i druge osobe koje nemaju strogo propisane uvjete pod kojima bi bila zagarantirana sigurnost pomorcima koji prihvaćaju te poslove.

Konačno, zastupnik napominje da nije zadovoljan obrazloženjem predlagatelja gdje navodi, a što je državni tajnik istaknuo u svom uvodnom izlaganju, da bi bilo oportuno donijeti odgovarajuće izmjene i dopune Zakona o posredovanju pri zapošljavanju i pravima za vrijeme nezaposlenosti, te podzakonskim

propisom utvrditi uvjete za obavljanje poslova posredovanja pri zapošljavanju pomoraca. Stoga je predložio zaključak kojim bi Hrvatski sabor zadužio Vladu RH da u određenom primjerenom roku predloži izmjene i dopune Zakona o posredovanju pri zapošljavanju, gdje bi se ostvarili svi ciljevi koje Konvencija predviđa, a za koje je suglasno i resorno ministarstvo.

Nadzor države nad pomorskim agentima

Zaključnu riječ dao je državni tajnik **Branko Bačić**. Rekao je da Ministarstvo mora, turizma, prometa i razvitka stoji na stanovištu da bi bilo dobro krenuti u izmjene Zakona o posredovanju pri zapošljavanju, što je u obrazloženju i rečeno. Napominje da se ipak ne može donošenjem ovog zakona preudicirati izmjene drugog zakona.

Rekao je da će ovih dana biti donesen od ministra poseban naputak koji će definirati bolji položaj pomoraca u

dijelu njihove socijalne sigurnosti, ali da se na tome neće stati. Jedan od daljnjih koraka bio bi da se omogući onima koji u ovom trenutku u Hrvatskoj rade na posredovanju u zapošljavanju pomoraca, a to su pomorski agenti, da oni postignu propisane uvjete koji se temelje na ovoj Konvenciji, da budu pravne ili fizičke osobe koje mogu posredovati pri zapošljavanju, a da država nad njima ima strogi nadzor, kako se ne bi izigravali uvjeti u posredovanju pri zapošljavanju i da se ne bi nastavilo sa crnim tržištem rada kada su u pitanju hrvatski pomorci.

"Mi jesmo da se krene i u izmjenu zakona, ali ne možemo ratifikacijom ove Konvencije već sada preudicirati izmjenu jednog drugog zakona koji mora imati posebnu proceduru donošenja".

Ovime je zaključena rasprava.

Zastupnici su većinom glasova, sa 97 glasova "za" i 4 "suzdržana" donijeli Zakon o potvrđivanju predložene Konvencije.

S.Š.

PRIJEDLOG ZAKONA O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O DOPLATKU ZA DJECU

Novi korisnici doplatka za djecu

Na 14. sjednici Hrvatskoga sabora zastupnici su prihvatili ovaj zakonski prijedlog, a predlagatelju (Vlada RH) uputili primjedbe, prijedloge i mišljenja, radi pripreme Konačnog prijedloga zakona. Izmjenama i dopunama Zakona o doplatku za djecu pravo na dječji doplatk proširilo bi se i na djecu stranaca koji imaju odobren stalni boravak u Republici Hrvatskoj. Zastupnici oporbe smatrali su kako će predložena novina dovesti do

masovnog prijavljivanja hrvatskih državljana iz BiH u Hrvatsku kako bi ostvarili ta materijalna prava. Vlada pak, procjenjuje kako bi takvo pravo na doplatk ostvarilo 7585 novih korisnika, sa oko 14.260 djece. S obzirom da je Državnim proračunom RH za 2005. godinu za isplatu doplatka za djecu osigurano 1,558.700.000,00 kuna, za provedbu ovog Zakona nije potrebno osigurati dodatna proračunska sredstva.

Predloženi su zakon poduprli Odbor za zakonodavstvo i Odbor za obitelj, mladež i šport.

RASPRAVA

Neargumentirani napadi na Ministarstvo

Uvodno je o zakonskom prijedlogu govorila ministrica obitelji, branitelja i

međugeneracijske solidarnosti, **Jadranka Kosor**. Predložene izmjene i dopune Zakona o doplatku za djecu dio su preuzetih obveza o usklađivanju zakonodavstva Republike Hrvatske s pravnom stečevinom EU-a i pravnim aktima Vijeća Europe. Ovim se izmjenama

Zakonski prijedlog jedna je od mjera za osnaživanje obitelji.

i dopunama, Zakon o doplatku za djecu usklađuje s preporukama Vijeća Europe i EU o jednakim pravima djece na socijalnu sigurnost i jednakost građana koji prebivaju u Hrvatskoj. Najvažnija izmjena odnosi se na odredbu po kojoj pravo na doplatku može ostvariti hrvatski državljanin koji ima prebivalište u Republici Hrvatskoj najmanje tri godine prije podnošenja zahtjeva. Iz razloga što se ovim Zakonom proširuje potencijalni broj korisnika doplatka za djecu na građane koji nemaju prijavljeno neprekidno prebivalište u Republici Hrvatskoj duže od tri godine za očekivati je manje povećanje broja korisnika, a time i djece za koju se ostvaruje pravo na doplatku za djecu. Broj korisnika doplatka za djecu, procjenjuje se, povećao bi se za više od 14 tisuća djece. Uzimajući u obzir prosječni redovni iznos doplatka za djecu u studenome 2004. po djetetu, primjenom predloženih izmjena i dopuna Zakona o doplatku za djecu, za isplatu tog doplatka potrebno je osigurati dodatnih 3 milijuna 660 tisuća kuna. S obzirom na to da je Državnim proračunom Republike Hrvatske za 2005. za isplatu doplatka za djecu osigurano 1.558.700.00 kuna, za provedbu ovog Zakona nije potrebno osigurati dodatna proračunska sredstva. Zakonski prijedlog jedna je od mjera za osnaživanje obitelji, rekla je ministrica te podsjetila na nekoliko već provedenih, ali isto tako važnih mjera iz prošle godine koje se mogu svrstati u Vladine mjere pronatalitetne politike. Riječ je o projektima koji idu ka osnaživanju obitelji i na neki način vraćaju dostojanstvo obitelji u našem društvu.

Ispravlajući netočan navod **Ingrid Antičević-Marinović (SDP)** rekla je da svaki pojedinac već činom rođenja ima svoje dostojanstvo pa ga niti jedna vlast ne može oduzeti niti vratiti.

U nastavku govorili su predstavnici klubova zastupnika, a prva je to u ime HDZ-a učinila Karmela Caparin. U odnosu na važeća rješenja predložene izmjene i dopune predstavljaju bolje rješenje zaštite djece i obitelji i osiguravaju im određenu socijalnu sigurnost. Klub zastupnika HDZ- podržava predloženi zakon.

Postojeća zakonska rješenja su neefikasna

Svaki zakon koji se tiče djece i proširenja njihovih prava treba pozdraviti, rekla je **Milanka Opačić**, istupajući u ime Kluba zastupnika SDP-a. Nije propustila priliku naglasiti da je bivša koalicijska vlast napravila veliki iskorak određujući dječji doplatku kao pravo svakog djeteta. Podsjetila je i na neispunjeno predizborno obećanje gospođe Kosor da će studentima vratiti dječji doplatku, a jednako ništa nije učinjeno glede studentskih stipendija i povoljnih kredita za njihovo školovanje. Početkom 2004. aktualna je vlast donijela mjere nacionalne populacijske politike, a među inima i one kratkoročne naravi, ali niti jedna mjera nije ispunjena, tvrdi zastupnica. Pokrenute su i dvije inicijative za rješavanje pitanja (ne)isplaćivanja alimentacije, a zastupnica odmah dodaje da je potpuno nebitno hoće li se alimentacija isplaćivati preko alimentacijskog fonda ili kroz neki drugi mehanizam isplate. Nažalost, Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti nije ponudilo nikakva zakonska rješenja osim postojećeg koje se pokazalo potpuno neefikasnim u prikupljanju alimentacije. Zaključujući raspravu rekla još da će Klub zastupnika SDP-a poduzeti predloženi zakon.

Za HDZ-ove zastupnike **Emila Tomljanovića i Karmelu Caparin** netočan je navod da aktualna vlast nije ništa učinila za stipendiranje i kreditiranje studentske populacije. Na istup

zastupnice Opačić reagirala je i ministrica **Kosor** konstatacijom da je Ministarstvo kojem je na čelu višekratno demantiralo javne objede koje je iznijela spomenuta zastupnica na račun tog ministarstva pozivajući je istodobno da dođe i upozna se s ostvarenim projektima, ali zastupnica to nije učinila. Upozorila je da Vlada nije donijela nacionalnu populacijsku politiku, ali je radna skupina koja na tome radi pri kraju posla. Vlada premijera Sanadera vratila je roditeljske naknade iz 2000. godine i mogućnost korištenja trogodišnjeg dopusta. "Kada se toliko zauzimate za alimentacijski fond zašto ga niste predložili u vrijeme vaše vlasti", upitala je ministrica SDP-ovu zastupnicu, i ustrajala na stavu da već postoje čvrsti mehanizmi za zaštitu djeteta, odnosno jednoroditeljske obitelji samo pravna država mora raditi svoj posao.

U ponovnom istupu **Milanka Opačić (SDP)** je primijetila da konstatacija je u svezi s nacionalnom populacijskom politikom nije dobila od nekoga iz radne skupine koji se tim dokumentom bavi nego je pronašla na web stranici o sjednici Vlade RH sredinom 2004. godine. Ponovno je upitala ministricu zašto nije ispunila svoje predizborno obećanje glede vraćanja dječjeg doplatka za studente. Bivša je koalicijska vlast, kaže, bila mišljenja da studenti ne spadaju u kategoriju djece i da im treba na sasvim drugi način omogućiti studiranje.

Marija Lugarić (SDP) misli da je ministrica izrekla puno netočnih navoda, ali je izdvojila onaj o vraćenoj mogućnosti korištenja trogodišnjeg porodiljnog dopusta ali nije, kaže, rekla da se to ne odnosi na sve majke. Tvrdi da pozna je jednu mladu nezaposlenu majku sa četvero djece koja tri godine nije bila prijavljena na Zavodu za zapošljavanje, a ne prima porodnu naknadu.

Očito ne postoje čvrsti mehanizmi koji bi osigurali da sva djeca imaju pravo na sredstva za uzdržavanje jer da je to tako ne bi se dogodilo da deseci tisuća djece uzalud pokušavaju ostvariti pravo na uzdržavanje od roditelja koji više ne živi s djetetom, primijetila je **Gordana Sobol (SDP)**. Pokazalo se, naime, da ne

postoji način kojim bi aktualna Vlada RH natjerala nadležne u ministarstvima i ostalim odgovarajućim centrima i službama da odrade svoj dio posla.

Ograničenja poput obveze prijave Zavodu za zapošljavanje uvela je bivša vlast, podsjetila je ministrica **Jadranka Kosor**, i dodala kako se u godinu dana ne može popraviti sve ono što je potrebno popraviti. Pojasnila je zatim da je govoreći o čvrstim mehanizmima za zaštitu djeteta, odnosno jednoroditeljske obitelji imala u vidu Obiteljski i Kazneni zakon, ali se složila sa stavom zastupnice Sobol da svi trebaju odraditi svoj dio posla i raditi u skladu sa zakonom.

”Spomenuto ograničenje bilo je vezano uz trogodišnji porodiljni dopust, a aktualna je vlast vratila mogućnost korištenja tog dopusta ali nije ostavila ”alata” kojim bi se ta mogućnost ostvarila za jedan dio majki”, uzvratila je **Marija Lugarić (SDP)**.

Radost rađanja

Stavove Kluba zastupnika HSS-a obrazložila je **Ljubica Lalić**. Najavu predloženih izmjena i dopuna građani ove države doživljavaju kao povećanje onoga što već primaju, ali je istina da će doplatak iznositi jednako kao i prije - prosječnih 256,69 kuna mjesečno što je u odnosu na 2003. povećanje od 60 lipa. Oni koji zbog imovinskog cenzusa od 1330 kuna mjesečno po članu kućanstva ostvarenog u prethodnoj godini nisu dosad imali pravo na doplatak, neće imati niti ubuduće. Razočarenju nije bilo kraja jer od silnih obećanja povećanja doplatka u 2004. godini nije bilo ništa i zastupnica kaže da neće biti niti ubuduće. Čak ni broj djece za koju se ostvaruje dječji doplatak u 2004. u odnosu na 2003. nije povećan, što više smanjen je za 24 tisuće 627 djece. Jedino je točno da je doplatak za djecu jedna od mjera kojom bi se poticao toliko potreban prirodni porast u Hrvatskoj, ali ta mjera ne daje očekivani rezultat jer je nedostatna. Za prosječnih 256 kuna mjesečno nitko se neće odlučiti za dijete više, i sve dok je to tako Hrvatska će i nadalje bilježiti pad živorođene djece. Naglašava da

je problem vrlo kompleksan i ne može se rješavati samo parcijalnim rješenjima, a posebno ne ovako predloženim. Zakonskim prijedlogom briše se uvjet za ostvarenje prava koji se sastojao u obvezi trogodišnjeg neprekidnog prebivališta na području RH prije podnošenja zahtjeva za ostvarenja prava. To znači da će podnositelj zahtjeva isti dan prijaviti prebivalište na teritoriju Republike Hrvatske, istodobno podnijeti zahtjev za dječji doplatak i dobiti ga. Pita stoga: hoćemo li ponovno nailaziti na slučajeve da je na jednoj adresi prijavljeno 20, 30 ili 50-toro djece? Ovim se prijedlogom sasvim sigurno ne potiče stvarni prirodni prirast nego samo fikcija i to u glavama nekih, kaže Lalić, i dodaje da ćemo uz fenomen većeg broja birača od broja stanovnika, imali još jedan fenomen, a to je veći broj djece s dječjim doplatkom od ukupno rođene djece u Hrvatskoj u proteklih 20 godina. Predlagatelj zakona tvrdi da se ovaj zakon usklađuje s propisima zemalja EU-a. I Klub zastupnika HSS-a ne bi imao ništa protiv toga kada bi nam to dozvoljavale naše mogućnosti. Ostvarivanje prava na doplatak vezivanjem uz uvjet od najmanje tri godine neprekidnog prebivanja na teritoriju Hrvatske, država zapravo štiti svoje građane, a sada se predlaže uklanjanje te zaštite. Klub nema ništa protiv toga da se pomogne potrebnim hrvatskim državljanima, sukladno mogućnostima matične države, i na socijalno pravedan način. Ostaje, međutim, potpuno nejasno na koji će način takvi korisnici dječjeg doplatka dokazivati da ne prelaze propisani imovinski cenzus za ostvarivanje ovog prava. Klub se zalaže za povećanje dječjeg doplatka kako bi država stvarno, a ne samo deklarativno priznala pravo djeteta na određenu socijalnu sigurnost.

Za **Karmelu Caparin (HDZ)** netočan je navod da predložene izmjene i dopune ne potiču prirodni prirast te da cilj ne postoji. Zastupnica **Lalić** zaničevala da je rekla kako cilj ne postoji. Baš suprotno, kaže, rekla je da cilj postoji ali se ne ostvaruje zbog nedostatnosti ove mjere jer se za 256 kuna dječjeg doplatka nitko neće usuditi povećati broj djece.

Cilj nam je da se u Hrvatskoj rađa što više djece uz primjenu ostalih mjera, pa i dječjeg doplatka, ali ta naknada mora biti odgovarajuća, zaključila je Lalić.

Za prosječnih 256 kn mjesečno nitko se neće odlučiti za dijete više i sve dok je to tako Hrvatska će i nadalje bilježiti pad živorođene djece.

Zdenka Babić-Petričević (HDZ) smatra da nije točan navod da je na pojedinim adresama prijavljeno 20, 30 ili 50-toro hrvatskih državljana koji nemaju mjesto boravišta u Hrvatskoj. Provjere koje učinila bivša koalicijska vlast u Makarskoj, Imotskom, Čapljini i Slavonskom Brodu pokazale su da to nije istina. Zakon o mjestu prebivališta i boravišta mora poštivati i onaj koji će ispuniti uvjete iz Zakona o doplatku za djecu, zaključila je ova zastupnica.

A **Lucija Čikeš (HDZ)** drži netočnom tvrdnju da se za prosječnih 250 kuna nitko neće odlučiti na rađanje. Bračni parovi neće imati djecu zbog tih 250 kuna mjesečno jer stvaranje potomstva je i radost rađanja, a napose osobna stvar pojedinca.

Narušen sustav

U nastavku rasprave **Pero Kovačević** se u ime Kluba zastupnika HSP-a usprotivio jalovom prepucavanju klubova zastupnika SDP-a i HDZ-a oko ove tematike. Kaže kako je grešaka bilo i na jednoj i na drugoj strani i podsjeća da je bivša vlast ukinula HRVI iz Domo-vinskog rata pravo na dječji doplatak, a važećim zakonom to pravo nije vraćeno. Drži da nije bilo razloga da se u krug djece s dječjim doplatkom ne uključe i djeca HRVI. Isto tako valjalo bi razmisliti o cenzusu i uvjetima pod kojima se može ostvariti pravo na dječji doplatak.

Za **Milanku Opačić (SDP)** netočno je da se dva kluba zastupnika prepucavaju već to ima veze sa zastupnikovom dužnošću da svakog ministra, pa i

gospodu Kosor, pita zbog čega je nešto napravila ili nije napravila.

Zatim je govorila **Ingrid Antičević-Marinović**. Drži da je radom Ministarstva, odnosno neradom i nesposobnošću narušen jedan sustav rješavanja problema djece, mladih obitelji koji je započeo koalicijskom vlašću. Nesposobnost neke vlasti vrlo brzo se može vidjeti i za to ne treba četiri godine obnašanja vlasti. Usprotivila se zamisli o vraćanju dostojanstva obitelji gdje će žena čučati pored ognjišta, muž ići vani da nešto priskrbi obitelji a država tu i tamo nekom mjerom stimulirati to siromaštvo da bi se vlast prikazala kao dobročiniteljica. Vlast nije Crveni križ, a nije ni Caritas i ne treba plakati nad sudbinom građana nego rješavati probleme. Osvrnula se na zakonsku odredbu po kojoj korisnik doplatka može biti svaki hrvatski državljanin koji ima prebivalište u Republici Hrvatskoj. To znači da u praksi to pravo može ostvariti državljanin RH koji ima prijavljeno prebivalište u Makarskoj npr. Nedvojbeno je, međutim, da u tom mjestu imaju prijavljeno prebivalište ljudi koji tamo ne prebivaju što stvara velike probleme ne samo kada su izbori nego se zloupotrebljava zakon i odlijevaju velika proračunska sredstva. Za ovu vlast još uvijek je tabu tema zlostavljanje i zanemarivanje djece, dok se status djece dramatično pogoršava. Nedavno joj je, kaže, pristupila jedna mlada žena koja već ima troje djece i četvrto je na putu, a poslodavac joj ne isplaćuje plaću. Što radi država da poslodavce prisili na isplatu plaće radnicima, a napose ženama-majkama koje su najugroženije, pita zastupnica, i podsjeća da je u vrijeme koalicijske vlasti neisplata plaće radnika tretirano kao kazneno djelo.

Za **Ivanku Roksandić (HDZ)** nije točan navod da je radom Ministarstva ili nesposobnošću narušeno sustavno rješavanje problema djece i obitelji. Ministarstvo obitelji, braniteljica i međugeneracijske solidarnosti nizom izmjena zakona u kojima je uvijek obitelj u centru pozornosti rješava ove probleme. Osnovao je čitav niz savjetovaštva za obitelj koji rješavaju goruće probleme

na terenu. Konstataciju da je zlostavljanje i zanemarivanje djece tabu tema za ovu vlast opovrgava izvješće pravobraniteljice za djecu za 2004.

Karmela Caparin (HDZ) reagirala je na konstataciju da se već nakon godine i pol može vidjeti nesposobnost vlasti. "Imali ste četiri godine vremena pa niste napravili ono što ste trebali, a aktualno resorno ministarstvo još ima vremena napraviti zacrtano", poručila je zastupnica. Zamjerila je zastupnici Antičević-Marinović što ismijava ognjištarsku obitelj.

Zdenka Babić-Petričević (HDZ) misli da je spomenuta SDP-ova zastupnica iznijela netočan navod glede kontrole prebivališta. Kaže da je bivša koalicijska vlast ponižavala ljude u pograničnim dijelovima Republike Hrvatske prema BiH, a pogotovo u području prema Makarskoj. Isto tako drži da nije točno da aktualna vlast promovira majku na jedan primitivan način. Ognjište je osovina obitelji, a uz ognjište su se stvarale i radale mnoge velike hrvatske obitelji dok su ognjištarska djeca branila Hrvatsku, zaključila je Babić-Petričević.

Za **Krunoslava Markovinovića (HDZ)** netočan je navod da aktualna vlast ne rješava probleme. Ističe da je bivša vlast davala obećanja koja nije ispunjavala, i dovoljno je sjetiti se brojnih potpisanih kolektivnih ugovora koje nisu poštivali. **Božica Šolić (HDZ)** poručila je zastupnici Antičević-Marinović da se dostojanstvo lako ugrozi, a bivša je koalicijska vlast to učinila kada je bila na vlasti ukidajući doplatku za djecu s posebnim potrebama.

Ne treba zanemariti moguće zloporabe zakona

Ako se pođe od toga da su djeca najveće bogatstvo svijeta, i da se vrijednost neke države i njezina snaga ogleda u zaštiti najslabijih, onda i ovaj zakon karakterizira državu i aktualnu vladu kao socijalno osjetljivu, demokratski ustrojenu i moralnu, rekao je dr. sc. **Drago Prgommet (HDZ)**. Ne zadržavajući se na pravnim elementima niti financijskim

efektima koje donosi Zakon, rekao je da će se njegovim prihvaćanjem pokazati senzibilitet prema djeci koja su korisnici tog doplatka. Pritom, dakako, ne treba zanemariti moguće zloupotrebe. No, opće dobro koje predloženi zakon donosi daleko je iznad toga i stoga zaslužuje apsolutnu potporu svih zastupnika.

Resorno ministarstvo i aktualna Vlada nisu imali niti godinu dana na raspolaganju za realizaciju svojih programa jer je prvi kvartal prošle godine protekao u privremenom financiranju koje je odredila prethodna Vlada, podvukao je dr. sc. **Andrija Hebrang (HDZ)**. Resorno je ministarstvo pokazalo izrazitu konstruktivnost, povremeno čak i agresiju prema socijalnim davanjima, a rezultat tih poteza je proračun ove Vlade gdje čak 53,9 posto otpada na socijalna davanja i to je najveći postotak za socijalna davanja državnog proračuna u proteklih 15 godina. Dječji doplatk je karika u lancu demografske obnove, ne i najvažnija i uvijek najuspješnija, ali je sigurno najsocijalnija i najhumanija pa ga treba neprestano korigirati što se ovim zakonskim prijedlogom čini. Zabrinjava, međutim, mali broj korisnika doplatka jer je smanjen broj djece. Sada se otklanjanju dosadašnje neke nepravde, a prva je uklanjanje uvjeta od najmanje tri godine neprekidnog prebivanja u Republici Hrvatskoj za ostvarenje prava na doplatku za dijete. Ispravlja se i nepravda prema djeci sa smetnjama u psihofizičkom razvoju i težim zdravstvenim problemima, a napose prema stranim državljanima s pravom boravka u RH. Kada je riječ o Makarskoj kaže da je problem ispolitiziran, a za predloženi zakon da je možda mali korak za resorno ministarstvo, ali veliki korak za svako dijete koje danas nema doplatku, ali će ga sutra dobiti.

Davorko Vidović (SDP) smatra da je cijela intonacija prethodnika išla u pravcu afirmacije nečega što u ovom zakonu uopće nema pa se, kaže, u jednom trenutku upitao da li se razgovara o istoj materiji. Ne stoji npr. priča o ispravljanju nepravde kada su u pitanju djeca sa smetnjama u psihofizičkom razvoju jer je ta materija regulirana nekim drugim

zakonima. Jednako tako niti konstatacija da je aktualna Vlada RH više socijalna po udjelu socijalnih troškova od bilo koje druge vlade. Ta konstatacija, kaže Vidović, iskrivljuje i zamagljuje činjenicu da se zapravo manje izdvaja za pojedina socijalna davanja nego što se izdvajalo prije.

Dr. sc. **Mato Crkvenac (SDP)** kaže da ima u vidu činjenicu da je Vlada tek u prvom dijelu svog mandata, ali ne može prihvatiti da nema plan i gospodarsku strategiju. Vlada ne može donijeti populacijsku strategiju jer nema gospodarsku strategiju. S potonjom se konstatacijom nije složio zastupnik Hebrang ustvrdivši da aktualna Vlada ima gospodarsku politiku s kojom je pobijedila na posljednjim izborima. **Jagoda Martić (SDP)** ne slaže se s Hebrangom da se slučaj Makarske i tamošnje djece želi ispolitizirati. Tu se uopće ne radi o politizaciji nego naprosto činjenici da je u Makarskoj više građana na popisu birača nego što je stanovnika (oko 700). U Makarskoj su prijavljeni ljudi koji tamo ne žive i to nije samo problem Makarske i Vrgorca nego i naših pograničnih mjesta uopće.

Predloženi zakon nosi oznaku P.Z.E. jer se usklađuje s preporukama Vijeća Europe i EU-a, ali začuđuje što ne ide hitnim postupkom nego se razvlači u dva čitanja, dok npr. nije prošao prijedlog da se skine oznaka hitnog postupka sa Zakona o telekomunikacijama (također P.Z.E.), rekao je **Nenad Stazić (SDP)**. Za prijedlog da se ukine uvjet od najmanje tri godine neprekidnog prebivanja u RH za ostvarenje prava na doplatku za dijete tvrdi da ne samo otvara prostor manipulacijama i poziva na manipulaciju. Pritom nema kontrole da li netko takvo pravo već ostvaruje u BiH ili bilo kojoj drugoj državi. Možda bi se dosad važeći rok od tri godine mogao smanjiti ali ga ne treba ukinuti jer ćemo samo naštetiti financijskim interesima naše zemlje i otvoriti prostor za manipulaciju, ponovio je zastupnik. Bilo koji državljani RH iz BiH koji stvarno ne prebiva u Hrvatskoj doći će, prijaviti prebivalište i početi ostvarivati svoje pravo, a sve će plaćati porezni obveznici ove

zemlje. Dovoljno je da to polje manipulacije već postoji u izbornom zakonodavstvu. Netočna je konstatacija da će ovaj zakon doprinijeti populacijskoj politici i olakšati život obiteljima s više djece. Stazić kaže kako bi tu pomoglo ukidanje PDV-a na dječje potrepštine.

Ruža Lelić (HDZ) podržala je predloženi zakon jer se njime, kaže, osiguravaju jednaka prava djece na socijalnu i ekonomsku sigurnost. Vlast ne može dati dostojanstvo, ali može pomoći u zaštiti dostojanstva osobe, a ovaj zakon ide u tom smjeru. Dijeli zabrinutost nekih glede moguće zloporabe nakon ukidanja uvjeta od najmanje tri godine neprekidnog prebivanja u Hrvatskoj kod ostvarenja prava na doplatku za dijete, te očekuje da zloporabe neće biti, i ujedno upozorava na postojanje drugih mehanizama koji to pitanje trebaju riješiti. Zabrinjava podatak što se smanjuje broj korisnika i djece za koju se ostvaruje doplatku za djecu. Morali bi stimulirati rođenje djece, kaže Lelić, a za prijedlog da se ukine PDV na dječje potrepštine drži da je dobra ideja, samo je pitanje je li provediva. Zanima je također zašto takvi prijedlozi nisu dolazili i prije kada su ih sadašnji predlagatelji mogli i realizirati.

Što je s doplatkom za studente

Kada se 2001. raspravljalo o ukidanju dječjeg doplatka za studente **Marija Lugarić (SDP)** tvrdi da je stranka kojoj pripada i ona osobno smatrala da je to na neki način dobra mjera jer je za studente kao odrasle ljude ponižavajuće da im se socijalni status poboljšava dječjim doplatkom budući da nisu djeca. Rečeno je, između ostalog, da to pitanje treba riješiti stipendijama i posebnim studentskim kreditima. No, ove godine dogodilo se po prvi put od kada se u Hrvatskoj uopće dodjeljuju stipendije da je smanjen broj studenata koji primaju stipendije. Ministar Primorac je objasnio da se Uprava za obitelj pri Ministarstvu obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti bavi ovom problematikom, i da su već pripremljeni prijedlozi izmjene Zakona o doplatku za djecu. Zbunju-

je činjenica da je Zakon o doplatku za djecu u raspravi, a u njemu nema prijedloga o ovom doplatku za studente, pa misli da bi bilo dobro da se dva resorna ministarstva usklade glede tog problema.

Netočna je konstatacija da će ovaj zakon pridonijeti populacijskoj politici i olakšati život obiteljima s više djece. Tu bi pomoglo npr. ukidanje PDV-a na dječje potrepštine.

Nacionalna obiteljska politika koja je donesena u vrijeme bivše koalicijske Vlade konsenzusom svih političkih stranaka u Saboru predvidjela je i osnivanje Fonda za uzdržavanje djece, prisjetila se **Gordana Sobol (SDP)**. Lani u travnju je, kaže, resorna ministrica odbila osnivanje Fonda ističući da će Vlada RH pripremiti svoj Prijedlog zakona o Fondu za privremeno uzdržavanje djece koji će u kratkom vremenu biti upućen u saborsku proceduru, a uskoro će predložiti i odgovarajuće izmjene i dopune Obiteljskog zakona. Prošlo je više od godinu dana, Prijedlog zakona nije upućen u saborsku proceduru, a 20 mln. kuna predviđenih u proračunu za prošlu godinu netragom je nestalo i nikada nije stigao odgovor kamo su ta sredstva preraspoređena ili potrošena za nešto drugo, nastavlja Sobol. Svi jako vole govoriti o populacijskoj politici, o teškoj demografskoj slici Hrvatske i lošim perspektivama na tom području. Prijedlozi oporbe za poboljšanje stanja uredno se odbijaju pa i prijedlog SDP-a da se ukine PDV na kupnju informatičke opreme za svu djecu, odnosno sve obitelji, a ne samo za obitelji s osmoro i više djece. Primitila je da Hrvatska danas nema jasnu politiku o tome kako vidi ženu u hrvatskom društvu, a boji se da slika koju trenutna vlast želi stvoriti nije baš najbolja za nju. Iznijela je neke konkretne primjere nasilja nad ženama te ustvrdila da o tom problemu aktualna vlast,

Vlada i potpredsjednica Vlade nisu progovorili. To je ponukalo ministricu **Kosor** da reagira ustvrdivši da je potonja konstatacija potpuno netočna i neistinita i podsjetila na aktivnosti Vlade s tim u vezi. Lani je Vlada donijela poseban Program borbe protiv nasilja nad djecom i među djecom, i ima odličnu suradnju s Pravobraniteljicom za ravnopravnost spolova i Pravobraniteljicom za djecu. Napravljena je i strategija za borbu protiv nasilja u obitelji te izrađen poseban protokol koji propisuje što, tko i u kojem trenutku mora učiniti kada se dogodi nasilje. Prošle godine Hrvatski je sabor na prijedlog Vlade donio odluku o ustanovljavanju nacionalnog Dana za borbu protiv nasilja nad ženama (22. rujna). Aktualna je vlada visoko senzibilizirana na nasilje nad ženama i u obitelji, a napose na nasilje nad djecom. Krvavi događaj u Petrinji (nasilni muž) bio je povod da se krene u izmjene i dopune Zakona o oružju.

Gordana Sobol je spočitnula ministrici Kosor da je reakciju preusmjerila na problematiku oružja i branitelja. Podsjetila je ministricu na Nacionalnu politiku za ravnopravnost spolova koja predviđa i strategiju za borbu protiv nasilja nad ženama, ali je izbjegnuto da se to napravi, rekla je Sobol.

Po mišljenju **Ingrid Antičević-Marinović (SDP)** ministrica je izgovorila neistinu kada je ustvrdila da je aktualna Vlada učinila više u sprječavanju nasilja nad ženama u obitelji nego bivša koalicijska vlast. Napominje da je koalicijska vlast prvi put uvela jednu povijesnu mjeru prema kojoj se izbacivač, odnosno nasilnik mora izbaciti iz obitelji. O tom problemu aktualna je vlast tek kasnije progovorila.

Reagirala je i ministrica Kosor te ustvrdila da je za saborskom govornicom samo govorila istinu. Aktualna je Vlada na temelju analize Zakona o borbi protiv nasilja i u suradnji sa svim relevantnim tijelima došla do zaključka da zakon treba mijenjati jer je u nekim dijelovima neprovediv. Ministrica je upozorila i na vlastito sudjelovanje u borbi protiv nasilja nad ženama inicirajući

prije nekoliko godina izmjene Kaznenog zakona u dijelu koji govori o silovanju u braku što je prihvaćeno.

Hrvatska ima ograničena sredstva za doplatu za djecu ali su ona dijelom ostala neutrošena jer smo imali premali broj djece, podvukla je **Milanka Opačić**. Mišljenja je da bi djeci u Hrvatskoj trebalo dati što je moguće veći iznos dječjeg doplatka pa stoga valja podići iznos koji se prima te pronaći mehanizme kojim bi se zaustavilo bilo kakvo odlijevanje sredstava iz Hrvatske. Na terenu nedostaju stručnjaci za mentalno zdravlje dok su centri za socijalnu skrb preopterećeni i ne rade u biti ono što bi trebali raditi, a nemaju niti dovoljno ljudi. Na terenu su silni problemi i djeca koja će dobrim dijelom zbog toga što nemaju psihološku pomoć za određeni broj godina sasvim sigurno biti pretplatnici za neku kaznionicu. Ti se problemi ne rješavaju Nacionalnim danom borbe protiv nasilja, jer je to na razini simbolicke, i dodaje da je zbog manjka sredstava donesena Strategija za borbu protiv nasilja ostala tek mrtvo slovo na papiru. Prolongirano je osnivanje obiteljskih sudova, a to je jedini put da se spomenuti centri rasterete i kvalitetnije počnu baviti problemima.

Djeca iz BiH ne koriste ništa što im kao državljanima Republike Hrvatske ne pripada, uzvratilo je mr. sc. **Ivan Bagarić (HDZ)**. Bivša je koalicijska vlast trebala spriječiti povećanje deficita državnog proračuna pa bi danas državna blagajna bila bogatija za svu hrvatsku djecu bez obzira od kuda dolaze, zaključio je Bagarić. A za **Ivanku Rokсандić (HDZ)** netočan je navod da nedostaju stručnjaci u centrima za socijalnu skrb. Samo u godinu i pol dana Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi zaposlilo je oko 200-tinjak novih ljudi u tim centrima.

Transparentan način

U nastavku je govorio **Davorko Vidović (SDP)**. Upoznao je zastupnike s pismom jedne nezadovoljne majke koja se potpisala kao jedan od roditelja, i u ime svih obespravljenih i prevarenih

hrvatskih majki. Pismo je bilo upućeno ministrici Kosor ali je, kaže, javno i do njega došlo, a u pismu se postavljaju pitanja koja bi on osobno postavio. "Čemu farbanje sa ovim zakonom kada ono u svojoj osnovi samo omogućava korištenje doplatka strancima s odobrenim trajnim nastanjenjem". Pitanje je na koji se način novim zakonom radi u korist građana Republike Hrvatske, i gdje se izgubila zdrava logika te što se dogodilo s imovinskim cenzusom za samohrane roditelje? Postavljena pitanja u tom pismu na neki način možda odražavaju jedno većinsko raspoloženje glede zakona. Svakako ne treba potcijeniti potrebu njegova usklađivanja s pravnom stečevinom EU-a, ali problem nastaje onda kada se ambicija ovako malog zakona poveća i pretenciozno ga se proglasi dijelom natalitetne politike, a zapravo nema nikakve veze s tim, podvlači Vidović. Činjenica je da je 2001. godine pravo na doplatu ostvarilo oko 628 tisuća djece, a za očekivati je da će ga u ovoj godini koristiti oko 466 tisuća. Smanjuje se i novac za doplatu za djecu, a isto se događa i s drugim socijalnim pravima u Hrvatskoj. Nakon analiza i izračuna bivša je koalicijska vlast došla do zaključka da je dječji doplatu najefikasnije sredstvo za stimuliranje radanja i stoga se išlo na proširivanje tog prava na svu djecu. Do spomenutog pada broja djece došlo je zato jer se nije promijenio cenzus za primitak dječjeg doplatka. U tom smislu Vidović sugerira da se svake godine mijenja i usklađuje proračunska osnovica koja je utvrđena kako bi se lakše interveniralo u socijalnim pravima. To znači da bi se automatizmom povećavala visina ali i iznosi doplatka za djecu. Bivša je vlast, kaže, imala u vidu potrebu usklađenja Zakona s pravnom stečevinom EU-a u dijelu kojim se jamči jednakost građana (ne smije biti diskriminacije državljana s obzirom na dužinu i trajanje državljanstva), ali je pragmatično postupila po onoj - nemamo previše novca, ali imamo puno potreba, pa kada je tako hajmo taj novac usmjeriti prema našoj djeci i obiteljima kojima je novac najpotrebniji. Podsjeća na usta-

vnu obvezu pomaganja Hrvata u susjednoj BiH, ali bi, kaže, volio da se to čini na transparentan način, a ne tjerati ljude da se lažno prijavljuju i ruše sustav. EU ima svoja pravila i nema granice pa prelazak iz jedne Francuske u Njemačku normalno znači nastavak primanja dječjeg doplatka. Kod nas je situacija nešto složenija jer imamo granice i svoje socijalne sustave, ali i susjedstvo koje nije dovoljno socijalno organizirano da pomaže ranjivim skupinama.

Ne treba zanemariti činjenicu da će izglasavanje zakona za 14 tisuća 260 djece povećati broj korisnika ovoga doplatka.

Prvi u nizu zastupnika koji je ispravio netočne navode prethodnika bio je dr. sc. **Andrija Hebrang (HDZ)**. Za zastupnika Vidovića ovaj zakon nema veze s pronatalitetnom politikom, a usvajanjem zakona povećao bi se broj korisnika doplatka za djecu za oko 7585. Ako to nije pronatalitetna politika onda ne znam što je, kaže zastupnik Hebrang. Isto tako drži da nije točna konstatacija da će koristiti od ovog zakona imati samo djeca stranih državljana. Korist će imati i djeca hrvatskih državljana jer na dječji doplatk neće čekati tri godine teško bolesna djeca i ona s psihosomatskim smetnjama u razvoju. Za **Ivanu Sućec-Trakoštanec (HDZ)** srcedrapateljsko pismo na koje se na početku izlaganja pozvao zastupnik Vidović jednako je tako mogao napisati i zabrinuti otac ili baka, pa i sam gospodin Vidović. **Franjo Matušić (HDZ)** drži da je netočno da je koalicijska Vlada proširivala prava djece. Upravo obrnuto, smatra Matušić, ukidala je i dokidala prava djece (rodiljne naknade, doplatk za određene dobne skupine). S tim se složila i njegova stranačka kolegica **Nevenka Majdenić** podsjetivši da je 2001. više od 628 tisuća djece dobilo doplatk, ali se 2002. od kada se krenulo s primjenom zakona kojeg je donijela bivša vlast smanjio broj te djece na nešto više od 115 tisu-

ća. **Pero Kovačević (HSP)** naglašava da propisivanje proračunske osnovice za ostvarivanje prava na doplatk za djecu nije bolje rješenje od uvođenja prosječne plaće budući da se proračunska osnovica može i smanjivati, a ne samo povećavati. Za **Karmelu Caparin (HDZ)** netočno je da će ovaj zakon omogućiti djeci iz BiH da dobiju doplatk. Pojasnila je da se radi o djeci Hrvatima čiji roditelji žive u Hrvatskoj, a po zakonu imaju dvojno državljanstvo.

Zakon ima jasan cilj

U nastavku petominutna rasprava bila je rezervirana za predstavnike klubova zastupnika. **Ruža Tomašić** je podržala donošenje ovoga zakona, a zbog podatka koji bilježi pad broja korisnika i djece za koju se ostvaruje doplatk za djecu drži da od svih zakona koji su predloženi po hitnom postupku baš ovaj zakon treba donijeti odmah nakon rasprave.

Predloženi se zakon usklađuje s Ustavom i rezultat je ocjene dosadašnjeg stanja, podvukla je **Karmela Caparin** u ime Kluba zastupnika HDZ-a. Ako smo 1996. donijeli Nacionalni program demografskog razvitka tada valja raditi po mjerama iz Programa, a ovaj je zakon dio tih mjera. Ne treba zanemariti niti činjenicu da će se izglasavanjem zakona za 14.260 djece povećati broj korisnika ovoga doplatka.

Već sama činjenica da se ovaj zakon usklađuje sa zakonima EU-a dovoljan je razlog da ga Klub zastupnika SDP-a podrži, ali ne treba zanemariti niti činjenicu da će 7000 djece državljana ove zemlje dobiti dječji doplatk, a prije nisu imali doplatk, rekao je **Davorko Vidović (SDP)**. Smatra da nije pošteno zanemariti ili falsificirati činjenicu da je bilo 350 tisuća djece korisnika doplatka, da bi već godinu dana nakon toga taj broj porastao na 628 tisuća, a sada ih je 466 tisuća ili 10 tisuća više nego 2000. godine. Brojčani porast broja korisnika doplatka ostvaren je proširivanjem ovoga prava. Drastičan pad broja korisnika doplatka od 2001. do 2002. dogodio se jer studenti nisu ušli u taj sustav, a ne zato što su se djeca prestala radati u tom opsegu.

Zaključno je govorila ministrica **Jadranka Kosor**. Na primjedbu da se ne vidi cilj ovog Zakona ministrica odgovara da je cilj jasan, a to je usklađivanje s pravnom stečevinom EU-a. Kaže zatim da se moglo ići s hitnim postupkom u donošenju zakona ali je dobro da Vlada čuje razmišljanja zastupnika, posebno glede odredbe o vezivanju prebivališta u RH za ostvarivanje prava na doplatk na djecu. Zanimjela je konstataciju da je Vlada isticala kako je zakon strašno važan populacijski zakon te ustvrdila da je predlagatelj samo iznosio činjenice o populacijskoj situaciji kod nas.

Drago joj je što se rasprava tematski proširila i na druga područja i probleme (nasilje nad ženama) te netočnim označila tvrdnju da je Državni zavod za zaštitu obitelji i materinstva ostavio novoj vlasti mnogo pripremljenih zakona. Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti nije zateklo niti jedan od pripremljenih zakona, naglasila je ministrica. Ministrica se nije s tim složila s tvrdnjom da Vlada želi vratiti ženu na ognjište potkriepivši to konkretnim podacima. Lani je tako Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva za projekt "Poduzetništvo žena" izdvojilo 3,5 milijuna kuna, a prihvaćena su 353 zahtjeva. Provodi se i kreditni program, a dosad su žene-poduzetnice podnijele ukupno 698 zahtjeva u visini 558 milijuna kuna, odobreno je 218 kredita u visini od 160 milijuna kuna i još uvijek je veliki broj zahtjeva u obradi. Vlada pruža punu potporu tim projektima, posebno projektima koji su namijenjeni ženama-poduzetnicama.

Ambicija je predloženog zakona njegovu usklađenje sa pravnom stečevinom EU-a, rekla je ministrica, a pozivanje nekih zastupnika na pisma koja su upućena na njezinu adresu komentirala je riječima da pisma nije dobila ali je zanima kako su pisma završila kod tih zastupnika.

Za ispravke netočnih navoda javilo se više SDP-ovih zastupnica. Za **Mariju Lugarić** netočan je navod da Ministarstvo na čelu s ministricom Kosor nije u bivšem Državnom zavodu za zaštitu obitelji, materinstva i mladeži našlo niti

jedan pripremljen i gotov zakon. Zastupnica posve sigurno zna da je bio pripremljen i gotov Zakon o vijećima mladih i usklađen s primjedbama gotovo 100 udruga mladih. Spomenuti je zakon dio akcijskog plana za priključenje Hrvatske EU-u za 2004. godinu, zaključila je zastupnica.

Za **Ingrid Antičević-Marinović** netočan je navod da je Ministarstvo i resorna ministrica silno vode računa o zapošljavanju žena. Nepobitna je činjenica da

je ove godine ta nezaposlenost, najveća. **Milanka Opačić** je opovrgla navode ministrice Kosor da nije dobila pismo. Pismo je zaprimljeno u Ministarstvu, ustrajala je zastupnica Opačić. Zastupnica **Gordana Sobol** reagirala je na navod ministrice da je aktualna Vlada mnogo učinila i čini na području zapošljavanja žena. U veljači lani održana je sjednica Gospodarsko-socijalnog vijeća na temu položaja žene na tržištu rada. Tom je prilikom, kaže Sobol, doneseno

mного dobrih zaključaka ali ništa nije realizirano.

Time je rasprava zaključena. Sa 85 glasova "za", 13 "suzdržanih" i 4 "protiv", zastupnici su prihvatili Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o doplatku za djecu, a sve primjedbe, prijedloge i mišljenja uputit će predlagatelju, radi pripreme Konačnog prijedloga zakona.

J.Š.

PRIJEDLOG ZAKONA O MEDICINSKI POMOGNUTOJ OPLODNJI

Uvažiti stajališta struke i konvencije Vijeća Europe

Nakon opsežne rasprave, Hrvatski sabor odbio je ovaj zakonski prijedlog zastupnika Demokratskog centra, **Frane Piplovića** velikom većinom zaključivši kako je ponuđeni pa povučeni prijedlog Vlade ipak bolji. No i Piplovićev prijedlog je koristan u smislu ubrzanja postupka donošenja zakona - čulo se u raspravi, iako je na istu adresu upućen cijeli niz ozbiljnih primjedbi.

O PRIJEDLOGU

Važeći zakon prepreka

Evo, najkraće, što je o zakonskom prijedlogu uvodno rekao podnositelj prijedloga, **Frano Piplović**. Podsjetio je da je prethodne godine Vlada bila ponudila pa zatim povukla takav zakonski prijedlog. Razlog - netolerantna, uvredljiva pa i smiješna, kako reče, polemika, iako je u

pripremi Prijedloga doprinos dala i skupina stručnjaka. Demokratski centar se nada da će ovaj prijedlog izazvati pozornost odgovornih i da će nakon prvog, drugog, trećeg čitanja doći do novog zakona (kakve ima većina europskih zemalja). Namjera je - spriječiti bilo kakav vid manipulacije i zloupotrebe, osigurati veću ulogu struke, osobito medicinske te veću društvenu kontrolu.

Namjera je - spriječiti bilo kakav vid manipulacije i zloupotrebe, osigurati veću ulogu struke, osobito medicinske te veću društvenu kontrolu.

Slijedila su ova upozorenja - važeći zakon (iz 1998) je prepreka jer mnoge stvari niti dopušta niti brani; javnost je postala posebno osjetljiva nakon afere

Kurjak (uzimanje jajnih stanica bez znanja; sumnje da su nekim ženama ugrađeni zameci parova koji za to nisu znali) o čemu sud još nije rekao svoje jer se ne zna po kojim zakonima suditi; veliki broj parova ide u susjedne zemlje na liječenje.

Demokratski centar drži, rekao je Piplović, da medicinski pomognuta oplodnja nije zločin ni manipulacija već medicinski postupak i da dijete tako začeto nije stvar već dar Božji. Ustvrdivši kako kod umjetne oplodnje žena ne ugrožava vlastiti život ništa više nego kod drugih postupaka liječenja, zastupnik se temeljito osvrnuo na praksu u susjednim zemljama i rekao da je Prijedlog usklađen s praksom mnogih europskih zemalja. Još je dometnuo kako je u Hrvatskoj potrebno učiniti mnogo predradnji da bi se osigurala uspješnost postupka oplodnje izvan tijela, a i upozorio da je nepostojanje zakona dovelo do gašenja djelatnosti u instituciji koja obavlja izvantjelesnu oplodnju.

Prijedlogom se pravo na medicinski pomognutu oplodnju priznaje onda kad je ranije liječenje neplodnosti bezuspješno ili kada se radi o prijevremenoj menopauzi, odstranjivanju jajnika, kad postoji mogućnost prijenosa teške nasljedne bolesti na dijete ili neki drugi uzrok onemogućuje oplodnju. Predlagatelj se zauzima za strogu definiciju postupaka medicinski pomognute oplodnje, naglasio je Piplović, rekavši da se naglašava prednost korištenja vlastitih spolnih stanica, stanica bračnih odnosno izvanbračnih drugova (homologna oplodnja), ali i pruža mogućnost korištenja, pod određenim uvjetima, i darivanih jajnih stanica ili sjemenih stanica druge osobe (heterologna oplodnja). Pravo na drugi vid oplodnje, prema predloženom, imali bi bračni drugovi koji su u izvanbračnoj zajednici najmanje godinu dana te oni u izvanbračnoj najmanje tri godine.

Prijedlog je koristan u smislu ubrzanja postupka donošenja zakona u programu Vlade RH, ali ga ne bi trebalo prihvatiti iz sljedećih razloga: za dosljednu primjenu Konvencije o zaštiti ljudskih prava i dostojanstva ljudskog bića u pogledu primjene i medicine, čiji je Hrvatska potpisnik, potrebno je prethodno prihvatiti i Dodatni protokol; upitan je naziv zakona; propisati stroga ograničenja radi sprečavanja manipulacije spolnim stanicama te zloporabe postupaka i istraživanja koji ne služe postizanju trudnoće; apsolutno su preblage kazne za najteži oblik zloporabe u postupku medicinski pomognute oplodnje.

Predviđena je i gornja granica dobi žene za medicinski pomognutu oplodnju - 42 godine, što se objašnjava time što

se iza toga počinje javljati blaga, ali za uspješnost trudnoće i njezin ishod bitna promjena u spolnim hormonima. Višestruko raste postotak malformacija ploda te značajno povećava rizik od razvijanja pa čak i kobnih komplikacija trudnoće. A znanstvenim je istraživanjima, naglasio je zastupnik, dokazano da svaka tzv. preimplementacijska genetika može narušiti buduće zdravlje rođenog djeteta. Darovateljica jajne stanice ne bi smjela imati više od 38 godina (do te dobi jajna stanica zadržava kvalitetu prijeko potrebnu za razvoj ploda izvan tijela).

Prijedlogom je, nadalje predviđeno: potpisivanje pristanka prije svakog pojedinog postupka (a ne samo na početku procesa); objašnjavanje pojedinosti postupka, izgleda na uspjeh te mogućih posljedica i opasnosti postupka za ženu, muškarca i dijete; obveza pravnog i psihološkog savjetovanja korisnika heterologne oplodnje; da se postupci provode ako je dana i izjava (pristanak) ovjerena kod javnog bilježnika; da podneseni slobodni pristanak za svaki postupak žena i muškarac mogu (pisano) povući sve dok sjemene ili jajne stanice nisu unesene u tijelo žene; da liječnik prije unosa mora od državnog registra pribaviti potvrdu da pristanak nije povučen.

Zakonskim prijedlogom je, nadalje predviđeno: da tako rođeno dijete s navršениh 15 godina života i sposobno za rasuđivanje može samo zbog medicinski opravdanog razloga i uz odobrenje nacionalnog bioetičkog povjerenstva zahtijevati uvid u zdravstvene podatke (registar) o darivatelju/darivateljici; da te podatke iznimnog (medicinski opravdani razlozi) može dobiti i zakonski zastupnik djeteta (uz odobrenje istog spomenutog povjerenstva); liječnik djeteta može zahtijevati uvid u državni registar i u podatke o djetetu i darivatelju uz odobrenje Povjerenstva i iz medicinski opravdanih razloga (dobrobit djeteta); da sud i tijelo državne uprave imaju pravo uvida kad je to potrebno u svezi s primjenom ovog zakona.

U nastavku slijede rješenja u svezi s darivanjem i korištenjem sjemenih i jajnih stanica (samo na temelju slobodnoga, pisanog, pristanka). Darivatelj i dari-

vateljica mogu darivati samo jednoj od zdravstvenih, za to ovlaštenih, ustanova; zabranjeno je darivanje ili primanje novčane naknade ili kakve druge koristi.

Iz obrazloženja Prijedloga još izdvajamo: zabrana korištenja darovanih spolnih stanica među krvnim srođnicima; nedopustivost korištenja postupaka medicinski pomognute oplodnje sa svrhom odabira spola budućeg djeteta; zabrana trgovanja i oglašavanja spolnim stanicama ili zamecima; zabrana zamjenskog majčinstva sa ciljem sprečavanja mogućih zloporaba medicinskih postupaka u etički prijeporne ili neprihvatljive svrhe; zabrana kloniranja; predviđena mjera gubljenja licence.

I za kraj evo još jednog upozorenja Frane Piplovića - zbog događanja u nedavnoj prošlosti postoji realna mogućnost da se u braku nađu brat i sestra.

RADNA TIJELA

Ne prihvatiti

Sugestija Vlade da se Prijedlog ne prihvati podržana je u **Odboru za rad, socijalnu politiku i zdravstvo**, koji je upozorio na izuzetnu složenost materije te na niz dvojbi - etičkih, moralnih pa i medicinskih (naročito kod heterologne oplodnje). Osjetljivo pitanje ne može se rješavati bez multidisciplinarnog pristupa, rečeno je uz napomenu kako je Prijedlog ipak koristan u smislu ubrzanja postupka donošenja zakona u programu Vlade RH. Zahtjev da se Prijedlog ne prihvati potkrijepljen je ovim ocjenama i upozorenjima: za dosljednu primjenu Konvencije o zaštiti ljudskih prava i dostojanstva ljudskog bića u pogledu primjene i medicine, čiji je Hrvatska potpisnik, potrebno je prethodno prihvatiti i Dodatni protokol; upitan je naziv zakona; propisati stroga ograničenja radi sprečavanja manipulacije spolnim stanicama te zloporabe postupaka i istraživanja koji ne služe postizanju trudnoće; apsolutno su preblage kazne za najteži oblik zloporabe u postupku medicinski pomognute oplodnje. Neki članovi Odbora usprotivili su se mogu-

čnosti darivanja jajnih stanica za heterolognu oplodnju, zametaka i njihovom čuvanju na dugi rok.

MIŠLJENJE VLADE

Vlada RH je Parlamentu predložila da ne prihvati zakonski prijedlog uz već spomenuti argument (potreba donošenja Dodatnog protokola, kojega je dosad već potpisalo deset država EU). Tu su još primjedbe: predložena mjera oduzimanja licence suprotna je članku 5. Kaznenog zakona (takva kaznena sankcija ne postoji); povreda obveze čuvanja profesionalne tajne propisana je kao prekršaj, dok je radnja otkrivanja podataka koji su profesionalna tajna u Kaznenom zakonu propisana kao kazneno djelo neovlaštenog otkrivanja profesionalne tajne sa zapriječenom novčanom kaznom ili kaznom zatvora do šest mjeseci.

RASPRAVA

Ispravci navoda

Nakon predlagatelja, **Frane Piplovića**, za riječ se - s ispravkom navoda - javila **Ingrid Antičević-Marinović**. Nije točno da se potreba regulacije doniranja jajne stanice javila kad je izbila poznata afera. Još za bivše koalicijske vlasti predloženo je da se - na tragu ustavnog načela ravnopravnosti muškarca i žene - predvidi mogućnost i da žena donira svoju stanicu.

Slijedio je drugi ispravak - nije točno, rekao je mr. sc. **Kajo Bučan (HDZ)** da ženin život nije ugrožen ništa više nego u drugim postupcima liječenja. Pa zašto se onda ta trudnoća naziva visokorizičnom, upitao je, potkrijepivši tvrdnju ukazivanjem na jednu američku medicinsku studiju.

Mnogo bolji Vladin prijedlog

Klub zastupnika SDP-a, čiji je stav obrazložila **Milanka Opačić**, nije podupro predloženo s obrazloženjem da je Prijedlog dijelom restriktivan i diskriminatoran te da je mnogo bolji

povučeni Vladin prijedlog, koji se - kako reče - izgubio na putu od Vlade do Parlamenta. Zastupnici toga kluba ne mogu se oteti dojmu, naglasila je zastupnica, da je zakon vraćen zbog toga što su određeni krugovi vrlo glasno pobunili protiv dijela odredbi, a ne stoga što je loše napisan. Nakon upita - kada Vlada kani izaći s cjelovitim rješenjem, zastupnica je podsjetila na stavove u javnosti kako su djeca rođena medicinski potpomognutom oplodnjom stvari, da su najčešće rođena s teškim oštećenjima i da je takav postupak zločin. A to, naglasila je, funkcionira u mnogim zapadnoeuropskim zemljama.

Prijedlog je dijelom restriktivan i diskriminatoran. Mnogo je bolji povučeni Vladin prijedlog, "izgubljen" na putu od Vlade do Parlamenta, odnosno vraćen, ne stoga što je loše napisan već stoga što su se određeni krugovi vrlo glasno pobunili protiv dijela odredbi.

U nastavku izlaganja slijedile su ove ocjene: kako se netko, s obzirom na to da se u Hrvatskoj rađa sve manje djece, može odreći oko 20 tisuća djece rođene u zadnjih dvadesetak godina; tko restriktivno odredi medicinski potpomognutu oplodnju mora znati da će roditelji dijete potražiti u susjednoj zemlji.

Izdvajamo još sljedeće: u Hrvatskoj se sve više parova liječi od neplodnosti; sve je više neplodnih muškaraca (razlog i u spolno prenosivim bolestima o kojima bi trebalo educirati u što ranijoj dobi).

Mr. sc. **Kajo Bučan** je ponovio svoje upozorenje - djeca začeta na taj način imaju povećani rizik razvoja neuroloških poremećaja, posebice od cerebralne paralize i, prema australskoj studiji, veće mane na porodu, dvostruko više nego u kontrolnoj skupini.

Ne daje odgovor na sva pitanja

U ime Kluba zastupnika HDZ-a, dr. sc. **Andrija Hebrang** je izjavio kako je predloženo dobar prilog za raspravu o Vladinu zakonskom prijedlogu koji je u proceduri (prošao prvu fazu). Sazrelo je vrijeme za donošenje Zakona o medicinski potpomognutoj oplodnji kako bi se spriječila zloupotrebe i postigao konsenzus o mnogim pitanjima. Riječ je, nažalost, i o političkom pitanju, naglasio je zastupnik, dometnuvši kako zakon jedne države mora biti kompromis različitih svetonazora koji se isprepliću u svakom društvu.

Rekavši kako je prijedlog sadašnje Vlade nastavak rada i prijašnje Vlade (koja je okupila struku), Hebrang je ustvrdio da je dobro što je ovaj prijedlog došao u intermecu između prvog i drugog čitanja Vladina prijedloga jer će potaći na to da se ubrza rješavanje glavnog (Vladina) zakona.

Po njegovoj ocjeni Piplovićev prijedlog, međutim, ne daje odgovore na sva pitanja otvorena u javnim raspravama. Primjerice, pitanje medicinski potpomognute oplodnje kad je riječ o ženama koje nisu ni u bračnoj ni u izvanbračnoj zajednici. Zastupnik zamjera Prijedlogu i zbog ukupnog pristupa problematiki (prepun je definicija koje spadaju u udžbenike struke, a ne baš u zakon. Tu su, nadalje, rokovi o kojima bi u najmanju ruku trebalo raspravljati - zašto za bračnu jedna godina a za izvanbračnu tri ako su zakonom izjednačene).

Slijedila su ova upozorenja, ocjene i upiti iz Kluba zastupnika HDZ-a: registar bi trebao biti jedinstven i strogo definiran; što će učiti u registar odrediti podzakonskim aktom; Prijedlog je bez ijednog podzakonskog akta, a problematika vrvi potrebama za njima; prevelike ovlasti daju se bioetičkom povjerenstvu; je li baš sretna kombinacija da svjedokom uništavanja spolnih stanica bude član etičkog povjerenstva koji zacijelo strukom nije vezan uz to područje; izraz "vlastita oplodnja" nije baš pogodan jer oplodnje obično ima između dvoje ljudi; može li se darivatelj spolne stanice lišiti svih zakonskih prava i obveza, odno-

sno može li jedan članak derogirati sve druge zakone;

kaznene odredbe nisu usklađene s Kaznenim zakonom.

U drugo pa u treće čitanje

U ime Kluba zastupnika IDS-a, **Damir Kajin** je rekao da bi bilo korektno Prijedlog prosljediti u drugo čitanje pa i u treće čitanje. Uvodno je ipak napomenuo kako bi se usudio reći - neka sve ostane kako je bilo, odnosno da valja nastaviti postojeću praksu (obrazloženje - Hrvatska ima liberalno zakonodavstvo). Ne znači - ustvrdio je potom - kako je sve usvojeno u sabornici za vrijeme ex-socijalističke Republike Hrvatske apriori bilo loše, te da je jedan od boljih ovaj zakon čija se izmjena predlaže. Da nije tako bio bi promijenjen početkom devedesetih, a ne bi se o svim moralnim, pravnim, etičkim, sociološkim i drugim dilemama počelo raspravljati tek 2005.

Predloženo je dobar prilog za raspravu o Vladinu zakonskom prijedlogu koji je prošao prvu fazu.

U nastavku izlaganja slijedilo je upozorenje kako treba imati obzira prema tisućama i tisućama ljudi na taj način začelih i njihovim roditeljima.

Iako je protiv kloniranja, zastupnik ukazuje da medicina vjerojatno na tome radi kako bi se pozabavila medicinskim enigmama (neizlječivim bolestima) i slično.

Naglasio je potom kako je medicinski potpomognuta oplodnja civilizacijska tekovina koju svojim rigidnim stavovima nitko ne smije dovesti u pitanje pa ni Crkva, čiji stav uvažava, ali ne prihvaća njihovu dogmu.

Klub zastupnika je protiv bilo koje zloporabe medicinski potpomognute oplodnje i to valja sankcionirati, rekao je Kajin, a zatim upozorio kako su neki pojmovi iz Prijedloga uvredljivi - npr.,

sustav kontrole kvalitete (riječ je o ljudima, a ne izradi kočionih sklopova).

Kajinu se ne dopada sloboda iz predloženog članka 6 - sloboda, kako reče, biranja kao s police budućeg djeteta od nekog koga ne poznajemo. A i on sam ne zna kome može "postati" otac i da li se sutradan kod njega može roditi obveza prema djetetu. Tu, kako je napomenuo, brani svjetonazor rimokatoličke crkve, jer "ima stvari s kojima ne bi trebalo eksperimentirati".

Svatko može spavati s kim želi, može začeti dijete, ali ta obveza mora na neki način čovjeka pratiti vječno - naglasio je, dometnuvši kako ovdje netko daruje sjeme i nikome ništa.

Dakle, IDS u nekim etičkim dilemama ne želi sudjelovati bez izjašnjavanja (zakonodavca) na jedan krajnje nedvosmislen način.

Pojašnjavajući svoj Prijedlog, **Frane Piplović** je, među ostalim, rekao da su za sve navedene probleme ponudena odgovarajuća rješenja. Znači, nikakva trgovina, kloniranje, vrijeđanje i ugrožavanje dostojanstva života.

Dobra intencija, ali...

Opći dojam je da je intencija bila dobra, Vlada se može koristiti i dijelom tih prijedloga, ali se svakako mora okrenuti struci - riječi su kojima je stav Kluba zastupnika HNS/PGS-a, zaključno objasnio dr. sc. **Miljenko Dorić**. Uvodno je ustvrdio kako u odnosu na važeći zakon predloženo ne mijenja i ne unapređuje mnogo toga. Praktički sve metode tjelesne i izvantjelesne oplodnje bile su poznate i 1978. godine, jedina novina koja se spominje je (zabrana) kloniranja, a ono nije metoda medicinski potpomognute oplodnje već transfera jezgre. Ustvrdivši kako su ključni članci 18, 19, 28. i 33. Prijedloga (koji vjerojatno neće biti prihvaćen), zastupnik je ustvrdio kako bi Vlada upravo u svezi s tim trebala pripremiti rješenja.

Piplovića je Dorić upozorio kako je trebao dobiti i od službenih institucija očitovanje o predloženoj jer struka mora primarno reći svoje. Tu su i dokumenti i konvencije Vijeća Europe.

Slijedila su ova upozorenja, ocjene i zaključci: nije dovoljno predvidjeti kako su davatelj odnosno davateljica punoljetni odnosno poslovno sposobni (iako se u Prijedlogu navode i drugi uvjeti trebalo bi ih ipak drugačije postaviti); materiju treba detaljno regulirati i podzakonskim aktima; rješenja u nizu članaka nisu usklađena; kloniranje u članku 27 ne spominjati jer ne spada u oblik medicinski potpomognute oplodnje; dobar je prijedlog iz članka 28, ali je u kontradikciji s prijedlozima o jako širokim ovlastima nacionalnom bioetičkom povjerenstvu; zašto toliko prostora (teksta) u svezi s prijenosom spolnih stanica iz jedne u drugu zdravstvenu ustanovu (riječ je o tehničkoj stvari); zašto se zahtijeva toliko iskustvo od ljudi koji će raditi na tome; nije jasan dio teksta "ljudski zametak koristiti za terapijsko i medicinsko kloniranje"; demografsku politiku ćemo moći pokrenuti samo ako politički potpomognemo investicije, zapošljavanje, prizvodnju i izvoz.

Vladin je projekt izvrstan

Usljedila je pojedinačna rasprava iz koje izdvajamo samo ono ključno. **Ingrid Antičević-Marinović** smatra, najkraće, da je ovaj zakonski prijedlog pušten u proceduru kako bi se osluhnuo bilo javnosti i Vlada na osnovi toga ponovo na znanje dala svoj, onaj koji je, kako reče, misteriozno nestao. Da je s njime izašla ne bi se trošilo vrijeme na mnogo lošijem zakonu koji je samo loša kopija dobrog originala - rekla je zastupnica. Ona se ipak osvrnula i na kopiju zamjerivši ponajprije nazivu zakonskog prijedloga (treba "potpomognutoj oplodnji") i ne bi ga propustila u drugo čitanje. Razlog - Vladin je projekt izvrstan i gotovo da mu nema primjedbe.

Zastupnica je rekla kako Piplović želeći nekritički ugoditi svakome nije ugodio prije svega Ustavu. Predloženo je, osim što je protuustavno u izravnoj suprotnosti s nizom zakona, restriktivno, kako po pitanju korisnika prava tako i izbora i metoda te vrsta postupaka medicinski potpomognute oplodnje, a i svjedoči o nepoznavanju kazneno-pravne dogmatike.

U nastavku izlaganja slijedila su, među ostalim, ova upozorenja i tvrdnje: potpuno je neutemeljena tvrdnja da nisu potrebna sredstva za provedbu zakona (a što je sa ISO standardima, nedostajućom opremom, stručnim osobljem i prostorom te proširenjem kruga korisnika); dobni cenzus kod darivanja spolnih stanica i to samo za jedan spol apsolutno je neprihvatljiv; samo struka može odrediti pod kojim okolnostima i koji oblik medicinske pomoći nekoj osobi jest potreban i svrsishodan, ograničenja se mogu postaviti jedino pravilnicima i u pravima na postupak koja pokriva Državni zavod za zdravstveno osiguranje.

Potpomognuta oplodnja civilizacijska je tekovina koju svojim rigidnim stavovima nitko ne smije dovesti u pitanje pa ni Crkva.

Tu je još: upozorenje kako bi upravo donacija zametka preostala od prokreacije para koji je odustao omogućila roditeljstvo obostrano neplodnom paru, a zametak spasila od uništenja; upit - čemu uništavati stanice i zametke koji se mogu smrznuti i koji su potencijal rođenja djeteta; upit čemu zabrana terapijskog kloniranja koje je odobreno već u dvije europske zemlje.

Predsjednik Parlamenta, **Vladimir Šeks** je objasnio kako je prijedlog Vlade došao uobičajenom procedurom, ali je nakon nekoliko dana povučen s (Vladim) obrazloženjem da će se doraditi.

Odgovorivši zastupnici Antičević-Marinović, kako nije prepisao ništa i da su zakonski prijedlog napravili medicinski stručnjaci, **Frane Piplović** je uvodno napomenuo kako je toliko vremena utrošeno u Hrvatskom saboru uzaludno pa bi volio da se ističe argument vremena. Također ju je zamolio da cijeni rad tih ljudi koji su samo htjeli pomoći, i koji bi da su htjeli promociju došli za govornicu u Sabor.

Zastupnik je potom naglasio kako Prijedlog nije ponuđen uzaludno jer se time stvara potrebna klima za donoše-

nje takvog zakona. Riječ je o vrlo složenoj problematici koja nadilazi snagu pojedinca i traži najpametnije, najsposobnije i najodgovornije. Tu se, naglasio je, čovjek približio Bogu kao pojmu života i stvaraoca, prema tome ne može baš svatko "tu čeprkati i raditi što ga je volja".

Povući prijedlog

Nenad Stazić (SDP) se uvodno napomenuo kako se s Piplovićem slaže samo u tome da ovakav jedan zakon treba donijeti. Potom je ustvrdio kako je Vladin prijedlog (oni koji su ga pročitali kažu da je odličan) temelj za ozbiljnu raspravu te da se uz sitne korekcije može donijeti. Povučena je, međutim, zbog reakcija u javnosti. Najviše je, podsjetio je, reagirala crkva, ustavši snažno protiv medicinski potpomognute oplodnje. Kad se tvrdnjama da su tako rođena djeca stvari, odnosno nenormalna djeca, doda što je o toj temi govorio doktor Buković stvari dobivaju tragikomične dimenzije - izjavio je Stazić, podsjetivši na Bukovićeve riječi kako je najbolja medicinska knjiga Biblija. Zaboravio je, napomenuo je zastupnik, da je Isus začeta na nekonvencionalan način - duhovno potpomognutom oplodnjom.

Vlada je po Staziću svoj prijedlog povukla da ne bi naišla na neželjene kritike. Shvativši da je područje medicinski potpomognute oplodnje zapravo minsko polje potražila je, po njegovim riječima, dobrovoljca i našla ga u Frani Piploviću (s logikom - ako koja mina eksplodira, bolje pod Piplovićem nego pod nama). A da se, kako reče, Turci ne bi dosjetili jadu Piplović nije zakon dosljedno prepisao (otud u njemu "svašta"). Nakon što je potkrijepio tvrdnju primjerima koji njegove tvrdnje potvrđuju, zastupnik je Piploviću predložio da prijedlog povuče, da se ne povlači po drugom čitanju, da se ne gube vrijeme i energija na takav zakonski prijedlog. Vladu je pozvao da svoj dobar prijedlog pošalje na raspravu.

Mr. sc. **Kajo Bučan** je pozdravio Piplovićevu namjeru, zahvaljujući kojoj

će se možda ubrzati proces donošenja zakona, ali je ustvrdio kako ta materija nadilazi mogućnosti jednog zastupnika kao predlagatelja.

U odnosu na važeći zakon predloženo ne mijenja i ne unapređuje mnogo toga. Praktički sve metode tjelesne i izvantjelesne oplodnje bile su poznate i 1978, jedina novina u ovom prijedlogu je kloniranje (njegova zabrana).

U Prijedlogu je barem 17 teško prihvatljivih članaka, rekao je Bučan, naglasivši potom kako su oni neprihvatljivi zbog društvenog okvira jer prijedlog odudara od svjetonazora građana Hrvatske. Odudara od zaštite prava djeteta (ne omogućuje djetetu da sazna od koga genetski potiče), odudara zbog pravnih praznina i neprimjerenih kazni, izostanka postupnosti uvođenja metoda i sl. te - člankom o heterolognoj oplodnji od kršćanske bioetike. Nakon upozorenja kako bi Hrvatska mogla doći u situaciju sličnu onoj u kojoj se našla Velika Britanija - u kojoj je načinjeno 750 tisuća zametaka a rođeno samo 35 tisuća djece.

Odgojni, vjerski, moralni razlozi protiv

Lucija Čikeš (HDZ) je rekla da ne može glasovati za Prijedlog zbog priziva savjesti - iz odgojnih, vjerskih, moralnih i etičkih razloga. Nakon napomene kako je u 25-godišnjoj praksi imala više slučajeva i posvojene i djece rođene nakon medicinski potpomognute oplodnje te da su joj dobro poznata psihička opterećenja i more onih koji su roditelji postali uz pomoć homologne oplodnje. Svaku su, naime, pojavu - kaže - pripisivali načinu oplodnje. A prestrašno je, naglasila je, što su proživljavali u vrijeme puberteta, kada se mora otkriti istina i kazati djetetu tko mu je biološki otac te odakle potječe. Više od 90 posto takve

djece željelo je to znati, dometnula je zastupnica.

Usljedile su, među ostalima ove njene primjedbe odnosno upiti: što je s darivateljima - tko je njih psihološki testirao da se provjeri njihova stabilnost; tko normalan bi dao svoje sjeme/jajnu stanicu i da više nikad u životu ne dozna za sudbinu istih (a manipulacije su moguće); uzvišenost očinstva i majčinstva je banalizirana; tko misli na dijete - što je s njegovom dušom, psihom, s emotivnim dijelom tijela koji se ne da transplantirati kad nas izda; da su sudionici izvanbračne zajednice stabilni ne bi se plašili registrirati i ući u takvu zajednicu; ozakonjuje se protuprirodno da bi netko na tome zarađivao.

***Ovaj zakonski prijedlog pušten je u proceduru kako bi se osluhnu-
lo bilo javnosti i Vlada na osnovi
toga ponovo na znanje dala svoj.***

Ingrid Antičević-Marinović je u replici je rekla da nije točno kako je nedozvoljeno uzimati jajnu stanicu radi reprodukcije. Kazneni zakon govori o nedozvoljenom presađivanju dijelova ljudskog tijela. S aspekta kaznenopravnog zakonodavstva ako je nešto dozvoljeno muškarcu dozvoljeno je i ženi. Replicirajući, zastupnica je Luciju Čikeš podsjetila kako od 1978. egzistira u pravnom zakonodavstvu ravnopravnost bračne i izvanbračne zajednice. Pa izrazila čuđenje što ova velika katolkinja sakrament ženidbe naziva naprosto registracijom.

Nakon upozorenja predsjedavajućeg, **Luke Bebića** - u saborskim raspravama treba izbjegavati gradiranje - tko je u čemu veliki tko mali, zastupnici Antičević-Marinović replicirala je **Lucija**

Čikeš. Ne vjeruje u izvanbračne zajednice i u njeno uvjerenje nema pravo dirati.

U još dva čitanja

Dorothea Pešić-Bukovac (IDS) je uvjetno podržala Prijedlog, rekavši da se zalaže da ide u još dva čitanja. Rekla je potom kako bi Vlada u interesu građana trebala početi uvažavati i druge prijedloge i dobre namjere takvih prijedloga ma otkud došli. Vlada je povukla svoj prijedlog a na sve druge daje negativno mišljenje.

U nastavku izlaganja slijedile su ove primjedbe i sugestije: ovakav zakon treba, ali pravi i istinski problem je nebriga države o zdravlju fetusa (trudnice ne mogu dobiti pretragu kojom se osigurava uvid u kromosomsku sliku bebe prije rođenja pa odlaze na preglede u Sloveniju i za to plaćaju 250 do 700 eura); porazno je da ne mogu ostvariti zakonom zajamčeno pravo na prenatalnu skrb; problem je što se nedonošenjem ovog zakona na neki način dodvoravamo crkvi.

Vlada je svoj prijedlog povukla da ne bi naišla na neželjene kritike. Shvativši da je područje medicinski potpomognute oplodnje zapravo minsko polje potražila je dobrovoljca i našla ga u Frani Piploviću.

Uz podršku i čestitke predlagatelju, mr. sc. **Ivan Bagarić** je ocijenio kako bi bilo licemjerno Prijedlog u cijelosti odbaciti samo zbog nekih zamjerki te naglasio kako ga treba uzeti u razmatranje pri izradi konačnog Vladinog zakona. Potom je ustvrdio da se s jedne stra-

ne pojedina pitanja proglašavaju moralno pa i vjerski neprihvatljivima, a s druge strane "padamo na puno bezvrednijim stvarima (važeći zakoni koji krše mnogo toga), da se i ne govori o pravu na pobačaj. Potpuno odbacivanje toga stava, i moralnog i etičkog i vjerskog u ime zalaganja za prava drugih također je zamka, dok u isto vrijeme to pravo sami ne konzumiramo i ne koristimo nego se jednostavno zalažemo tek tako - rekao je Bagarić.

Replicirajući mu, **Ingrid Antičević-Marinović** ga je podsjetila kako donacija jajnih stanica egzistira u hrvatskom zakonodavstvu. Dok se nije pojavio prijedlog o donaciji i muških jajnih stanica nije mu to bilo upitno niti s vjerskog niti s bilo kojeg drugog stajališta. **Ivan Bagarić** je uzvratilo da ga očito nije slušala jer to i nije kazao. Neprihvatljivo mu je samo uništavanje zametaka, živih organizama.

Iz izlaganja predlagatelja, **Frane Piplovića** izdvajamo: ako je ovo bila predrasprava Vladinu prijedlogu cilj je postignut (obavljena je jedna javna rasprava); ovdje dolazimo do biti života, do pitanja života i tu mora biti maksimalna odgovornost i liječnika i bioetičara, crkve kao sastavnog dijela društva, pravnika, sociologa.; ljudi koji su ovo pisali imali su hrabrosti; ako Hrvatska dobije Zakon o medicinsko potpomognutoj oplodnji i naše sugrađanke i sugrađani ne budu (radi medicinski potpomognute oplodnje) odlazili u Sloveniju, Mađarsku, Češku i druge zemlje moj izlazak na "minsko polje" je polučio rezultat.

Hrvatski sabor je sa 89 glasova "za", jednim "protiv" i sedam "suzdržano" zaključio da se ne prihvaća Prijedlog zakona o medicinski pomognutoj oplodnji koji je predložio zastupnik Frano Piplović.

J.R.

PRIJEDLOG ZAKONA O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O ZAŠTITI VOJNIH I CIVILNIH INVALIDA RATA

Nacionalna strategija usmjerena na smanjivanje razlika u zakonskim pravima invalida

Većinom glasova Hrvatski sabor donio je zaključak kojim se ne prihvaća Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti vojnih i civilnih invalida rata koji je predložio Klub zastupnika SDP-a, zbog razloga koji su navedeni u mišljenju Vlade Republike Hrvatske i izvješćima radnih tijela. Predlagatelj je istaknuo da ovom pitanju treba prići bez ideoloških predrasuda, u duhu vrijednosti koje su navedene i u Ustavu Republike Hrvatske. No, istaknuto je da nisu navedeni izvori iz kojih bi se osigurala nova zakonska prava, a Vlada je podsjetila i na temeljne ciljeve nacionalne strategije kojom se ide na postupno usklađivanje i izjednačavanje zakonskih prava svih invalida.

O PRIJEDLOGU

Ovaj zakonski tekst uvodno je u ime predlagatelja Kluba zastupnika SDP-a obrazložio zastupnik mr.sc. **Mato Arlović**. Kao motive predloženih promjena, zastupnik Arlović naveo je sadržajne i ustavnopravne razloge, dodajući da postoje i civilizacijski standardi koji moraju biti općeprihvaćeni i podržani. Govoreći o odlikama i vezanosti antifašističkog pokreta s temeljnim odredbama Republike Hrvatske, upozorio je da

su te vrijednosti ugrađene i u same ustavne osnove države. Svugdje u svijetu pripadnici II. svjetskog rata i antifašističkog pokreta imaju određene pogodnosti na temelju veteranskih prava. Podsjetio je zatim i na sadržaj Zakona o zaštiti vojnih i civilnih invalida rata, koji datira iz 1992. godine. Njegovim su odredbama između ostalih, izjednačeni pripadnici partizanskih odreda i NOB vojske, pripadnici Hrvatske domovinske vojske mobilizirani od 17. travnja 1941. do 15. travnja 1945. godine i oni koji su bili u zarobljeništvu, a pravomoćno osuđeni nakon 15. svibnja 1945. godine, te zarobljenici koji su bili internirani u razne logore.

Vrijednosti antifašističkog pokreta ugrađene su i u same temelje i Ustav Republike Hrvatske.

Dogodilo se dakle da su praktično pripadnici Domovinske vojske bili u cjelini izjednačeni s pripadnicima antifašističkog partizanskog pokreta. Međutim, treba reći da ako je ZAVNOH unesen u same temelje sadašnje države, treba poduzeti odgovarajuće mjere oko izjednačavanja socijalnih prava i za pripadnike antifašističkog pokreta. Treba ujedno podsjetiti

da bez njihove žrtve i doprinosa ne bi bilo današnje Republike Hrvatske. Citirao je zatim pojedine odredbe kojima se planira usklađivanje ovih prava i na zakonodavno-pravnoj osnovi unutar Nacionalne strategije, pa nema potrebe da se oko ovog pitanja vode ideološke rasprave.

Pripadnici antifašističkog pokreta zakiniti su u svojim zakonskim pravima

Naveo je zatim pojedina zakonska prava u kojima su zakiniti pripadnici antifašističkog pokreta u odnosu na ostale stradalnike. Radi se o dvojakom načinu obračuna mirovine, invalidskog dodatka, te dodatne njege i pomoći za teške invalide. Govorio je zatim i o kronologiji pojedinih dosadašnjih rasprava i dogovora koji su oslonjeni na ovu temu, podvlačeći potrebu da se izvrši usklađivanje s primanjima i pravima stradalnika iz Domovinskog rata. U svjetlu obilježavanja šezdesete obljetnice pobjede nad fašizmom u Europi, potrebno je žurno ispraviti uočene propuste, tim više jer se radi o korisnicima poodmakle dobi.

Govorio je zatim i o određenim statističkim vrijednostima koje se odnose na broj korisnika i potrebna sredstva, te ocijenio da Vlada preraspodjelom proračun-

ske zalihe može bez ikakvih problema osigurati prenamjenu sredstava. Dakle, ovdje se radi samo o pitanju političke volje i dobre namjere da se usvoje predložene zakonske izmjene i dopune, ocijenio je zastupnik Arlović pri kraju uvodnog izlaganja. Smatra da Vlada Republike Hrvatske može pripremiti konačni zakonski prijedlog ukoliko predloženi tekst prođe prvo čitanje. Na kraju je zamolio sve zastupnike i zastupnice da podrže predloženi zakonski tekst.

RADNA TIJELA

O predloženom zakonskom tekstu očitovala su se i nadležna radna tijela Hrvatskog sabora. Tako je **Odbor za zakonodavstvo** u pisanom izvješću istaknuo da ne podupire donošenje ovoga Zakona iz razloga koji su navedeni u mišljenju Vlade Republike Hrvatske. **Odbor za ratne veterane** proveo je raspravu u svojstvu matičnog radnog tijela. Osnovna intencija predloženih izmjena i dopuna odnosi se na izjednačavanje osnovice za određivanje osobne invalidnine, dodatka za njegu i pomoć kod ortopedskog dodatka ratnih vojnih invalida iz II. svjetskog rata s onima koje primaju hrvatski branitelji iz Domovinskog rata sukladno Zakonu o pravima hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i članova njihovih obitelji. U raspravi je navedeno da treba voditi računa o realnim mogućnostima države, izbjeći ideološku raspravu iz prošlosti, a upozoreno je i da nije vrijeme za ovakve ustupke i usklađivanja. Nije prihvatljivo izjednačavanje prava svih invalida, već bi ratni vojni invalidi trebali imati veća prava od ostalih, cijeneći njihov doprinos u obrani Domovine.

Nakon provedene rasprave Odbor je većinom glasova donio zaključak kojim predlaže Hrvatskom saboru da ne prihvati predloženi zakonski tekst.

MIŠLJENJE VLADE

U pisanom mišljenju Vlada je predložila da se ne prihvati Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti vojnih i civilnih invalida rata koji je

podnio Klub zastupnika SDP-a. Podsjetili su na osnovne naglaske iz Nacionalne strategije jedinstvene politike za osobe s invaliditetom kojom se ide prema smanjivanju razlika i usklađivanju ukupnih invalidskih zakonskih prava. Vlada je ujedno pri završetku izrade analize pravnog i materijalnog položaja invalida iz različitih sustava, koja će poslužiti kao podloga za izradu propisa radi ujednačavanja prava svih invalida. Osim toga, Vlada je mišljenja da bi za provedbu ovog Zakona trebalo osigurati dodatna sredstva iz Državnog proračuna, a predlagatelj nije predložio način osiguravanja tih sredstava.

Osnovna intencija predloženih izmjena i dopuna odnosi se na izjednačavanje osnovice za određivanje zakonskih prava invalidnih osoba.

O argumentima koje je iznijela Vlada dodatno je tijekom rasprave govorio i državni tajnik u Ministarstvu zdravstva i socijalne skrbi dr. **Ante Zvonimir Golem**.

RASPRAVA

Uslijedilo je zatim nekoliko ispravaka netočnih navoda u kojima su zastupnici **Vlado Jukić (HSP)**, **Ivo Lončar (neovisni)**, **Damir Kajin (IDS)** te zastupnica **Ivana Sućec-Trakoštanec (HDZ)** iznijeli i pojedine vlastite vrijednosne sudove i dvojbe o navedenim temama, protagonistima i događajima. Zastupnik **Vlado Jukić** dodatno je podsjetio i na zaključke koje je donio Odbor za ratne veterane, podsjećajući da članovi ovog radnog tijela većinom glasova nisu prihvatili prijedlog, odnosno predložili su Saboru donošenje zaključka kojim se ne prihvaća Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti vojnih i civilnih invalida rata. Potrebna objašnjenja i nadopune ponovno je u ime predlagatelja pružio zastupnik Arlović. Naime, on je upozorio da se kao pre-

dlagatelji više neće javljati ocjenjujući da su obrazložene potrebe usklađivanja materijalno-financijskih prava vojnih i civilnih invalida rata. Apelirao je da se izbjegnu zamke koje vode ideologizaciji rasprave, ponavljajući potrebu donošenja predloženoga teksta u prvom čitanju.

Predlagatelj nije ponudio financijske izvore za nova prava

U ime Kluba zastupnika HDZ-a govorio je zastupnik **Josip Đakić** ističući da ne može prihvatiti i podržati predloženi tekst, dodajući da predlagatelj nije predvidio ni potrebna financijska sredstva za provedbu. Iznio je zatim vrlo precizne statističke pokazatelje o korisnicima koji mirovinu primaju kao sudionici NOB-a. Zbog navedenih propusta predlagatelja, zastupnik je prijedlog ocijenio neozbiljnim jer izlazi iz zakonskih okvira. Osim toga, Vlada je sukladno prihvaćenoj Nacionalnoj strategiji jedinstvene politike za osobe s invaliditetom poduzela mjere radi izjednačavanja prava istog naziva u nadležnosti različitih sustava.

Za ispravak netočnog navoda javio se zastupnik **Vlado Jukić (HSP)** koji je upozorio da se broj potencijalnih korisnika penje na više od 60 tisuća osoba.

Distancirati se od ideoloških tumačenja

U ime Kluba zastupnika IDS-a za riječ se javio zastupnik **Damir Kajin** ocjenjujući da ovu materiju treba izjednačiti i s odredbama Zakona o hrvatskim braniteljima iz Domovinskog rata i članova njihovih obitelji, sadržanog u "Narodnim novinama" br. 174/2004. Za Klub zastupnika IDS-a nema nikakve razlike ako je netko stradao 1941. godine u partizanskom odred, ili u Hrvatskoj vojsci u periodu između 1991-1995. godine. To su civilizacijska načela koja su spomenuta i tijekom ove rasprave pa se i sami moramo zauzeti za jednaka prava svih invalida. Govorio je zatim o zam-

kama i pogreškama iz današnjih vremena kada pojedinci izjednačavaju četnike i partizane, te ustaše i partizane s druge strane. Podsjetio je da je Bleiburg strašna tragedija Hrvatskog naroda, ali je isto tako jasno da je ustaštvo i dovelo do Bleiburga. Istovremeno se antifašizam izborio za hrvatsku cjelovitost jer bez Tita nikada Istra, Rijeka, Zadar i otoci ne bi bili dijelom sadašnje Hrvatske. Sve u svemu, treba se odmaknuti od ideoloških prijepora, te ovu materiju riješiti u duhu Zakona o pravima hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata, ocijenio je zastupnik Kajin.

Ne mogu se izjednačavati ratna stradanja u Vukovaru i Škabrnji s onima na Zelengori i Kadinjači.

Za povredu Poslovnika javio se zastupnik **Ivo Lončar (neovisni)**, a prethodno je predsjedavajući podsjetio da ne treba gubiti iz vida da je Sabor nedavno donio Deklaraciju o antifašizmu. Zastupnik Lončar upozorio je da je zastupnik Kajin narušio članak 214. Poslovnika i neprimjereno izjednačavao pojedine povijesne situacije. Predsjedavajući je iznova apelirao na sve zastupnike da se prilikom rasprave zadrže u predviđenim okvirima, te da se izbjegne otvaranje o spornim situacijama iz prošlosti. Zastupnik Lončar javio se i zbog ispravka netočnog navoda ocjenjujući da se ne mogu izjednačavati stradanja u Vukovaru i Škabrnji, s onima na Zelengori i Kadinjači, niti se domobrantska vojska može izjednačavati s ustašama. Ispravak je zatražio i zastupnik **Krunoslav Markovinović (HDZ)** niječući da je Bleiburg bio posljedica ustaštva. Ne smije se legalizirati tvrdnja da se bez suđenja i po kratkom postupku smiju masovno likvidirati ideološki neistomišljenici ili golobradi mladići.

Zastupnik **Josip Đakić (HDZ)** smatra da nije točna konstatacija kako bi se rečeni zakonski prijedlog trebao rješavati kroz odredbe Zakona o pravi-

ma hrvatskih branitelja. Rečeni je akt namijenjen samo onima koji su stvarali domovinu Hrvatsku kao slobodnu, demokratsku i neovisnu, a ne komunističku i partizansku. Zastupnik dr.sc. **Marko Turić (HDZ)** ocijenio je izlaganje zastupnika Kajina dvoličnim, a zastupnica **Zdenka Babić-Petričević (HDZ)** ocijenila je da se ne bi smjele dozvoljavati usporedbe II. svjetskog i Domovinskog rata. Spomenula je da su ljudi u partizanskim odorama odgovorni za zbivanja i zločine u Bleiburgu, Jazovki, Daksi, te brojnim stratištima u imotskom kraju.

Ne smiju se miješati pojmovi invalidnine i mirovina

U ime Kluba zastupnika HSP-a govorio je zastupnik **Pero Kovačević** uvodno podsjećajući na pojedine odluke Ustavnog suda koji je prije mjesec dana donio odluku da nije protuustavna činjenica što je invalidima iz Domovinskog rata utvrđena proračunska osnovica 115% za razliku od civilnih invalida iz Domovinskog rata. Dakle, ovdje ne možemo govoriti da se radi o protuustavnim situacijama. Ne treba ulaziti u ideološku raspravu o antifašizmu i fašizmu, ali je činjenica da je sadašnja Hrvatska nastala poglavito zahvaljujući poginulim hrvatskim braniteljima. Govorio je zatim o pojedinim prijepornim situacijama kada se propisima o konvalidaciji tražilo zbrinjavanje i zaštita pripadnika tzv. Vojske Republike Krajine. Ujedno je upozorio da se ne smiju miješati pojmovi invalidnina i mirovina. Hrvatska će morati rješavati situacije ako je neki čovjek ostao bez ruke ili noge jer postoje utvrđena zakonska prava, a pojedine se oštećene skupine nalaze unutar sustava Ministarstva zdravstva, rada i socijalne skrbi. Smatra da su ukupno uzevši, prava hrvatskih branitelja skromnija od nekadašnjih zakonskih pogodnosti za pripadnike partizanskog pokreta, a mirovine je moguće realizirati tek nakon ispunjavanja određenih godina starosti.

Prilikom rješavanja ovih situacija treba osigurati i određena financijska sredstva a odluke se trebaju donositi

tako da ne unose nove nepravde i nemire, zaključio je zastupnik.

Zastupnica **Božica Šolić (HDZ)** upozorila je da je i danas znatno veći broj korisnika mirovina invalida iz NOR-a nego iz Domovinskog rata. Osim toga, upitna je i financijska osnova za ovakve poteze, a u Prijedlogu nedostaje i precizni financijski izračun kao ni izvori iz kojih bi se alimentirala potrebna financijska sredstva. Ukazala je zatim da se revizija prava može odnositi i na pojedina upitna prava sudionika NOR-a koji su stjecali višestruka prava ili prava uz pomoć iskaza dvoje svjedoka. Smatra da predloženi zakonski tekst ne bi trebalo prihvatiti.

Sada se za ispravak netočnog navoda javio zastupnik **Šime Lučin (SDP)** koji je upozorio da ne bi trebalo govoriti o sudionicima pojedinih ratova već o invalidima. Zastupnica Šolić pojasnila je svoje stavove ukazujući da su kao podloga u zakonskom prijedlogu upravo proizašli iz događaja vezanih uz NOB, pa se ta činjenica ne može izbjeći u raspravi i izlaganjima.

Zastupnik **Ivica Pančić (SDP)** pleđirao je da se vode smirene i dostojanstvene rasprave. Vraćanjem u prošlost putem rasprava, nećemo doći do željenih rezultata budući da je II. svjetski rat odavno završio. Treba voditi računa o potrebi otvaranja novih radnih mjesta, zapošljavanju hrvatskih branitelja, pa bi i ukupni hrvatski problemi bili znatno manji. Čudnim ipak smatra obrazloženje Vlade Republike Hrvatske budući da se stalno ponavljaju formulacije o potrebi razmatranja određenih pitanja i formiranja međuresorne radne skupine koja će u dogledno vrijeme izaći sa cjelovitim prijedlogom. Drži da bi bilo bolje kada bi se otvoreno napisali istinski razlozi odbijanja, jer se navedene formulacije najčešće koriste za prolongiranje određenog pitanja ili problema. Predstavnik Vlade trebao bi ujedno precizirati pojedine statističke podatke i broj potencijalnih korisnika prava kako bi se i u raspravama koristili pouzdani i provjereni podaci. Svjetska iskustva govore da stradali ratni veterani imaju veća prava u odnosu na ostale skupine

invalida i civilne žrtve jer se stradavanje u obrani domovine dodatno honorira.

Podsjetio je zatim što je po tom pitanju učinila prijašnja državna administracija i vlast, te upozorio na očekivanja Udruga civilnih stradalnika Domovinskog rata. Ujedno sva prava moraju biti vezana uz gospodarske mogućnosti zemlje jer nema prava bez određenih obveza. Na kraju izlaganja poželio je da Vlada u što skorijem vremenu izađe sa svojim zakonskim prijedlogom kako bi se pojedine stvari mogle usuglasiti.

Izjednačiti pravni i materijalni položaj invalida

Zastupnik **Nenad Stazić (SDP)** ocijenio je da se ovdje radi o izjednačavanju pravnog i materijalnog položaja invalida iz različitih sustava što je i u skladu s donesenim strategijama. Prokomentirao je zatim pojedine stavove Vlade o pojedinim aspektima Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti vojnih i civilnih invalida rata kojega je Hrvatski sabor donio na sjednici održanoj 12. lipnja 2003. godine, kao i o pojedinim dijelovima Nacionalne strategije i jedinstvene politike za osobe s invaliditetom. Ujedno je konstatirao da nadležno ministarstvo nije ispunilo pojedine preuzete obveze. Suglasio se s apelima predsjedavajućega **Luke Bebića** da se rasprava ne širi na zbiivanja vezana uz Jasenovac i Bleiburg, jer ovdje treba odlučiti o izjednačavanju zakonskih prava invalida iz različitih sustava. Hoćemo li to učiniti sada kako predlaže Klub zastupnika SDP-a ili ćemo pričekati da svi invalidi iz II. svjetskog rata umru, pa da im onda vratimo njihova prava, metaforički se zapitao zastupnik Stazić.

Ocijenio je da međuresorna radna skupina tek izrađuje podlogu za izradu propisa koji bi se mogli konzimirati sukladno uzrečici: "Ad calendae Graecas".

Zastupnik **Josip Leko (SDP)** citirao je ustavne osnove iz članka 14. u kojemu se apostrofiraju "jednaka prava i slobode neovisno o rasi, boji kože, spolu, jeziku, vjeri te političkom i drugom uvjerenju i društvenom položaj...". Temeljem ovih propisa svi bi invalidi trebali u Republici Hrvatskoj imati jednaki pravni položaj. Hrvatska se ne treba niti smije odricati da je bila na strani antifašističke koalicije, pa je logično očekivati i jednaka prava invalida bez obzira na navedene okolnosti stradavanja. Potrebno je ujedno precizirati sva stečena prava pojedinih kategorija stradalnika kako ne bi bilo sukoba među građanima koji moraju dokazivati da njihova izgubljena ruka ili noga jednako vrijedi. Apelirao je ujedno da se olako ne odbacuje predloženi zakonski tekst, ali naravno da se može tražiti i rješenje koje će zadovoljiti što širi krug hrvatskih predstavnika u Parlamentu.

Potrebno je sagledati i realne gospodarske mogućnosti zemlje

Završnu riječ iznio je i državni tajnik u Ministarstvu zdravstva i socijalne skrbi, dr. **Ante Zvonimir Golem** koji je ukazao na mišljenje Vlade Republike Hrvatske. Predlaže Hrvatskom saboru da ne prihvati Prijedlog zakona o zaštiti vojnih i civilnih invalida rata koje je podnio Klub zastupnika SDP-a. Između ostalih razloga, potrebno je sagledati realne gospodarske mogućnosti, te raditi na Nacionalnoj strategiji jedinstvene politike za osobe s invaliditetom. Vlada se obvezala da će do kraja 2006. godi-

ne poduzeti mjere radi izjednačavanja prava istog naziva u nadležnosti različitih sustava. Potrebno je dakle ujednačiti osnovni iznos tih novčanih davanja. Zbog navedenih razloga Vlada predlaže Hrvatskom saboru da ne prihvati predloženi zakonski tekst.

Zaključno je u ime predlagatelja govorio zastupnik mr.sc. **Mato Arlović (SDP)** izražavajući spremnost da se Konačni zakonski prijedlog izradi u suradnji s Vladom Republike Hrvatske. Smatra da se oko navedenih nejednakosti u pravima treba odmah početi raditi, a potrebna sredstva mogla bi se osigurati odgovarajućom raspodjelom i proračunskim rezervama. Bilo bi mudro da se predloženi tekst zajednički donese u prvom čitanju, a da se onda odredi vrijeme do kada će se pripremiti Konačni prijedlog zakona. Pozvao je predstavnike većinske koalicije da prije glasovanja još jednom razmotre ove prijedloge. Ujedno bi se zakonodavni rokovi mogli uskladiti s temeljnim postavkama Nacionalne strategije, zaključio je zastupnik Arlović.

Završnim izlaganjem predlagatelja, predsjedavajući je zaključio raspravu o ovoj točki dnevnog reda. Sukladno prijedlozima radnih tijela dao je na glasovanje zaključak kojim se: ne prihvaća Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti vojnih i civilnih invalida rata koji je predložio Klub zastupnika SDP-a. Razlozi su sadržani u iznijetim stavovima i mišljenju Vlade Republike Hrvatske i izvješćima radnih tijela Hrvatskog sabora. Nakon brojanja glasova utvrdio je da je predloženi zaključak prihvaćen većinom, 64 glasa "za", 4 "suzdržana" i 27 "protiv".

V.Ž.

PRIJEDLOG ZAKONA O DOPUNAMA ZAKONA O DRŽAVNOJ POTPORI U POLJOPRIVREDI, RIBARSTVU I ŠUMARSTVU

Uredit će se cjelovito područje potpora

Nakon rasprave Hrvatski sabor nije prihvatio ovaj zakonski prijedlog Kluba zastupnika HNS/PGS-a kojim se tražilo ponovno uvođenje poticaja za pčelinje matice kao uzgojno valjane životinje.

O PRIJEDLOGU

Prijedlog ovog zakona ponovno uvodi poticaj za pčelinje matice kao uzgojno valjane životinje, s obzirom na to da je Zakonom o državnoj potpori u poljoprivredi, ribarstvu i šumarstvu (iz 2002. i 2004.) utvrđen poticaj za sve uzgojno valjane životinje u stočarstvu izuzev pčelinjih matice.

Siva pčela naša je izvorna pasmina te imamo obvezu štiti je i unapređivati njezine gospodarske vrijednosti i nije jasno zašto je Zakonom jedino poticaj za matice pčela izostavljen.

Uzgoj matice pčela kao uzgojno valjanih životinja bio je u sustavu potpora u posljednjih deset godina odnosno do donošenja Zakona o državnoj potpori u poljoprivredi, šumarstvu i ribarstvu, iznosio je 30 kuna po matici pčelarima te se sada predlaže opet taj iznos za poticaj.

Podaci Hrvatskoga stočarskog centra pokazuju da je primjenom Zakona, a bez poticaja za matice, došlo do drastičnog

pada uzgoja matice u RH što svakako nanosi štetu hrvatskom pčelarstvu.

Siva pčela naša je izvorna pasmina te imamo obvezu štiti je i unapređivati njezine gospodarske vrijednosti i nije jasno zašto je Zakonom jedino poticaj za matice pčela izostavljen, a za sve druge vrste uzgojno valjanih životinja postoji, stoji, među ostalim, u Ocjeni stanja uz predloženi zakon. Tu su i podaci o proizvodnji meda prema kojima je 2003. godine proizvedeno 1051 tona a u 2004. proizvodnja je pala na 276 tona.

Za provedbu ovog predloženog zakona potrebno je u prvoj godini u državnom proračunu osigurati 700 000 kuna dok bi u drugoj godini provedbe radi vraćanja na razinu proizvodnje iz 2002. godine trebalo 1 400 000 kuna.

RADNA TIJELA

Odbor za poljoprivredu i šumarstvo raspravio je ovaj predloženi zakon i većina članova nije ga podržala iz razloga što je Vlada RH u svom mišljenju navela da će izmjenama i dopunama Zakona o državnoj potpori u poljoprivredi, ribarstvu i šumarstvu cjelovito urediti ovo područje.

Na temelju provedene rasprave Odbor je odlučio većinom glasova predložiti Hrvatskom saboru da ne prihvati ovaj predloženi zakon iz razloga navedenih u mišljenju Vlade RH.

MIŠLJENJE VLADE

A razlozi Vlade RH zbog kojih u svom mišljenju predlaže Hrvatskom saboru da

ne prihvati ovaj predloženi zakon, s obzirom na težnju RH da u što skorije vrijeme postane članicom EU, to nije u skladu s programskim smjernicama Vlade RH koje se odnose na razvitak poljoprivrede, jedan od ključnih elemenata između ostalog je i postupno usklađivanje poljoprivrednih potpora sa Zajedničkom poljoprivrednom politikom EU do članstva u EU (očekivano 2008.).

Sukladno tome Vlada RH izradit će prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o državnoj potpori u poljoprivredi, ribarstvu i šumarstvu kojim će se cjelovito urediti ovo područje. Pri tome će se u razmatranje uzeti i prijedlog Kluba zastupnika HNS/PGS-a, navodi u svom mišljenju Vlada RH, ali i naglašava da Zajednička poljoprivredna politika EU ne primjenjuje sustav poticaja u pčelarstvu.

RASPRAVA

Pčelarstvom se bave i razvojačeni branitelji

Na sjednici Hrvatskoga sabora o predloženom zakonu u ime predlagatelja govorio je uvodno **Dragutin Lesar (HNS)**. Osvrnuo se i na mišljenje Vlade RH o ovom zakonskom prijedlogu te rekao da u njemu nije našao ni jedan financijski argument protiv predloženog zakona što znači da nije problem novac.

U zadnjih šest mjeseci velikih broj razvojačenih branitelja počeo se baviti pčelarstvom kao gospodarskom aktivnošću i svi oni svjedoče da im ta vrsta akti-

vnosti i posla pruža ne samo materijalnu zaradu nego i pomaže onima (liječeni ili se liječe) s PTSP-m. I to je još jedan razlog za potporu ovom predloženom zakonu, rekao je.

Klub zastupnika SDP-a unatoč mišljenju Vlade RH, čije obrazloženje nije logično, prihvaća ovaj predloženi zakon, izvijestio je mr.sc. **Mato Arlović (SDP)**.

Činjenica je da je došlo do rapidnog pada proizvodnje meda otkad je iz Zakona ispušteno poticanje sive pčele odnosno matica i radi se o vrlo ozbiljnoj stvari da se praktički u jednoj djelatnosti u kojoj Hrvatska ima tradiciju, visok i kvalitetan uspjeh, prepoznatljiv i ekološki dobar med gubi ekonomska računica za proizvođače.

Ne smije se zanemariti da RH jako zaostaje u trajnim nasadama, poglavito voća i povrća, i da je u takvoj situaciji veoma važno imati i mogućnost sinergijskog učinka, primjerice, kod proizvodnje ne samo matica nego uopće sive pčele kao jednog od prirodnih raspršivača i oplodivača voćaka, naveo je zastupnik kao jedan od razloga da je u ovo područje potrebno dodatno uložiti sredstva, makar putem poticaja.

Povećati sve proizvodnje

Mr.sc. **Zdenka Čuhnil (zastupnica češke i slovačke nacionalne manjine)** javila se u ime Kluba zastupnika nacionalnih manjina te govoreći šire o poljoprivredi, poticajima, istaknula da se trebamo što prije suočiti s činjenicom da je naša poljoprivredna proizvodnja danas takvih razmjera da nas EU čak ni ne vidi kao tržište niti smatra da ju možemo ugroziti.

Usklađivanje zakona sa zajedničkom politikom EU, kako navodi Vlada RH, je nužno ali primjena mora biti odgođena do ulaska u EU jer u protivnom hrvatska poljoprivreda je na koljenima a to važi i za pčelarstvo. Prvo moramo povećati sve poljoprivredne proizvodnje a tada sigurno ulazak u EU neće biti upitan, rekla je zastupnica. Naglasila je da ovaj Klub zastupnika podržava sve mjere koje će pridonijeti povećanju pro-

izvodnje pa stoga i ove izmjene Zakona o poticajima u cilju zaštite pčelarstva.

Željko Kurtov (HNS) prenio je stajalište Kluba zastupnika HNS-a o ovom predloženom zakonu.

Nije nam jasno zašto je Zakonom izostavljen jedino poticaj za matice, pčele, a za sve vrste uzgojno valjanih životinja postoji, naglasio je te govorio više o značenju matice. Poticaj omogućuje pčelarima da na vrijeme mogu mijenjati loše matice kvalitetnim i time udvostručiti proizvodnju meda, a ovako matica loše kvalitete i starije dobi proizvodi loše zajednice i umanjuje proizvodnju meda. Čemu sve ovo, pita, ako znamo da izvozimo 70 posto proizvedenog domaćeg meda. Pčelari koji proizvode matice su elitni pčelari i ako to uništimo teško se možemo vratiti na proizvodnju i izvoz meda i drugih pčelinjih proizvoda. Siva pčela je naša domaća pasmina koju svakako treba zaštititi ne samo radi čuvanja našeg genetskog materijala nego i zbog postignutog izvoza.

Svako eksperimentiranje, pokušaj da jedno matično stado ostane bez potpore osjeća se odmah i na gospodarskoj osnovi i da ta proizvodnja pada.

Očekujemo da će ovaj zakonski prijedlog ići u drugo čitanje i potrebna sredstva iz državnog proračuna mogla bi se dobiti iduće godine (za ovu više ne) i time bi se moglo spasiti sivu pčelu i pčelarstvo u Hrvatskoj, rekao je.

Sačuvati genetski potencijal

Klub zastupnika HSS-a podupire donošenje ovog predloženog zakona a i to je prilika da se progovori o državnim potporama u poljoprivredi, šumarstvu i ribarstvu, kazao je **Ivan Kolar (HSS)** u ime Kluba zastupnika HSS-a.

Svako eksperimentiranje, pokušaj da jedno matično stado ostane bez potpore osjeća se odmah i na gospodarskoj osnovi i da ta proizvodnja pada. To nije maso-

vna proizvodnja već ciljana, pod selekcijskim centrom, otprilike 40-tak proizvođača koji se mogu baviti selekcijskim radom i koji bi mogli sačuvati genetski potencijal RH s tim da bi bili jedan od značajnih izvoznika i partnera u Europi i svijetu. Ako ne sačuvamo naš genetski potencijal matičnjak teško da će nam ova siva pčela ostati autohtona (pčela može dnevno prijeći do 20 kilometra i za tri dana preleti u Mađarsku, Bosnu).

Naš je prijedlog neka ovo bude prvo čitanje i rezerva za ubuduće ako bi došlo do pripreme novog prijedloga zakona o državnim potporama. Odgovor Vlade RH za njega je neozbiljan i ne može prihvatiti da još nismo ni započeli pregovore a pokušavamo nametnuti potpore koje ima EU, rekao je, među ostalim, uvjeravajući da bi na selu imali socijalni bunt da nema poticaja.

Mato Štimac (HDZ) također pita zašto je Zakonom izostavljen jedino poticaj na matice pčela, no dodaje da je bolje pitanje od toga zašto je došlo do ukidanja tog poticaja 2002. godine, kad su smanjeni poticaji za slatkovodno ribarstvo. Mislio je da će odgovor na to dobiti od predlagatelja.

Radi se o 30-tak proizvođača matice i 2002. godine ta proizvodnja je bila 47 000 matica, 2003. dva puta manja a 2004. tri puta manje. Znači, 2002. godine su pčelari ostali bez tog poticaja i posljedica se vidi odmah, međutim, predlagatelj ovog zakonskog prijedloga to ne kaže. Pita tko je bio taj koji je krivo procijenio 2002. godine da taj poticaj treba ukinuti i ujedno pita predlagatelja ovog zakona tko je digao ruke za ukidanje tog poticaja.

U svakom slučaju podržava ovu zakonsku inicijativu i misli da bi trebalo podržati zakon kad ga Vlada pripremi, i ne samo kad su pčele i pčelari u pitanju jer ima tu i drugih stvari koje treba riješiti. Što se tiče primjedbe zastupnika Kolara da je Vlada tako odgovorila zbog EU rekao je da je već bila intervencija u ovom Zakonu i da misli kako ne bi bilo dobro svakih par mjeseci intervenirati u Zakon, ako je već rečeno da ćemo do iduće jeseni imati predložen zakon koji će pretrpjeti puno veće izmjene.

Ivan Kolar (HSS) u svojoj replici kazao je da poticaj nije izbrisan nego je prebačen iz 2002. u 2003. i da su svi proizvođači matice 2003. godine dobili svoj poticaj putem Hrvatskoga selekcijskog centra, a da se Zakon bez poticaja počeo primjenjivati 2004. godine. Zna da je sada pitanje zašto se donesen Zakon nije primjenjivao, no misli da smo tu fazu preskočili, da je bilo takvo određenje i da se tu nema što više reći. Važan je genetski potencijal jer bi mogli izgubiti sive pčele što bi bilo nenadoknadivo. **Mato Štimac (HDZ)** odgovorio je da mu je drago da je čuo da ovo rješenje iz 2002. nije bilo sretno rješenje i da je potrebno iznaći kvalitetan način rješenja za što se obojica zalažu.

Poticaji - najosjetljiviji dio

Ivo Lončar (neovisni) kaže da ovaj zakonski prijedlog ne može odbiti a ni prihvatiti, ali ga podržava jer "puše" Vladi u vrat.

Hrvatska poljoprivreda je vrlo kompleksno pitanje a poticaji najosjetljiviji dio u hrvatskom gospodarstvu, jer se radi o živom novcu. Prošle godine donijeli smo sada važeći Zakon o potporama i njime smo samo pokrpali neke rupe i nećemo riješiti mnoge stvari u hrvatskoj poljoprivredi dok ne donesemo potpuno nov način o potporama u poljoprivredi, naveo je, među ostalim naglasivši da se hrvatska poljoprivreda sustavno uništava od 1945. godine do danas, a o čemu je često govorio u Saboru. Mi danas u

Hrvatskoj podupiremo 43 kulture što je nedopustivo, novac se rasipa na sve moguće i nemoguće načine, mi smo danas jedina država u Europi, a možda i u svijetu koja potiče stočnu hranu (stočna hrana prodaje se kroz stoku, mlijeko), naveo je, među ostalim govoreći o poticajima, ne zaobilazeći ni isti primjer s poticajem za kukuruz.

Hrvatskoj treba potpuno novi zakon o državnim potporama u poljoprivredi, odrediti što treba poticati a ne da se kroz to vodi socijalna politika. Prije toga donijeti strategiju razvitka poljoprivredne proizvodnje, bilancu potreba, regionalizaciju i rajonizaciju.

Željko Kurtov (HNS) ispravio je navod predgovornika i rekao da od proizvodnje matice pčela imaju koristi i drugi pčelari, a ne samo proizvođači matica (jer ne troše med na matice).

Zatim je državni tajnik u Ministarstvu poljoprivrede i šumarstva **Dragan Kovačević** dobio riječ i kazao kako je bilo jasno da će se u raspravi o ovom specifičnom problemu otvoriti i rasprava o kompletnoj poljoprivrednoj politici i što god se na tu temu kaže zvučat će neafirmativno. Međutim Vlada, Ministarstvo ima odgovornost za cjelinu sustav i naše proračunske mogućnosti. Ove godine povećani su poticaji 120 milijuna kuna jer smo svjesni da je to najveći doprinos razvitku i povećanju poljoprivredne proizvodnje, međutim protiv smo toga da je to instrument socijalne politike. Upravo politikom kvota pokušavamo usmjeriti te poticaje onim proizvodnjama koje su

konkurentne, profitabilne i koje će moći konkurirati jednog dana na otvorenom tržištu EU, rekao je, među ostalim.

U završnom osvrtnu u ime predlagatelja ovog zakona **Dragutin Lesar (HNS)** zahvalio je svima koji su dali potporu ovom zakonskom prijedlogu ali mu se čini, kako je rekao, da bi veća šansa za "prolazak" Prijedloga zakona bila da su predložili državne poticaje za proizvodnju trutova (razračune s poviješću i prošlošću ostavljamo onima koji u tome uživaju).

Ovim Prijedlogom pomažemo Vladinim pregovaračima s Europom jer pregovaraju o kvotama, rokovima i izuzecima pa nije svejedno da li ćemo pitanje sačuvanja genetskog materijala sive pčele početi ove godine i zadržati do 2015. Hoćemo li 2008. imati što štititi, pita zastupnik i odgovara da ne, možda brazilsku pčelu, i zato predlaže da se to riješi sada. I druga strana u zadnjem trenutku često mijenja pravila, kvote, izuzetke i rokove jer podatke o našoj proizvodnji i kapacitetima očito imaju točnije nego mi sami.

Pozvao je zastupnike da glasuju za ovaj Prijedlog zakona.

Hrvatski je sabor većinom glasova (62 "za", pet "suzdržanih, 29 "protiv") donio zaključak da se ne prihvaća Prijedlog zakona o dopunama Zakona o državnoj potpori u poljoprivredi, ribarstvu i šumarstvu koji je predložio Klub zastupnika HNS/PGS-a, a zbog razloga navedenih u mišljenju Vlade i radnih tijela.

D.K.

PRIJEDLOG ODLUKE O ODRŽAVANJU VOJNIH VJEŽBI PRIPADNIKA ORUŽANIH SNAGA REPUBLIKE HRVATSKE TIJEKOM 2005. GODINE

Prema NATO savezu - zajedničkim vojnim vježbama

Ovaj su zakonski akt zastupnici Hrvatskog sabora raspravili, ali nije provedeno glasovanje zbog nedostatka kvoruma potrebnog da se glasuje. Dosta se raspravljalo o Ustavnim odredbama kojima se uređuje slanje hrvatskih vojnika izvan granica Republike Hrvatske. Iako su se čuli glasovi da je postojeća formulacija možda odviše restriktivna, više je zastupnika upozorilo na potrebu striktno primjene postojećih akata sve dok se eventualno ne provedu izmjene u zakonskoj proceduri. Više je zastupnika u svojim raspravama podsjetilo da su pripadnici Oružanih snaga u svim dosadašnjim mirovnim misijama i zajedničkim vježbama ocijenjeni najvišim ocjenama. Bilateralna i multilateralna suradnja i dalje se treba nastaviti, a organizacijski poslovi moraju se pravovremeno obavljati.

O PRIJEDLOGU

Predsjedavajući je uvodno napomenuo da se kod donošenja ove odluke primjenjuju odredbe Poslovnika koje se odnose na drugo čitanje zakona. Uvodno izlaganje podnio je ministar obrane **Berislav Rončević**. On je objasnio zakonsku pozadinu oko donošenja odluka vezano uz sudjelovanje u bilateralnim i multilateralnim vojnim vježbama, koje su važne za hrvatske euroatlantske aspiracije. Osim toga, Hrvatska je spremna preuzeti svoj dio tereta globalne sigurnosti, a na ovom polju ima vrijedna stečena znanja i iskustva koja se cijene u široj međunarodnoj zajednici. Sudjelovanje u vojnim vježba-

ma ujedno predstavlja i jedan od preuzetih partnerskih ciljeva Republike Hrvatske u sklopu provođenja postupka pristupanja u NATO savez.

Hrvatska je spremna preuzeti svoj dio tereta globalne sigurnosti.

Vlada je uputila Hrvatskom saboru i Prijedlog odluke o održavanju bilateralnih vojnih vježbi sa SAD-om koje bi se održale u Minnesoti, uz stavljanje amandmana vezano uz točku 2. stavak 1., alineja 1. Njime se ova vježba razvrstava kao PFP vježba za koju sukladno navedenim zakonskim i ustavnim odredbama nije potrebna odluka Hrvatskog sabora već se može upućivati na temelju odluke vrhovnog zapovjednika.

Vježbe po NATO standardima

Govorio je zatim i o nekim drugim vojnim vježbama koje će biti realizirane u slučaju odobrenja Sabora. Uvježbavale bi se vježbe letenja po NATO standardima, a vježba je planirana za rujna 2005. godine na području zračnog prostora iznad zračne luke Pula. Vježba je planirana u sklopu bilateralne suradnje sa SAD-om, a planirana sredstva za ovu vježbu iznose 850 tisuća kuna i osigurana su u stavci nadležnog Ministarstva obrane. Multilateralna vojna vježba potpisnika Jadranske povelje koja obuhvaća sudjelovanje triju grana vojske, predviđena je na području Republike Albanije. Tijekom rujna predviđena je i multilateralna vježba na

području Gruzije, a tijekom planske konferencije utvrdit će se točan broj sudionika i financijska sredstva. Posljednja vježba planirana je na području Ukrajine, a u ovoj vježbi sudjelovao bi naš vod za dekontaminaciju terena.

Ministar Rončević ujedno je naglasio da se radi na jačanju hrvatskih Oružanih snaga, jer se želi polučiti veća kvaliteta za manji utrošak financijskih sredstava. Međutim, nužan preduvjet ovih postupaka odnosi se i na osiguranje učinkovitosti, efikasnosti i interoperabilnosti naših i pripadnika drugih oružanih snaga. U ovom se trenutku izvan Republike Hrvatske nalazi 85 pripadnika hrvatskih Oružanih snaga u 7 međunarodnih mirovnih misija na temelju zakona i Ustavom donesenih odluka. Zamolio je zastupnike da zajednički podupru ovako izmijenjenu Odluku o međunarodnim vojnim vježbama.

RADNA TIJELA

Odbor za zakonodavstvo podupro je donošenje ove Odluke, a na njen sadržaj nije iznio primjedbe. **Odbor za unutarnju politiku i nacionalnu sigurnost** podržao je iznijeto stajalište predstavnika Vlade Republike Hrvatske ne protiveći se prijedlogu za donošenjem Odluke kojom se odobrava sudjelovanje pripadnika Oružanih snaga Republike Hrvatske u bilateralnim i multilateralnim vježbama izvan teritorija Republike Hrvatske. Većinom glasova Saboru je predloženo donošenje zaključka kojim se prihvaća Prijedlog odluke o održavanju vojnih vježbi pripadnika Oružanih snaga Republike tijekom 2005. godine.

AMANDMAN VLADE

Na temelju članka 84. Ustava Republike Hrvatske i članka 163. Poslovnika Hrvatskog sabora, Vlada Republike Hrvatske podnijela je amandman na točku II. Odluke, predlažući brisanje alineje 1.

RASPRAVA

Predsjedavajući je uoči otvaranja rasprave napomenuo da je malo prije primio i Odluku Predsjednika Republike i Vrhovnog zapovjednika Oružanih snaga koji je na temelju članka 7., stavka 3. i članka 99., stavka 1. Ustava, donio odluku na prijedlog ministra. Tom se Odlukom upućuju pripadnici Oružanih snaga Republike Hrvatske u SAD na obuku u okviru Partnerstva za mir, a vezana je uz vježbanje u kampu za obuku u Minnesoti. Za ispravak netočnog navoda javio se zastupnik **Damir Kajin (IDS)**.

Sabor mora donijeti svoju odluku

On smatra da se krivo tumači da u ovom slučaju nije potrebna suglasnost Sabora, i to bez obzira što Vlada ovu blamažu nastoji ispraviti svojim amandmanom. Sabor mora donijeti i svoju odluku, a dok ona ne bude objavljena u "Narodnim novinama" Ministarstvo mora zadržati vojnike u Republici Hrvatskoj. Obrazložio je i zakonsku osnovicu ovakvog postupanja, a zatim se za ispravak netočnog navoda javio i zastupnik **Pero Kovačević (HSP)**. Podsjetio je na ustroj Oružanih snaga SAD-a i na ulogu Nacionalne garde. Na osnovu iznijetih podataka ocijenio je da se u ovom slučaju ne radi o vježbi u sklopu Partnerstva za mir.

Poduprijeti sve najavljene zajedničke vojne vježbe

Zatim je u ime Kluba zastupnika HDZ-a govorio zastupnik dr.sc. **Krešimir Čosić**. Napomenuo je da je sudjelovanje u multilateralnim i bilateralnim

vježbama od osobitog interesa za Republiku Hrvatsku i njeno uključivanje u euroatlanske integracije. Zbog promidžbe i ugleda zemlje važno je i sudjelovanje u mirovnim misijama, a dodatne poene donose i naponi vezani za borbu protiv globalnog terorizma. U ovom se slučaju radi o bilateralnoj vojnoj vježbi izvan teritorija Republike Hrvatske, jer Oružane snage Republike Hrvatske moraju biti odgovarajuće pripremljene u slučaju sudjelovanja u važnim međunarodnim vojnim operacijama. Zastupnik Čosić rezimirao je dosadašnje uspjehe hrvatskih snaga prilikom sudjelovanja u mirovnim međunarodnim misijama, te govorio o značaju i važnosti kvalitativne obuke i pripreme. Klub zastupnika HDZ-a poduprijet će navedenu zajedničku vojnu vježbu u SAD-u budući da se uvježbava postupanje u letenju prema NATO standardima, a dio vježbe odnosi se na spašavanje na moru. Uz vježbu u Minnesoti, Klub također podupire i vojnu vježbu Adriatic Fiblex tijekom srpnja 2005. godine na području Albanije u sklopu članica Jadranske inicijative te ostale navedene vojne vježbe u Gruziji i Ukrajini.

Bez odluke Hrvatskog sabora vojničke trupe ne smiju napustiti državni teritorij.

U ime Kluba zastupnika IDS-a govorio je zastupnik **Damir Kajin** koji je upozorio da Ustav sukladno odredbama u članku 7. stavku 2., decidirano navodi da bez odluke Sabora trupe Hrvatske vojske ne mogu napustiti državni teritorij. Dodao je da hrvatski vojnici u posljednjih deset godina nikada nije napuštao Hrvatsku bez odobrenja, napominjući da ostaju po strani zbivanja između 1992. i 1994. godine. Smatra da ne treba održavati vojne vježbe prilikom kojih se koristi Pulski aerodrom. Ovo je civilni objekt, a IDS se zalaže za demilitarizaciju cijelog prostora južne Istre. Nema straha da bi Pula mogla biti zamjenom za bazu NATO-a u Avianu, ali ovaj grad naprosto treba demilitarizirati. I

zbog turističkog trenutka mi se protivimo ovakvim potezima i to smo otvoreno prenijeli i američkom veleposlanstvu. Ujedno želimo da lokalna uprava i samouprava preuzme i koristi sve vojne objekte i odlučuje o prostoru koji je u prošlosti bio pod upravom Beča, Rima i Beograda. Govorio je zatim i o pojedinim političkim aspektima najavljenih bilateralnih i multilateralnih vojnih vježbi Oružanih snaga Republike Hrvatske te o značaju i posljedicama transfera kapitala i otvaranju granica unutar euro-regija. Potvrdio je da su sve zemlje u tranziciji profitirale svojim ulaskom u EU, ali je činjenica da je "stara Europa" umorna od daljnjeg proširivanja što nije pozitivno za Republiku Hrvatsku. Napomenuo je da je ukupni napredak Hrvatske vidljiv u relaciji prema našem istočnom okruženju, pa naprosto nema izbora osim nastavka sa procesom eurointegracija.

Mi se kao Klub protivimo odlasku hrvatskih vojnika u Irak, ali podržavamo odlazak mirovnih snaga UN-a u Afganistan. Hrvatski vojnici mogu boraviti izvan Hrvatske samo u sklopu mirovnih operacija, zaključio je zastupnik Kajin.

Mirovne misije pod stijegom UN-a

Zastupnik **Ante Markov** govorio je u ime Kluba zastupnika HSS-a. Smatra da Prijedlog odluke ukazuje i na ukupnu poziciju i odgovornost naših Oružanih snaga. Hrvatska ojačava svoju međunarodnu poziciju sudjelovanjem u međunarodnim mirovnim misijama pod znakom i stijegom UN-a. Sve to govori o novim ciljevima i zadacima koji se postavljaju pred naše Oružane snage, koje provode istovremeno i proces reorganizacije i potrebnih vojnih reformi. Za nas je Prijedlog odluke razumljiv i prihvatljiv iako držimo da vojne vježbe u 9. mjesecu nisu najbolji način izgradnje turističkog imidža Pule i okolnih mjesta u Istri. No, ujedno ocjenjujemo da sadržaj ovih vojnih vježbi neće utjecati na događaje vezane uz turističku djelatnost. Držimo ujedno da će se naše snage dokazati i afirmirati na ostalim

multilateralnim i bilateralnim vježbama, a afganistansko iskustvo potvrdilo je visoku izvježbanost i kvalitetu naših vojnika.

Očekujemo i podržavamo nastavak reformi, ocjenjujući da i Hrvatska ratna mornarica treba biti jedan od strateških ratnih ciljeva u strategiji nacionalne sigurnosti.

U ime Kluba zastupnika HSLŠ-a, DC-a i LS-a govorio je zastupnik dr.sc. **Zlatko Kramarić**. Osvrnuo se na okolnosti priprema za odlazak naših vojnika u Minnesotu, te na pravovremenu reakciju zastupnika Kajina koji je intervenirao nakon članka u dnevnim novinama. U ovom trenutku to može izgledati kao šala, ali se svi trebamo zapitati o razlozima nastale situacije. Nakon propusta sve se predstavlja kao afera i blamaža, jer očito neke stvari ne funkcioniraju na očekivani način. Sada se i Ministarstvo obrane našlo u delikatnoj situaciji jer zapravo ne zna dinamiku vojnih vježbi koje će se dogoditi ove i slijedeće godine. Postojeće zakonske propise ipak moramo poštovati ili ih promijeniti, ukoliko se pokažu kao previše restriktivni. Međutim, dok je Ustav ovakav, mi ga moramo poštovati jer nas ipak štiti od mogućih štetnih posljedica na ovom području.

Uključivanje u globalne antiterorističke snage

Ukoliko postoje kolizije oko interpretacija pojedinih odredbi ipak bismo morali razmisliti o pojedinim odlukama. Od Hrvatske se očekuje snažnije uključivanje u globalne antiterorističke snage koje stoje nasuprot terorističkih organizacija. Moramo se ponašati sukladno odlukama nadležnih tijela UN-a jer smo i sami dio međunarodne zajednice. Analizirao je zatim samu svrhu sudjelovanja i ciljeva članica Jadranske povelje i Partnerstva za mir i kakve mogu biti implikacije na naše političko stanje. Oko svih navedenih stvari, Sabor mora raspravljati i donositi odluke, imajući na umu pozitivne, ali i negativne reakcije poput korištenja Pulskog aerodroma. Ne možemo se zalagati za izolacionisti-

čku vanjsku politiku, ali trebamo voditi računa o svim aspektima kada se naši ljudi nađu vani, uključujući i vojne vježbe. Istovremeno trebamo voditi računa o strogim pravilima stranih partnera kada se već postigne dogovor o kalendaru održavanja vojnih vježbi, zaključio je zastupnik Kramarić.

Od Republike Hrvatske očekuje se uključivanje u antiterorističke snage koje stoje nasuprot terorističkim organizacijama.

U ime Kluba zastupnika HSP-a govorio je dr.sc. **Tonči Tadić** podržavši revnost saborskih zastupnika koji su na temelju listanja dnevne štampe upozorili na ozbiljne propuste u proceduri. Budući da Hrvatska još nije članica NATO saveza, Sabor ipak mora raspravljati o mogućoj zajedničkoj vježbi u Minnesoti. Kritičkim se riječima zatim osvrnuo i na Odluku Predsjednika Mesića koja je dostavljena Saboru u posljednjem trenutku. Takve je poteze ocijenio neozbiljnim, budući da se vojne vježbe planiraju i organiziraju više mjeseci. Zamjerio je ujedno što podneseni dokument ne donosi koncizniji pregled financijskih obveza, jer nisu dovoljne uopćene formulacije ministra obrane o pokrivenosti unutar stavki proračuna Ministarstva obrane. I on je kritički govorio o mogućoj zračnoj vježbi iznad Istre dok još uvijek traje turistička sezona, sugerirajući da se slični potezi odlože za kasnije mjesece. Budući da će naše Oružane snage sudjelovati u vježbama s članicom NATO saveza, potrebno je znati kako su utvrđeni elementi kaznene odgovornosti u slučaju nesreća u okviru i izvan okvira službenih dužnosti što se uređuje posebnom procedurom. Tu se radi i o elementima naknade, štete i arbitraže, pa treba voditi računa da se vježba održava na teritoriju SAD-a. Drugim riječima, treba voditi računa o svim aspektima kako bi ih imali na umu kada se bude vodila rasprava i o korištenju naših luka i aerodroma budući da želimo ostvariti

potpuni reciprocitet u odnosima. Hrvatska želi partnerske odnose da SAD-om, ali potrebno je imati čvrsti dokument kojim se predviđaju sve moguće situacije i posljedice. Mi podržavamo predloženu Odluku, ali prije toga želimo da ministar odgovori na niz već navedenih pitanja, zaključio je zastupnik Tadić.

Predsjedavajući je dao objašnjenje da je Predsjednik Republike potpisao navedeni dokument 9. lipnja 2005. godine, a zatim riječ prepustio zastupniku **Joži Radošu** koji je govorio u ime Kluba zastupnika HNS/PGS-a. Ocijenio je da su vojne vježbe i suradnja dio vanjsko-političke orijentacije Republike Hrvatske u smislu priključivanja euroatlantskim integracijama. Potrebno je podržati održavanje zajedničkih vojnih vježbi, ali treba izbjegavati situacije koje rezultiraju nesporazumima i zbrkom. Objasnio je zatim status vojne vježbe koja je planirana u Minnesoti, te ponovio ustavnu osnovu kojom se uređuje ova materija. Zbog nastalih propusta u proceduri i odgađanja netko bi trebao preuzeti odgovornost, upozorio je zastupnik Radoš. Zbog strogosti pojedinih odredbi Hrvatskog ustava potrebno je donijeti odgovarajuće odluke ukoliko želimo da se uključujemo u vježbe sa stranim partnerima, a odgovarajuća objašnjenja trebao bi uputiti i ministar obrane. Zakonima treba omogućiti da se donose odluke u slučaju rutinskih vježbi kada se radi o manjim postrojbama, jer bi time i nadležno ministarstvo moglo lakše obavljati svoje obveze, zaključio je zastupnik Radoš.

Za nastale propuste kriva je Vlada i nadležno ministarstvo

U ime Kluba zastupnika SDP-a govorila je zastupnica **Željka Antunović** ocijenivši da se opisanim propustom otvaraju brojna i ozbiljna pitanja. Smatra da podrška Kluba zastupnika SDP-a nije sporna, jer se radi o odluci koja će rezultirati pozitivnim rezultatima. Spomenula je i vlastita iskustva dok je vodila ovaj važni državni resor, upozoravajući da se nova iskustva i znanja dobivaju primjerenom suradnjom i razmjenom.

Ovim će načinom i sama Republika Hrvatska stjecati reputaciju kao buduća članica NATO saveza. Treba međutim, oštro osuditi praksu da se važne i ozbiljne odluke svode na dnevno-političku raspravu, a u ovom slučaju sudjeluju i mediji. Za ovako neozbiljan pristup odgovorna je Vlada Republike Hrvatske i nadležno ministarstvo, a samo obrazloženje je minimalističko i pomalo podcjenjivačko. I ranije je bilo problema na ovom području zbog već opisane procedure, ali ovaj put za to nije kriv Hrvatski sabor. Ocijenila je da je Vlada navedenu Odluku trebala najaviti ranije pa bi se izbjegli medijski odjeci i politikantski istupi. Oštri propisi i velika ingerencija Sabora može otežati operativniji pristup na ovom području, ali sve bi se izbjeglo uz pravovremenu pripremu. Trebalo bi raspraviti i o kompetentnosti pojedinaca u Ministarstvu obrane, upozorila je zastupnica Antunović. Bez obzira kako to nekome teško padalo, od Vlade Republike Hrvatske i nadležnog ministarstva treba očekivati poštivanje Ustava i zakona, bez obzira koliko situacija bila komplicirana. Budući da imamo vrlo sposobne i pripremljene pripadnike Oružanih snaga, ne smijemo vlastitim propustima i neodgovornim ponašanjem kompromitirati njihov ugled i reputaciju, ocijenila je zastupnica Antunović na kraju izlaganja.

Zastupnik **Pero Kovačević (HSP)** uvodno je pojasnio način kako se plani-

raju ovakve vježbe. U pravilu se planira za slijedeću kalendarsku godinu kako bi se na zajedničke nastupe pripremile i organizacije poput NATO-a i Partnerstva za mir. Tako se radilo i u Ministarstvu obrane dok je ministar bio pokojni Gojko Šušak, a i Andrija Hebrang. Zbog toga ga čudi što se danas događaju neshvatljivi propusti koji narušavaju postignute standarde. Objasnio je zatim ustavnu osnovu po kojoj trebamo definirati ovakvu zajedničku vježbu, a određenu kritiku treba uputiti i Predsjedništvu Sabora koje je ovu točku uvrstilo u zadnji tjedan zasjedanja. Ocijenio je da zbog karaktera vježbe, u ovom slučaju ne bi trebala dvotrećinska saborska većina, jer se ne radi o rizičnim mirovinskim operacijama poput one u Afganistanu. Naglasio je da treba dati podršku svim navedenim vojnim vježbama. Nakon što je predsjedavajući objasnio sve okolnosti oko stavljanja ove točke na dnevni red, završnu riječ dao je ministar obrane, **Berislav Rončević**.

Na vježbama se vojnici kontinuirano obrazuju i usavršavaju

Ujedno je odgovorio i na neka pitanja koja su tijekom rasprave postavljali zastupnici. Upozorio je i na jednu krivu interpretaciju nadležnih službi koja je dovela do određene zabune u javnosti.

Ocijenio je da su zastupnici za odluku mogli saznati i ranije posredstvom službene dokumentacije, pa se ne radi ni o kakvoj medijskoj blamaži. Složio se s konstatacijama zastupnika koji su ranije obnašali dužnosti ministra obrane, a koji su potvrdili da Hrvatska ima dosta

U dosadašnjim međunarodnim natjecanjima pripadnici hrvatskih Oružanih snaga postigli su zapažene rezultate.

kompliciranu proceduru oko potvrđivanja pojedinih vojnih vježbi. Naglasio je potrebu da se naši pripadnici Oružanih snaga permanentno obrazuju putem sličnih zajedničkih vježbi jer se time mogu uspoređivati i kvalitativno napredovati. Spomenuo je i uspjehe koje su pripadnici OS-a ostvarili na međunarodnom natjecanju u Češkoj, te najavio otklanjanje sličnih propusta oko organizacijskih poslova u budućem periodu. Objasnio je zatim i razloge zbog kojih je pulski aerodrom odabran za zajedničku zračnu vježbu, naglašavajući da je odabran termin koji ipak predstavlja određeni kraj turističke sezone. Ovim je objašnjenjem zaključena rasprava.

O Prijedlogu odluke glasovat će se na jednoj od narednih sjednica.

V.Ž.

IZVJEŠĆE O RADU PRAVOBRANITELJA ZA DJECU ZA 2004. GODINU

Izvješće kao poticaj za akciju

Hrvatski sabor je, na 14. sjednici, među ostalim, razmotrio i prihvatio (gotovo jednoglasno) Izvješće o radu pravobranitelja za djecu za 2004. godi-

nu. Tome je prethodila poduža rasprava u kojoj su zastupnici konstatirali da je ova institucija itekako opravdala svoje postojanje, jer je svojim dje-

lovanjem napravila znatne pomake na području promicanja prava djece i njihove zaštite, prije svega na senzibiliziranju javnosti za te probleme. Izrazili

su zabrinutost, međutim, postojećim trendom porasta nasilja u obitelji i među vršnjacima (u školama i domovima) te činjenicom da još uvijek nije izgrađen cjelovit sustav zaštite. Naime, iz podataka u Izvješću vidljivo je da se 32 posto slučajeva kojima se lani bavio Ured dječje pravobraniteljice odnosilo na povredu prava na zaštitu od nasilja, dok su ostali bili vezani uz povredu prava na život uz roditelje i roditeljsku skrb. Pritom je indikativno da se u 48 posto slučajeva nasilje dogodilo u obitelji, a u 52 posto slučajeva u institucijama.

Borba za suzbijanje nasilja nad djecom zahtijeva koordiniranu akciju mjerodavnih tijela i institucija, naglašavaju sudionici u raspravi. Najvažnije je, međutim, prepoznati rizične obitelji i roditelje te djelovati preventivno, uz pomoć educiranih stručnjaka. S tim u svezi ukazali su na potrebu sustavne reorganizacije centara za socijalnu skrb, na način da se formiraju timovi stručnjaka koji bi se bavili isključivo obiteljsko-pravnom zaštitom. To, dakako, podrazumijeva i zapošljavanje većeg broja psihologa, pedagoga, socijalnih radnika i dr., ne samo u centrima nego i u školama i dječjim domovima, te njihovu kontinuiranu edukaciju. Dakako, treba osigurati i dodatna sredstva za zbrinjavanje žrtava nasilja te za provođenje zaštitnih mjera jer, kako je rečeno u raspravi, na djeci se ne smije štedjeti. Svi parlamentarni klubovi su podržali prijedloge mjera iznesene u Izvješću, te se založili za jačanje ovlasti dječje pravobraniteljice, radi što efikasnije zaštite temeljnih prava djece.

O IZVJEŠĆU

Umjesto prikaza opsežnog izvješća (260 str.) donosimo uvodno izlaganje pravobraniteljice za djecu, **Ljubice Matijević-Vrsaljko**.

Uvodno je napomenula da su u ovom dokumentu pobrojane dogovorene i planirane aktivnosti njena Ureda, ali i pojedinačna postupanja koja nisu trpjela nikakvu odgodu. U prvom dijelu prate

se povrede pojedinačnih prava djece, kroz prijave upućene ovoj instituciji, te razmatraju slučajevi koje je pravobraniteljica samoinicijativno otvorila.

Većina prijava - povrede osobnih prava

Tijekom 2004. godine Ured pravobraniteljica za djecu postupao je u ukupno 524 slučaja, kojima je bilo obuhvaćeno ukupno 717 djece. Zabrinjava činjenica da se 70 posto prijava odnosilo na povredu osobnih prava djece, poglavito prava na život uz roditelje i roditeljsku skrb (24 posto) i zaštitu od svih oblika nasilja (32 posto).

Većina predmeta kojima se lani bavio Ured dječje pravobraniteljice (70 posto) odnosila se na povredu osobnih prava djece, npr. pravo na život uz roditelje i roditeljsku skrb, te na zaštitu od nasilja, i dr. Prema podacima u Izvješću najviše takvih slučajeva registrirano je u Gradu Zagrebu i Zagrebačkoj županiji.

Vezano uz obitelj uočavaju se problemi koji se tiču roditeljske skrbi (nakon razvoda roditelja djeca nerijetko postaju svojevrsni poligon njihova međusobnog razračunavanja). U takvim slučajevima značajnu ulogu i široke ovlasti ima sustav socijalne skrbi, poglavito centri za socijalnu skrb, no stranke se svakodnevno pritužuju na njihov rad, odnosno na nedovoljan senzibilitet i razumijevanje ove vrlo osjetljive problematike. Bez obzira na objektivne teškoće u funkcioniranju tih ustanova (manjak educiranih djelatnika, nepostojanje supervizije, neprimjereni uvjeti rada), one bi se trebale aktivnije uključivati u rješavanje ove problematike. Naime, u praksi se gotovo redovito prekoračuju rokovi za donošenje prvostupajskih i drugostupajskih rješenja, nedovoljno se koriste sva zakonska ovlaštenja u zaštiti prava i

interesa djece u upravnim postupcima, poglavito mjera obiteljsko-pravne zaštite (npr. nadzor nad vršenjem roditeljske skrbi), kao i u postupcima pred sudovima.

Djeca su posljednji segment društva na kojem bi trebalo štedjeti, napominje pravobraniteljica. Budući da se suvremena obitelj suočava sa sve većim problemima, smatra da bi ulaganje u zapošljavanje adekvatnog broja stručnjaka i njihovu edukaciju državi donijelo veliku korist. Naime, i nakon što dio nadležnosti centara za socijalnu skrb prijeđe u nadležnost sudova, oni će i dalje imati značajnu ulogu u pružanju stručne pomoći sudovima. Mišljenja je, također, da stručnjake timova obiteljskopravne zaštite treba sustavno uključivati u supervizijske grupe i osigurati da steknu potrebnu razinu psihoterapijskih znanja.

Zalaže se za to da što više djece bez roditeljske skrbi bude posvojeno ili udomljeno, a što manje smješteno u domovima (institucija bi trebala biti posljednje utočište za dijete). Napominje, međutim, da u budućem razvoju instituta udomiteljstva treba ustrojiti jasne i stroge kriterije o tome tko može biti udomitelj, osigurati odgovarajuću edukaciju i praćenje njihova rada. Naime, neka djeca koja su bila u udomiteljskim obiteljima žalila su se da su bila izložena teškom radu, zanemarivanju, pa čak i seksualnom zlostavljanju. U slučajevima kad dijete nema odgovarajuće roditeljske skrbi država postaje zamjenski roditelj i mora voditi računa o tome kakva će biti stvarna kvaliteta te skrbi, napominje pravobraniteljica.

U nastavku je spomenula podatak da u Hrvatskoj postoji 188 tisuća jednoroditeljskih obitelji te da, prema nekim istraživanjima, više od 60 posto djece uopće ne prima ili ne prima redovito svoje uzdržavanje. Stranke se žale na veoma dugotrajne, iscrpljujuće sudske postupke za utjerivanje alimentacije, te činjenicu da se za vrijeme trajanja postupka ne osiguravaju privremena sredstva za uzdržavanje djeteta. Upozorila je i na probleme kod utvrđivanja visine sredstava za uzdržavanje, a ne samo napla-

te alimentacije. Budući da mnogi roditelji nisu informirani o mogućnostima ostvarivanja ovog prava djeteta, očito su zakazali centri za socijalnu skrb.

Alarmantni podaci o porastu nasilja

Ukazala je i na alarmantne podatke u Izvješću koji svjedoče o brojnim slučajevima nasilja prema djeci. Lani je čak 215 djece bilo izloženo nekom obliku nasilja, s tim da se u 48 posto slučajeva povreda prava dogodila u obitelji, a u 52 posto u institucijama.

Unatoč dosadašnjim naporima na senzibiliziranju stručnjaka u postupanju pojedinih nadležnih tijela, uočeno je neprepoznavanje problematike i fenomenologije obiteljskog nasilja, nepravovremeno reagiranje na te pojave te vrlo loša umreženost nadležnih službi, institucija i sustava u cjelini. Naime, takvi se slučajevi često zataškaju, a stručnjaci izvan policijskog sustava ih rijetko prijavljuju. U Izvješću su, kaže, navedene detaljne preporuke za poboljšanje sustava, jer na ovom području treba još mnogo učiniti. Prvenstveno razvijanjem multidisciplinarnog pristupa žrtvama nasilja u obitelji, poboljšavanjem suradnje i usklađenim djelovanjem nadležnih tijela, te osiguravanjem adekvatnog broja stručnjaka.

Lani je čak 215 djece bilo izloženo nekom od oblika nasilja, s tim da se u 48 posto slučajeva povreda prava dogodila u obitelji, a u 52 posto u institucijama.

Brojne prijave upućene Uredu pravobranitelja za djecu odnosile su se na pitanje vršnjačkog nasilja (tzv. *bullying*). Rezultati istraživanja Poliklinike za zaštitu djece grada Zagreba, provedenog 2003. godine, pokazuju da svako četvrto dijete, odnosno 27 posto ispitanih učenika, gotovo svakodnevno doživljava u školi jedan od oblika nasilja.

Na početku izvještajnog razdoblja uočeno je potpuno neprepoznavanje i nepriznavanje ovog problema. Naime, stručnjaci su ga minimizirali, posebno u školama, i sve je završavalo međusobnim optužbama tko je za to odgovoran, na relaciji škola - roditelj. Stoga je značajan doprinos dječjeg pravobranitelja u donošenju Vladinog programa aktivnosti za sprječavanje nasilja među djecom i Protokola postupanja. Zahvaljujući tome situacija se postupno mijenja, tako da se u nekim sredinama poduzimaju i preventivne aktivnosti na sprječavanju spomenutih oblika nasilja. Nažalost, u većini sredina se još uvijek pribjegava samo vatrogasnim mjerama i to kad se nasilje već dogodi, nerijetko u vrlo teškom obliku (smrt jednog šticećenika u domu, ili masakriranje djeteta u domu u Malom Lošinjju).

Povrede obrazovnih, zdravstvenih i socijalnih prava

U Izvješću se upozorava i na slučajeve nasilja djelatnika u domovima socijalne skrbi i školama prema djeci (primjerice, na verbalno nasilje ravnatelja jedne srednje škole prema generacijama učenika nisu reagirali ni školski odbor ni nadležno ministarstvo). Vezano uz ugrožavanje obrazovnih prava djece, pravobraniteljica je uočila mnoge poteškoće (npr. smjenski rad, loši prostorni uvjeti u školama, nedostatak dvorana, i dr.). Posebno ističe da nije uloženo dovoljno napora u pogledu integriranog obrazovanja djece s teškoćama u razvoju (od uklanjanja arhitektonskih barijera, do ranog prepoznavanja tih teškoća te daljnog primjerenog školovanja).

Što se tiče povreda zdravstvenih prava djece, Ured pravobranitelja za djecu postupao je u nekoliko predmeta. Radilo se o slučajevima gdje je roditelji onemogućen uvid u liječničku dokumentaciju, zatim o neodobranju skupih lijekova za djecu, te odbijanju roditelja da se dijete podvrgne odgovarajućem medicinskom tretmanu.

Stručnjaci upozoravaju i na nedostatak adekvatnog psihijatrijskog tretmana za djecu s poremećajima u ponašanju,

budući da u Hrvatskoj nema dovoljno dječjih psihijatara. Prijeko je potrebno, stoga, ustrojiti posebne kapacitete pri psihijatrijskim bolnicama za djecu s tzv. udruženim smetnjama, koje će osigurati bolničko liječenje i odgovarajući psihijatrijski tretman.

Najviše predmeta iz područja socijalnih i ekonomskih prava djece odnosilo se na pitanje siromaštva i socijalne ugroženosti. Da bi se izbjegle eventualne zloporabe oko korištenja dječjeg doplatka (neodgovorni roditelji često troše taj novac za svoje potrebe) pravobraniteljica sugerira da se ta naknada isplaćuje onoj osobi koja, temeljem odluke nadležnog tijela, doista skrbi o djetetu. U okviru pravosudno-zaštitnih prava posebno se zalaže za to da se djetetu, u kaznenim postupcima u kojima je njegov roditelj ili zakonski zastupnik okrivljen za kazneno djelo na njegovu štetu, odredi kolizioni skrbnik.

Prijedlozi za poboljšanje položaja djece

U drugom dijelu Izvješća, kaže gospođa Vrsaljko, riječ je o inicijativama odnosno prijedlozima pravobranitelja za djecu za poduzimanje mjera za izgradnju cjelovitog sustava zaštite i promicanja prava djece, te o sudjelovanju ove institucije u javnim aktivnostima usmjerenim prema poboljšanju položaja djece. U okviru toga spomenula je njihove prijedloge za ustrojavanje obiteljskih sudova, te za rješavanje problema oko primjene Konvencije o građanskopravnim aspektima međunarodne otmice djece, kao i sugestije za uspostavu boljeg sustava zaštite djece u sferi predškolskog odgoja i obrazovanja, te uvođenje obveznih programa zdravstvenog odgoja (u okviru toga i seksualne edukacije).

Spomenimo, nadalje, da je dječja pravobraniteljica sudjelovala u izradi prijedloga Programa aktivnosti za sprječavanje nasilja među djecom i mladima, te Protokola za postupanje, kao i prijedloga Strategije zaštite od nasilja u obitelji, za razdoblje od 2005. do 2007. godine. Među ostalim, uputila je resornom Ministarstvu mišljenje o Katalogu

znanja, sposobnosti i vještina odnosno kataloškim temama iz svih nastavnih predmeta. Njene preporuke su uvažene, tako da će u sadržaje udžbenika ubuduće biti ugrađena osnovna načela o pravima i zaštiti djece i o instituciji dječjeg pravobranitelja. Predstavnici njena Ureda sudjelovali su i u izradi akcijskog plana za provedbu projekta "Desetljeće uključivanja Roma", koji bi trebao pridonijeti poboljšanju kvalitete života romske zajednice (riječ je o projektu koji se, uz podršku Svjetske banke, realizira u osam europskih zemalja).

Rezultati istraživanja Poliklinike za zaštitu djece grada Zagreba, provedenog 2003. godine, pokazuju da svako četvrto dijete, odnosno 27 posto ispitanih učenika, gotovo svakodnevno doživljava u školi jedan od oblika nasilja.

Odlukom Vlade RH dječja pravobraniteljica je imenovana u Radnu skupinu za suzbijanje trgovanja djecom, a sudjelovala je i kao članica Stručnog savjeta u programu UNICEF-a "Za sigurno i poticajno okruženje u školama". Među ostalim, predlagala je mjere za zaštitu djece od negativnih medijskih sadržaja, od pirotehničkih sredstava i dr. Mjeredavnim ministarstvima uputila je preporuku za trenutno izdvajanje djece zatečene u prošnji iz životno i zdravstveno ugrožavajućih uvjeta, te poduzimanje zakonskih mjera protiv osoba koje na taj način izrabljuju djecu. Njen Ured je sudjelovao i u izradi pravilnika o smještaju tražitelja azila, azilantata i stranaca pod privremenom zaštitom, te inicirao izmjene i dopune Obiteljskog zakona, izmjenu članka 174. Sudskog poslovnika i Napatka o državnim maticama i upisa posvojenja u maticu rođenih.

U ključnom dijelu Izvješća prikazano je stanje u dječjim domovima koje su pravobraniteljica i njen tim obišli tijekom prošle godine, te u kaznenim

ustanovama gdje se prema djeci izvršavaju odgojne mjere i kazna maloljetničkog zatvora. Uočivši ozbiljne probleme na području zaštite i tretmana djece i mladeži u sustavu socijalne skrbi, preporučila je mjere za poboljšanje prava i interesa djece u okviru institucionalne skrbi.

Zaštita prava djece s posebnim potrebama

U okviru posebnih aktivnosti na promicanju prava djece s posebnim potrebama, Ured pravobranitelja za djecu surađivao je s Hrvatskim savezom udruga tjelesnih invalida i Udrugom za stručnu pomoć djeci s posebnim potrebama (u Izvješću su dane preporuke za poboljšanje tog sustava). Veliki dio aktivnosti dječje pravobraniteljice odnosio se i na neposredne susrete s djecom, te obavještanje javnosti o stanju dječjih prava i načinima njihove zaštite.

Posebni dio njenog Izvješća posvećen je zaključcima Odbora za prava djeteta UN-a, upućenim nakon predstavljanja drugog periodičnog Izvješća Republike Hrvatske o primjeni Konvencije o pravima djeteta, u rujnu 2004. godine. Preporuka je da se ti zaključci i ovo Izvješće učine lako dostupnim u javnosti, što bi bio poticaj tijelima izvršne vlasti i svima drugima za poduzimanje istinskih, sveobuhvatnih mjera radi zaštite djece. Držimo da će ovo Izvješće potvrditi stajalište da djeca, kao grupa slabijih, doista trebaju posrednika u rješavanju njihova sukoba s odraslima, zaključila je gospođa Matijević-Vrsaljko.

RADNA TIJELA

Matični Odbor za obitelj, mladež i šport konstatirao je da je Ured pravobranitelja za djecu lani napravio znatne pomake na području promicanja prava djece i njihove zaštite, ukazujući na niz postojećih problema, poput slučajeva nasilja u obitelji, odgojno-obrazovnim ustanovama i u domovima. Članovi tog radnog tijela smatraju da je postojanje ove institucije, odnosno njene aktivnosti, utjecalo na veću senzibilizaciju

javnosti i pojedinaca u pitanjima dječjih prava. Posebno pozdravljaju njen angažman na promicanju obrazovnih, zdravstvenih, socijalnih i ekonomskih prava djece, te upućuju pohvalu za poduzete aktivnosti radi ostvarivanja jednakosti, nediskriminacije i poštivanja najboljeg interesa djeteta, uz poruku da u tom djelovanju ustraje i dalje.

Odbor za Ustav, Poslovník i politički sustav također podupire aktivnosti dječje pravobraniteljice na zaštiti, praćenju i promicanju prava i interesa djece, na temelju Ustava RH, Konvencije o pravima djeteta i drugih međunarodnih ugovora te zakona. Spomenimo i njegovo upozorenje da se rezultati istraživanja u ovom osjetljivom, i u javnosti eksponiranom području, trebaju prikazati što objektivnije.

Članovi Odbora za ljudska prava i prava nacionalnih manjina su posebno ukazali na važnost jačanja ovlasti svih pravobranitelja, pa tako i dječje, kako bi njezino djelovanje omogućilo učinkovitu zaštitu temeljnih prava djece.

U raspravi na sjednici tog radnog tijela ukazano je na potrebu veće koordinacije svih institucija koje se bave rješavanjem problema koje djeca imaju u društvu, te nužnost poštivanja zakonske regulative u ovom području. Na taj bi se način - stoji u Izvješću tog radnog tijela - ustanovila odgovornost za pogrešna postupanja s djecom, kako od centara za socijalnu skrb, tako i od pojedinih institucija u kojima se zataškava postojanje nasilja nad njima ili između vršnjaka (škole, domovi, pa i nadležna državna tijela). To zahtijeva i veći angažman države, radi osiguravanja sredstava za zapošljavanje većeg broja stručnjaka u centrima za socijalnu skrb i obrazovnim institucijama, ali i senzibiliziranja javnosti za odgovornost svih za djecu (tome su pridonijele i aktivnosti dječje pravobraniteljice). Članovi Odbora smatraju indikativnim podatak da je 32 posto slučajeva kojima se bavio Ured pravobranitelja za djecu vezano uz povredu prava djece na zaštitu od nasilja, od čega se u 48 posto slučajeva povreda prava dogodila u obitelji, a u 52 posto slučajeva do nasilja je došlo u institucijama.

U raspravi je ukazano i na potrebu dublje analize institucije obitelji, kao temeljne jedinice u kojoj se razvijaju i odgajaju djeca, a koja se očito nalazi u krizi. Budući da je suočena s brojnim izazovima s kojima se sama ne uspijeva boriti, problemi u obitelji nerijetko se lome na najslabijim i nezaštićenim članovima, napominje se u Izvješću Odbora. Po mišljenju njegovih članova, pažnju treba usmjeriti na uzroke takvog stanja, od kojih su najvažniji velika nezaposlenost i narušavanje temeljnih etičkih normi i vrijednosti u društvu. Ukazali su i na važnost preventivnog djelovanja, radi sprječavanja nasilja, čemu bi znatno pridonijelo donošenje planova aktivnosti, osobito kad je riječ o prevenciji nasilja u školama. Od pravobraniteljice je zatraženo da predloži instrumente koji bi omogućili prosvjetnim djelatnicima da reagiraju na nasilničko ponašanje djece, a da pritom sami ne budu prozvani za način postupanja.

Članovi Odbora podržali su sve njene prijedloge iznesene u Izvješću, osobito one koji se odnose na kontinuirani nadzor i edukaciju stručnjaka koji se bave problematikom nasilja u obitelji, reorganizaciju centara za socijalnu skrb (na način da se formiraju timovi stručnjaka koji bi se bavili isključivo ovom problematikom), itd. Slažu se s tim da treba osigurati dodatna sredstava za zbrinjavanje i financijsku podršku žrtvama nasilja i za provođenje zaštitnih mjera, te donijeti zakonske propise i standarde kako bi se riješio problem integracije djece s posebnim potrebama u redoviti sustav predškolskog odgoja i obrazovanja.

Članice i članovi **Odbora za ravnopravnost spolova** izrazili su zabrinutost porastom obiteljskog nasilja, koje trpe djeca u svojim obiteljima, gdje bi trebala biti najzaštićenija i najsigurnija, kao i porastom nasilja među vršnjacima (taj je trend prisutan i u Europi). U Izvješću tog radnog tijela napominje se da je Odbor UN-a za prava djeteta pohvalio Hrvatsku jer je svoje zakonodavstvo u ovoj oblasti uskladilo s međunarodno preuzetim obvezama, ali je iskazao zabrinutost glede provedbe tih zakona, kao i trenda porasta nasilja nad djecom.

U raspravi na sjednici Odbora naglašeno je da predmeti iz obiteljsko-pravne problematike zahtijevaju efikasnije postupanje nadležnih tijela, prije svega centara za socijalnu skrb, radi zaštite interesa djeteta. Istaknuto je, među ostalim, da sudovi sporo rješavaju predmete koji se odnose na određivanje i naplatu alimentacije za malodobnu djecu, te da rijetko izriču privremene mjere koje im stoje na raspolaganju radi zaštite interesa djeteta. Stoga je podržana preporuka pravobraniteljice za djecu, da se problem o kojem je riječ rješava sukladno članku 352. Obiteljskog zakona. Naime, prema toj odredbi, u slučaju kad roditelj - obveznik uzdržavanja djeteta ne izvršava svoju dužnost, centar za socijalnu skrb može poduzeti mjere za privremeno uzdržavanje djeteta.

Odbor u svom izvješću podsjeća na to da je prošle godine održao tematsku sjednicu o položaju djece u jednoroditeljskim obiteljima, na kojoj je ocijenjeno da centri za socijalnu skrb moraju imati proaktivnu ulogu. To radno tijelo, inače, podupire preporuku pravobraniteljice za osnivanje obiteljskih odjela u sudovima, kako bi se predmeti vezani uz zaštitu djece što promptnije rješavali (centri za socijalnu skrb trebaju im pružati stručnu i operativnu pomoć).

Članovi i članice Odbora upozoravaju i na primjenu starih, nevažećih propisa u predškolskom sustavu, te na nedovoljan broj stručnjaka - psihologa, pedagoga, logopeda i defektologa, u školskom sustavu. Ukazali su i na potrebu edukacije djece adolescentne dobi o pitanjima spolnosti, čemu treba pristupiti multidisciplinarno.

MIŠLJENJE VLADE

Razmotrivši predloženo Izvješće, Vlada RH je zadužila nadležna tijela državne uprave da, u okviru svog djelokruga, poduzmu odgovarajuće mjere radi otklanjanja navedenih nepravilnosti, te da u neposrednom kontaktu s pravobraniteljicom za djecu dodatno razmotre pojedine primjedbe, s ciljem njihova što bržeg otklanjanja.

Sustav socijalne skrbi inertan

Govoreći u ime Kluba zastupnika SDP-a, **Milanka Opačić** je konstatirala da predloženo Izvješće pokazuje da je institucija pravobranitelja za djecu opravdala svoje postojanje, iako se pomalo pretvara u svojevrsnog vatrogasca, s obzirom na to da sustav nedovoljno štiti prava djece. Naime, iz navedenog se može zaključiti da je sustav inertan, te da centri za socijalnu skrb u nekim segmentima ne rade u skladu sa zakonom, odnosno ne provode obveze iz Obiteljskog zakona i ne koriste dio svojih ovlasti koje idu u prilog djeci. Takvoj situaciji pridonosi i nedostatak stručnjaka mentalnog zdravlja, kako u spomenutim centrima, tako i u školama, vrtićima i zdravstvenim institucijama. Međutim, dok god se ne počne utvrđivati odgovornost pojedinaca za neprovođenje zakona i izricati visoke kazne zatvora za zlostavljače, neće biti puno koristi od naših apela, napominje zastupnica.

Kontinuiranim dopunskim obrazovanjem prosvjetnih djelatnika osigurala bi se kvalitetnija psihološko-pedagoška potpora učenicima, naročito u onim školama gdje nedostaju psiholozi, pedagogi i sl. Ovako educirano osoblje ranije bi uočavalo poremećaje u ponašanju kod djece i moglo bi djelovati preventivno.

Po mišljenju zastupnika SDP-a, centri za socijalnu skrb bi trebali ubrzati postupke za oduzimanje roditeljske skrbi osobama koje ne brinu o vlastitom djetetu. Umjesto da robujemo uvjerenju da treba zaštititi pravo bioloških roditelja, pa i onih koji pitaju za svoje dijete jednom u tri mjeseca, njihovoj djeci treba što prije osigurati zdravo okruženje u zamjenskoj obitelji.

U nastavku je upozorila i na slučajeve svojevrsnog institucionalnog zlostavljanja djece (primjerice, kod donošenja

odluke o tome s kime će dijete bez roditeljske skrbi živjeti. Navela je primjer djevojčice koja je u saobraćajnoj nezgodi izgubila roditelje, i koju je centar za socijalnu skrb povjerio skrbničkoj obitelji u drugom gradu, što je za nju bila dodatna trauma (u tom centru ne radi niti jedan psiholog).

Spomenula je i to da kod razvoda roditelji nerijetko svoje probleme rješavaju preko leđa djece, i da često ne poštuju odluku centra za socijalnu skrb o tome s kim će dijete živjeti i koliko će moći vidati drugog roditelja. Pritom se vrlo rijetko koriste svi mehanizmi koje centri imaju na raspolaganju, kako bi se osiguralo pravo djeteta da vidi oba roditelja. To se odnosi i na utvrđivanje alimentacije (roditelji često ne znaju koja su prava i obveze centara kad je u pitanju isplata alimentacija). Primjerice, zakon im omogućava da po službenoj dužnosti poduzmu mjere da se osiguraju sredstva za privremeno uzdržavanje djeteta, ako obveznik uzdržavanja ne izvršava tu obvezu duže od tri mjeseca, ali to ne funkcionira u praksi. Svjesni smo činjenice da se plaćanje alimentacije često izbjegava, a kod određivanja njene visine sudska praksa je poprilično neujednačena (kao da dijete u Zagrebu, Splitu ili Osijeku nema iste potrebe).

Po mišljenju zastupnice puno je bolje da djeca koja su privremeno smještena u institucijama odu u udomiteljske obitelji i stoga je pohvalna UNICEF-ova akcija o poticanju na udomiteljstvo i organiziranje sustavne edukacije tih ljudi. Smatra da treba razdvojiti sredstva koja udomitelji dobivaju kao naknadu zbog toga što brinu o toj djeci, od onih koja se koriste za potrebe djeteta.

Preniske kazne zlostavljačima

U nastavku je podsjetila na to da je bivša vlast nastojala donijeti zakone koji bi osigurali efikasnije kažnjavanje nasilnika u obitelji. Međutim, dio sudova još uvijek nije opremljen odgovarajućom opremom koja bi omogućila da se dijete tijekom kaznenog postupka ispituje preko video veze, kako ga česta ispitivanja ne bi dodatno traumatizirala.

Osim toga, ono treba dati iskaz stručnoj osobi u koju ima povjerenja. Događa se, međutim, da se djeca puno više ispituju od onoga što je po zakonu dozvoljeno. Problem je i u tome što se osobama osuđenim zbog seksualnog zlostavljanja djeteta izriču preniske kazne (primjerice, otac optužen za silovanje vlastitog djeteta od 3,5 godine dobio je svega 2 godine i 6 mjeseci zatvora).

Upozorila je i na nedostatak suradnje između centara za socijalnu skrb, policije, škola, vrtića i drugih subjekata (većina djelatnika u tim institucijama ne zna ni kakva je njihova zakonska obveza dogodi li se nasilje). Naime, kazneni zakon obvezuje svakoga tko radi s djecom i sazna za takav slučaj da to prijavi nadležnim institucijama. Nažalost, i u predškolskim ustanovama i u školama nedostaju stručnjaci mentalnog zdravlja koji mogu pomoći djeci iz problematičnih obitelji.

Zastupnica je na kraju izjavila da će njihov Klub podržati ovo Izvješće te da je sada red na ministarstvima da poduzmu operativne mjere iz svoje nadležnosti, kako bi se smanjio broj slučajeva kršenja dječjih prava.

Najviše problema u sustavu socijalne skrbi

Klub zastupnika HDZ-a poduprijet će ovo cjelovito Izvješće koje pokazuje niz situacija u kojima su djeca danas izložena utjecaju medija, obitelji i okoline u kojoj žive. Za razliku od Izvješća za 2003. godinu, koje se odnosilo na vremensko razdoblje od samo tri mjeseca, i niza poteškoća oko ustrojavanja Ureda pravobraniteljice za djecu, ovo Izvješće je prikaz aktivnosti te institucije. Pravobraniteljica svojim djelovanjem posreduje između djece i, kako navodi, dužnosti odraslih da im pomažu u ostvarenju njihovih prava. U ovom dokumentu konstatira da, unatoč napretku na tom području i činjenici da je Hrvatska ratificirala Konvenciju o pravima djeteta, razina zaštite dječjih prava u Hrvatskoj ipak nije zadovoljavajuća. Najveći su problemi uočeni u radu centara za socijalnu skrb, kao i u sustavu socijal-

ne skrbi u cjelini (nedostatak stručnih kadrova, problemi oko plaćanja alimentacije, kao i neujednačena sudska praksa kod utvrđivanja visine sredstava za uzdržavanje djeteta, itd).

Upozorava i na problem neravnomjerne raspoređenosti udomiteljskih obitelji te konstatira da je Ministarstvo poduzelo neke aktivnosti radi unapređenja udomiteljstva u Hrvatskoj (izdavanje dozvola za udomitelje, uvođenje obveze njihove edukacije, smanjenje broja djece u jednoj udomiteljskoj obitelji, itd. Među ostalim, usvojena je i Deklaracija o udomiteljstvu te ostvarena suradnja s udrugama, i Ministarstvom zdravstva i socijalne skrbi.

Iako je prema našem Ustavu obitelj pod posebnom zaštitom države, zanemarujemo njenu ulogu u odgoju djece, kao temelj zdravog društva.

Naročitu pozornost u Izvješću posvetila je ustanovama i domovima te upozorila na zabrinjavajući porast obiteljskog nasilja (za 50 posto), kao i nasilja u institucijama - školama i domovima. Pohvalno je - kaže - njeno aktivno sudjelovanje u izradi programa aktivnosti za sprječavanje nasilja među djecom te Nacionalne strategije za zaštitu od nasilja u obitelji, za razdoblje od 2005. do 2007. godine. Uočila je i kršenje obrazovnih prava djece zbog loših uvjeta u kojima se ona obrazuju i odgajaju, zatim zdravstvenih, nekih socijalnih i ekonomskih prava, itd. Pohvalno je i to što je potakla osnivanje obiteljskih odjela na sudovima, radi ažurnijeg rješavanja predmeta vezanih uz prava djece.

Iz Izvješća je vidljivo da su prava djece i zaštita njihove privatnosti često zloupotrebjavana u medijima i javnosti, a ukazano je i na mjere za sprečavanje štetnih djelovanja koja ugrožavaju njihova prava i interese (npr. zaštita onih koji na ulici prose, te zaštita djece od pirotehničkih sredstava). Iz navedenog se može zaključiti i to da Vlada RH

posvećuje sve veću pozornost problemima obitelji i mladeži te poduzima niz akcija radi sprječavanja nasilja nad djecom i među njima.

Ruža Tomašić je najavila da Klub zastupnika HSP-a podržava ovo Izvješće, uz neke primjedbe. Očekivali su, kaže, da će u ovom dokumentu biti navedeno kakve su sankcije poduzete protiv zlostavljača, u slučajevima koji su privedeni kraju, koje su institucije eventualno zakazale i tko štiti te prekršitelje. Zanima ih i to jesu li poduzete ikakve sankcije protiv ravnatelja škola ili učitelja koji su znali za nasilje, a nisu ga prijavili, ili protiv roditelja koji su lažno prijavili druge roditelje za nasilje nad djecom i na taj im način uništili karijeru i život. Budući da svega toga u Izvješću nema, ovaj je dokument samo zbirka statističkih podataka, konstatala je.

Na kraju je zamolila dječju pravobraniteljicu da informira zastupnike o tome što je saznala o slučaju Brezovica.

Reorganizirati centre za socijalnu skrb

Govoreći u ime Kluba zastupnika HNS/PGS-a, mr.sc. **Alenka Košiča Čičin-Šain** je konstatala da je ovo iscrpno izvješće prilično općenito, poput dobrog eseja, ali da se iz njega ne može iščitati kakvu politiku Republika Hrvatska provodi u zaštiti djece. Naime, nedostaju podaci o praktičnom rješavanju tih problema, odnosno mjerama poduzetim prema onima koji krše dječja prava.

Budući da zbog nedovoljnog broja stručnjaka u centrima za socijalnu skrb dolazi do prekoračenja rokova u mnogim upravnim predmetima, trebalo je navesti broj tih centara, te broj zaposlenih po strukama, koliko koji centar košta državni proračun, koliko je predmeta i kako riješeno, itd. Važni su i podaci o tome surađuju li svi centri s pravobraniteljicom za djecu, je li bilo pritužbi na njihov rad, jesu li uočene nepravilnosti i što je poduzeto s tim u svezi. Ako je u sadašnjim okolnostima nemoguće dodatno zapošljavanje, zašto se ne utvrdi norma za rješavanje predmeta u upravnom postupku, a sve iznad toga ne

honorira posebno. Osim toga, trebalo bi koristiti usluge psihologa i psihijataru u nekim drugim ustanovama (ugovorno), naročito u kontekstu prelaska dijela nadležnosti centara za socijalnu skrb u nadležnost sudova. Ti centri svakako zahtijevaju značajniji organizacijski redizajn, kontinuirani upravni nadzor i proaktivni angažman, naspram današnje sporosti u radu, te obveznu trajnu edukaciju svih djelatnika.

U postupcima koji se vode pred sudom centri nedovoljno koriste svoja ovlaštenja poduzimanja radnji radi zaštite prava interesa djeteta, napominje zastupnica. Nadalje, ne izriču se, ili se izriču nepravovremeno, odnosno provode se samo formalno, mjere nadzora nad izvršavanjem roditeljske skrbi (to se smatra jednom od najefikasnijih mjera obiteljsko-pravne zaštite).

Jedan od problema s kojima se Ured dječje pravobraniteljice često susreće je i pitanje uzdržavanja djece rastavljenih roditelja, kao i izvanbračne djece s utvrđenim očinstvom. Naime, mnogi roditelji, naročito očevi, na sve moguće načine izbjegavaju plaćanje alimentacije. Pravobraniteljica je upozorila na probleme vezane uz dugotrajnost sudskih postupaka u parnicama oko određivanja uzdržavanja i ovršnih postupaka, pa i kaznenih postupaka radi povrede dužnosti uzdržavanja. Poseban je problem oko dokazivanja stvarnih ukupnih primanja obveznika uzdržavanja. Po mišljenju zastupnika HNS-a i PGS-a u Izvješću je trebalo predložiti znatno radikalnija rješenja tog problema, a ne samo konstatirati zatečeno stanje koje je svima već poznato. Naime, treba u potpunosti promijeniti pristup tom problemu i krenuti ne od minimalnih potreba djeteta, nego od optimuma koji će mu osigurati dostojan život, a dobri prihodi i luksuzni rashodi trebali bi biti argumenti da uzdržavatelj dodatno plaća za svoje dijete. Jednom zauvijek valja stati na kraj izigravanju obveza, pa i po cijenu pljenidbe njegove imovine, ili imovine njegovih roditelja, bračnih i izvanbračnih drugova, poslovnih partnera i sl.

Premalene naknade udomiteljima

U poglavlju o protupravnom preseljenju i zadržavanju djeteta navedeno je da je resorno ministarstvo postupalo u 11 predmeta, ali nije razvidno koliko ih je riješeno i kako, primijetila je zastupnica. Naglasila je, nadalje, da je udomiteljstvo jedan od sretnijih načina zbrinjavanja djece bez roditeljske skrbi, no pritom je važan kontinuitet u podizanju djeteta, kao i njegovo etničko, vjersko, kulturno i jezično podrijetlo. Danas u Hrvatskoj ima oko 2 700 takve djece, a 1200 ih je smješteno u udomiteljskim obiteljima. S obzirom na neravnomjernu rasprostranjenost tih obitelji, postoji zanimljiv projekt Udruge "Djeca i otoci" čija se posebnost temelji na prednostima udomljavanja djece u obiteljima na otocima. Izrazila je nadu da će taj hvalevrijedan projekt biti prepoznat i od nadležnih, jer ne samo što bi osigurao zdravo okruženje za kvalitetan psihofizički razvoj udomljene djece, nego i pomlađivanje otoka, kontinuitet rada škola na tim područjima i spriječio depopulaciju.

Djeci treba pomoći i onda kad ne traže pomoć, jer pasivnost odraslih automatski znači sudjelovanje u ugrožavanju njihovih prava.

Naknada od 1440 kuna za predškolsko dijete i 1600 kuna za školsko dijete koju dobivaju udomiteljske obitelji sramotno je mala, s obzirom na visoke troškove uzdržavanja djece, konstatala je dalje. Pogotovo usporedi li se sa sredstvima koja za istu namjenu dobivaju domovi socijalne skrbi (2500 kuna po djetetu). Budući da je novim Pravilnikom propisano da jedna udomljenička obitelj može brinuti o najviše petoro djece, a neke ih već od ranije imaju više, treba voditi računa o tome da je za djecu traumatično seljenje iz jedne obi-

telji u drugu. Neke bi se obitelji možda i prihvatile otvaranja obiteljskih domova koji omogućavaju smještaj i do 12 djece, da su uvjeti za to malo fleksibilniji. Problemi nastaju i u situacijama kad dijete, ili čak braća, budu udomljena u dobi od nekoliko mjeseci, a sudski postupak za oduzimanje roditeljskog prava biološkim roditeljima traje po 6, pa i 8 godina. Nakon toliko godina provedenih u obitelji koju dijete često doživljava kao jedinu, događa se da idu na usvajanje u neku treću obitelj.

Zapanjujući je podatak - kaže - o 4390 slučajeva u kojima je nasilje u obitelji počinjeno u prisutnosti djeteta, te o 10672 slučaju kada je o nasilju policija obavijestila centar za socijalnu skrb, radi poduzimanja mjera obiteljsko-pravne zaštite djece. Još više zabrinjava činjenica da postojeći sustav zaštite i način intervencije nije niti približno zadovoljavajući. Nerijetko se za obiteljsko nasilje niti ne sazna, jer se braćni partneri štite i zataškavaju te činjenice, a ako se zlostavljača i procesuiraju, kazne su nikakve.

Zastupnicu zanima koji je proaktivni stav društva, odnosno dječje pravobraniteljice prema roditeljima koji potpuno neodgovorno rađaju djecu koja u najranijoj dobi završavaju u domu, na teret društva, ili u obitelji usvojitelja. Što se, pak, tiče nasilja u domovima, najbolji je način da se ono spriječi učestalo provođenje nenajavljenih kontrola. Naime, događaji koji su zaredali u posljednje vrijeme (npr. slučaj u Malom Lošinj, gdje je vršnjak žrtva, a odgojno osoblje ne može zaštititi djecu od nekolicine šticećenika devijantnog ponašanja) ukazuju na potpuno promašeni sustav odgoja i poremećene odnose odgajatelj - šticećenik. Ovih dana mediji pišu i o slučaju Karitasovog doma u Brezovici, gdje prema svjedočenju ranijih šticećenika, ali i odgajatelja, postoji indicija o zlostavljanju i maltretiranju djece. O tome treba provesti istragu i taj slučaj shvatiti kao upozorenje da treba pojačati nadzor u svim domovima u Hrvatskoj.

Rješenja za suzbijanje nasilja u odgojno-obrazovnim ustanovama, naročito u segmentu vršnjačkog nasilja (tzv. bul-

ling) treba tražiti u okvirima materijalnih i stručnih mogućnosti našeg društva, napominje dalje zastupnica. Dakako, treba težiti primjeni mjera integralnog pristupa reforme odgoja i obrazovanja u sustavu školstva, ali to je dugotrajan tranzicijski proces koji ne može zaživjeti odjedanput, a problemi se javljaju dnevno. Stoga bi trebalo promišljati o kratkoročnim i konačnim rješenjima, koristeći postojeću mrežu učitelja i nastavnika - profesora. Njihovim kontinuiranim dopunskim obrazovanjem i osposobljavanjem osigurala bi se kvalitetnija psihološko-pedagoška potpora učenicima, naročito u onim školama gdje nedostaju psiholozi, pedagozi i sl. Na taj bi se način znatno rehabilitirao i sustav poštivanja autoriteta prosvjetnih djelatnika, a ovako educirano osoblje ranije bi uočavalo poremećaje u ponašanju kod djece i djelovalo preventivno.

U zaključnom dijelu izlaganja zastupnica je napomenula da će njihov Klub prihvatiti ovo Izvješće, iako nisu u potpunosti zadovoljni njime, odnosno s onim što je napravljeno na planu zaštite dječjih prava. Naime, u Izvješću je trebalo decidirano navesti što je rezultat rada pravobraniteljstva za djecu u 2004. godini i predložiti konkretne mjere, kako bi se postigli što kvalitetniji rezultati zaštite.

Slučaj Brezovica

Ispravljajući netočan navod, **Božica Šolić** je napomenula da je u Brezovici provedena istraga te da se pokazalo da u toj ustanovi nije bilo nepravilnosti. Kako reče, u to se i sama uvjerila jer živi u blizini i često posjećuje tu djecu.

Potaknuta pitanjima zastupnika, **Ljubica Matijević-Vrsaljko** izrazila je nezadovoljstvo činjenicom da nadležne državne institucije nisu poduzele sve što je trebalo da se slučaj Brezovice raščisti. Riječ je, kaže, o dvije ustanove socijalne skrbi - domu za djecu bez odgovarajuće roditeljske skrbi te za djecu s teškoćama u razvoju, u kojima je u vrijeme kad je uslijedila prijava Hrabrog telefona o sumnji na zlostavljanje (ljeta 2002.) bilo smješteno 135 šticećenika. Naime, dosad

je proveden samo upravni inspekcijski nadzor i obavijesni razgovori te postupanje policije, ali istrage u kaznenom smislu nije bilo. Da su se tijekom upravnog nadzora stvari ciljano provjeravale, možda bi predmet već bio procesuiran i danas bismo imali kaznenu presudu. Ovako, nakon dvije godine možemo samo konstatirati tužnu činjenicu proteka vremena koja uvijek ide na štetu pretpostavljenog oštećenika. Država, kao zamjenski roditelj, očito nije učinila za ovu djecu ono što bismo poduzeli mi sami, kada bismo posumnjali da s našim djetetom nešto nije u redu. Maloljetna djeca, a pogotovo ne bolesna i djeca bez odgovarajuće roditeljske skrbi, ne mogu sama sebe zastupati, napominje gđa Matijević-Vrsaljko.

Prepoznati rizične obitelji i roditelje te djelovati preventivno, uz pomoć educiranih stručnjaka.

Po njenim riječima resorno Ministarstvo je provelo nadzor u relativno kratkom roku nakon dojave, ali taj nadzor nije bio usmjeren na sadržaj navoda u prijavi, već se bavio nepostojanjem općih akata, radnim odnosima, zahodima, stručnim djelatnicima, itd. Nije bilo niti ciljane ankete, jer se razgovaralo sa svega 11-ero djece koju je dom izabrao kao mentalno sposobnu za kronološko zaključivanje. Osim toga, Centar za socijalnu skrb Novi Zagreb je prijavu Hrabrog telefona prvenstveno dostavio prijavljenoj ustanovi.

Nepojmljivo je i to da od ljeta 2002. godine u domu u Brezovici nije proveden kontrolni inspekcijski nadzor, pa ni nakon opetovanih medijskih napisa o tom slučaju. Iz policijskog spisa je vidljivo da je policija u početku postupala vrlo žurno, ali je kasnije usporila dinamiku, tako da istraga u nekim stvarima do danas nije završena. Nažalost, sustav socijalne skrbi pokazao je potpunu nezainteresiranost za ono što je utvrdila policija (utvrđene činjenice bitno se razlikuju na štetu djece). U vrijeme upravnog nadzora policija je već raspo-

lagala izjavama građana da se s djecom u domu neprimjerno postupaju, ali to nije procesuirano, jer su mnoge stvari već u zastari. U tom kontekstu spomenula je slučaj djevojke koja je u djetinjstvu bila smještena u Brezovici (zvali su je "djevojčica s prozora", jer se za kaznu šest mjeseci nije smjela igrati s vršnjacima).

Ja ne mogu suditi o tome što se u Brezovici dogodilo, jer nemam ovlasti da to utvrdim, kaže gospođa Matijević-Vrsaljko. Indikativno je, međutim, da, kao opunomoćenik ovog Sabora, ne mogu dobiti presliku policijskog spisa, već smo kolegica i ja prije tjedan dana u policiji prepisivali taj spis na koljenima. Što mislite o takvom tretmanu pravobranitelja za djecu - upitala je zastupnike, uz apel da osnuju posebno povjerenstvo koje bi utvrdilo što se doista dogodilo u slučaju Brezovica.

U svom ponovnom javljanju Božica Šolić je opovrgnula tvrdnju dječje pravobraniteljice, da su djeca s kojima se razgovaralo izabrana ciljano (bila su prestrašena, jer su novinari upadali u dom). Po mišljenju zastupnice na ovaj slučaj se gleda jednostrano.

Zanemaruje se uloga obitelji

Ovo Izvješće je prikaz postojećeg stanja zaštite dječjih prava u Hrvatskoj, ali te podatke treba koristiti za iznalaženje rješenja uočenih problema, napomenula je **Ljubica Lalić**, predstavnica Kluba zastupnika HSS-a. U protivnom ćemo - kaže - i iduću godinu dobiti slično izvješće, a problemi će se samo povećavati. Naime, iz ovog dokumenta se može zaključiti da se prava djece u Hrvatskoj krše i da nema izgrađenog cjelovitog sustava zaštite i promicanja tih prava i interesa djece. Od ukupnog broja prijava Uredu dječje pravobraniteljice, 70 posto se odnosi na povrede osobnih prava djece, odnosno prava na život uz roditelje i roditeljsku skrb, te na zaštitu od nasilja. Iako je prema našem Ustavu obitelj pod posebnom zaštitom države, zanemarujemo njenu ulogu u odgoju djece, kao temelj zdravog društva. Naime, država nije osigurala obiteljima temeljnu pretpostavku stabilnosti

- materijalnu sigurnost. O tome svjedoči veliki broj nezaposlenih, činjenica da ni oni koji rade nemaju siguran radno-pravni status te da država nije pronašla mehanizme za osiguranje isplate zaradenog. U takvim uvjetima potpuno je razumljivo da se nezadovoljstvo i nerivoza iz radnog ambijenta prenosi u obitelj. U nju ulazi nasilje, a završetak je u najboljem slučaju razvod, dok su u pojedinim slučajevima posljedice još tragičnije. Obitelji nam se raspadaju, a bivši bračni drugovi vrlo često se razračunavaju preko leđa djece, zbog čega su mnoga od njih traumatizirana, nerijetko s doživotnim posljedicama.

Neurošena sredstva za preventivne programe

Podsjetila je na činjenicu da je Hrvatski sabor odobrio resornom Ministarstvu proračunska sredstva za program praćenja i unapređenja obiteljske politike, za unapređenje kvalitete obiteljskog života i druge projekte, ali, nažalost, do sredine listopada prošle godine utrošeno je manje od 50 posto tog novca (u projekte za višečlane obitelji svega 16 posto raspoloživih sredstava). Na osnovi toga nameće se zaključak da Ministarstvo nema potencijala za kreiranje i provedbu projekata kojima bi se zaštitila stabilnost obitelji, koja danas više nije ozračje mira, sigurnosti, topline i ljubavi. Naime, mnogi roditelji nemaju ni vremena ni strpljenja za roditeljsku ulogu, koju nerijetko prepuštaju dječjim vrtićima i školama. Djeca su najčešće i žrtve nasilja u obitelji. Međutim, za unapređenje zaštite žrtava nasilja u obitelji utrošeno je svega 470 tisuća kuna, ili 45 posto osiguranih sredstava. Budući da te institucije ne mogu zamijeniti temeljni kućni odgoj, Izvješće pravobraniteljice i nije iznenađujuće. Jer, uz nedostatnu pažnju u obitelji, uočena nepravda u školama i fakultetima dovodi dijete do frustracija koje se manifestiraju na razne načine, pa i nasiljem prema vršnjacima, ali i prema nastavnicima. Nedopustivo je, međutim, da je Ministarstvo obitelji za afirmaciju prava i zaštitu djece lani utrošilo svega 16 posto osiguranih

sredstava, a za prevenciju poremećaja u ponašanju djece i mladih 27 posto.

Zbog lošeg gospodarskog stanja ima djece kojoj je uskraćeno i pravo na obrazovanje. To se u prvom redu odnosi na onu koja žive na selu i čiji roditelji nemaju 900 kuna za mjesečnu autobusnu kartu.

Djecu koja se zateknu da na ulici prose treba momentalno izdvojiti iz dosadašnje sredine (riječ je o jednom od najgusnijih načina iskorištavanja djece).

U svakom slučaju, ovo društvo čini ozbiljne propuste zanemarujući obitelj, a računi za to već polako stižu, upozorava zastupnica. To je - kaže - evidentno i iz ovog Izvješća, koje će Klub zastupnika HSS-a podržati.

Poboljšati koordinaciju nadležnih institucija

Dorotea Pešić-Bukovac je u ime Kluba zastupnika IDS-a zahvalila pravobraniteljici i njenom timu na velikom trudu ulozenom u zaštitu, te praćenje i promicanje prava i interesa djece. Izrazila je uvjerenje da će se poboljšati koordinacija i među ostalim institucijama nadležnim za tu problematiku, tako da će ubuduće imati veću pomoć s njihove strane.

Kako reče, ponuđeno Izvješće je dobra slika stanja zaštite dječjih prava u Hrvatskoj, koja, među ostalim, ukazuje i na porast nasilja u školama. Rezultati istraživanja koje je napravljeno u 22 riječke osnovne škole (anketirano je 2167 učenika sedmih i osmih razreda) pokazuju da svako peto dijete ili oko 19 posto ispitanih svakodnevno doživljava jedan od oblika nasilja, dok se 18 posto djece nasilno ponaša prema drugoj djeci. Da bi se te pojave na vrijeme prepoznale i spriječile, javnost treba senzibilizirati na tu problematiku i osigurati odgovarajuću stručnu pomoć, kako bi oni koji su doživjeli neki oblik nasilja

lakše prevladali posljedice. Dakako, u savjetodavni tretman treba uključiti ne samo žrtve školskog nasilja nego i nasilnike, kao i njihove roditelje. Osim toga, treba provoditi niz edukativnih radionica i s nastavnicima i stručnim djelatnicima škole, a po potrebi i s drugim učenicima. Izvjestan napredak je već i to što se sada o nasilju u školama govori javno i ta se problematika istražuje, dok su dosad ravnatelji nerijetko zatajivali takve slučajeve, kako se ne bi narušio ugled njihove ustanove.

Iz Izvješća je vidljivo da mnogih problema ne bi bilo kad bi se striktno provodili zakoni. Primjerice, osobu koja je optužena za pokušaj silovanja maloljetnice u Rijeci, svakako treba kazneno goniti, ali se istodobno trebamo zapitati što je ta maloljetnica radila u gradu u ranim jutarnjim satima. Naime, prema Obiteljskom zakonu maloljetnici u to vrijeme ne mogu biti vani bez roditeljske pratnje, što znači da u ovom slučaju dio odgovornosti snose i roditelji, a zakazala je i policija.

Po mišljenju ideosovaca bilo bi manje problema da je bolja koordinacija među svima koji imaju bilo kakav utjecaj na zaštitu dječjih prava. U prvom redu, potrebna je sustavna reforma centara za socijalnu skrb koji imaju veće ovlasti od roditelja, a nemaju nikakve odgovornosti. Osim toga, treba osigurati sredstva za zapošljavanje stručnih osoba u školama (nedostaju psiholozi, logopedi, pedagozi) - napominje zastupnica. Morali bismo se zapitati kako mi, kao saborski zastupnici, možemo pomoći dječjoj pravobraniteljici da što više utječe na nadležne institucije i da ima što veće ovlasti, kako bi se zaustavio porast nasilja u svim oblicima, zaključila je zastupnica.

Djecu treba informirati o njihovim pravima

Indikativno je - kaže **Ingrid Antičević - Marinović (SDP)** da se nasilje nad djecom, isto kao i nad ženama, najviše događa u obitelji, gdje bi ona trebala biti najzaštićenija, te u institucijama koje su, uz to, i plaćene za to da o njima skrbe.

Naša djeca su još uvijek ugrožena od fizičkog i psihičkog zlostavljanja, a da se i ne govori o problemima kod ostvarivanja prava na uzdržavanje. Bivša vlast je, doduše, donijela sjajan ovršni zakon čija bi primjena zasigurno pridonijela lakšem ostvarivanju tog elementarnog prava, ali ova ga je vlast suspendirala. Nažalost, nije realizirano ni obećanje o osnivanju Alimentacijskog fonda.

Naši mediji su već prilično popularizirali i ulogu dječje pravobraniteljice i općenito prava djeteta, ali posve je zanemareno njihovo pravo da budu informirani o svojim pravima. Ne možemo očekivati da djeca budu upoznata sa svojim pravima, dok god to ne postane sastavni dio školskog programa. Upozorila je, među ostalim, i na činjenicu da u nas još uvijek prevladava stereotipni spolni odgoj (djevojčice se odgajaju drugačije nego dječaci, usmjeravaju se u tipično ženska zanimanja, itd.) čime se već u startu stvara neravnotežni položaj.

Državne institucije mogu pomoći da se riješe određeni problemi u svezi s povredama prava djeteta, ali to bi trebala biti preventivna, savjetodavna i stručna pomoć. Najvažnije je, međutim, osigurati uvjete za razvoj obitelji.

Nedopustivo je da se djeca zloupotrebljavaju na razne načine, pa i u predizborne svrhe, negodovala je zastupnica. Primjerice, u okviru kampanje za lokalne izbore, djeca iz jednog dječjeg vrtića u Zadru bila su, bez znanja i odobrenja roditelja, odvedena na snimanje reklamnog spota za HDZ (koji proteklih 15 godina u tom gradu nije izgradio niti jedan dječji vrtić).

Sugerirala je, među ostalim, da se osnuje posebno saborsko povjerenstvo koje bi istražilo što se doista dogodilo u Brezovici, kako bi se napokon uklonila ljava s te institucije, ili, pak, procesuirali i kaznili odgovorni.

Kako reče, djeca nisu samo naša budućnost, kako obično tvrdimo, nego prije svega naša sadašnjost. Međutim, do danas nerazjašnjeni slučaj Brezovice govori o tome da svi ne dijele to mišljenje.

Ispravljaajući njene navode, **Zdenka Babić-Petričević** je opovrgnula tvrdnju da su djeca koja su snimljena na spotovima HDZ-a doživjela ikakve posljedice. Očito je - kaže - da se oni koja su za vrijeme komunističke vladavine nosili štafetu ni dandanas od toga ne mogu osloboditi.

Prepoznati rizične obitelji i djelovati preventivno

Vrijednost i snaga države ogleda se u tome koliko je spremna zaštititi najslabijeg člana svoje zajednice, napomenuo je uvodno dr.sc. **Drago Prgomet (HDZ)**. Kako reče, isprva je smatrao da institucija pravobraniteljice za djecu nije potrebna, ali kako vrijeme prolazi shvatio je važnost njena postojanja, pogotovo što se kao liječnik i sam susreće sa zlostavljanom djecom.

Najtragičnije je to što se u trećini slučajeva nasilje događa u obiteljima koje bismo mogli okarakterizirati kao normalne građane i pripadnike naše društvene zajednice. Stoga bismo se trebali zapitati koliko mi sami snosimo odgovornost za takvo stanje, kao zajednica, a i kao pojedinci, i što bismo mogli napraviti da se takve stvari ubuduće ne događaju, ili da se događaju u što manjoj mjeri.

U prvom redu treba senzibilizirati javnost na ovakva kaznena djela, a djeci treba pomoći i onda kad ne traže pomoć, naglašava zastupnik. Naime, pasivnost odraslih znači sudjelovanje u ugrožavanju njihovih prava. Nadalje, mediji bi trebali nuditi informacije o načinima borbe protiv nasilja nad djecom. Moramo se boriti i protiv nekih ukorijenjenih zabluda u društvu koje se, nažalost, preslikavaju i na djecu, kao problematična antipropaganda njihovih vrijednosti. Naime, oni nerijetko smatraju da je nasilje nad njima nešto posve normalno i da proizlazi iz toga što su se loše ponašali ili što su loši.

Prijeko je potrebno, nadalje, prepoznati rizične obitelji i roditelje i djelovati preventivno uz pomoć educiranih stručnjaka. Tu je dragocjena pomoć Vladinih i nevladinih udruga, poput telefona za pomoć, web stranica, savjetovališta, itd. Kao krajnju mjeru treba razraditi dobar sustav prijavljivanja slučajeva nasilja, te obrazovati stručnjake koji su uključeni u proces tretmana, od psihologa do socijalnog radnika.

Zastupnik, kako reče, pozdravlja i podupire svaku aktivnost dječje pravobraniteljice i Vlade na rješavanju ovog problema, što podrazumijeva niz intervencija u pravnom, socijalnom i obrazovnom sustavu, ali i financiranje organizacija, službi i stručnjaka iz Vladinog i nevladinog sektora, koji su angažirani i surađuju na tom zadatku.

Osnovati saborsko povjerenstvo za Brezovicu

Stanje koje se opisuje u ovom Izvješću je doista žalosno i svi se moramo zapitati što učiniti da se ono popravi, kaže **Nenad Stazić**. Najpotresnije je bilo dopunsko usmeno obrazloženje dječje pravobraniteljice koja je opisala zbivanja u Brezovici. Dobro je da smo saznali pojedinosti o djevojčici koja se nije dala tući i koja je zbog toga bila okrutno kažnjena, tako da se šest mjeseci nije smjela igrati sa svojim vršnjacima. Čuli smo i kako je aljkavo radila policija u razrješenju ovog slučaja, s očitom namjerom da se zaštititi zlostavljače (najvjerojatnije zbog toga što je osnivač tog doma Karitas, pa se Vlada nije htjela zamjeriti crkvi). Potpuno je sazrela situacija da, umjesto kojekakvih nepotrebnih istražnih povjerenstava koja su osnivanja u ovom Saboru, osnujemo jedno za Brezovicu, pa da ministar Mlinarić nekome iz tog povjerenstva objasni zašto pravobraniteljica za djecu nije mogla dobiti uvid u spise.

Tko je odgovoran za to što je već dva puta odgođeno osnivanje obiteljskih sudova ili barem obiteljskih odjela na sudovima, pita zastupnik (imali su godinu i pol dana za pripreme). Što

se čeka s izmjenama Zakona o kaznom postupku koje bi omogućile imenovanje tzv. kolizijskog skrbnika, u slučaju da se vodi kazneni postupak protiv djetetova zakonskog zastupnika. Treba donijeti i novi standard predškolskog odgoja i obrazovanja, jer je postojeći zastario (iz 1983.) te minimalni standard spolnog odgoja u školama, a ne da se ubacuje crkva svojim programom "Teen star," koji nije usklađen s Konvencijom o pravima djeteta i drugim propisima u Hrvatskoj. Nije primjereno ni da se djecu traumatizira (npr. prikazivanjem filma "Nijemi krik"), da bi im se usadilo neko vjersko uvjerenje, smatra Stazić.

Podsjetio je i na neprimjerene medijske sadržaje, koji se obično prikazuju u vrijeme kad djeca gledaju tv program, te napomenuo da one koji na ulici prose treba momentalno izdvojiti iz sredine koja ih na to prisiljava (riječ je o jednom od najgnusnijih načina iskorištavanja djece). Međutim, da bi se to moglo napraviti, Vlada mora predložiti odgovarajuće propise, ali ona ništa ne radi na tom planu. Preostaje nam, znači, da prihvatimo ovo Izvješće i potaknemo pravobraniteljicu na daljnje aktivnosti (radi izvrsno) te da se nadamo da će iduće godine njeno izvješće biti malo manje bolno.

Činjenica da je 51 posto djece kod kojih je lani utvrđena povreda prava na roditeljsku skrb u dobi od 7 do 14 godina, najbolje upućuje na to da razina zaštite dječjih prava u Hrvatskoj nije zadovoljavajuća.

Mirjana Brnadić (HDZ) zamjerila je Staziću zbog nekorektnog prozivanja zastupnice Šolić koja je, kako reče, u ispravku netočnog navoda ustvrdila da nadzorom u Brezovici nisu utvrđene nepravilnosti, ne govoreći o vrsti i detaljima tog nadzora.

Osigurati uvjete za razvoj obitelji

Jure Bitunjac (HDZ) mu je također prigovorio zbog iznošenja neistina i određenih insinucija pred hrvatskom javnošću. Kako reče, vrijeda ga, i kao zastupnika i kao vjernika, ono što je rečeno o slučaju Brezovica, to više što je crkva od svojih početaka uvijek bila na strani nemoćnih, bolesnih i obespravljenih.

Stazić je odgovorio da mu nije palo napamet da generalizira ulogu crkve u društvu, niti je govorio o njenom socijalnom nauku, ali da su u svakom sustavu, pa tako i unutar crkve, moguće pogreške. Izgleda da se upravo nešto takvo dogodilo u Brezovici.

Činjenica da je ovo prvo izvješće ovakve vrste te da nema sistematiziranih usporednih pokazatelja s ranijim razdobljima, otežava praćenje pojava narušavanja prava djeteta, primijetila je **Nevenka Majdenić (HDZ)**. Međutim, podatak da su lani zabilježena 524 takva slučaja dovoljan je razlog da se o njemu raspravlja, kako bi se uočili problemi, te odredili prioriteta i nositelji aktivnosti na njihovu rješavanju.

Potpisivanjem Konvencije o pravima djeteta Republika Hrvatska je preuzela obvezu njena provođenja, te se obvezala na povećanu senzibilnost u zaštiti djece od svakog oblika nasilja. Osim toga, Obiteljskim i Kaznenim zakonom povećana su prava i zaštita djece. To znači da je ovo područje pravno normirano, što potvrđuje i osnivanje Ureda dječje pravobraniteljice, što je veliki doprinos promicanju prava djece i njihovoj zaštiti.

Među ostalim, locirana su mjesta gdje najčešće nastaju povrede prava i nasilje nad djecom (obitelj, odgojno-obrazovne ustanove i dječji domovi), ali treba utvrditi uzroke zbog kojih se to događa upravo u tim sredinama.

Državne institucije mogu pomoći da se riješe određeni problemi u svezi s povredama prava djeteta, ali to bi trebala biti preventivna, savjetodavna i stručna pomoć (iz Izvješća je vidljiv napre-

dak na tom planu i zato ga treba podržati). Najvažnije je, međutim, osigurati uvjete za razvoj obitelji, u kojima djeca ostvaruju svoja prava, ali i obaveze. Na taj se način, naime, odgajaju građani koji, konzumirajući svoja prava, istodobno poštuju i promiču prava drugih.

Iz ovog Izvješća vidljiva je sva patologija jednog modernog društva, konstatirala je **Karmela Caparin (HDZ)**. Činjenica da je 51 posto djece kod kojih je lani utvrđena povreda prava na roditeljsku skrb, u dobi od 7 do 14 godina, najbolje upućuje na to da razina zaštite dječjih prava u Hrvatskoj nije zadovoljavajuća. Budući da nema dovoljno stručnjaka za rješavanje obiteljsko-pravne zaštite, centri za socijalnu skrb, koji imaju velike ovlasti, djeluju presporo. Zbog toga nerijetko dolazi do opstruiranja susreta i druženja djece i roditelja. S druge strane, te ustanove ne dobivaju informacije o tijeku prekršajnog i kaznenog postupka te o njihovu ishodu, tako da ponekad ni ne mogu pravovremeno poduzimati potrebne mjere za zaštitu djece.

Ubrzati postupke za ukidanje roditeljske skrbi

Prema Konvenciji o pravima djeteta, dijete koje je lišeno obiteljske sredine ima pravo na posebnu zaštitu, tj. na alternativnu skrb - smještaj u drugu obitelj, posvojenje ili smještaj u odgovarajuće ustanove za skrb o djeci. Stoga je hvalevrijedna UNICEF-ova akcija "Svako dijete treba obitelj," jer je nekima od njih to jedina prilika za odrastanje u obiteljskom okruženju. Po riječima zastupnice udomiteljska skrb u Hrvatskoj ima dugu tradiciju, ali nisku razinu razvoja (zato se i dešava sve ono o čemu je bilo riječi). Osim toga, ne postoje specijalizirani oblici udomiteljstva za djecu s posebnim potrebama. Po njenom mišljenju u Izvješću se malo govori o problemu usvajanja djece, primjerice, nema podataka o broju onih koji čekaju na usvajanje te o potencijalnim usvojiteljima. Izrazila je uvjerenje da će se pravobraniteljica založiti za promjenu

propisa, kako bi se ubrzali postupci za ukidanje roditeljske skrbi neodgovornim roditeljima čija su djeca završila u domu.

Spomenula je podatak da je krajem 2003. godine u domovima bilo smješteno 1600 djece, među kojima 130 mlade od tri godine, a 61 u dobi do godinu dana. U Hrvatskoj, inače, postoji 18 domova za djecu bez odgovarajuće roditeljske skrbi, 27 za invalidnu i mentalno retardiranu djecu, te 11 za onu s poremećajima u ponašanju. Mnogi od njih suočeni su s prostornim problemima, a imaju i preveliki broj korisnika. Primjerice, u domu Stančić, gdje je nedavno troje šticećenika umrlo od trovanja hranom, smješteno je čak 400 mentalno retardiranih osoba. Najgore je to što djeca u domovima često nisu u mogućnosti ni prijaviti nasilje, pa ih treba poučavati o njihovim pravima i obvezama.

Brojne predmete obiteljsko-pravne zaštite iz nadležnosti centara za socijalnu skrb što prije prebaciti u nadležnost sudova te zaposliti potreban broj stručnjaka (psihologa, pedagoga i dr.) koji bi se bavili obiteljsko-pravnom zaštitom.

Zastupnica je izrazila uvjerenje da će program aktivnosti za sprječavanje nasilja među djecom i mladima te protokol o postupanju u takvim slučajevima, pridonijeti smanjenju broja prijava vezanih uz nasilje. S tim u svezi pohvalila je suradnju resornog Ministarstva i Ureda dječje pravobraniteljice na izradi Nacionalne strategije zaštite od nasilja u obitelji, za razdoblje od 2005. do 2007. godine.

U zaključnom dijelu izlaganja govorila je o štetnom utjecaju medija, napose televizije, na djecu te upitala braniteljicu je li reagirala na nedavni medijski linč 13-mjesečne kćerke poznatog košarkaša i sl.

Spriječiti negativni utjecaj medija

Ured pravobraniteljice za djecu napravio je znatne korake u zaštiti djece i promicanju njihovih prava, ocijenila je **Irena Ahel (HDZ)** napose na senzibiliziranju javnosti na tu problematiku. Pohvalno je, kaže, da je Republika Hrvatska u pravno-formalnom dijelu uskladila svoje zakonodavstvo s međunarodno preuzetim obvezama, no kao društvo moramo učiniti znatnije napore da se smanji nasilje u obitelji i među vršnjacima, te da u potpunosti nestane. Još u obiteljskom okruženju treba posvetiti posebnu pažnju sprječavanju nasilnih poruka i ponašanja koji, putem medija, posebno elektroničkih, dopiru do dječje svijesti (crtani filmovi, stripovi, video igrice i sl.), napominje zastupnica. Zalaže se i za brže i učinkovitije rješavanje sudskih sporova u slučajevima kršenja prava djeteta, te za rigoroznije kazne prema počiniteljima. Naime, ne treba zaboraviti na to da zlostavljana djeca nerijetko imaju traume cijeli život.

Stoga treba posvetiti posebnu pozornost edukaciji djece o njihovim pravima, a adolescente poučavati o pitanjima spolnosti sa zdravstvenog, psihološkog i fizičkog aspekta. Dakako, centri za socijalnu skrb trebali bi biti više prisutni i pružati operativnu pomoć, te proaktivno djelovati u jednoroditeljskim obiteljima.

Upozorila je i na to da maloljetnici bez problema u trgovinama kupuju cigarete i alkohol, čime se također krši zakon i ugrožava njihovo zdravlje. Kako reče, djeca su najvrjedniji dio našeg društva i stoga zaslužuju puno više pažnje, brige i razumijevanja od svih nas, počevši od roditeljskog i udomiteljskog okruženja, pa do jaslica, škola i fakulteta. Posebna je odgovornost na nama zastupnicima, koji donosimo zakone o poštivanju prava djeteta. Angažirajmo se, stoga, još više na zaštiti njihovih prava, kako bi bili sretniji i zadovoljniji danas, a time uspješniji i odgovorniji ljudi u budućnosti.

Početak sustavnog rada mjerodavnih institucija

Zabrinjavajući podaci o brojnim povredama dječjih prava i dosadašnji rad Ureda pravobraniteljice za djecu, definitivno potvrđuju opravdanost formiranja jedne ovakve institucije, konstatirao je **Davorko Vidović (SDP)**, koji je, kako reče, i inicirao njeno osnivanje. Degutantno mu je - kaže - slušati lažne zaštitnike djece koji se zaklinju u to da su nam djeca najveće blago, umjesto da preispitaju vlastitu (ne)odgovornost za ono što je napravljeno i što nije napravljeno na zaštiti njihovih prava. Naime, od nekakve opće zgroženosti onime što se djeci događa moramo prijeći na područje konkretne prakse i onoga što možemo napraviti (nitko tko obnaša javnu dužnost nema alibija, niti isprike da se ne angažira na realizaciji mjera koje sugerira pravobraniteljica u svakom dijelu svog Izvješća. Primjerice, treba raditi na tome da se brojni predmeti obiteljsko-pravne zaštite iz nadležnosti centara za socijalnu skrb što prije prebace u nadležnost sudova. To je, naime, ponovno odgođeno do 1. siječnja 2006. godine, iako je riječ o međunarodnoj obvezi.

Naknada koju primaju udomitelji često ne pokriva ni osnovne potrebe djeteta, za razliku od sredstava koja država izdvaja za smještaj djece u domovima.

Ako smo u mandatu bivše Vlade, u kojoj sam bio ministar, imali stupidnu, neselektivnu zabranu zapošljavanja, nema razloga da sada ne zaposlimo potreban broj psihologa, pedagoga i drugih stručnjaka koji bi se bavili obiteljsko-pravnom zaštitom. Međutim, mi više nemamo ni ministarstva koje bi se bavila tom problematikom, jer je sektor socijale razbijen na dva ministarstva - zdravstva i socijalne skrbi te obitelji,

branitelja i međugeneracijske solidarnosti.

Što se tiče slučaja Brezovica, formalno-pravno je postupljeno onako kako treba, kaže Vidović. Ono što sam ja dobio, kao izvješće iz Ministarstva, dakle struke, ne govori o tako drastičnim povredama prava djece, a ona su se vjerojatno događala (treba utvrditi stoji li iza toga zla namjera ili neznanje).

Podržavam ovo Izvješće, kao početak sustavnog rada i drugih institucija, a ne samo pravobraniteljice za djecu, zaključio je zastupnik.

Djeca su posljednji segment društva na kojem treba štedjeti

Konvencija o pravima djeteta prida je posebnu važnost roditeljskoj skrbi, čija je kvaliteta jedan od presudnih faktora kvalitete života djece, konstatirao **Jagoda Martić (SDP)**. U Hrvatskoj su ovlasti za donošenje odluka o roditeljskoj skrbi te za poduzimanje mjera obiteljsko-pravne zaštite prava i dobrobiti djeteta podijeljene između centara za socijalnu skrb i sudova. Dakako, centri imaju daleko šire mogućnosti odabira najprimjerenijih mjera zaštite, ali zbog nedostatka odgovarajućih stručnjaka u mnogim predmetima se višestruko prekoračuju rokovi za donošenje prvostupajskih rješenja, kao i za rješavanje žalbi. Ne samo da treba zaposliti veći broj stručnjaka, nego i stalno ulagati u njihovu edukaciju, kako bi djelatnici centara stekli potrebnu razinu psihoterapijskih znanja (djeca su posljednji segment društva na kojem treba štedjeti), napominje zastupnica.

S obzirom na to da obveznici uzdržavanja djece nakon razvoda roditelja u praksi često izbjegavaju plaćanje alimentacije, Klub zastupnika SDP-a je predlagao donošenje Zakona o osnivanju alimentacijskog fonda, podsjećajući dalje. Nažalost, ne samo da taj zakonski prijedlog nije bio prihvaćen od Vlade i saborske većine, nego su i sredstva planirana za tu namjenu u Državnom proračunu preusmjerena u neke druge svrhe.

Govoreći o udomiteljskoj skrbi u Hrvatskoj, spomenula je, među ostalim,

da iznos naknade koju primaju udomitelji često ne pokriva ni osnovne potrebe djeteta, za razliku od sredstava koje država izdvaja za smještaj u udomiteljskim obiteljima. Uz ranije spomenute teškoće s kojima se susreću te obitelji, primijetila je da imaju slabu podršku centara za socijalnu skrb, najvjerojatnije zbog nepostojanja specijaliziranih odjela ili barem djelatnika koji bi se bavili isključivo tom problematikom. Doduše, postojećom zakonskom regulativom predviđeno je i osnivanje Hrvatskog zavoda za socijalni rad, posebnog tijela u čijoj bi nadležnosti bila i organizacija tečajeva za buduće udomitelje, te za stručnjake koji na tim poslovima rade u centrima za socijalnu skrb. Nažalost, taj Zavod još nije osnovan.

Člankom 19. spomenute Konvencije, propisano je pravo djeteta na zaštitu od zlostavljanja, zanemarivanja i svih oblika tjelesnog i duševnog nasilja, naglašava zastupnica. Zabrinjava činjenica da, kad je u pitanju zlostavljanje, nema velike razlike između obitelji i institucija. Naime, prema predloženim podacima, u 48 posto slučajeva nasilje se dogodilo u obitelji, a u 52 posto slučajeva u institucijama. Iako je Zakonom o zaštiti od nasilja u obitelji, iz srpnja 2003. godine, uvedeno niz zaštitnih mjera, od zabrane uznemiravanja do udaljavanja nasilnika iz stambenog prostora, praksa pokazuje da postojeći sustav zaštite i načini intervencije ni približno nisu zadovoljavajući. Naime, pravobraniteljica navodi da nadležna tijela u pojedinim slučajevima ne reagiraju pravovremeno, i ne koriste sve zakonske mogućnosti kako bi se zaštitilo žrtve nasilja i ublažile posljedice na njihovo psihičko zdravlje.

Borba za suzbijanje nasilja nad djecom, ne samo u obitelji, nego i u dječjim domovima, školama i vrtićima, zahtijeva koordiniranu akciju mjerodavnih tijela i institucija, naglašava zastupnica

Ojačati suradnju s udrugama invalidnih osoba

Dr.sc. **Ivo Banac (LS)** zahvalio je dječjoj pravobraniteljici i njezinom timu na ovom opsežnom i kvalitetnom

izvješću. Posebno je istaknuo djelovanje njenog Ureda u korištenju ovlasti predlaganja i poduzimanja mjera za izgradnju cjelovitog sustava zaštite i promicanja prava i interesa djece. Primjerice, pravobraniteljica za djecu je sudjelovala u radu Povjerenstva za prosudbu svih programa o spolnom odgoju koji se provode u osnovnim i srednjim školama, od siječnja do početka svibnja ove godine. S obzirom na njenu inicijativnost u donošenju predloga odgojno-obrazovnog programa u području zdravstvene kulture, preporuča da Ured bude uključen i u praćenje provedbe i integracije ovog važnog programa u odgojno-obrazovni sustav. Kako reče, pohvalna je i aktivnost te institucije u zaštiti i promicanju prava i interesa djece s posebnim potrebama, kao i suradnja s udrugama hrvatskih saveza udruga tjelesnih invalida. Njegova je sugestija da se svakako, kao što je najavljeno i u izvješću, razradi program suradnje s udrugama osoba s invaliditetom, te praćenja provedbe zakona, s obzirom na to da je ova populacija izložena višestrukoj diskriminaciji. Sličnu preporuku uputio je i uredima pučkog pravobranitelja, te pravobraniteljice za ravnopravnost spolova, budući da osobe s invaliditetom, iako čine čak 10 posto ukupnog stanovništva u Hrvatskoj, nemaju posebnog pravobranitelja. Budući da su na dnevnom redu ove sjednice izvješća svih triju spomenutih institucija, ovo je jedinstvena prilika da se otvori pitanje treba li dugoročno uspostaviti poseban ured, ili se problematika prava invalidnih osoba uspjeva pratiti unutar postojećih institucija.

Nakon obilaska ustanova u kojima se pruža institucionalna skrb za djecu, od domova socijalne skrbi do kaznenih ustanova, pravobraniteljica je - kaže - utvrdila niz problema u ostvarivanju brige o djeci koja su, privremeno ili trajno, smještena kod fizičkih i pravnih osoba i drugih pravnih subjekata na temelju posebnih propisa. Zbog toga se zastupnik zalaže za to da uredi triju pravobranitelja zajednički iniciraju uspostavu jedinstvenog sustava praće-

nja, odnosno monitoringa institucionalne skrbi za djecu, te predlože smjernice za razvitak tog sustava nadležnim uredima Vlade i ministarstvima. Sugerirao je da Ured dječje pravobraniteljice, kao nezavisno tijelo, obavlja dodatan vanjski monitoring i evaluaciju institucija koje skrbe o djeci, prema jedinstvenim indikatorima koji se temelje na Konvenciji o pravima djeteta (za to mu treba osigurati dodatna sredstva).

Naglasak na preventivi

Jene Adam (neovisni; zast. mađ. nac. manjine) podupro je ponuđeno Izvješće, te naglasio da su prije svega nužne dublje analize institucije obitelji, kao temeljne jedinice u kojoj se djeca razvijaju i odgajaju. Posebno je važno preventivno djelovanje radi sprječavanja nasilja u svim strukturama, pa i u školama. Naglasio je da dolazi s područja od posebne državne skrbi, gdje je ova problematika izraženija, pa treba osigurati dodatna sredstva za zbrinjavanje i financijsku podršku žrtvama nasilja, te za provođenje zaštitnih mjera. Svega dvije od ukupno 11 osnovnih škola, s 3.556 učenika, imaju zaposlenog psihologa i to na pola radnog vremena. Čak ni u Domu zdravlja Beli Manastir nema niti jednog kliničkog psihologa pa se djeca s ovog područja upućuju u Kliničku bolnicu Osijek (Klinika za pedijatriju), gdje radi samo jedan psiholog. Stručnjaci nedostaju i centrima za socijalnu skrb, a kako je na ovom području veliki broj korisnika socijalne naknade, nemaju vremena da pravovremeno riješe sve zahtjeve. Nažalost, odgojno-obrazovne ustanove su u suzbijanju nasilničkog ponašanja djece nerijetko prepuštene same sebi. Stoga o problemu nasilja među djecom i mladima treba redovito izvještavati roditelje, a na sprječavanju tih pojava moraju surađivati sva državna tijela. Svoje izlaganje zastupnik je završio sugestijom, da resorno ministarstvo dostavi učiteljima smjernice kako smiju postupati prema nasilnoj djeci, a ne da samo traži izvješća kad se slučaj nasilja već dogodio.

Potrebni i domovi i udomitelji

Zvonimir Mršić (SDP) je izjavio da u potpunosti podupire ovo izvješće koje bi mnogima trebalo poslužiti kao obrazac kako treba pisati ovakve dokumente. U nastavku se osvrnuo na konstataciju dječje pravobraniteljice, kako su u 2004. godini napravljeni neki pomaci što se tiče udomiteljstva. Po njegovoj ocjeni prošla godina je bila najgora za udomitelje i za djecu bez odgovarajuće obiteljske skrbi. Primjera radi, spomenuo je slučaj dječjeg doma "Svitanje", u Koprivnici, koji je Ministarstvo namjeravalo zatvoriti, s tim da se djeca (43) preko ljetnih praznika upute u udomiteljske obitelji. Izgleda da je u pitanju bila imovina koja se, navodno, trebala vratiti crkvi. Srećom, sama djeca su ustala protiv te akcije, a u zaštitu njihovih prava stala je i lokalna zajednica. Zahvaljujući tome, i uz pomoć pravobraniteljice, Dom je spašen. Međutim, zastupnik izražava bojazan da će se iskoristiti prva sljedeća prilika za njegovo zatvaranje, budući da smo u državi pobornici ukidanja domova (prevladava mišljenje da sva djeca trebaju završiti u udomiteljskim obiteljima). Mršić smatra da je potrebna kombinirana skrb države o djeci bez odgovarajuće obiteljske skrbi (uz udomiteljske obitelji moraju ostati i dječji domovi).

Drugi je problem - kaže - što udomiteljima ni nakon četiri godine nije povećana naknada koju djeca primaju za troškove života. Zbog toga su morali hodočastiti u centre za socijalnu skrb, da bi izborili novac za školske knjige, s tim da su neki dobili samo pola tog iznosa. Simptomatično je da djeca smještena kod udomitelja mjesečno dobivaju 1540 kuna za troškove, dok za one u domovima država izdvaja između 4 500 i 11 tisuća kuna, napominje zastupnik. Zbog svega toga udomitelji su prošle godine u dva navrata prosvjedovali na Markovom trgu, tražeći zaštitu prava svoje djece.

Govoreći dalje o promicanju dječjih prava, zastupnik je upitao: imaju li djeca pravo da im očevi prisustvuju porodu, odnosno da budu smještena u rodilištu zajedno s majkom; imaju li bolesna

djeca pravo da jedan od roditelja ostane s njima u bolnici i što država čini na tome da uvjeti u kliničkim bolničkim centrima budu usklađeni s pravima djeteta? Osim toga, postavlja se pitanje znaju li djeca i roditelji koja su doista njihova prava na obrazovanje (neka djeca moraju ići u školu u tri smjene, jer nedostaje prostora, pojedine škole nemaju odgovarajuće sanitarne uvjete, itd.)

Još uvijek treba izuzetno puno raditi na ostvarivanju prava djeteta, da bismo došli do poželjnih standarda, a onda brinuti o zaštiti tih prava, naglašava Mršić.

Stjepan Bačić (HDZ) je primijetio da je prethodnik sam iznio nekoliko argumenata koji pobijaju njegovu tvrdnju, da je 2004. godina bila najgora za udomitelje i djecu o kojoj skrbe. Naime, ovaj nered u plaćanju (neki domovi dobivaju 4 tisuće kuna za dijete, a drugi po 11 tisuća) naslijeđen je iz jednog drugog perioda. Prošle godine smo tek uspjeli snimiti stanje i uvjerali smo se u to kakav je javašluk bio u socijalu. Podsjetio je na činjenicu da je 2003. resorno Ministarstvo podijelilo 40-ak mln. kuna udrugama u toj oblasti (1300), a da istovremeno nije izgrađen niti jedan dječji vrtić.

Udomljenu djecu ne treba izlagati novim traumama

Anton Peruško (SDP) je izjavio da podržava ovo Izvješće, ali da ga rastužuje činjenica da, očito, ima "štofa" iz kojeg se mogao napraviti tako kvalitetan materijal. U nastavku se osvrnuo na probleme udomiteljstva. Uvažavajući činjenicu da je izmjenom zakona napravljeno puno na unapređenju tog instituta i uspostavljeno više reda na tom području, upozorava na to da kod striktno primjene tih propisa treba voditi računa o tome da je riječ o djeci koja su već jedanput proživjela traumu udaljavanja iz vlastitih obitelji. Stoga ih ne bi trebalo ponovno izlagati novim traumama, bez obzira na to što je novim Pravilnikom smanjen broj djece koja mogu biti smještena u jednoj udomiteljskoj obitelji(5). To više što se preseljenje prekobrojnih u

druge obitelji provodi temeljem rješenja centra za socijalnu skrb koje je izvršno, što znači da nema mogućnosti žalbe.

Spomenuo je da se Uredu pravobraniteljice za djecu obratila jedna humanitarna udruga (vjerojatno je riječ o udruzi "Oaza" iz Rovinja), sa zamolbom da pomogne udomiteljskim obiteljima koje imaju više od petero djece, da zadrže svu djecu koja su kod njih bila smještena prije noveliranja Zakona o socijalnoj skrbi iz lipnja 2003. godine. Zastupnik, kako reče, osobno poznaje dvije od četiri udomiteljske obitelji iz Istre koje su ga također upozorile na taj problem. Jedna od njih, u kojoj je smješteno sedmero djece, dobila je rješenje centra za socijalnu skrb koji nalaže premještaj dvoje djece, uz obrazloženje da je bilo zanemarivanja u odgojno-obrazovnom procesu, što uopće nije točno (to pobijaju i humanitarne udruge). Uostalom, kada bi ta optužba i bila točna, vjerojatno bi se odnosila na svu djecu o kojoj skrbi ta obitelj, a ne samo na onu "prekobrojni".

U drugom slučaju je istim administrativnim postupkom naređeno izdvajanje dvoje djece iz udomiteljske obitelji u Vodnjanu, koja brine o petero zdrave i dvoje bolesne djece (s lakšom retardacijom). Interesantno je - kaže - da nije zatražen drugi smještaj za djecu s posebnim potrebama, već za dvoje zdrave djece, pri čemu bi trebalo razdvojiti brata i sestru. Prema tome, u dobroj namjeri provođenja Zakona, valja voditi računa upravo o ovakvim specifičnostima i ne premještati djecu barem dok se ne završi jedan odgojno-obrazovni ciklus. U najmanju ruku bi trebalo omogućiti pravo žalbe, kako bi se odgodilo izvršenje rješenja i preispitali razlozi zbog kojih se to traži. U rješavanje tog problema trebalo bi se uključiti i pravobraniteljstvo za djecu, humanitarne udruge, a valjalo ispitati i susjede. Iz očitovanja Ureda pravobranitelja za djecu vidljivo je da će se spomenuti slučajevi preispitati, zajedno s nadležnim centrima za socijalnu skrb i s Ministarstvom zdravstva i socijalne skrbi. U svakom slučaju trebalo bi pronaći rješenje da se ovakve nelogičnosti isprave.

Problemi nadilaze mogućnosti ove institucije

Slažem se s ocjenom da je predloženo Izvješće kvalitetno, ali u njemu se govori o problemima koji nadilaze mogućnosti ove institucije, konstatirao je **Franjo Piplović (DC)**. Ured dječje pravobraniteljice može puno toga napraviti, ali sve ovisi o tome koliko mu se pomaže i tko pomaže a tko odmaže. Svatko od nas je pojedinačno odgovoran za ono što se događa djeci u pogledu poštivanja, promicanja i zaštite njihovih prava, napominje zastupnik. Po njegovom mišljenju ovo izvješće bi bilo još kvalitetnije da su u njemu naznačeni problemi po važnosti ili učestalosti, pobrojane aktivnosti koje su poduzimane na njihovu rješavanje, te navedeni primjeri uspješno riješenih slučajeva, odnosno ono što nije riješeno. Čini mi se da je stanje u praksi mnogo teže nego što ste prikazali u ovom izvješću (bili ste puno hrabriji ovdje za govornicom, kada se iznijeli šokantne primjere), obratio se gospođi Matijević-Vrsaljko.

Pohvalna je aktivnost Ureda pravobranitelja za djecu u zaštiti i promicanju prava i interesa djece s posebnim potrebama, kao i suradnja s udrugama osoba s invaliditetom.

Po njegovu mišljenju, u poglavlju IV. Izvješća trebalo je navesti širi krug štetnih djelovanja koja ugrožavaju prava djece i onih koji krše ta prava, da se konačno netko i prepozna. Naime, ovo je jedna vrsta socijalnog, odnosno društvenog pritiska na sve one koji bi mogli pridonijeti u rješavanju tog pitanja. U nastavku je iznio probleme s kojima se suočavaju u Slavonskom Brodu, kad je riječ o zaštiti prava djece s posebnim potrebama. Naime, tamo djeluje Udruga za poticanje zdravog razvoja djece i mladih, koja pomaže djeci s posebnim potrebama (rade na njihovoj edukaciji i

rehabilitaciji). Ta je udruga ove godine pokrenula inicijativu za otvaranje posebnog odjela ili jedne odgojno-obrazovne grupe za djecu oboljelu od autizma, pri redovnoj školi. Zastupnik je podsjetio na to da u Slavonskom Brodu trenutno živi četvero djece s takvim poremećajem, koji su školski obveznici. Prema pravilniku o osnovnoškolskom odgoju i obrazovanju učenika s teškoćama u razvoju, oni imaju pravo na poseban prilagođeni odgojno-obrazovni i rehabilitacijski program. Ako se to ne realizira, roditelji su odlučili da svoju djecu neće upisati u školu, dok god se ne ispune potrebni uvjeti za njihovo humano školovanje, napomenuo je Piplović, uz apel dječjoj pravobraniteljici da pomogne da se ovaj problem riješi.

Informirao je zastupnike i o tome da Poliklinika za rehabilitaciju djece s teškoćama u razvoju "Zlatni cekin" više ne radi, jer nema financijskih sredstava. Riječ je, kaže, o modernoj poliklinici koju su 1993. godine sagradili franjevci iz Bolonje, jedinoj specijalnoj ustanovi s kompleksnom rehabilitacijom u istočnoj Hrvatskoj. Ta je poliklinika, inače, dobro opremljena, i kadrovski i tehnički (uz fizijatrijsku i pedijatrijsku ambulantu ima i stacionar u kojem borave djeca iz udaljenih mjesta). Uspješno je radila proteklih 12 godina, a samo prošle godine u tretmanu je bilo više od 450 teško oboljele djece. Troškovi rada fizijatrijske i pedijatrijske ambulante financiraju se preko ugovora s HZZO-om, a rad stacionara se do početka 2005. godine financirao preko ugovora s Općom bolnicom "Dr. Josip Benčević" u Slavonskom Brodu. Međutim, ove godine taj ugovor nije sklopljen, pa je zamolio pravobraniteljicu da se uključi u rješavanje ovog problema. Spomenuo je, među ostalim, da je pozitivnu ocjenu o radu ove poliklinike dao i centar za socijalnu skrb, te da bi bila velika šteta da se jedna ovako kvalitetna ustanova ugasi i da djeca s posebnim potrebama ostanu bez prijeko potrebne rehabilitacije.

Zlostavljači moraju odgovarati

U završnoj riječi u ime Kluba zastupnika HSP-a, **Ruža Tomašić** je konstatala da je većina sudionika u raspravi

govorila o tome što bi sve trebalo napraviti na zaštitu prava djece. Kako reče, voljela bi da se govori o tome što se mora napraviti, budući da u zakonu piše da zlostavljači djece moraju odgovarati. Mi imamo zakone koji štite prava naše djece, ali ih se ne pridržavamo (najbolji dokaz za to je činjenica da dječja pravobraniteljica ne može dobiti policijski izvještaj).

Koliko je osoba dosad osuđeno zbog nasilja nad djecom, koliko je onih koji nisu spriječili ili nisu prijavili takve slučajeve ostalo bez posla - pita zastupnica. Postavlja se pitanje i da li je toj djeci pružena sva pomoć i zaštita koja im je bila potrebna ili se, radi mira u kući, školi ili domu, sve pokušalo prikriti i pomesti pod tepih.

Što se tiče zaštite prava djece u Hrvatskoj tu smo pali na ispit, ali se nadam da nećemo dopustiti da padnemo i na popravnom, izjavila je na kraju.

Spriječiti medijsku eksploataciju djece

Odgovarajući na pitanja iz rasprave, **Ljubica Matijević-Vrsaljko** je primijetila da je slučaj djeteta košarkaša Giričeka već opisan u medijima. Ocijenila je, kaže, da su djetetova prava jako ugrožena, jer je upravo majka bila ta koja je sustavno zvala medije i prepričavala im svoju priču oko brakorazvoda i uzdržavanja, te nepravomoćnu sudsku odluku. Ured pravobranitelja za djecu je po službenoj dužnosti preporučio centru za socijalnu skrb da upozori mamu da to što radi nije u redu. Mi nismo savjetovalište za građane, ali u želji da prestane ta strašna medijska eksploatacija djeteta, razgovarali smo s roditeljima. Nakon našeg upozorenja oni se više nisu obraćali medijima. Međutim, to nije usamljen slučaj, kaže gospođa Matijević-Vrsaljko. Aludirala je pritom na slučaj djeteta za koje je nepravomoćnom sudskom odlukom utvrđeno da je rođeno u obitelji prvog hrvatskog predsjednika, a sličan je - kaže - i slučaj djeteta pjevača iz Zadra. Iako je poznato da se statusna prava djece i prava na uzdržavanje rješavaju na sudu, u sva tri slu-

čaja majke su medijski štetno eksploatirale svoju djecu.

U nastavku je zahvalila zastupnicima na vremenu koje su posvetili analizi ovog izvješća, te na smjernicama za daljnji rad, uz žaljenje što ovoj raspravi nisu nazočili i predstavnici izvršne vlasti. Interesantno je, kaže, da se Vlada složila s predloženim Izvješćem bez primjedbi.

U ovoj državi nitko nikada nije ostao bez posla zato što je propustio nešto ozbiljno učiniti, konstatala je dalje, potaknuta primjedbama zastupnika. Čak ni socijalna radnica, odnosno psihologinja koja je u centru povjerala dijete ocu zlostavljaču, koji ga je nakon toga ranio nožem. Jedina je sankcija bila ta što više nije voditeljica tima, pa ima nekoliko stotina kuna manju plaću. Novčane kazne za zlostavljače se inače kreću od tisuću do tisuću i petsto kuna. Za bludne radnje se nerijetko dobije uvjetna osuda, a tek za silovanje zatvorska kazna od godinu ili dvije dana.

Uspostaviti jedinstven sustav praćenja, odnosno monitoringa institucionalne skrbi za djecu.

Zahvalivši na poticajima za budući rad njenog Ureda, gospođa Matijević-Vrsaljko je obećala da će proanalizirati fonogram ove rasprave, napose kad je riječ o upozorenjima o dostupnosti alkohola i cigareta maloljetnicima, ugroženosti zdravstvenih prava djece i njihovih prava na informiranost te sustava monitoringa, kao i inicijativi za rješavanje problema u Slavonskom Brodu.

Što se, pak, tiče slučaja Brezovica, namjerno - kaže - nije spomenula ime osnivača te ustanove, da ne stvara nikakvu hipoteku na taj slučaj. Potpuno je irelevantno - kaže - je li osnivač vjerska zajednica ili ne, budući da je Uredu prijavljeno nekoliko slučajeva teškog zlostavljanja djece u domovima socijalne skrbi, kojima je osnivač država. Prema tome, nije cilj stvarati oko toga nekakve dodatne sukobe, nego utvrditi gdje se pogriješilo, kako bi se ubu-

duće takvi slučajevi spriječili. Uza sve preventivne aktivnosti kršenje dječjih prava se ne može u potpunosti iskorijeniti. Toga će biti i u najboljim elitnim školama i u domovima, bez obzira na to tko im je osnivač. Bitno je kako

država reagira na ta ponašanja, zaključila je dječja pravobraniteljica, te apelirala na zastupnike da prihvate predloženo Izvješće.

Nakon ove rasprave uslijedilo je izjašnjavanje. Ishod - sukladno pri-

jedlozima radnih tijela, većina zastupnika (90 glasova "za" i 2 suzdržana) glasovala je za prihvaćanje Izvješća o radu pravobraniteljice za djecu za 2004. godinu.

M.Ko.

IZVJEŠĆE O RADU HRVATSKE AKADEMIJE ZNANOSTI I UMJETNOSTI

Još jedna uspješna godina

Hrvatski je sabor nakon rasprave prihvatio Izvješće o radu Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u 2004. godini. Bila je to za Akademiju još jedna uspješna godina na svim područjima, stoji u ovom Izvješću koje je Hrvatskom saboru dostavila Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti.

O IZVJEŠĆU

Ovo Izvješće je sažetak 108. knjige Ljetopisa u kojoj je podrobno prikazan cjelokupni rad Akademije u 2004. godini. Bila je to za Akademiju još jedna uspješna godina na svim područjima: u znanstvenom i umjetničkom radu, u radu Akademijinih razreda, njezinih zavoda i jedinica te znanstvenih vijeća, na zasjedanjima Akademije, u radu Predsjedništva i njegovih odbora, u nakladničkoj djelatnosti kao i u građevinsko-obnoviteljskim zahvatima na Akademijinim građevinama.

Izvješće sadrži osnovne podatke o članstvu Akademije. Na dan 31. 12. 2004. Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti imala je 150 redovitih članova, 141 dopisnog i 81 člana suradnika, što je ukupno 372 člana, a prosječna životna dob akademika na kraju 2004. godine bila je 73,5 godine. Tu su i podaci o zasjedanjima Akademije (dvije redovite skupštine, jedna izborna, dvije svečane sjednice),

radu Predsjedništva Akademije (devet redovitih sjednica), o Zakladi Akademije i drugim vidovima Akademije uključujući rad njenih razreda i jedinica (objavljeno više stotina znanstvenih i stručnih članaka i rasprava), nakladničkoj djelatnosti i iz Glavnog financijskog izvješća za 2004. godinu.

Bila je to za Akademiju još jedna uspješna godina na svim područjima: u znanstvenom i umjetničkom radu, u radu Akademijinih razreda, njezinih zavoda i jedinica te znanstvenih vijeća, na zasjedanjima Akademije, u radu Predsjedništva i njegovih odbora, u nakladničkoj djelatnosti kao i u građevinsko-obnoviteljskim zahvatima na Akademijinim građevinama.

Tako u Izvješću stoji da je Predsjedništvo Akademije održalo devet redovitih sjednica na kojima se raspravljalo, uz donošenje odgovarajućih odluka, o financijskom planu za 2004. godinu, tijeku predlaganja novih članova, o programu obilježavanja obljetnice Akademijina utemeljitelja i dobrotvora biskupa Josipa Jurja

Strossmayera, reprogramiranju realizacije kapitalnog projekta zgrade Kemijskog laboratorija na Strossmayerovu trgu, osnivanju Fundacije Ružičkina kuća i nastojanjima Fundacije da se što prije obnovi rodna kuća Lavoslava Ružičke u Vukovaru koja je devastirana u Domovinskom ratu te, među ostalim, nezadovoljavajućem odnosu HRT-a prema praćenju rada Hrvatske akademije.

U 2004. godini Akademija je raspolagala sa 76,6 milijuna kuna i ta su sredstva bila za četvrtinu veća od sredstava iz 2003. godine, a 84 posto su sredstva Državnog proračuna a ostalo su sredstva iz drugih izvora. Iz završnog računa za 2004. godinu proizlazi da je za cjelokupno poslovanje Akademije utrošeno 68,1 milijun kuna a iskazan višak od 8,5 milijuna kuna je rezultat racionalnog i skrbnog poslovanja Akademije ali i drugih okolnosti, no rezerviran je za dugoročne projekte Akademije a posebno za kapitalnu investiciju. Najveći dio tih sredstava u iznosu od 6,8 milijuna kuna namjenski je trebao biti utrošen za podmirenje obveznih doprinosa za mirovinsko i zdravstveno osiguranje na stalne mjesečne nagrade akademika, a uz suglasnost nadležnih ministarstava prenamijenjen je za projekt rekonstrukcije i uređenja zgrade Kemijskog laboratorija na Strossmayerovom trgu i Akademijinu knjižnicu u Zagrebu.

RADNA TIJELA

Odbor za obrazovanje, znanost i kulturu Hrvatskoga sabora razmotrio je ovo Izvješće i nakon rasprave odlučio predložiti Hrvatskom saboru da ga prihvati.

Članovi Odbora istakli su povoljne programske i financijske pokazatelje djelovanja svih organizacijskih oblika Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u 2004. izražavajući uvjerenje da je potrebna najšira društvena potpora projektima kao što su obnavljanje i oprema prostora za knjižnicu Akademije, uspješan nastavak znanstveno-izdavačkog projekta Hrvatska i Europa. Izvješće pokazuje pojačanu međunarodnu suradnju i ne samo s više od dvadesetak akademija širom svijeta već i s drugim važnim znanstveno-istraživačkim i umjetničkim ustanovama međunarodnoga značenja.

MIŠLJENJE VLADE

U mišljenju o ovom Izvješću Vlada RH predlaže Hrvatskom saboru da ga prihvati, uz napomenu u vezi s Glavnim financijskim izvješćem za 2004. godinu. Naime, predlagatelj u obrazloženju navodi da se najveći dio sredstava viška prihoda od 6,68 milijuna kuna odnosi na sredstva koja su se 2004. godine trebala utrošiti za podmirenje obveznih doprinosa za mirovinsko i zdravstveno osiguranje na stalne mjesečne nagrade akademika isplaćene u 2003. godini. Ta sredstva će se, kako je naznačeno, prenamijeniti i koristiti za projekt rekonstrukcije i uređenje zgrade Akademije u Zagrebu.

Budući da se radi o sredstvima koja su Akademiji namjenski osigurana u državnom proračunu RH za 2004. godinu za podmirenje navedenih dospjelih i nepodmirenih obveza po osnovi obveznih doprinosa za mirovinsko i zdravstveno osiguranje na stalne mjesečne nagrade akademika isplaćene u 2003. godini, Vlada RH drži da ta sredstva, prije svega, treba utrošiti za podmirenje zakonskih obveza u skladu s pro-

pisima iz mirovinskog i zdravstvenog osiguranja.

RASPRAVA

O podnesenom Izvješću na sjednici Hrvatskog sabora uvodno je govorio glavni tajnik Akademiji akademik **Slavko Cvetnić**, ponovivši podatke iz Izvješća.

A nakon što je predstavnik Odbora za obrazovanje, znanost i kulturu **Željko Pavlic (MDS)** prenio stajalište tog radnog tijela otvorena je rasprava.

Znanje osnovno pitanje razvoja

Riječ je u ime Kluba zastupnika IDS-a i MDS-a zatražio **Željko Pavlic (MDS)** te posebno naglasio rad na elaboratu "Hrvatska temeljena na znanju i primjeni znanja", jedan od dosad najopsežnijih dokumenata Hrvatske koji se bavi ovom problematikom. Svi se slažemo da je znanje i primjena znanja, ili bi trebalo biti, jedan od osnovnih strateških pitanja razvoja Hrvatske, rekao je zastupnik više govoreći o tom elaboratu. Podsjetio je i da "Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti smatra svojom dužnošću zazvoniti za uzbunu zbog stanja u kojem je hrvatsko društvo s obzirom na znanje i njegovu primjenu u razvitku i ukazati na perspektive". Težište prvenstveno treba biti na poboljšanju kvalitete nastave i na adekvatnim sadržajima, na primjenu znanja i to su neke točke oko kojih bi se trebali svi dogovoriti i postići konsenzus, rekao je zastupnik, ističući vrijednost tog elaborata.

Ujedno je izrazio želju ovog Kluba zastupnika da se nastavi decentralizacija rada Akademijinih razreda i drugih jedinica i da svaka županija dobije jednu takvu jedinicu (razred) koja bi obrađivala njene specifičnosti. A što se tiče nakladničke djelatnosti više izdanja bi trebalo biti na modernim nosačima informacija kako bi bili prihvatljiviji i dostupniji mlađoj populaciji, rekao je na kraju zahvaljujući na ovom Izvješću i radu Akademije.

Nema dovoljno mladih znanstvenika

Željko Ledinski (HSS) izvijestio je da će Klub zastupnika HSS-a prihvatiti Izvješće. Zabrinjavajući je podatak da je prošle godine zahvaljujući izboru novih članova Akademije došlo do manjih smanjenja životne dobi redovitih članova Akademije, navodi zastupnik i zaključuje da je problem u tome što nema dovoljno mladih znanstvenika da bi se osigurala zamjena starijoj akademskoj zajednici. Izražavajući posebnu zahvalu akademikima na elaboratu "Hrvatska temeljena na znanju i primjeni znanja" naglasio je da bi ovaj hvaljevrijedan elaborat akademika trebao doći u ruke svima koji su na položajima, pozicijama, da bi ga mogli temeljito proučiti i učiniti da on saživi u praksi. Možemo vidjeti učinke nedostatka znanja i njegove primjene kod poduzeća nekad uspješnih, a sada prestaju s proizvodnjom, da je marginalna uključenost djelatnosti istraživanja i razvoja u gospodarstvo. Nužno je žurno i temeljito krenuti u kvalitativne promjene (poći prije svega od Hrvatskog sabora) i zato su naši akademici i osnovali znanstveno vijeće za državnu upravu, pravosuđe i vladavinu prava. Hvala akademikima što su raspravljali o Prvom kongresu hrvatskih znanstvenika iz domovine i inozemstva, jer znamo na primjeru Irske kako je dijaspora pomogla svojoj domovini da izađe iz krize, rekao je, među ostalim, dodajući da vjerojatno zabrinjava što se određene tematske aktivnosti ne prate dovoljno medijski tako da informacije ne dolaze do nas na vrijeme.

Stožerna uloga Akademije na projektu

Dr.sc. **Krešimir Čosić (HDZ)** javio se u ime Kluba zastupnika HDZ-a iznoseći određena mišljenja o Izvješću. Podsjeća da je rečenica "bila je to za našu Akademiju još jedna uspješna godina" stajala i u Izvješću Akademije za 2003. godinu pa se nada da to nije forma koja

se ponavlja svake godine i da bi o tome trebalo voditi računa. Kad je riječ o članovima Akademije broj od 372 člana nije mala snaga i ostaje pitanje je li taj broj, rad i utjecaj Akademije u društvu korespondiraju.

Brojke o starosnoj dobi članova Akademije nažalost su slika demografske stvarnosti RH, a karakteristike u vezi s tim stoje i u Izvješću Akademije za 2003. godinu, rekao je zastupnik.

Čini mu se da ni Deklaracija o znanju u Hrvatskoj nema značajnih promjena od one u prethodnoj godini (tada je Sabor tražio da se na tome intenzivira rad), a to što je na Predsjedništvu konstatiran nezadovoljavajući odnos HRT-a prema praćenju rada Akademije svakako ima širi politički značaj, kaže zastupnik. Uz osvrte na druge dijelove Izvješća naglasio je da je Akademija svojom djelatnošću ostvarila samo 3,7 posto od ukupnih 76,6 milijuna s koliko je raspolagala u 2004. godini, a to nije dobro ako se mjeri s vrijednošću tržišta znanja.

Klub zastupnika HDZ-a daje snažnu potporu radu Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti te s posebnom pažnjom prati njen rad kao i sva njena izvješća. Očekujemo snažniji nastavak rada na Deklaraciji o znanju. Akademija treba imati i preuzeti stožernu ulogu na tom projektu te uključiti predstavnike ostalih akademija, kad se govori o znanju, ulozi i mjestu znanja u razvoju hrvatskoga gospodarstva, povećanju konkurentnosti hrvatskoga proizvoda, rekao je na kraju zastupnik. Još je upozorio na postojanje mnogobrojnih zaklada u Hrvatskoj. Sredstva koja ima zaklada Akademije su premala, a s druge strane, neke zaklade imaju bitno veća sredstva i stoga je bitno objedinjavanje rada na tom području.

Uključiti akademike u pregovore s EU?

Miljenko Dorić (HNS) u ime Kluba zastupnika HNS/PGS-a zahvalio je Akademiji na ovom Izvješću koje će ovaj Klub zastupnika podržati jer za taj Klub nije upitno da je Akademija u prošloj godini odradila vrlo dobar posao.

Nije upitan ni značaj Akademije u našem društvu, činjenica da je to najviša kulturna i znanstvena institucija u našoj državi kao ni da bi rad Akademije trebalo dalje financirati neposredno iz državnog proračuna i izdvojiti za to što više sredstava, rekao je zastupnik. Ujedno je napomenuo što misli o raspravi u Saboru o izvješćima. Naime, o Deklaraciji o znanju raspravlja se oko sat vremena a o jednoj drugoj deklaraciji, o antifašizmu, raspravljalo se dva dana a da mnogi nisu imali priliku govoriti. To nije dobro posebno ako znamo da EU u sljedećih šest godina u ovom segmentu želi povećati sredstva 2,5 puta, sa 19 milijardi na 73 milijardi eura.

Akademija treba imati i preuzeti stožernu ulogu na tom projektu te uključiti predstavnike ostalih akademija, kad se govori o znanju, ulozi i mjestu znanja u razvoju hrvatskoga gospodarstva, povećanju konkurentnosti hrvatskoga proizvoda.

Zastupnik smatra da ovo Izvješće treba čitati i između redaka i pokušati potražiti neke naše zaključke i obveze, i pitati može li hrvatsko društvo bolje iskoristiti svoje akademski obrazovane građane, a posebno one najpoznatije i najkvalitetnije. Zatim, pitanje je da li gradovi i županije koriste (na koje su decentralizacijom prenesena osnivačka prava mnogih kulturnih ustanova) usluge naših akademika u zaštiti svoje povijesne i kulturne baštine. Je li logično, a zastupnik smatra da nije, da ogroman broj akademika čija je prosječna starost 70 godina, vodi znanstvene projekte koje financira Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa. Logično bi bilo, kaže, da su oni savjetnici na tim projektima a da su voditelji projekata ljudi u najkreativnijoj životnoj dobi (u nekim zemljama voditelj projekta ne smije biti stariji od 60 godina). Tu je, među ostalim i pitanje da li Vlada i Sabor, Nacionalni odbor, namjeravaju i

na koji način uključiti naše akademike i Akademiju u pregovore s EU, uvažavajući njihovo iskustvo, stručnost, poznavanje stranih jezika i brojne veze s europskim institucijama.

U maloj zemlji koja ima relativno slabe financijske resurse mi nemamo više pravo na paralelne sustave, na nepovezane sustave, na nepostojanje koordinacije u segmentu razvojne politike, na neodgovarajuće korištenje naših kadrovskih potencijala, na usavršavanje kadrova koje se ne temelji na gospodarskim i drugim razvojnim i stvarnim potrebama ove zemlje, upozorio je, među ostalim zastupnik, uz žaljenje što ovoj raspravi nisu nazočni ministri znanosti i kulture.

Zatim se prešlo na pojedinačnu raspravu.

Usmjerenje prema ozbiljnim projektima

Dr.sc. Ivo Banac (LS) kaže da se u Hrvatskoj ne smatra ukusnim dovoditi u pitanje djelatnost niza ustanova od nacionalnog značenja. No, budući da će hrvatski obveznici u vrlo skoroj budućnosti od Sabora tražiti objašnjenje o prioritetima javnih troškova, grubo rečeno, početi postavljati pitanja o tome hoćemo li štedjeti na zdravstvu ili na nekoj drugoj javnoj djelatnosti, vrijeme je da počnemo razmišljati o svrsishodnosti i financiranju niza ustanova, posebno onih koje su javnosti nedovoljno poznate ili su tu i tamo poznate po stanovitim duhovnim ekscesima.

Slaže se s predgovornikom i misli da se moraju postaviti pitanja o financiranju sektora unutar Akademije. Čini mu se da Akademiju kao ustanovu treba usmjeravati prema ozbiljnijim projektima (nepotrebna izjava iz veljače ove godine o položaju hrvatskoga jezika), a znanstvenu javnost poštediti sumnjivih simpozija (primjerice o Strossmayeru na kojem je bilo originalnosti s čak osam referata, čak i referat pod naslovom biskup Strossmayer-Srbija i Crna Gora, naši akademici imaju smisla za humor). Daleko od toga da bi osporavao sve što Akademija radi, mnogo toga je izvrsno ali, loše predstavljeno. Mnogo

je toga dobro ali provincijalno, a mnogo je ili nepoznato ili loše.

Činjenica je da ova zemlja svakim danom sve više gubi korak sa svjetskim trendovima u znanosti i kulturi i ako će Akademija živjeti na državnim jaslama (zastupnik misli da ne mora) mi imamo pravo postaviti neka pitanja u ime onih koji plaćaju račun, kaže on.

Dr.sc. **Marko Turić (HDZ)** govorio je o podacima Izvješća te rekao da kako živimo u zahtjevnim izazovnim vremenima, a Akademija je mjesto gdje su mudre glave na okupu, bio bi radostan iščitati iz sljedećeg izvješća da Akademija silno, strateško promišlja u nacionalnom interesu i da se taj glas jače proglasi.

Predložio je da Akademija iz svog društvenog razreda da svog predstavnika u novoosnovani Hrvatski memorijalni centar Domovinskog rata što bi bilo vrlo korisno i dobro. Pridružio se onima koji će prihvatiti Izvješće.

Premala interakcija

Dr.sc. **Ivo Josipović (neovisni)** naveo je anegdotu vezanu uz prijem novog

člana Akademije (kandidat je bio u vrhu struke ali je možda premlad, no kad se ustanovilo da ima 69 godina duhovi su se smirili) koja otvara koncepcijsko pitanje što Akademija jest i koja je njena zadaća u društvu. Je li to počasnno mjesto za one koji su svojim dosadašnjim radom zadužili ovo društvo, a sigurno je da ona u tom dijelu ispunjava tu zadaću, rekao je, među ostalim.

Volio bi da tijela Akademije na neki način razmotre pitanje daje li Akademija ne samo svojom strukturom nego i načinom djelovanja možda premalo ovom društvu. I to ne zato što bi se radilo da nešto ne bi bilo vrijedno, pametno i vrhunski, jer je riječ o zaslužnim ljudima koji su puno postigli u znanosti, nego se čini da je česta boljka (institucija kojih imamo) premala interakcija između Akademije i društvene zajednice, i to ne samo ovog trenutka. Time prigovara, kaže, i društvenoj zajednici, posebice državnim tijelima i ministarstvima. Njegov prijedlog je i Akademiji i onima koji upravljaju resursima države da razmisle o tome i da se bolje iskoristi Akademija.

Akademik **Slavko Cvetnić**, glavni tajnik Akademije zahvalio je zastupnicima koji su govorili o Akademiji i sa željom da se rad Akademije poboljša. Akademija je ustanova koja traje 144 godine sa svim boljka koje takve ustanove imaju. Prosjek životne dobi od 73,5 godina koji se naglašavao u raspravi odnosi se na akademike, a ne na članove Akademije (redovnih ima 150). Gro ljudi u Akademiji u punoj aktivnosti su članovi suradnici i u pravilu su ispod 50 godina starosti i većinom su i nositelji projekata u kojima su akademici savjetnici ili suradnici, jedan je od odgovora koje je akademik Cvetnić dao na primjedbe iz rasprave.

Zahvalio je na brojnim sugestijama o njima će izvijestiti Upravu, a onda će Uprava ono što smatra korisnim uputiti to Predsjedništvu.

Rasprava je zatim bila zaključena.

Hrvatski je sabor prihvatio (88 "za", tri "suzdržana" jedan "protiv") Izvješće o radu Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u 2004. godini.

D.K.

**izvješća
HRVATSKOGA
SABORA**

GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA:
Ružica Šimunović

OSNIVAČ I IZDAVAČ: Hrvatski sabor, 10000 Zagreb, Trg sv. Marka 6
REDAKCIJA: Mirjana Kozar, Marija Krakić (zamjenica glavne i odgovorne urednice),
Đurda Krmpotić, Marta Micek, Jasna Rodić,
Jasenka Šarlija, Sanja Šurina i Vjekoslav Žugaj
GRAFIČKI UREDNIK: Branislav Tanasijin
RAČUNALNA OBRADA: Ivo Rada
TAJNICA REDAKCIJE: Gordana Petrović
ADRESA REDAKCIJE: 10000 Zagreb, Trg sv. Marka 6,

tel: 01/4569-722
fax: 01/6303-018
Web: <http://www.sabor.hr>
E-mail: sabor@sabor.hr

POŠTARINA: plaćena u pošti 10000 Zagreb

PRETPLATA NA ŽIRO-RAČUN BR: 2390001-1100016162
Hrvatski sabor, 10000 Zagreb, Trg sv. Marka 6

TISAK: Tiskara Hrvatskoga sabora